SCOTICVM OPVSCVLVM

DE SCIENTIA, ET VOLVNTATE DEI IN ORDINE AD VLTIMVM FINEM.

AVCTORE
PATRE GASPARE SGHEMMA
ORD. MIN. CONV. S. OFFICII REGNI SICILIAE CONſultore, Diœceſis Panormitanæ Theologo Deputato.

AD REVERENDISS. PATREM
P. FRANCISCVM PICCOLOMINI
GENERALEM PRAEPOSITVM TOTIVS SOCIETATIS IESV.

PANORMI, Ex Typogr. Petri de Iſola, Impreſſ Camer. M DC LI

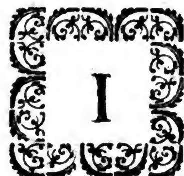
Imprim. Salernus V.G. *Imprim. Ioppulus P.P.*

Reuerendissimo Patri, ac Domino Colendissimo,

PATRI FRANCISCO PICCOLOMINI

SOCIETATIS IESV PRAEPOSITO GENERALI.

FR. GASPAR SGHEMMA ORD. MIN. CONV. DOCTOR THEOLOGVS F.

IN altissimo pelago, quin immo vastissimo Oceano Scientiæ, & liberæ Voluntatis Dei; in quo omnes Christi fide, tamquam in Ecclesiæ nauigio vecti, ad portum vltimi, sẽpiternique nauigant boni; Societas vestra doctissima Pater Reuerendiss. veluti Pharus, multis collucens facibus, præluxit. Quare, cum Ego S. Francisci alumnorum, & Scoti assectarum, & præconum Verbi diuini minimus, in sacris litteris, & Scholasticis controuersijs aliquantulum versatus, deprehenderim doctrinam hanc de Scientia, & Voluntate Dei, quam meis hisce paginis consignatam relinquo, consentaneam esse veterum Patrum, Augustini præsertim, & duorum Theologicæ Scholæ Ducum, S.Thomæ, & Scoti, ac Patrum Societatis vestræ subtilissimis disputationibus; eius potissimum inscriptam nomini prodire in lucem volui, qui suprema auctoritate eam regit familiam vniuersam, quæ multum operæ, ac studij in eam illustrandam contulit doctrinam, implicatis sane difficultatibus obseptam, sed apprime hominum mentibus necessariam, ad eas instruendas, & impellendas ad opera præclara Virtutum, quibus cælestis beatitudo, desideriorum omnium obiectum, ac plena satietas comparari possit. Igitur cũ Paternitati Vestræ Reuerendissimæ intimo quodam animi

ſenſu, ſemper antea fuerim addictus, & toti Societati multis nominibus viuam obſtrictus, nunc etiam hoc opuſculo tanquam externo quodam argumento, & reuerentiam meam contestari, & tamquam exiguo pretio partem debiti dependere, optimum duxi. Sic P.V. Reuerendiſſima non tam ipſum munuſculum, quod leuius meritis eſt, quam animum æſtimet offerrentis, qui plura vellet, & maiora ſi copia eſſet, offerre. Vale.

FR.

FR. MICHAEL ANGELVS CATALANVS A SANCTO MAVRO
Artium, & S. T. Doctor, & Vniuersi Ordinis Minorum
Sancti Francisci C. Minister Generalis.

OPVS compositam à Patre Magistro Gaspare Sghemma à Panormo, continens tractatum de scientia, & Dei voluntate in ordine ad vltimum finem; examini, & recognitioni Patris Magistri Bonauenturæ Belluti de Catana commisimus; cumq; ab illius diligenti peruentilatum indagine, nihil repertum sit continere, quod illi ad prælum viam præcludat, vt prælo detur, his nostris seruatis seruandis concedimus. Dat. Assisij è Sacris AEdibus die 9. Iunij 1650.

Fr. Michael Angelus Minister Generalis.

Fr. Bonauentura de Sextrio Secr. Ord.

DON VINCENTIVS LIPOCELLI PHILOSOPH. S T. ET V. I. D.
in Prima Metropol. Eccles. Canonicus examinis Deputatus, ac
in cõtrouersijs Theol. Illustriss. & Reuerendiss. D. D. Martini de Leon, & Cardenas Archiepiscopi Panormitani Consultor.

SCoticum hoc Opusculum de Scientia, & voluntate Dei in ordine ad vltimum finem Adm. Reu. Patr. Magistri Gasparis Sghemma Panormitani Ord. Min. S. Francisci inoffenso percurrendum pede in rebus fidei existimaui, doctrina clarum, subtilitate eximium, auctoris ingenij filium; si in lucem, vt arbitror, proferatur, luce ipsa erit clarius; sic oro, & exopto, sic omnibus profecturum promitto.

Vincentius Lipocelli.

EX mandato Reuerendissimi Domini D. *Francisci Salerno Vicarij Generalis in hac Diœcesi Panormitana; Vidi, & attentè legi Opusculum Ad. Reu. P. M. Gasparis Sghemma de Scientia, & voluntate* Dei; *& in eo nihil offendi, quod non esset consonum fidei Catholicæ, & bonis moribus; quinimo admiratus sum auctoris ingenium perspicax, subtile, & nitidum, quippe admirabili societate coniungat breuitatem in disputando, cum perspicuitate dictionis. Propterea censeo opus hoc esse dignissimum auctore in nostra hac Vrbe præclaro; & dignum vt typis vulgetur. Sic censeo in* Collegio *Panormitano 31. Ianuarij 1648.*

Georgius Tagliauia Societatis Iesu.

Vidi

sensu, semper antea fuerim addictus, & toti Societati multis nominibus viuam obstrictus, nunc etiam hoc opusculo tanquam externo quodam argumento, & reuerentiam meam contestari, & tamquam exiguo pretio partem debiti dependere, optimum duxi. Sic P.V. Reuerendissima non tam ipsum munusculum, quod leuius meritis est, quam animum aestimet offerrentis, qui plura vellet, & maiora si copia esset, offerre. Vale.

FR.

FR. MICHAEL ANGELVS CATALANVS A SANCTO MAVRO
Artium, & S. T. Doctor, & Vniuersi Ordinis Minorum
Sancti Francisci C. Minister Generalis.

OPVS compositam à Patre Magistro Gaspare Sghemma à Panormo, continens tractatum de scientia, & Dei voluntate in ordine ad vltimum finem; examini, & recognitioni Patris Magistri Bonauenturæ Belluti de Catana commisimus; cumq; ab illius diligenti peruentilatum indagine, nihil repertum sit continere, quod illi ad prælum viam præcludat, vt prælo detur, his nostris seruatis seruandis concedimus. Dat. Assisij è Sacris AEdibus die 9. Iunij 1650.

Fr. Michael Angelus Minister Generalis.

Fr. Bonauentura de Sextrio Secr. Ord.

DON VINCENTIVS LIPOCELLI PHILOSOPH. S T. ET V. I.D.
in Prima Metropol. Eccles. Canonicus examinis Deputatus, ac
in cõtrouersijs Theol. Illustriss. & Reuerendiss. D.D. Martini de Leon, & Cardenas Archiepiscopi Panormitani Consultor.

SCoticum hoc Opusculum de Scientia, & voluntate Dei in ordine ad vltimum finem Adm. Reu. Patr. Magistri Gasparis Sghemma Panormitani Ord. Min. S. Francisci inoffenso percurrendum pede in rebus fidei existimaui, doctrina clarum, subtilitate eximium, auctoris ingenij filium; si in lucem, vt arbitror, proferatur, luce ipsa erit clarius; sic oro, & exopto, sic omnibus profecturum promitto.

Vincentius Lipocelli.

EX mandato Reuerendissimi Domini D. *Francisci Salerno Vicarij Generalis in hac Diœcesi Panormitana; Vidi, & attentè legi Opusculum Ad. Reu. P. M. Gasparis Sghemma de Scientia, & voluntate Dei; & in eo nihil offendi, quod non esset consonum fidei Catholicæ, & bonis moribus; quinimo admiratus sum auctoris ingenium perspicax, subtile, & nitidum, quippe admirabili societate coniungat breuitatem in disputando, cum perspicuitate dictionis. Propterea censeo opus hoc esse dignissimum auctore in nostra hac Vrbe præclaro; & dignum vt typis vulgetur. Sic censeo in Collegio Panormitano 31. Ianuarij 1648.*

Georgius Tagliauia Societatis Iesu.

Vidi

V Idi iussu Illustrissimi, ac Reuerendissimi Domini Ferdinandi Andrada, & Castro Archiepiscopi Panormitani, ex mandato etiā Illustrissimi Domini D. Lucij Denti in Magna Regia Curia huius Regni Siciliæ Præsidis, librum, cui Titulus (Scoticum Opusculum de Scientia, & voluntate Dei in ordine ad vltimum finem, Auctore Patre Gaspare Sghemma Ord. Min. Con. S. Officij Regni Siciliæ Consultore, & Diœcesis Panormitanæ Theologo Deputato.) Et nihil in eo deprehendi, quo minus imprimi posset, quinimo opus & ingenij vbertate, & in difficultatibus enodandis acumine Scoticæ subtilitati non impare, dignū esse censeo, quod omni laude gloriosæ æternitati tradatur ad sapientū admirationem, ad orbis commodum. Vnde vt typis mandetur, & per omnium manus promulgetur, quamprimum curandum arbitror. Panormi die 24. Ianuarij 1648.

Hieronymus la Chiana è Societate Iesu Illustriss. & Reuerendiss. Dñi Archiepiscopi, & Illustriss. Pręsidis Deputatus.

OPus hoc à Patribus Hieronymo la Chiana, & Georgio Tagliauia Theologis Societatis Iesu recognitum, prudentiq; iudicio approbatum, nostra etiam auctoritate eo lætiore animo comprobamus, quo & Auctoris sapientiam, pręclarissimasque virtutes sępius experti, sēper tantum virum publica laudum celebritate donandum iudicauimus; quare opus vt imprimatur lubentissime mandamus. Panormi Die 3. Februarij 1648.

D. Franciscus Salernus V. G. *D. Didacus Ioppulus F. P.*

INDEX
QVÆSTIONVM.
SCOTICI OPERIS.
DE SCIENTIA, ET VOLVNTATE DEI.

no-

De Scientia, & Voluntate Dei in Ordine ad Finẽ, Titulus xxxix.

An voluntas Dei ad extra, & sua decreta antecedentia ante præuisionem, sint nobis indifferẽtia nec vltima determinatione respectu eorum, quæ vult, & præcipit libere nos velle. 1

COgnitio Dei ad extra ante decreta, terminatur ad creaturas secundũ esse possibile; & vt essentia ante decreta est ratio cognoscẽdi, ita post decreta. Nec potest voluntas determinare, quin intellect⁹ videat. Sic voluntas vbi intellectus scientiæ simplicis notitiæ omnia possibilia videt; & ex omnibus possibilibus aliqua determinatè futura voluit, cæteris in sua possibilitate relictis, voluntate antecedente, affectu libero, quantũ ex parte sui voluit oẽs saluos fieri, in cognitionẽ veritatis venire, dedit omnibus sufficientia, leges rectas, vt salui fierent; dona, & gratiã, quibus verè possent 1. d.39.§ viso.d 46.

Dico voluntas Dei, & sua decreta antecedẽtia, vt omnes salui fierẽt à quauis præuisione absoluta, & conditionata sunt indifferẽtia, libera, nec vltimã determinationẽ habent. Scot. 1.d.46. voluntate antecedente vult omnes saluare; quantũ ex parte sui dedit naturalia, leges rectas, sufficientia ad salutẽ, quibus possẽt benè viuere, & saluari. 2 d.34.q.1. L. M. Deus quidquid vult antecedenter, causat quantum est ex parte sui, nisi impediatur. 4.d.19 D. vniuersaliter nõ negat creaturis causalitatẽ, quę põt eis cõpetere, imo & illã cõmunicat, & ad eius actionẽ causis secundis assistit. 2 d.38. infra D. naturã rationalẽ semper perducit ad finẽ, si nõ fuerit ex parte sui impedimẽtũ, & defectus 1. d.39. M voluntas Dei ad quodlibet ad extra contingenter se habet, vt possit esse oppositi, vt & nostra, & id potentia reali.

Prob. Eccl. 7. gratia datur in conspectu omnis viuentis Prou 12. qui bonus est hauriet gratiã à Domino. Ephes. 4 vnicuiq; gratia secundũ mensurã donationis Christi. 1. Tim. 4 hæc est volũtas Dei sanctificatio vestra. 2 Petri 3 nolens aliquos perire, sed ad pœnitentiã reuerti. Ro. 12. reformamini in nouitate sensus, vt probetis, quæ sit volũtas Dei bona, ac beneplacens, & perfecta. Ioã. 6 hæc volũtas eius, qui misit me Patris, vt omne, quod dedit mihi non perdã ex eo. Matt. 7 qui facit volũtatẽ patris, qui in cælis est, ipse intrabit in regnũ cęlorũ. Ezech. 18. nũquid voluntatis meæ est mors impij, & nõ vt cõuertatur, & viuat?

Prob. Scot. d.46. vltima determi-

De Scientia, & Voluntate Dei in Ordine ad Finẽ. Titulus xxxix.

An voluntas Dei ad extra, & sua decreta antecedentia ante præuisionem, sint nobis indifferẽtia nec vltima determinatione respectu eorum, quæ vult, & præcipit libere nos velle. 1

COgnitio Dei ad extra ante decreta, terminatur ad creaturas secundũ esse possibile; & vt essentia ante decreta est ratio cognoscẽdi, ita post decreta. Nec potest voluntas determinare, quin intellect⁹ videat. Sic voluntas vbi intellectus scientia simplicis notitiæ omnia possibilia videt; & ex omnibus possibilibus aliqua determinatè futura voluit, cæteris in sua possibilitate relictis, voluntate antecedente, affectu libero, quantũ ex parte sui voluit oẽs saluos fieri, in cognitionẽ veritatis venire, dedit omnibus sufficientia, leges rectas, vt salui fierent; dona, & gratiã, quibus verè possent 1. d.39. § viso. d 46.

Dico. voluntas Dei, & sua decreta antecedẽtia, vt omnes salui fierẽt à quauis præuisione absoluta, & conditionata sunt indifferẽtia, libera, nec vltimã determinationẽ habent. Scot. 1. d. 46. voluntate antecedente vult omnes saluare: quantũ ex parte sui dedit naturalia, leges rectas, sufficientia ad salutẽ, quibus possẽt benè viuere, & saluari. 2 d. 34. q. 1. L. M. Deus quidquid vult antecedenter, causat quantum est ex parte sui, nisi impediatur. 4. d. 19 D. vniuersaliter nõ negat creaturis causalitatẽ, quę põt eis cõpetere, imo & illã cõmunicat, & ad eius actionẽ causis secundis assistit. 2 d. 38. infra D. naturã rationalẽ semper perducit ad finẽ, si nõ fuerit ex parte sui impedimẽtũ, & defectus 1. d. 39. M voluntas Dei ad quodlibet ad extra contingenter se habet, vt possit esse oppositi, vt & nostra, & id potentia reali.

Prob. Eccl. 7. gratia datur in conspectu omnis viuentis Prou 12. qui bonus est hauriet gratiã à Domino. Ephes. 4 vnicuiq; gratia secundũ mensurã donationis Christi. 1. Tim. 4 hæc est volũtas Dei sanctificatio vestra. 2 Petri 3 nolens aliquos perire, sed ad pœnitentiã reuerti. Ro. 12. reformamini in nouitate sensus, vt pbetis, quæ sit volũtas Dei bona, ac beneplacens, & perfecta. Ioã. 6 hæc volũtas eius, qui misit me Patris, vt omne, quod dedit mihi non perdã ex eo. Matt. 7 qui facit volũtatẽ patris, qui in cælis est, ipse intrabit in regnũ cęlorũ. Ezech. 18. nũquid voluntatis meæ est mors impij, & nõ vt cõuertatur, & viuat?

Prob. Scot. d. 46. vltima determi-

minatio, quavult efficaciter res poni in esse, omnipotens, impediri non potest, immutabilis, sẽper impletur: ergo voluntas antecedens quæ est in Deo voluntas signi qua præcipit, prohibet, permittit est antecedẽs, nec impletur in omnibus, est ante præuisionẽ, & inefficax Ant. volũtas beneplaciti, quæ est vltima dedeterminatio, respectu cui⁹ De⁹ est sic volens, illud erit: ante nostrã præuisionem nihil absolutè erit. 2 Decreto quo statuit Deus mũdũ creare, & in ipso causas secundas liberas ponere, voluit vt liberè agerent cũ dominio sui actus, & ex hoc determinauit se accõmodare illis, vt cũ illis ageret liberè per cõcursũ paratum ad vtrũque; cũ naturalibus, per concursũ ad vnũ: ergo decreta Dei vt antecedunt præuisionẽ non vltima determinatio. 3 Tridẽ: sess. 6. c. 20 vt euangeliũ Dei sit nuda, absoluta promissio vitæ ęternæ, sine conditione obseruationis mandatorũ, anathema: ergo ante conditionẽ nõ absoluta promissio. 4 volũtas Dei nil aliud respicit necessario ꝓ obiecto ab essentia, ad alia contingẽter se habet, & potest esse oppositi; non tantũ vt prior naturaliter suo actu, sed vt actu volens, potest tendere in oppositũ; vt & volũtas nostra, ita elicit actũ, vt possit oppositũ ĩ eodẽ instãti elicere: & id tã põa logica, quã reali; ergo Decreta Dei, vt præcedunt actũ, & ꝑuisionẽ sunt indifferẽtia. Ant. Essẽtia Dei est ratio intellectui cognoscendi cõplexa, & simplicia; contingentia, & necessaria; nèc ab alio ab essẽtia mouetur, vilesceret, si pateretur ab alio; sed antequã habeat determinatã veritatẽ, non sunt vera, ergo essentia non est ratio cognoscendi, nisi vt indifferentia; essent determinatè si fuissent vera in primo instanti. 5 nõ potest voluntas determinatè, quin intellectus determinatè apprehendat, sed voluntas antequã cõtingentia obiecti sit cognita, est volẽs cõtingentiã, & libertatem ergo non vult determinatè, sed contingenter, & voluntas antecedens in Deo est indifferens. 3 Prob PP Aug. 7 Ciu. c. 3. sic Deus res administrat, vt mot⁹ suos agere sinat. de cor. & grat. c. 12. Deũ sic ordinasse Angelorum, & hominũ vitã, vt in eis ostẽderet, quid posset eorũ arbitriũ, inde quid posset suæ gratiæ, & iustitię iudiciũ. Ambros. in c. 1. Luc. nouit Dominus mutare sententiã, si noueris emendare delictũ. Hierõ. in Amos ad ca 9. si ageremus pænitẽtiã, ipse quoque suæ pænitebit sententiæ. super Dan. ad c. 4. si ꝑdixit sentẽtiã Dei, ꝙ mutari nõ potest, quomodo hortatur ad eleemosinas, & misericordias pauperũ, vt Dei sententia cõmutetur? ergo decreta antecedẽtia nõ sunt absoluta, vltima determinatione, sed indifferentia, ante

te omnem præſcientiam.

Arguent Thomiſtę Caet. Bannes, Aluarez, Zumel; alij, *Iſai.46* conſiliũ meũ ſtabit, & voluntas mea fiet. Pſal. 113 omnia quæcũque voluit, fecit. c. 11. quomodo poſſet aliquid permanere; niſi tu voluiſſes Apoc. 4 propter voluntatẽ tuã erãt. Prou. 21 Cor Regis in manu Domini, & quocunque voluerit, vertet illud Rom. 13 q̃ cũque ſunt, à Deo ordinata ſunt ergo *Decreta Dei* abſoluta, ad vnũ. 2 voluntas Dei prima, & totalis radix vnde futura cõtingẽtia ſint futura. 3 non ſtat *Deum* velle ab æterno aliquid fore à voluntate creata, & ꝙ illud nõ ſit futurũ; non eſt, qui tuæ poſſit reſiſtere voluntati. 4 Deus cum cauſis liberis ſic ſe habet, vt faciat illas facere, Ezech. faciã vt in præceptis meis ambuletis. Apoſt. Dat velle, & perficere. 5 Mattheus, *Paulus*, Magdalena, latro, decreto abſoluto, nulla ꝑuiſione poterãt vocari. *6* Rom. *9.* cum nõ dũ nati fuiſſent, nec boni aut mali egiſſent, ergo antecedẽter. 7 Deus ex nullo capite certo ſcire poteſt effectus futuros, niſi ex decreto volũtatis. 8 volũtas creata indifferens, & ab alio, ergo ab alio determinatur. *9 D*eus nouit me ſeſſurũ cras, ſi decretũ eſt indifferens, poſſũ non ſedere cras, ergo ſcientia Dei poteſt falli. 10 ſi in futuris contingentibus nõ eſt determinata veritas, ſcientia Dei eſſet limitata, nõ omniſciẽs nec eius voluntas omnipotens; expectaret creatã volũtatẽ.

Ad I quę voluit fecit, tã abſolutè, conditionatè, & libere, Prout ſe reuelat in ſcripturis, quę in manu concilij hominis, in quibus liberã habemus optionẽ; Decretũ antecedens, vt indifferẽns relinquit arbitriũ, paratus De' ad vtrumque; ante præuiſionẽ ſub cõditione abſolutè non vult, qa ità decreuit velle. Adę ſi comederis, morte morieris. Caino ſub te appetitus tuus, ſi benè egeris, recipies; ſin male peccatum in foribus aderit. Ais per voluntatẽ tuã erant Cor Regis in manu Domini. omnia à Deo ordinata ſunt. ℞ q̃ Deus voluit fecit: at ſicut liberos nos voluit, cũ libertate agere, liberos nos ſinit, cum ſuæ gratiæ adiutorio; decreto parato ad bonum, ad quæ confert præuiſio, q̃ eſt Dei conſiliũ, ꝑſcientia, nouit Dominus. Ad 2 prima, & totalis in his, quę immediatè à Deo; in his quę ex libero arbitrio, nequit abſolutè velle, quin videat, quid vellem'. radix, quia Deo volente dedit arbitriũ, gratiã, inſpirat, adiuuat, vt velimus. 3 quia vltima determinatio volentis Dei, qua Deus abſolutè vult, illud erit. Contra, ſi Decreta antecedentia non eſſent abſoluta, determinata, poſſent impediri, impõa in Deo, nec ex ſe ſufficerent. ℞ nõ impõa, nec neceſſitas agẽdi ſibi, ſed vt non neceſſitate, volũtate,

libertate, bona à nobis fierent, & potestatẽ quisque haberet suę voluntatis: ante hominẽ vita, & mors. Ad 3 quæ vult voluntate beneplaciti, vltima determinatione, illud erit absolutè; quę voluntate antecedenti, aut volũtate signi, illud erit vt signũ cõforme voluntati Dei, quæ finit causas liberas libere agere, elige vitã, & viues, Deut. 30. Ad 4 ex voluntate absoluta concurrendi, & agendi cũ volũtate ad omnes actus in particulari vltima determinatione: ex voluntate antecedente, qua dat vt possimus ambulare: saluatur innocẽs mũditia manuũ suarũ Iob 5. potuit transgredi, & non est transgressus, Eccles. 31. Contra dat velle, & perficere. ℞ quia non qui plantat, non qui rigat, sed Deus incrementũ dat. Dei adiutores sumus. Non ego; sed gratia Dei mecũ; arbitriũ & gratia; si volueritis & audieritis: si nolueritis, & me ad iracũdiã prouocaueritis, gladius deuorabit vos. Ad 5 in act⁹ qui viribus naturæ non possent fieri, Dei gratia excitati, præuenti, vocati: non sine nostro consẽsu, nec Physicè determinati, vi decreti absolutè, ante præuisionẽ, sed congruè vocati; Reddite pręuaricatores ad cor. In cõspectu eius suadebimus corda nostra. Non ego, sed gratia Dei mecũ. Contra; vocatio Pauli, & Matthei incongrua; ille in fragranti delicto, iste ineptus vt contemneret pecuniã. ℞ incõgrua consilio hominis, non Dei, qui obtẽperaturos sciebat. ad 6 ibi quoad dona, & beneficia huius vitæ, vt ex textu liquet. 2 si de electione; non aliquid boni, aut mali propter quod nos sciamus. nõ ex operibus vt ex causa, sed vt ratione, & cõditione. Vel quia certa, & vltima determinatio futurorũ, non ex operibus, non sunt codignę passiones. Ad 7 ad sciẽdũ, & ad volitũ certo futurum ex decreto absolutè, & vltimò; ad sciendũ inclinationẽ creatæ voluntatis, satis præuisio, decretũ antecedens volendi concursum præbere, si ipsa velit. 2 voluntas creata indifferens non passiuè, sed actiuè, in ordine suo se determinat cũ Deo. antecedenter vellet Deus, & vellet consequenter si creatura vellet, Volui congregare filios, & noluisti. sine cõsilio tuo nihil volui facere, ad Philemonẽ, ne velut necessitate bonum tuũ esset, sed voluntariũ. Ad 8 à Deo, à quo arbitrium habet esse; præuenit vt bene agamus, inspirat, adiuuat, non Physicè determinat merita nostra Deo præueniẽte, adiuuante, non ad vnum prædeterminante. Ad 9 Intellus Dei nõ sequitur res, vt effectus causam, tamẽ est comitantia, vt sicut res potest nõ esse ita intellectus Dei potest nõ scire; nec vnquã sequitur, quod cognoscat rem aliter quã est, quod est præscire prout est, & erit. 2 si

cut

cut res scita potest non esse, ita Deus pōt eā non scire, & si non erit non sciat. Ad 10 non est determinatio ex parte futuri, tamē alicui intellui vna pars vera', nō tñ vt prior sua causa, q̄ dedit esse & sic præuisio. 2 indeterminatio est ex parte causę secundæ, quæ pōt ꝓ istanti, quo agit nō agere; hinc de futuris oportet cōsiliari, & negotiari; nō ex parte Dei, q. p̄scit ꝙ est futurū. 3 in p̄sentibus, & p̄teritis est veritas determinata; aliud extremū positum est in esse, & vt positum non est in potestate causæ, at respectu futuri nō est determinatio, nisi vt prescientiæ, & p̄uisioni; ante p̄uisionē, vt pōa pōt esse vtriusq; ita voluutas pōt velle. Contra Deus nō aliter nouit facta, quam fienda, ergo semper videt determinate. ℞ ꝓ instanti reali, nō pro signo rōnis, quo p̄cipit nos velle, dat posse, & finit nos liberè, exhibet concursum 2 semper p̄sentia in esse obiectiuo, nihil de nouo tunc accipit à rebus scīa, sed in sua esśia vbi relucent oīa.

An Deus præsciat futura sub cōditione, q̄ reuelātur in scripturis, & illa p̄uisa sint ante vltimum decretum, & absolutum sua voluntatis; in via Scoti. 2

DEus instanti ac signo, quo decreuit creare vniuersū & in eo res omnes, q̄ sunt, fuerunt, & erunt; inter eas voluit antecedenter esse causas liberas cū dominio sui actus; Eccl. 15. cōstituit Deus hominē in manu cōcilij sui; Gen. 2. de ligno scientiæ boni, & mali ne comedas Gen. 4. sub te appetitus tuus. Deut. 30. mandatū, quod præcipio, nō est supra te, iuxta te, vt facias. 1 cor 7 potestatē habēs suæ voluntatis. 2 cor. 7 vnus quisque prout destinauit in corde, non ex iustitia, aut necessitate. Isa. 1 si volueritis, & audieritis me, si nolueritis gladius deuorabit vos. Iob 5 saluabit innocens in mūditia manuū tuarū. Ex hoc decreto concessū est causis liberis, vt eligerēt, & determinareat se ipsas, De° ex parte sui vt prima causa exhibet cōcursū paratū, & decreuit cū ipsis agere, dedit sufficientia, vt possent agere; 1 cor. 4 omnis sufficientia nostra ex Deo est. Iosue vltimo, Optio data est Iudeis an Deū sequi velint. Eccl. 30. potuit transgredi, & nō est trāsgressus. Matt. 25. quinq; talēta tradidisti mihi, ecce alia quinque lucratus sum. hinc decreto in 1 instāti, & signō, essentia diuina mouet ad possibilia. in 2 mouet intellectū ad omnes determinationes futuras, quid vellēt causæ liberæ ex hypotesi, quod in diuersis rerū ordinibus ponerētur; nā 1 signo tantū in esse possibili, & neutro erātat ex hoc, quod in isto, vel illo ordine ponātur, & p̄mittat illas agere, videt quid ex ipsis

ipsis flueret, & vellent; hinc intellectus post primũ decretũ, videt quid secundæ causæ vellent in quouis rerũ ordine: nã vt ait Scotus, nulla causatio alicui' causę potest saluare cõtingẽtiã, nisi 1 causa ponatur immediatè cõtingẽter causare; nec vlla cõtingentia potest esse in sciendo aliquid, quod non scit contingenter causare, non quod ista præuisio faciat determinatè vera; quia nihil est tunc, quod habeat determinatam viritatem, nec veritas absolutè depẽdet ab hoc actu; si per impossibile non esset volens, esto essent cognita, nunq̃ esset determinate vera; & hoc Scotistæ docẽt nõ habere determinatã veritatem, nec cognosci certo in rebus vt futuris, sic vilesceret intellectus Dei, sic pateretur ab alio extra essentiã; si cõplexio futura ab alio quã à volũtate; at sẽper docẽt actũ Dei trãsire sup obiecta cõtingẽter, & sit necessitas scientiæ in se, cũ contingentia respectu obiecti. imo Scotus. d. 39. Q. si in oculo meo ex potẽtia visiua esset vnus act', qui sẽper staret, & ab aliquo presentante, nũc iste color, nũc ille sit præsens, eadẽ visio, tamẽ pri', & posteri' ob aliud, & aliud, quod representat. & si vnus præsens naturaliter, alter liberè; nõ differẽtia in visione formaliter, tamẽ cõtingẽter vnũ, necessario aliud, in quantũ vnũ præsens cõtingẽter, aliud necessario, sic vtroq; modo intellectus Dei videt; at determinatè, & absolutè quod voluntas determinat. hinc prior prẹuisio, quam voluntas determinet, & sic stat cõtingẽtia obiecti, non potest voluntas determinare, quin intellectus apprehendat.

Dico. Necesse ẽẽ Scotistis; Ante decretũ, & vltimã determinationem diuinæ voluntatis, dare in Deo p̃uisionem futurorũ sub conditione, quam sciam vocant mediam; si non inter naturalẽ, & liberam (hæc enim immediatè opposita, & scia media adhuc liberũ inuoluit) tamen mediã inter scientiã simplicis notitiæ possibilium, & absolutè futurorum; seù *visionis, & simplicis* intelligentiæ; & consona est scripturis, & veritatibus à Deo reuelatis. Contra Thomistas ex familia Ord. Prædic.

Prob. 1 ex Scoto vt certæ sint reuelationes Dei, vt videat p̃sciat Deus aliqua esse futura quoad causas naturales, & inferiores si suæ causalitati dimitterẽtur; mortuus fuisset Ezechias quoad causas inferiores, ex parte sui ante vltimũ decretũ; sed vidit ab æterno orationes, deuotiones, & lacrymas, & vltra terminũ addidit sibi annos quindeeim. Corpus Christi quoad intrinseca naturalia, calorẽ, frigus humores, post mortẽ fuisset resolutũ, quoad causas inferiores, & sm̃ q̃d, si sinerẽtur agere; absolutè

lutè quoad causas superiores Deus prohibuisset eorū causalitatem, etiam si dilata fuisset resurrectio, ergo prescit Deus qd esset futurum ex parte causarū, si finerentur agere; & quid voluntas si poneretur in tali ordine, quod erat futurum 3.d.21.A.

II. Vt decreta antecedentia sint ꝓportionata causę liberę; voluntas creata cum agit contingēter, & nō necessario, prius natura poterat æquè se determinare ad vnum, sicut ad aliud, & ęquè agere, & nō agere; libertas est cū pōa formaliter, & ęqualiter ad opposita, & actu potest prioritate nãrę ęquè se determinare ad vnum, vt ad aliud, 1. d.39.S.

III. Vt idem pręcognitum ab æterno cum modo agendi in tēpore, nunc cum voluntate creata liberè; ergo ab æterno non decreuit nisi volnntate creata liberè agente, ac se determinãte, 3.d.17 E. ibidem *D*eus non determinatur ad operationem, nisi voluntate liberè agente, & determinante se ad operandū, & tunc Deus operatur cū ea; licet nō sit prima libertas, & dominiū, sed in voluntate Dei, q̄ non habet aliam causam operãtem cum ea; tamen est ibi tanta, quã ta pōt esse in creatura.

IIII. Vt Deus antecedenter causet qm̄ est ex parte sui, & cōsequenter causaret nisi impediatur, 3 d.34 q 1. M.

V. Vt contingentia nata sint habere cognitionem, & euidētiam perpetuam, qa nata est videri eorum connexio, & coniūctio, in primo obiecto; Prol. q. 4. art. 1, C.D.

VI. Vt contingens dū est cōtingens, no pōt sciri ab intēllu, sed postq̄ positū in esse, vt habet determinatã veritatē, ita intelligibilitatem in quouis intellectu respiciēte totū Ens, 4 d.10.9.8.N

VII. vt effectus aliarū causarū aliter à Deo, quã effectus voluntatis; causæ determinatę acceperunt inclinationes, & necessitatē ad tales effectus; non sic voluntas 2 d. 37. O.

VIII vt Deus habeat prouidētiã de omnibus, agit res, vt aptę sunt regi; sic Deus res administrat, vt motus suos agere sinat, Aug 7. ciu. c.30 Deus prouidētia speciali, præuidet cuique bonū, iuxta merita pręsentia, vel futura occulta nobis, sibi tñ præsentia; iudicia eius iusta, 21 quilib. S

IX. vt voluntas creata nō possit impedire ordinē volūtatis; impediret si staret oppositū cū libero proposito suæ diuinæ volūtatis; sic volūtas creata potest mereri damnationē, ita cōcomitanter sequi, ꝙ diuina voluntas non præordinauerit; nō pōt stare intellectio cū opposito illius, nec ordinatio cū opposito eius quod ordinauit; ergo stat præuisio, 1. d 40. *D*.

X. vt voluntas diuina determinãs

minans fore aliq̃ ostẽsũ ab intellectu, faciat cõplexionẽ esse determinatè, & absolutè veram; possit facere volitũ, & nõ facere, & esse absolutè verũ, & nõ verũ; oportet ponere cõtingentiã ex parte obiecti, nõ absolutè, sic primo diuina volũtas, ergo sub cõditione, ex 1 d. 39 q. 1. I

XI. vt ordo causalitatis nõ cõcludat, q̃ superior causaret effectũ sine inferiori, in quẽ põt causa secũda, & agit cũ ea; si secũda nõ potest sine prima, saltẽ in primo agẽte in quo est eminẽter, videatur, quid ipsa vellet, coagẽte prima, & p̃mouẽte; quolib. 7. h. M

XII. si Deus certo præscit, qui peccauit ꝑ A. esse dignũ pęna, si pro A. finaliter esset iudicãdus; vel si ꝑ A. fieret in termino. hoc est verè, & cõditione scire, 4. d. 16 q. 2. K. M.

XIII. quę volũtate beneplaciti, & vltima determinatione, quę est ex parte omnipotentis, volẽtis effectũ in esse, respectu cuius Deus si sic volẽs illud erit: at respectu eorũ, quæ volũtate signi, & antecedẽte, & possunt esse, & nõ esse, nec sunt vltima determinatione volita, sunt præuisa, secus nõ omnisciens, nec volita absolute, & decreta, secus Dei, non in nostra potestate 1. d. 48.

XIV. vt finis, merita, bon⁹ vsus arbitrij si ad finẽ ordinata, & pri⁹ ei vult quodcũq; istorum, q̃ præuideat, nõ tamẽ vltimo, & efficax; sed quia ꝓpter nullũ præuisum vult dona, quia nõ causa prædestinationis; nec negat quin præuideat; imo subdit nõ posse aliquẽ punire, quin pri⁹ videat peccatorẽ, nec velle dãnare sine p̃uisa culpa, & si prędestinatio ꝓpter nullũ præuisũ eorum habet causã; nõ tamẽ negat ẽẽ aliquid præuisũ, sed negat esse causã, vt peccatũ præuisũ finale est ratio ex parte obiecti, vt velit damnare 1. d. 41. A.

XV. si primo instanti vult dare gloriã Petro. 2 eidẽ Petro gratiã. 3 vult permittere peccatũ; vt sunt diuersa Decreta illis instãtibus, vno instãti ęternitatis: plura instãtia naturæ; ita in intellectu diuersis instãtib⁹ diuersa sciẽtia de illis: nõ potest volũtas velle, quin intellectus videat; hinc prius p̃sciuit gloriã Petro, q̃ ei⁹ gratiã, & prius gratiã quã p̃missionẽ. scientia visionis præsupponit decretũ; ergo antecedẽs decretũ nõ est scientia visionis, põt tamẽ ad aliquid aliud decretum præsupponi, vt sciẽtia absoluta de gloria futura Petri præsupponit decretũ de permissione peccatorũ in tertio instanti, ideo si essentia in 4 instãti mouet intellectũ ad cognoscendũ determinatè, & absolutè omnia futura, quæ pendent à causis liberis, & De⁹ cognoscit omnia futura post omnia decreta; iam inter decreta antecedentia inuoluit permissio decretum de scientia conditionata: nã 4 instãti, &

signo

figno absolutè scit omnia futura quæ pendet à volūtate creata, d 41. B.

XVI. vt voluntas *Dei* quātū ad omnia sēp impleatur, quia omnipotēs si determinat se ad ponendū in esse vltima determinatione, illud erit: ergo datur non vltimū; relatiuū vltimi est nō vltimū, & antecedēs, quib' possunt homines bene viuere, & saluari, quantū est ex parte sui; ergo decretū vltimū, ad quod sequitur effectus infallibiliter, nō tātū est ex parte sui; sed supponit antecedēs, quo vellet omnes saluos fieri; quo voluit colligere filios Ierusalē; est voluntas antecedēs nō determinatè, sed indifferenter, vt dat cōmunia, & sufficientia ad salutē; & decretū vltimū, nō est ex parte sui tātū, sed cum præscientia inclinationis, vt voluntas antecedēs, nō vltima est sufficiens, quantum ex parte sui, d 46. H.

XVII. cū volūtati diuinę offertur aliquē peccaturū, vel peccare, circa hūc nō hēt velle; velle. n. ipsū peccare, non pōt, sed potest velle volūtatē nō volētē hoc, sic est volēs sinere, & permittere; illud permitto, ꝙ scio ab alio male fieri, & displicet; nec dicor ꝓpriè ꝓmittere de quo nihil scio; ergo præsciētia, & præuisio, voluntas antecedēs, qua prohibet quæ nollet; & volitionis remissæ quę est permissio, & dissuasio, ꝗ ta nollet, quæ tamē nō vult ista prohibere, hæc est nolitio remissa, quæ nō sine præuisione ei', ꝙ videt ab alio male fieri, & displicet, & signū nolitionis efficacis est prohibitio, volitionis remissæ permissio, & dissuasio 1. d. 47. A.

XVIII. si permissio in voluntate diuina nō sit nisi nō velle ꝓhibere aliquod fieri, quod est negatio actus diuini, nec actus positiuus; vult sinere, nō habet rectè velle circa illud quod permittit, sed reflexū super negationē actus; & sic nō eligit Iudā finaliter malū, nō est nolitio, sed volitio; sēper Deus præuidet, se non velle prohibere malū fieri, hūc peccare, ꝙ est ꝓuidere ante decretū absolutū, sed cōdionate. d. 37. B

XIX. futura absoluta voluntatis creatæ, cognoscit De' ab ęterno in suis decretis virtute essētiæ, post vltimū Decretū, & volūtatē permittēdi illud 1. d. 4 D. imo per hoc, ꝙ Deus præscit. se cooperaturū Lucifero ad substātiā actus, si est commissionis; vel nō cooperaturū, si ommissionis, scit certò illū peccaturū, ergo ꝑscientia de permissione, qua scit peccaturū, præsupponitur decreto infallibili de cooperatione ad substantiam actus, ibid.

XX. Deus quoad formale, priuationē rectitudinis debitę non cōcurrit, ad entitatē verè influit nec entitas realis, quę nō sit dependens à Deo; Deus sciens se cooperaturū ad substātiā actus;

scit peccatũ futurũ. 1 pmittit. 2 coöperatur. 3 hẽt certã sciẽtiã; cooperatio supponit sciam de operatione alterius; sine cooperatione causæ primæ est omnino sm quid, inclinatio, & conditionata 2 d. 37.

XXI. Istius quæst. hæ maximæ *Scoti*; 1 ad velle, diuina, & humana voluntas, defectus est in humana, quę tenetur dare rectitudinem, & non dat; diuina nõ tenetur, ex se daret, si humana coageret. 2 negat voluntas beneplaciti, & efficax, quod signi, & antecedẽs vult; nec aufert rectitudinẽ absque demerito. 3 quod vult antecedenter, & consequenter, nisi obex in nobis. 4 si non positiuè, negatiuè rectitudinem auferre põt ex demerito; & quod à *Deo* auertamur nostrũ est; & hæc volũtas mala. 5. Deꝰ ita coagit nãræ, vt nihil sit naturale, cui non coagat; & ita voluntati, vt nil volitum, cui non coagat volendo. 6 natura agit inclinatione accepta à superiore, libera põt conformiter, & difformiter; in hoc quod est agere fit conformis, in hoc quod est deficere peccat, vtq; effectus est in sui potestate, nec agit rectè. in fine, declarat, quæ sit volũtas, & decretum Dei antecedens, quod sit conditionata his verbis, quicquid Deus dat antecedenter, daret consequẽter, quãtum ex se, nisi esset impedimentum, dans voluntatem liberã, dedit antecedenter operata recta, q̃ sunt in potestate voluntatis, & quantum ex se dedit rectitudinem suam actui volũtatis, & ex consequenti daret, si voluntas omnem actũ elicitum ageret rectè ex parte sui.

XXII. Ne cogamur auferre Deo p̃sciã, & omnipotentiam; si volũtas creata sit totalis causa, & aliter vellet, nulla p̃scientia; si vellet antecedẽter vnũ, quod non fieret à creatura, non omnipotens, si determinet vnum, posset impedire, vt aliter fiat, voluntas Dei ponit volitum in esse cum vult, 2 d. 37. q. 2.

XXIII. Conditionata saluari cũ nostra libertate dat Scotus; si Adam accepit pro se, & posteris iustitiam, & actu suo amisit, iustè Deus exigit à tota nãra. Voluntate Dei antecedente data fuisset, nisi esset impedimentũ, 2. d. 20. Deꝰ ex se daret si homo quantũ ex se ageret. dat antecedenter, & daret consequenter quantũ ex se, & causa superior causaret, si causa inferior sua causalitate causaret. *Deus* non vult me velle voluntate consequente, & beneplaciti, sed volũtate signi, & antecedente; nec vult me velle consequenter, q̃ vult me velle antecedenter; nec aufert rectitudinem à voluntate creata, & actu suo absque demerito. Vel quod vult antecedenter, vellet consequenter, nisi impedimẽtũ voluntatis creatæ;

tæ; vel nõ aufert voluntati recti-tudinẽ, sed paratus; ibidem.

XXIV. Vt voluntas creata appetitu libero, actu elicito, qui sequitur cognitionẽ, nec in vniuersali, nec in particulari cogatur: nã à seipsa nõ cogitur; necessitas est sibi contra nãram; causa libera; nec determinari põt à causa inferiori qualitate, aut physica motione; vt qualitas naturaliter ageret naturaliter moueret, sicut & quo ageret esset nãrale; nec minus tollit indifferẽtiã eius, determinatio volũtatis à causa supiori, q̃ à causa inferiori, ergo si ex rõne volũtatis, & causalitatis suæ est indeterminata, repugnat, quod indifferentia tollatur per causam inferiorem, vt per superiorem; & vt repugnat ꝙ habitus, aut qualitas determinet, ita quod Deus determinet. superior determinans magis tollit indifferentiã inferioris in agendo, q̃ si inferior determinaret. ad quod determinatur à causa superiori nõ est in potestate determinati. Non erit in potestate voluntatis quod determinans cesset. Præuenta, & suspensã esset propter actionem causæ superioris præuenientis ad vnũ. Vt non est in potestate causæ, act' primæ, cõtra libertatem esset determinari necessario ad vnũ. Hinc d. 49. q 6 K. respõdet; quod repugnat libertati, vt contingentia, q̃ est ex parte ipsius, non ponat cõtingentiam simpliciter ex parte effectus; & ꝓpter determinationẽ eius in suo ordine, est æqualis contingentia. Cum preuentione causæ primæ ad vnũ actum; non stat põa propinqua in voluntate ad oppositũ, sed tm̃ remota. põa faciendi vtrumq; excludit, quod exterius ꝓhibet. Hoc est propriũ voluntatis, ꝙ cõtingentia ex parte eius, sit omnimoda contingentia ex parte effectus, quod exigit contingentiã oĩum concurrentiũ ad effectũ; ibid. G determinari intrinsecè, excludit põã intrinsecè ad oppositum: nam est causa intrinsecè prohibens istam põam reduci ad actũ; at determinari extrinsecè fit impossibilis vt põa ꝓpinqua reduci possit ad actũ: nam per causam extrinsecam, & volũtatẽ Dei ꝓuenientem voluntatem vt eliciat actum, numq̃ põt põam suam remotã reducere ad oppositũ actũ; nunquã causa secunda ꝓuenta à causa superiore agente ad vnũ oppositũ, põt põa propinqua exire in aliud oppositũ. Ibidẽ, si Beati per nihil intrinsecum sibi habent, q̃n contigẽter operẽtur; tñ q̃a extrinsecè determinantur, põa propinqua non possunt peccare, nõ ꝙ nãræ sit, sed gratiæ Dei ꝓuenientis gratuitè, & conseruãtis illam nãram in esse recto; ergo etiam determinatio extrinseca aufert ꝓximè põã liberè agendi; determinat põãs ad agẽdum, & ex sola voluntate diuina determinata ad vnum, vt conseruat, & perficit nãram intensiuè; ita determinaret eã in actu suo. Nec tm̃ impo-

tens ad agendum oppositũ, vt ait Scotus in sensu composito, vt simul sit decretum de vno actu, & voluntas sub opposito actu; sed in sensu diuisiuo, qa si non habet aliquod intrinsecũ, quod excludat pōam ad oppositũ; hẽt extrinsecã determinationẽ, q̃ tollit pōam ꝓpinquam ab ea, vt agat oppositũ. Habens visum, est cum pōa intrinseca videndi corpus; pōt tñ per causam extrinsecam fieri perpetuò impossibilis ad vidẽdum pōa propinqua; si sit ꝑpetua distantia visus ab illo corpore; si obstaculũ perpetuũ visus inter cælũ empyreũ, & oculum damnati, numquã damnati oculus poterit videre pōa ꝓpinqua; propter causam extrinsecam perpetuò ꝓhibentẽ; posset tamen pōa remota, quia causa intrĩseca impossibilis; ergo determinatio extrinseca ad vnũ, si non tollit nãram pōæ, & nulla est causa intrinseca impossibilitatis, est causa extrinseca, pōa propinqua ꝑuenta ad vnum, vt non possit exire in aliud; ergo decreta antecedentia, vt sunt contingentia, & libera ex parte causæ primæ; ita ex parte causæ secũdæ, & neq̃ esse determinata volũtas ad vnum.

XXV. Vt necessitas præsciæ Dei non tollat libertatẽ, explicat Scotus facilè qualiter ipsa præscia nō ponatur sub necessitate, q̃ repugnat libertati, qa liberè, & contingenter præscit hoc, & de actu meo ꝑscito; licet supposito quod ꝑsciat immutabiliter prçsciat, tñ nobis non aufert libertatẽ, quia ista est necessitas præsciæ, vel ꝑsciti, vt præsciti; nec est necessitas omnimodæ determinationis, sed ex suppositione, quod illud est iã præscitũ, & præuisũ; vt contingẽter ex parte Dei præscientis; similiter ex parte mei exequentis. ꝙ lib 16. ex August. Cont. Tullium; Deo certus ordo causarum, & ne Aug lib 5. c.6. negaret arbitrium subdit, & nostræ voluntates in causarũ ordine sunt, humanorũ operum causæ; qui omnes rerum causat præsciuit, etiã nostras voluntates ignorare non potuit; vt ordo causarum præscienti Deo certus, id efficiat, vt nihil sit in nostra voluntate, quin in ipsarum causarũ ordine magnum habeãt locum nostræ voluntates. c.7. nō propterea nihil est in nostra voluntate, quia Deus præsciuit qd futurũ esset in nostra voluntate; non enim nihil præsciuit, sed aliquid, & illo præsciente est aliquid in nostra voluntate; hæc mirificè præsciã, & præuisionẽ, vt saluem libertatem, explicant.

Demum alijs omissis, ex Scoto 1.d.1.q.4. per totam non posse esse absolute decreta, aut physicè prædeterminent, ex his colliges 1. modus agendi voluntatis est modus oppositus naturæ, quæ est determinata ad vnum, ergo voluntas nequit determinari, nec intrinsecè, nec extrinsecè, vt nec intrinsecè, nec extrinsecè cogi; agere

re vt determinatū ad vnū, non est agere indifferēter, 2 nil tā in potestate voluntatis, quā ipsa voluntas Aug. 1 retract. c. 9 id nō nisi quantū ad actū elicitū; ergo nec decretū, nec prædeterminari potest ad actum. 3 Actus magis in potestate voluntatis, nō tantū mediatè, sed immediatè; ergo nō mediate decreto ad vnū, ꝙ nō est in sui potestate illud habere, aut velle; vt in sui potestate est velle, & nolle; non potest habere actū, circa id, in cuius potestate nō est habere necessariū ad actū. In potestate volūtatis nō est habere hoc necessariū ꝙ ꝑuię datur, aut negatur. 4 Agēs nō impeditū ꝙ nō necessitatur ad agēdū, liberè remouet omne prohibens actionē liberā; ergo si volūtas necessario ad volēdū, debet ꝑdeterminari ad vnū, nō liberè remouet omne prohidens suā indifferētiam; ergo facit necessario voluntatē velle. Maior, quod est necessitatū ad agendū non pōt vincere, nec potest ꝓhibere id, ꝙ determinatè datur vt agat; & præuiū est necessario vt vnū agat. 5 lapis prohibetur à descēsu ꝓpter aliꝗ repugnans vincens eius inclinationē; ergo ex opposito eius indifferentia voluntatis ꝓhibetur à libertate; quia non potest remouere id ꝙ ipsam determinat ad vnū. Sequ. natura, siꝗ naturale est, impeditur vt agat vnū, si nō pōt remouere ꝓhibens ipsā, vt agat vnū; magis ꝙ liberū est necessitatur ad vnum, si nō potest remouere id, quod ipsā voluntetē determinat ad vnū; ergo indifferentia volūtatis nō stat cū prædeterminatione ad vnū; si effectus repugnat effectui, si ponitur effectus necessario vni', repugnat cōtingentia alterius 6 impedibilia non simpliciter necessario agūt; sed tātū necessitate cōditionata, si nō impediātur; ergo inimpedibilia necessario agūt, si nō possunt remouere ea, quibus prædeterminantur agere. Sequela, q necessario agit, necessario remouet ꝓhibens, si pōt, quo amoto agit; ergo q libere, & indifferēter agit, nō habet ꝙ determinet ipsum, vt vnū agat, & si nō potest remouere id, ꝙ necessario ꝑuisum est vt agat nō liberè agit. 7 respectu eorum, q̄ necessaria sunt, & nō cōtingentia, actus est necessarius; ergo respectu eorū, quæ se habēt libere, & contingenter; nihil est illi pręuiū, quod necessariū est ad vnū, sed indifferens; secus nō necessariū, & indifferens depēderet à necessario; qua libertate voluntas agit in finē, eadē indifferentia vtitur medijs ad finē; nec prærequisita possunt esse absolutè determinata, sed indifferentia, & sub cōditione 8 quicquid necessario eget aliquo ꝑuio determināte ad vnū, vt agat determinatè, posito illo ꝑuio, necessario se determinat ad illud vnū; nā eadē est necessitas ad medium, & ad extremum; & si nō est in potestate tollere præuiū quod determinat ad vnū, nec in potestate est oppositum agere. 9 ab agente

prin-

principali quouis posito in causa secūda ex parte pricipij actiui determinatè, necessario ad actionē vnā pręcisè; vi decreti, & physicè vi principij actiui necessario causa secunda determinatur ad actionē. 10 causa secunda, quæ agit in quantū mota, si necessario mouetur, & determinatur ad vnū, necessario se mouet ad illud vnū, ergo si libera est, nō necessario præmouetur ad vnū: nā si eget pręmoueri, vt causa secūda motione, & decreto vt indifferēti mouetur; quo motu mouet se causa secūda, eo promouetur: ergo si liberè se mouet, indifferēti decreto mouetur.

Arguēt aliqui ex Scoto 1. d. 39. q. 3. cōplexiones cōtigētes vt neutras presentatas ab intellectu, voluntas determinat ad vnū. ℞ quę tantū pendent immediatè à Deo 1 quoad cognitionē absolutè futurā, non sub conditione. vel voluntate efficaci, non voluntate signi, & antecedēte. Contra d. 39. q. 4. voluntas prima radix cōtingētiæ, & secunda vt mota mouet. ℞ ibi tantū, nisi prima cōtingenter ageret, nec secunda liberè ageret, Contra d. 39. q. 1. T voluntas diuina determinās fore aliquod ostensū ab intellectu, facit cōplexionē talē esse verā, & ideo intelligibilē, & præsens est intellectui. ℞. vt voluntas potest facere volitū, & nō volitū, ita verū esse, & nō esse, tā in esse absoluto, quā indifferenti; sed propter cōtingentiā ex parte obiecti, φ contingenter est verū; fit determinatè verū ꝓpter actū voluntatis verificātis. Cōtra d. 39. q. 1. O essētia est ratio cognoscēdi simplicia, & cōplexa; tūc nō sūt vera cōtingentia, sed posita determinatione diuinæ volūtatis, tūc vera in secūdo instanti ℞ Scot. sūt vera secūdo instāti posita determinatione, in esse absoluto: nā ibi ait fuisse cognita primo instāti, si fuissent vera; hinc veritatē in fluxu mutabiliū, q sunt cognita in Deo, & præuisa ibi exēplū, si in oculo meo vnus actus vidēdi obiectū semper staret, si nūc iste, nūc ille color, tamen eadem visione; tantū differētia propter obiectū prius ꝑsentatū, & posteri⁹ & si vnus naturaliter præsens, alter liberè nō differentia visionis, sed naturaliter videret; tamē cōtingēter posset videre vnū, necessario aliud est determinatio intellectus, ad quod determinatur voluntas; determinatè apprehendit quod voluntas determinat, quod est ēē absolutū; tamē cū hoc stat cōtingētia obiecti cogniti, qa volūtas cōtingēter vult eā velle. Cōtra; ꝑuisio futurorū ex determinatione diuinę volūtatis. ℞ certa, absoluta, vltima determinatio volūtate beneplaciti; nō ꝑuisio cōditionatè, volūtate ātecedēte, signi quātū ex parte sui. 2 nec ꝑuidet nisi velit dare sufficiētia, & pręqsita, qb⁹ possim⁹ velle; ōis sufficiētia nostra ex Deo; nec de obediētia gloriādū, ait Aug. qd habes, φ nō accepisti? Cōtra φ lib. 5. L. 15. x intelle-

tellectus Dei præcise cognoscit creaturam in sua essentia. Rx quia non per creaturam, vt immediatum obiectum; non qn cognoscat, qd faciet creatura: sed essia vt est primum, & immediatū, ita primum, & adæquatum in rōne cognoscendi; quoad omne esse, quod pōt esse in creatura, imo 4. d.39.q.1.S. Lex de Rege Deut. nō habebit vxores plurimas, quæ alliciant animum eius; id fortè specialiter dixit, ppter malitiā isti9 puisā, vt si nō cōpesceretcōfūderētur, & ab alijs etiā imitarētur.

Arguent alij ex Sco.4. d.49. K non est contra nāram voluntatis creatæ determinari à superiori, sed inferiori, vel æquali. Rx ibi Scot. ait contra nāram eius determinari in suo ordine, & nihil aliud primo repugnat sibi: sed contra nāram eius determinari à causa inferiori; qa non posset agere contra nāram eius, & tunc ipsa esset superior, & non superior: at determinari à causa prima, stat quod sit contingens in suo ordine causandi, & quod ipsa contingenter se determinet. Contra ibi ait quod causa superior semper præseruat, & sit in potestate, quod aliter eueniet, nūq̄ tñ eueniet, qa voluntas diuina semper pueniet. Rx ibi de voluntate Beati si posset exire in actum oppositum; non tñ pōa proxima; nec pōt peccare; qa impedita, præuenta, suspēsa propter actionem causæ superioris continuò agentis in actum beatificum; sic nec pōa ppinquā peccare; sicut nō in potestate eius, quod impediēs cesset, nec in potestate causę secundæ actus primæ; & semp. Scotus quod determinatur, etiā à causa prima, aut per exterius prohibens, & impediens concursum, aufert pōam pximā ad actū oppositū: at si per habitū sibi inhærentem, ipsa nec esset voluntas, nec causa habitus, nata vti habitu, & determinare habitum ad agere, non ab ipso determinari. Contra in Report.d.40. in fin. non ex hoc, quod Dei sciētia infallibilis, culpa non imputanda, & posita scīa euenit. Rx ibi subdit Deus videt ab æterno, quid aliquis in hoc nunc, & quid posses si velis, & non vis; at scīa non præit determinationem, vt effectus causam. Contra, si præsciētia; non est infallibilitas in Decretis Dei, sed in creaturis. Rx decreta supponunt primum decretū, vi cuius essentia est ratio intellectui cognoscendi aliam partem nostre voluntatis; sed absoluta decreta, & voluntate consequente volita, sunt immutabilia, nec impedibilia. Id enim significat voluntas Dei consequens, voluntas beneplaciti; voluntas efficax; passio Christi vt efficax oblata pro electis tantum; sufficiēter pro omnibus; pro electis sciebat Deo esse acceptos; esse dispositos, vt coniuncti vlterius conperentur; at sufficienter etiam,

vt non vniti vnirentur, etiam qui nunquam se disposuerunt, hæc voluntas antecedens.

Argues 3. ex vlt. in report. ideò imputatio quod malè agas; quia si nouit ab æterno quod cõsentires; nouit etiam quod posses nõ consentire, si velles; sed non vis: hæc scia Iudas tradet Christũ, est illi imputanda, vidit proditorẽ, & quod posset non ꝓdere si vellet, sed nolebat; at quod hæc scia non sit post vltimum decretum; id non consonat Scoto in 1. d. 40. in fine, non potest euenire oppositum eius, quod ordinauit *De*⁹. ℞. qui potest si vellet, & noluit; non reddit decretum inefficax; quia scia, q̃ supponit sciã liberã est voluntas antecedens ante vltimum decretum; & post primum decretum, seu voluntatẽ antecedentem, & determinationem creatæ voluntatis in esse cognito. scia vero Dei certa, absoluta, infallibilis ab vltimo decreto *Dei*, à voluntate beneplaciti, sine qua nihil potest à volũtate creata esse absolutè futurũ, hinc scientia futurorum semper post decreta.

Argues ex 1. d. 39. q. 2. ad 2. intellectus Dei semper sequeretur mutationẽ in re; te sedente, opinatur te sedere; te surgente surgere. ℞ non sequitur, vt effectus causam; sed vt causa secunda libera à libertate prima; est comitantia sciæ Dei ad res scitas, vt res potest non esse, intellectus Dei potest non scire; & si non erit, non sciet. 2 nec transitus in scia *Dei*, vt oppositũ succedat opposito, vt nõ in Deo scire, & nõ scire, nec ꝙ aliquãdo sciat, & aliquãdo non sciat: 3 in esse cognito semper scit; tñ aliter nunc se habet; nec est oppositi ad oppositũ in scia Dei, & tota contingentia est ex parte obiecti, quod contĩgenter est verum, quia voluntas Dei constituit eam liberã, & hæc contingentia voluntatis põt esse sine mutatione voluntatis. Ais 1. d. 41. D. Deus scit aliquem peccaturum, aut futurum malum, nõ solũ ex eo quia ꝑscit, permittit, sed quia absolutè vult cooperari illi, quoad substantiã actus, sic cõmittet; ergo ex decreto præscia. ℞. in esse absolutè futuro, ex absoluta voluntate, quæ supponit præuisionẽ, & permissionem; nec ꝑmittit absolutè, nisi quod præscit ab aliquo male fieri; aut quia sinit nos liberè. Contra, volũtas libera debitrix vt omnem actum eliciat conformiter regulæ, & sm̃ Diuinũ præceptum, cum discordat caret iustitia debita; q̃ deberet in esse actui, & voluntas est deficiens 2. d. 39. B. ergo præcepta Dei absoluta. ℞ præcepta absoluta ex parte termini, conditionata ex parte modi exequendi; serua mandata si vis ad vitam ingredi. ante hominẽ vita, & mors præcepta absoluta, diliges; sabbata sanctifices. 2 actus eliciti, vt sint ad finem, & meritum adhuc

abso-

absolutè, non si vis, aut non vis; piger vult, & non vult; hinc act° eliciti debent absolutè esse à nobis; at decreta Dei antecedentia conditionata ex parte principij, si velimus nos; si benè egeris recipies, si male peccatū in forib° aderit. si comederis, morte morieris. Contra, si decreta antecedētia quoad actus nostros indifferētia sunt, & voluntate signi; ergo hominis est via eius, & viri vt dirigat gressus suos, at Hieremiæ 10 non est hominis via eius, nec viri vt ambulet, & vt dirigat gressus. Ioan. nemo venit ad me, nisi Pater traxerit. Ecclesia, Deus cuius est totum, quod est optimum. Aug. ad Felicianum, cū Deus renumerat debita nostra, sua dona coronat. ℞ Deus prima causa omnium, influit in omnē effectū, nihil sine ipso, non ego, gratia Dei mecum; dat esse, conseruat, præparat per decreta, & dona cuique causæ iuxta naturam, qua illā condidit, vt à naturalibus nō aufert, quin actus earum sint naturales, nec liberas promouet, qn actus sint liberi; Nèc arbitriū ex se solo potest; sic non hominis via eius, Deus dirigit gressus; non determinat ad vnum; nullus ex se cogitat, quasi ex se, sed ex Dei gratia; non ego gratia Dei mecum. a gratia non tantum, q̄ caritas, gratum faciens, & reddit iustos: sed gratuita, q̄ pͥuenit, qua Deus inspirat, pulsat, vocat ad bonum, hinc initium salutis Deo miserante habemus, vt acquiescamus inspirationi, nostræ est potestatis. Trahit Pater per gratiā pͥuenientem, & cooperantē, sed acquiescit tractioni, nec indurat cor arbitrium; pͥuenit inspirando, & adiuando ꝓsequitur. hinc totum à Deo ꝙ est optimū; pͥparat, continuat; at si nāͣrales agunt, cur arbitrium non liberè agit? & potestatem non hēt suæ voluntatis; pͥuenit cum inspirat; dat sufficientia; adiuuat nobiscū agens; adiutor meus esto, ne derelinquas me; qui adiuuari, ne relinquatur, petit, nō Physicè ad vnum præuenitur. Dona sua coronat; sufficiēs, & efficax ex Deo, sufficiens quo facit vt facere possimus; efficax, quo nobiscū facit; nec efficacia sine effectu, nec effectus sine efficacia; hinc nō physicè prædeterminat ad vnum.

An in Deo præscientia, & præuisio conditionata, voluntas antecedens, quæ sit nobis indifferens; sit consona Scripturæ, Patribus, & ex S. Thoma. 3

ESto plures Thomistæ asserāt, vt Aluarez, Antiquos non egisse de conditionatis decretis sub indifferentia. Ioan. à S. Thoma sciam mediā, & conditionatam inuentam à Massiliensibus. Zumel excitari per sciam mediā contentiones. Rispolus, nullum vidisse, exceptis pauculis, qui sciā mediam non reijciant. Alij fastu

introductam. Tamen ex schola antiqua Theologorum dari, ex scripturis, & patribus Decreta antecedentia, q̃ indifferẽtia, & sciã conditionatam necesse est ponere, iuxta veritates à Deo reuelatas, & legem Dei nobis sub conditione propositã, pro nunc ex S. Thoma.

Dico. Dari in Deo præsciã cõditionatã, q̃ supponat decreta antecedentia, quibus Deus dat sufficientia, & necessaria ad salutẽ, quibus possent homines saluari si velint; nèc potest voluntas p̃determinari.

1. Probat. S. Thomas p hierm. lect. 14 § est autem; si põa actiua est ita determinata ad vnum, q̃ impediri non põt, cõsequens est vt ex necessitate reducat se ad actum. 2. 2. quæst 10. in corp. volũtas actiuũ principium nõ determinatum ad vnum, indifferens ad plura; sic Deus ipsam mouet. 1. d. 34. ad mediũ; quædam causæ se habent ad vtrumque, in istis effectus de futuro nullam habẽt certitudinem 1. 2 q. 80. art. 10. ad 3 quod ad malũ consiliũ determinatur voluntas humana, directè ex sua libertate, à diabolo p modum suadentis. 1. 2 q. 9. ar. 6. ad 4. q. 10. ar. 4 ad 3. 2. d. 39. q. 1. in cor. voluntas quantum ex se indifferens ad plura; quod determinata esset in hunc actũ, vel illum, nõ est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate 3. p. q. 69. ar. 8. ad 2. si duo æqualem gratiã percipiant, non æqualiter ea actuãtur, vnus studiosius in ea p̃ficit, alius per negligẽtiã gratiæ deẽ. in cap. 25. Matt. vnicuique secũdũ propriã virtutẽ, cur vnus magis hẽt de gratia, q̃ alter? proxima, maior conatus istius, quã illius. 1. p. q. 14. art. 3. oĩa quæ sũt in tempore, Deo ab æterno præsentia; dant existentiã realem, & negant intentionalẽ, & præsciã futurorũ? 1. p. q. 21. ar. 4 prouidentia non imponit necessitatẽ; necessarijs necessario; contingẽtibus contingenter; non corrũpit rerum naturas. q. 23. ar. 1. 2. 3. prædestinatio supponit præsciã futurorũ. non simplicis notitiæ, q̃ est possibiliũ; nèc visionis, sed non prædestinatio; ergo quid foret in omni euẽtu, supposita sua conditione. art. 3. reprobare non est sola præscia, sed voluntas p̃mittendi cadere in culpã, & inferendi penam; permittit, quod scit ab alio male fieri. 3. p. q. 1. ar. 5 ad 2. approbat August doctrinã de dono persen. c. 9. Christũ certo nouisse Sidonios fidem recepturos, si coram eis factæ virtutes quæ apud Iudæos. q. 14. de verit. art. 14. in cor. oẽs exteriores motus à Dei prouidentia, vt ipse iudicat, aliquem excitãdum ad bonũ, his vel illis actionib⁹; en excitatio, & indifferentia. 1. c. gent. c. 66. 67. 68. Deus cognoscit futura in causis suis. 1. p. q. 14. ar. 13 eius intuitus fertur ab æterno super omnia prout sunt in sua præsentia-

tialitate.1.c.gent.c.66.rõne 6.cognoſcit contingentia non ſolum prout ſunt in ſe ipſis: ſed prout quoduis eorum eſt actu in ſeipſo 1.p.q.23.ar.6.ſtante infallibili ꝓuidentiæ ordine, multa contingenter eueniunt; & ita certus ꝑdeſtinationis ordo, quod iuxta arbitrij libertatem, ꝑdeſtinationis effectus contingenter eueniunt; ꝓuidentia eſt ratio ordinis rerum in finem in mente Dei q.19.ar.6.voluntas Dei sẽper impletur, quia cauſa vniuerſalis, ergo non determinata: qui recedit à voluntate Dei sm̃ vnum ordinem, hoc eſt præcepti, peccans incidit in aliũ, iuſtitiæ; ergo Dei voluntas non determinat antecedẽter. Ibi, ſaluos vult oẽs fieri; voluntate antecedente; nec vt vniuerſalis cauſa poteſt impediri à ſecunda; quia vult omne bonũ in ſe; at nõ alia ſimpliciter art. 7. Dei ſcia, & ſubſtantia immutabilis in ſe; at põt velle mutationẽ aliquã rerum. Ibid. multa poſſunt fieri per primam cauſam, q̃ non erunt per ſecundam. art 8. voluntas Dei non omnib', ſed quibuſdam neceſſitatem imponit, quibus cauſas neceſſarias aptauit, contingentibus cõtingentes aptauit cauſas; ergo non determinat neceſſario ad vnum. Art.9 Deus permittit, ſed nõ vult fieri, vel non fieri, ergo non determinat. art.10. voluntas ſigni diſtincta à voluntate beneplaciti; illa non eſt ſignũ, quod Deus velit ſimpliciter ea, q̃ in nobis ſũt ſigna volendi; ergo antecedens non eſt ſimpliciter, & abſolutè voluntas ad vnum. art. 10 ſignis, quibus dignoſcitur diuina volũtas, quæ & voluntas ſigni denominatur, & quibus vtimur; permittit cum non impedit. præcipit bona, ꝓhibet mala; ſuaſio, ſeù conſilium, & opus bonũ; his ſignis vtimur; nõ neceſſario ꝑdeterminat. 2.2.q. 17. ad 2. intuetur effectus contingentes, vt ſunt in ſeipſis præſentes in æternitate; & etiam vt ſunt in ſuis cauſis ſecundis determinatis. non in ſua ꝑdeterminatione: determinatio voluntatis, à nullo exteriori eſt neceſſario moueri, quia eſt ad vtrumlibet, & poteſt homo non cogitare, & non velle. 1.2.q.10.ar. 2. Nec voluntas neceſſariò mouetur ad vnum motu extrinſeco à Deo, quia libera. ibid. ar. 4. Deus mouet res ſecundum conditiones rerum 1. p. q. 19. an voluntas Dei efficax quoad rem, & modũ, neceſſarium, vel non; quia ſic requirit ordo vniuerſi, & quod aliqua neceſſaria, & contingentia, non ad ſecundas cauſas, quæ poſſunt impedire; voluntas Dei ponit neceſſitatem conditionalem. Art.9 nullo modo vult malum culpæ, quod opponitur ſuę bonitati, malum pęnę, nãræ, vult per accidens, quia vult iuſtitiam, De' ꝑmittit, at non vult fieri, vel non fieri malũ: at velle iuſtitiã circa creaturas eſt exigentia puniti

1.p.q.14.ar.12.cognoſcit omnia, quæ ſunt in actu,& in põa, tã ſua, q̃ creaturæ; vt cogitationes hominum; & Dauid intellexiſti cogitationes meas de longe, & ſemitas meas inueſtigaſti; non ait prædeterminaſti. Art.13.ſcit cõtingentia, non ſolum, vt ſunt in cauſa,q̃ eſt ad oppoſita,ſed vt sũt in ſeipſis;nec quæ tm̃ actu,ſed in põa tam ſua,quam creaturæ.Art. 14.cognoſcit q̃ ſunt in põa ſua, & creaturarũ; diſtincta obiecta ſciæ ſi non ſimpliciter, nam vno intuitu; tñ viſio põæ Dei, non eſt viſio põæ creaturæ. Art. 8. ſcĩa Dei cauſa rerũ adiũcta voluntate, quæ eſt approbationis; appbare ſupponit p̃uidere.q.19.ar.4. ad 4. eiuſdem effect⁹ ſcĩa eſt dirigens,volũtas imperans,põa exequens;directio in Deo non eſt vt regula, Deus neq̃t eſſe ſibi regula; ergo tm̃ vt p̃oſtenſio ante velle. item dirigens intellectus non eſt niſi q̃a infinitus penetrat, & p̃cognita oſtendit.q.25.ar.1.ad 4 põa eſt exequens id, quod volũtas imperat,quod ſcĩa dirigit;vbi mediat ſcĩa dirigens inter potentiam, & voluntatem.

Arguent Thomiſtæ, ex 1. 2. q. 109.ar.1.ad omnem motum non ſolum forma mouens,quæ principium, ſed motio prima motoris;nec vlla creatura,ſiue corporea, ſiue ſpiritualis põt actu facere ſine *Deo*.q.3.ar.7.Deus operatur in nãra, & volũtate;dedit naturalibus virtutes, p quas agere poſſunt. 2 conſeruat in eſſe. 3 monet ad agendum, vt applicatio virtutis, homo cauſa inciſionis, vt applicat acumen cultelli ad inciſionem, mouendo ipſum; infra, nãra inferior non agit niſi mota,omnia mouẽt vt mota vſq; ad Deũ, mouens,& applicans virtutem ad agendũ, & cauſa actionis rei nãralis. & ad 7 quod cõfert eſt intentio agentis, habens eſſe incompletum, vt colores in aere, & virtus artis in inſtrumẽto artificis. ℞ motionẽ præuiam agentibus nãtalibus, quæ non ſe mouent, habent ex applicatione; nam ex Thomiſtis elementa mouentur à generante, aut per accidens à remouente prohibẽs, 2 applicat formas,& virtutes earũ; cauſis nãralibus, cauſas naturales; cum liberis liberum concurſum; operatur in quouis ſecundum eius ꝓprietatem. 1. p.q. 83.ar.1.ad 3. proprium, vt liberè agens ſit; indifferens Dei p̃motio, vt ſinat eam motum ſuũ dare, nec in tempore, quin p̃uiſum ab æterno.Contra,Thom.2.ſent. d.37.q.2.ar.2.ad 2.Deus influit eſſe, poſſe, & agere; in bonis actibus influit vt agat, & benè agat; ergo prius in arbitriũ vt in cauſam,q̃ cum eo in effectum.℞ eſſe, & poſſe, q̃a dedit virtutes, & naturas, p quas agere poſſent. 2 in bonis influit vt agat; q̃a nõ abſq; motione ſupernãrali; at modo attemperato, liberè, congruum cauſæ liberæ; nec deſtruat, ſinat

nat

nat ipſam agere. Contra, ab eo quod ſe hẽt ad vtrumque, nõ eſt actio ad vnum, qn moueatur, & inclinet ad ipsũ, 2 phyſ.com. 48. ℞.ibi de cauſa contingente,quæ ꝑcisè motũ à ſe non hẽt,ſed eget applicari,vt influxus ſyderũ,pluuiæ;non de cauſa liberè,quæ actiuè eſt indifferens. 2 etiam cauſa libera mouetur ꝑuiè,iuxta ſui ꝓprietatem ꝑ concurſum paratũ, & exhibitum à Deo, vt poſſit liberè agere. 3 determinat, inclinans ipſam, adiuuãs, ſinens ſuos motus; non paſſiuè recipiens influxum ad vnum,quod ſit efficax ex ſe; nõ ſine effectu noſtro.Contra,Thom.p.2.q.2. art. 4.in cor. ꝙ nunc eſt actu agens,nunc põa, eget moueri ab eo, ꝙ eſt actus purus. ℞ moueri, & iuuari concurſu ꝑuio ad vnum, ſi ipſa ſit ad vnum;concurſu parato ad vtrumque ſi ipſa ſit agens, volens libere, ęget moueri, diſponi quantũ ad id, quod ſe tenet ex parte cauſæ primæ,nõ ſecundæ liberę, quę ſe mouet cum Deo coagente, & iuuante. Contra,ſic *D*eus expectat nos. ℞ vt miſereatur noſtri. Conuertimini, & conuertar. Aperi mihi ſoror mea ſponſa. Ne dicas per Deum abeſt. 1 quoad eſſe phyſicũ reale, nõ agimus, quin Deus prius à quo agat;hinc motio in tẽpore eſt per ordinẽ ad ꝑuiſam ſciæ conditionẽ ab æterno, ſi velimus;ſi vocẽ Chriſti audierimus.Cõtra ſi põt agere ſine influxu ꝑuio,volũtas creata primum principiũ ſe mouens,& primo ſe determinans. ℞ id nec in eſſe pręuiſo, nec tm̃ inclinatione,nèc id hẽt ſcía conditionata; Videt *D*eus, vt inclinet cauſa ſecunda,ꝓbente Deo inclinationem;&volente Deo,qtm̃ ex parte ſui vt inclinet, ſi ipſa velit. 2 nè ſit vt inanime, *D*eus dat qb' poſſet inclinare ſi velit hinc ſẽp ſecunda. 3 ſi non hẽt præuio determinatè vt vnũ agat, habet ꝑuiè vt ſufficienter poſſet agere;ſi non vt ad vnum, vt liberè poſſit vtrumque. ſi non quo præuiè vt agat, vt cum quo ſimul neceſſariò, vt agat; ſine me nihil poteſtis facere. Contra,Thom.2.d.37 ar.2.ſecunda,ſi non eſſet prima ſimpliciter eſſet primum agens, nam actio in prius agens, nõ reduci poſſet vt in priorem cauſã. ℞. in eſſe reali *D*eus prior, vt à quo; in eſſe cognito nõ ſine Deo inclinante, ſi ipſa velit; ſi peccator ingemuerit, ſi vocem Dñi audiueritis. ſi benè egeris recipies. Contra quod non hẽt eſſe à ſe, nec operari à ſe; ſed ab eo, à quo accipit eſſe. filius à ſe non põt facere quidpiã, Ioan. 5. ℞ ex Arauſicano 2.cã.25.in omni opere bono, nõ incipimus; ipſe nullis ꝑcedentibus meritis fidem, & amorẽ ſui inſpirat. 2 Celeſtin. 1. epiſt. ad Epiſc. Galliæ, Deus ipſe operatur in cordibus, & arbitriũ vt ſancta cogitatio,pium deſiderium, omnis bonus motus ex Deo ſit; nã inſpirat, ꝑuenit, pulſat,ita

vt

vt bonus motus à Deo; non pdeterminans; sed aspirando, & iuuando. Contra August. de cor. & gratia c. 2. in illud Apost. spiritu Dei aguntur; si filij Dei sunt, spiritu Dei se agi, aguntur, vt agãt. ℞. ex eodē de verb. Apost. Spiritus Dei, q te agit, agẽtibus adiutor est, ipsum nomen adiutoris præscribit sibi, cũ & tu ipse aliqd agas; agnosce qd poscas, adiutor meus esto, ne derelinquas me, adiutorẽ vocas Deũ; nemo adiuuatur, nisi cũ Deo aliquid agatur. lib. 3. hypognost. nondum se quærentis voluntatẽ arbitrij, vt eum se scire, & quærere faciat, quia paratus est dare, expectat vt misereatur. Cõtra, causæ nãrales per formã determinatæ sunt ad vnum, ignis vt calefaciat; p modum influxus, p motionem Dei, vt actu operentur; ergo & volũtas, vt agat præmoueri necesse. ℞ applicatio & obiecti præsentia vt nãrales causę agant; at Deus applicat concursu non pręuio; sed exhibito, vt actu agant; ita stat vt præuia motio non sit ad posse actu; nam habet quę sufficiãt, prærequisita tm̃ vt actu operetur; q & Thomistæ dant; hinc actu operari non est concursus præuius, sed simul; non est in potestate voluntatis habere, sed se ipsã impedire ne habeat. Tho. 3. con. gẽt. c. 15. si sine auxilio gratiæ non possit agere, sed effectiuè à Deo, in hominis potestate se impedire. 2 de peccatorũ merit. & remiss. c. 2. si homines non adiuuentur, in ipsis causa est, nõ in Deo. Ansel. de cas. diab. c. 3. nõ concessit diabolo; noluit eam accipere, nec paratus fuit. adiumẽtum afferre, opitulari, operis est, adiuuantis, & cooperãtis; nõ præcisè præuenientis. Non esse paratum arbitrium, operi nostro dandũ, non Deo, qui daret si per nos non staret. Contra Tho. q. 8. de verit. ar. 3. ad 7 ordo ad Deum prædestinantẽ non compatitur oppositũ euentũ, vt quis moriatur in peccato; sed põa. ℞ sub forma reduplicata, in quantũ prædestinatio, quæ est ratio ordinis mediorũ in finem, est præscientia beneficiorũ Dei; est ratio in Deo puidente; non est puidentia nisi prędideat, aut puideat rebus prędisis 1. p. q. 22. Contra Thom. 1. sent. d. 47. ar. 4. prædestinatio, prędefinitio Dei ęterna. ℞. sępe alibi pręscia, & prędisio libero arbitrio attemperata, iura libertatis violare non põt. Contra, præmouet Deus efficaci motione causã nãralem, & liberam ad bonũ, nõ ad malũ; Deus non causa mali 1. 2. q. 112. ar 3. ad 2. ℞. pręmouet prioritate à quo, non in quo. Vel efficaci dum facit bonũ. sic Apost. Deꝰ operatur velle. & pficere pro bona voluntate. Contra q. 3. de põa ar. 7. ad 3. in operatione, qua Deus operatur mouendo nãram, non agit ipsa nãra. ℞ si sit pręueniens volũtas

non

non agit; est donũ Dei, spũs Sãcti impulsus mouentis, quo pęnitens adiutus viã sibi ad iustitiã parat. Trid. sess. 14. cap. 4. 2 motio, & actio Dei, vt terminus pductus effectiuè à solo Deo, non agit creatura, sed cooperatur; cooperatores gratię Dei sumus.

An Præscientia, & decreta Dei sub conditione futurorum à nostra volũtate sint consona scripturæ; sanctis Patribus; & rationi. 4

NVnc futura sub conditione; non quę sola conditione, ex natura terminorum absque alio proposito, & tm̃ bona illatio si sublunaria sunt corpora, corrumpentur; si vixeris, senueris. nec ex cõditione fundata in omnipotentia Dei, absque vllo respectu ad creaturas; si ab ęterno voluisset alium mundum, futurus esset. Nec vi decreti solius Dei, quo res esset futura, si Adã non peccasset, filius Dei non venisset Redẽptor, venisset caput Beatorũ, glorificator. nec tantũ vt cõditio spectet ad statũ futurorũ, quę non erunt, itaut cõditio q̃ non apponenda, tñ eis concedatur uis absoluta, ad meritũ, & demeritũ, & causa sit absoluta premij, aut supplicij, de quibus August. contra Semipelagianos, de pdest. SS. c. 14. prętsciuit, quod futurum erat, nõ quod nõ erat futurum. lib. 1. de ani. & eius origine c. 12. exinanitur Dei prędsciã, si quod prędscitur non erit, quomodo dicitur prędsciri futurum, q̃ non est futurum. Prosper Epis. Aug. c. Massiliens. in quibusdam commentitijs meritis electionẽ Dei subijciunt, vt pręterita quę extant, futura, quę non sint futura, confingant. sed nunc est sermo de futuris sub conditione, quorũ status, & veritas spectat ad ordinẽ causę liberę, in circũstantia loci, temporis, dispositionis à Deo, quo ponuntur causę secundę, vt liberè agãt si velint, vt seruent pręcepta, & ad effect' determinẽt seipsas; nec id ex naturalibus, vt ponamus meritum ex naturę conatu daturum fidẽ, gratiã, gloriã, vt Pelagius, Celestius, Iulianus, Faustus, humano labori subdebant gratiã, initium fidei, vel salutis dabant arbitrio; Deus sequens, nõ pręcedens bonũ, & meritorium vsum arbitrij, nec illuminatio, virtus, salus à Christo, sed nãra; quos anathemizat Petrus Diac. de Incarn. c. 8 & Conc. milleuit. c. 5. vt de consecr. d. 4. Placuit; qui dixerit facilius posse impleri per gratiam; & si gratia non daretur, non facilè; tamen possumus sine illa implere mandata, hinc ad facilè; quod non esset dare gratiã, imò non prępia, pedissequa.

Dico. Prędsciã futurorũ sub cõditione, qua nouit Deus, quid causę liberę agerent, in quouis ordine rerũ positę, quę pręcedat

dat ꝑpositum, & pręscientiã absolutam Dei, & est tm̃ conditionata, necessariò est in Deo, vt saluetur subordinatio causę secundę liberę, ad absolutum Dei velle, quo condidit, & voluit creaturas liberas. Scot. 1.d.39. art. 2. voluntas non determinat, quin intellectus appręhendat. art. 3 cõplexiones contingentes, sub disiunctione vt iudicium futurum, & voluntas determinet; has determinatè scit ante voluntatem. ar. 4. si prędicatũ inest vt determinatum, nulla põt esse causa cõtingens; quia secunda, vt mota mouet. si necessariò mouetur, necessario ageret, & nil contingẽs. Ibid. ab obiectis Deus non mouetur; cognoscit enim nõ futura, quę non sunt pręsentia; prius est rem cognosci futurã, q̃ esse Deo pręsentem. *D*.39. P. in presẽtibus, & pręteritis veritas determinata, extremum positum in esse; non tamen in potestate causę; at in futuris, si intellectui Dei sit nota, tamen in potestate causę est ponere oppositum; & hęc indeterminatio sufficit ad consilia, & negotia; aliter põt euenire. dist. 40. cõtingẽter quis prędestinatur, põt damnari. Vt ipse põt damnari, *D*eus põt nõ prędestinare. d. 41. vult permittere Petrũ & Iudam esse de massa perditionis, & hoc, quod pręscit se velle ꝑmittere Iudam peccare; & scit se cooperaturum; vbi Scotus nil pręuiè tm̃ permissio, vt faciat liberè; & quia scit se velle cooperari. d. 46. voluntas efficax, absoluta, vltima determinatio, qua vult res poni in esse, omnipotẽs, impediri nõ põt, impletur, si volitum erit, voluntas signi, quæ pręcipit, consulit, permittit, impletur vt signum, conforme voluntati beneplaciti; ergo vt fiat conformis voluntati Dei est voluntas antecedens, & sub conditione d. 47 vult se non velle malũ fieri, aut non fieri, & sic ꝑmittit, nõ cohibet, nec impedit nostros motus. d. 48. voluntas creata rectè, si sit conformis Deo in volito, & regula volẽdi, & sequatur eam per modũ pręcepti; hęc conditio est libera. 2. d. 37. si negat voluntate beneplaciti, & vt efficax; vult voluntate signi, & voluntas antecedens, vult antecedenter, & daret consequẽter, nisi obex in nobis. *D*ans voluntatem liberam, dedit antecedenter opera recta, quę sunt in potestate volũtatis; causa superior causaret, si inferior sua causalitate causaret. q. 2. ne cogamur *D*eo auferre pręscíã, & omnipõã si voluntas aliter vellet nulla pręscía; si vellet vnum, quod non fieret à creatura, nõ omnipotẽtia; si determinet vnum, posset impedire vt aliter fiat, ergo pręscía, si non absoluta, sub conditione. 3. d. 21. multa reuelat Deus, quę essent futura sm̃ causas inferiores. mors Ezechię sub conditione pręuisa erat futura, si nõ absolutè.

ſolutè. futura per cauſas inferiores sm̃ quid, & conditionatè; per Decretũ Dei abſolutè, & ſimpliciter. 4. d. 16. q. 1. K intellũs Dei ſcit peccatorẽ eſſe dignũ puniri, ſi non pœniteat; & non puniri ſi pœniteat, nec mutatio; voluntas, & ſcía conditionata. M Deum certò ſcire Petrum, q̃ peccauit pro A. eſſe volitũ ad pænã, ſi pro A finaliter eſſet iudicandus; vel pro A fieret in termino; & nõ eſſe volitũ ad pænam pro B ſi pro tunc pęniteat; circa idẽ eſt velle conditionatũ, ſi nõ pæniteat, & fiat in termino; pro alio & alio inſtanti, & circumſtantia obiecti voliti; & hoc eſt conditionatè ſcire.

Prob. 1. quæ Deus p̃cipit in ſcriptura circa noſtrũ velle, & vſum noſtræ libertatis ſub conditione præcipit; ergo quę Deus decreuit, & voluit vt vellemus ſub conditione decreuit; ergo quæ Deus p̃ſciuit circa noſtrum velle conditionatè p̃ſciuit; ſi vellemus præſciuit. hæc ſequela; id præſciuit, quod decreuit circa noſtrum velle; ſed conditionatè decreuit non abſolutè; ergo cõditionatè præſciuit. Antec. volũtas Dei cõditionatè ſe exprimit in ſcriptura circa noſtrum velle liberũ; ergo præſcía Dei eſt conditionata circa noſtrum velle, ſi velimus. In omni circumſtantia, qua poſita eſt libera, & creata voluntas, vt indifferens poſita eſt à Deo, nec vt determinata ad vnum, ſed vt ipſa ſeipſam determinet; ergo neq; præuideri, niſi conditionatè, ſi ipſa velit. Ant. tota ſcriptura in ſtatu, quo ponit creaturam liberam, ſub conditione libera, ſi ipſa velit; ergo ſcire Dei eſt circa noſtrũ velle, eſt conditionatè ſcire. Sequela; non aliter ſcit nos velle; niſi q̃ reuelat, vt velimus; ſed reuelat ſub conditione ſi velimus; ergo præſcía Dei eſt ſub conditione, quod velimus, & videt volentes & nolentes. Ant. tota ſcriptura ſub conditione libera, & indifferenti nos conſtituit, & conditionatè ſe Deus reuelat; Adæ, ſi comederis, morte morieris. Ad Cain ſub te appetitus tuus, ſi benè egeris recipies. Ad hebreos. optio data eſt Iudæis, an velint ſequi Dominum. Deut. 30. mandatum, quod præcipio, non ſupra te, ſed iuxta te, in corde tuo vt facias illud. Eccleſ. 15. conſtituit hominem in manu Conſilij ſui. ante hominem vita, & mors, bonum, & malum; quod placuerit ei, dabitur ei; non præuiè determinatur. Hierem. 5 eligent magis mortem, quam vitam. Iob 5. ſaluabitur innocens in mũditia manuum ſuarum Eccleſ. 31. qui potuit transgredi, & non eſt transgreſſus, facere mala, & non fecit 1. cor. poteſtatẽ habens ſuæ voluntatis. Pſal. voluntariè ſacrificabo tibi. Ioan. 3. filioli, nemo vos ſeducat, qui facit iuſtitiam, iuſtus eſt, ſi peccator ingemuerit

rit, non recordabor amplius. Pœnitentiam agite, vt deleãtur peccata vestra. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Volui cógregare filios, & noluisti? Apost. sine consilio tuo nihil volui facere, ne velut ex necessitate bonũ tuum esset; ergo ita Deus voluit vt fierent, vt præcipit fieri, ergo si creaturis liberis præcepit sub conditione libera; ergo conditio libera ex parte actus, & termini, volita, & p̄scita est à Deo, secus nec omnipotens, nec omnisciens.

Prob. 2 scripturæ non tantum reuelant futura sub conditione, q̄ nouit Deus, & disposuit, vt velimus nos indifferenter, & sub conditione, sed etiã quid essent actu in omni ordine, & serie causæ secundæ ꝑ sua libertate; ergo semper p̄scĩa conditionata antecedit absolutum propositum, & vltimam voluntatẽ; & si præscĩa futurorum absolutè prædestinationem, & electionẽ sequitur, nõ tamen conditionatam Antec. 1. Reg. 23. De⁹ reuelat, quod si mãsisset David Ceilæ, veniret Saul; si venerit, tradent eum viri illi; ergo præscit, quid futurũ esset, non absolutè, sed posita conditione. Matt. 11. si in Tiro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ in te; in cinere, & cilicio pœnitentiam egissent; vbi certò nouit Christus illud conditionatè futurum, & non absolutè; ergo præscĩa ante absolutè futurũ. Matt. 14 nisi breuiati fuissent dies, non fuisset salua omnis caro, sed propter electos breuiabuntur; ergo electi certò defecissent, nec salui fuissent; id non absolutè: sed conditionatè futurũ. Sap. 4. Raptus, ne malitia mutaret intellẽctũ eius; ergo prescit, quid nostra malitia vellet hic, & nunc; antequam absolutè velit. Ezechiel 3 non ad populum profundi sermonis, & ignotæ linguæ mitteris; & si mittereris ipsi audirent te; ergo ante velle absolutum præuidet, ad quos mittat, & qui essent futuri si mittat. Isai. 1 Nisi Dominus reliquisset semen; vt Sodoma, et homorrha similes essemus; ergo ꝓuidit, non voluit absolutè, si non mansissent reliquiæ, & iusti in Israel, quod est ex parte causæ secundæ, omnes perirent. 4 Reg. 3. Eliseus ad Ioas Regem Israel; si percussisses quinquies, sexies, aut septies; percussisses Syriam ad consumptionẽ; reuelat quid foret, sub illa conditione, non absolutè futurum. Lucæ 16. si Moysen & Prophetas non audiunt, nec si quis à mortuis surrexerit credẽt; ergo nec credidissent sub illa conditione. ℞ Thomistæ, Aluarez, prædictæ, & similes reuelationes dant scĩã conditionatã, certo; q̄ tamẽ supponit voluntatem absolutam ex parte actus, conditionatã ex parte obiecti; hinc antecedenter efficaci, & determinationem inferens. Contra si Tiri, & Sidonij à de-

decreto efficaci ad vnum, pœnitentiā egissent; vt pænitentiam non egerunt Corazitæ, qa prædeterminatione carebant; non quia virtutes à Saluatore cernebant, & noluerunt. 2 Christus certò nouit Sidonios fidem recepturos, si corā eis factæ virtutes, q̃ apud Iudæos, continet infallibilem reuelationem pœnitētiæ, si cōditio esset adimpleta, ex parte actus verè futuri, sub conditione. 3 vt quid Saluator improperat Iudæis; si decreto efficaci ad vnum, necessariò ad conuersionem caruerunt; & visis miraculis, prodigijs, ac inspirationibus; etiam p̄determinatione destituti, nō crediderūt. 4 p̄noscebat, si coram Tirijs, & Sidonijs p̄digia fierent, infallibiliter cōuertendos ex absoluto decreto; etiam Iudæi, & Bethsaditæ si absoluto decreto, absque signis, & miraculis potuissent conuerti; & nulla reuelatio. 5 implicat; si De' absolutè statuit, ne Christus Tirijs, & Sidonijs p̄dicaret, nec virtutes ageret; & velle decernere si apud Tirios, & Sidonios virtutes ageret; se eis auxilia daturū, quibus credant, & pæniteant. 6 Deus respū eorū non hēt Decretū, sine quo impossibilis est cōuersio, nec vt daretur in eorum potestate; ergo necessitas antecedens vt culpa caret, ita à damno liberat. 7 cū his decretis antecedenter ad vnum, non stat indifferentia arbitrij 8 sine necessario simpliciter ad agendū, impossibile est agere; ergo vt quid improperat Iudæis, q̄ pœnitentiam non egerint, cum & alij, nec egissent, etiam sub illis, posito q̄ decreto efficaci ad vnum nō haberent. Respondent; oracula, non sumi, quoad sciam certā, infallibilē; tm̄ coniecturalem. Cōtra. coniectare Deum, quid caussæ liberæ, si in his, vel illis circumstantijs euētis, nimis offendit infinitam diuini intellūs p̄fectionē. 2 certo, & modo infallibili non penetraret, nec definitam sententiam daret. 3 nō magis certa Dei oracula, q̃ Demones, & Astronomi pronuncient; & Dauid post diuinum responsum, dubius mansisset, si oraculo firmiter standū. 4 coniecturæ tantū certitudinem moralem, non logicam, aut metaphisicā ponūt; q̃ excludat dubium ex parte rei cognitæ. Bannes R̄ non in decreto conditionato in Deo; in decreto, quo futuræ fuissent; si tales circumstātiæ positæ essēt. Contra etiam Bethsaida, & Corazain decreto absoluto dato; pęnitentiam egissent. 2 si decretum, & auxilium sufficiens vtiq; non dedisset, sed aliud absolutū vt pęniterent exigitum; æquè in eis pœnitentia. 3 Iudæi vti proprio pugnant arbitrio, cum eisdem signis, & miraculis, nō pugnassent Tiri, & Sidonij 4 decretum ex hypotesi, quod causa libera ponatur in tali ordine rerū

tali tẽpore, sub talibus circũstãtijs, nõ est absolutũ, sed cõditionatũ. 5 scientia cõditionata, si nõ anteuertit decretũ, ꝙ volũtas velit cõcurrere cũ causa creata si ipsa velit, tñ est cõditio ex parte termini, quod volũtas esset posita in tali, vel tali ordine rerũ, & potest ęquè se determinare ad vnum, sicut ad aliud; & ęquè agere, & nõ agere; potẽtia formaliter, & æqualiter est ad opposita; ergo nõ est p̄scientia ex decreto absoluto; sed ex futuro conditionate.

Prob. 4 aliquid est futurũ quoad causas naturales, si non prohiberentur, & suę causalitati dimitterentur; quod nõ est simpliciter futurũ quoad causas superiores vincentes; ergo esse cõditionatũ; Ezechias fuisset mortuus, nisi orationes fuissent, & lachrimæ, quas Deus vidit; & prohibuit, nec concursũ dedit, & vltra terminũ addidit annos qndecim. Niniue subuersa fuisset, nisi pęnitentiã in cinere, & cilicio egissent. & *S*tephanus nisi orasset, Ecclesia Paulũ nõ haberet. si quis cũ peccat pro A, & tẽpore sequenti, quo est in peccato, fieret in termino, esset verè reprobus; si post pęnitet, & p tũc fiat in termino saluatur; scire esse ordinatũ ad pænã, & nõ ordinatũ; si pro instanti, quo est in peccato sit iudicandus, & fiat in termino, est scire cõditionatè; ergo datur scientia eius quod non erit; si Petrus mortuus tẽpore negationis, reprobus fuisset; ergo sciẽtia cõditionata verè in Deo, nec tãtũ possibiliũ, aut futurorũ absolutè, sed eorum, quæ essent, si conditio impleta esset.

Prob. 5 ex Patribus. Chrisost. hom. 31 in Matt. vocauit quando obtẽperaturũ sciebat, nec reluctaturũ videbat. de Paulo, qui corda scrutatur, & occulta perspicit cũ ad obediendũ paratus erat, vocauit. hom. 65. nec prius, cũ repugnaturũ pręsciuit. ibid de vocatis in vineã, si nõ omnes eodem tẽpore, ex voluntate vocatorũ, tunc obtemperaturi erant. ibidem; vocationẽ potuisset antea, at vocatus non paruisset. 2 Augu. de sex quæst. paganorũ q. 2. de pręd. SS. c. 9 tũc voluit hominibus Christus apparere, & apud eos pręedicari, quando, & vbi sciebat esse, qui in eum fuerant credituri. de cor. & grat c. 10. salubertime confitemur, *D*eum sic ordinare Angelorum, & hominum vitam, vt in ea prius ostenderet, quid posset arbitrium, inde quid suę gratiæ, & iustitiæ iudicium. *D*e Pænit ex Aug. hom. 41. si scirem nil tibi prodesse, non tibi pęnitentiam darem; si prodesse scirem, non te monerem; quid tibi futurum nescio; tene certum, dimitte incertum. quæst. 2. ad Simplic. sic vocat quomodo scit ei congruere, vt vocantem non respuat. de nã & grat. c. 26. superbus animus non sapit, sed magnus Dominus persuadet, quomodo ipse nouit, vt cautiorem faciat. Ambros. ad Ro.

9. vo-

9. vocantur, quos præsciuit credẽtes, & futuros sibi idoneos Hier. dia l.3.c. Pelag. vbi Marcionis argũ; si præsciuit Deus, nõ peccauit homo, si non præsciuit aufert pręscientiã, & deitatẽ. Respondet & præsciuisse, & hominem peccasse; ita præsciuit, vt in sua libertate reliquerit. Damasc. dial cõtra Manichæos; cur Angelos malos creauit, si præsciuit malos? bonitas Dei causa, quę vincit præscientiã Hieronym. super Dan. de Nabuc, bonũ misericordiæ perdidit malo superbiæ, forsitan ignoscet Deus delictis tuis; beatus *Daniel* p̃scius futurorũ de sentẽtia Dei dubitat. in Gen. 6 Hieronym. centũ viginti annos penitentiæ constituit, centum annis noluerunt, nõ expectat, infert ante, quod postea fuerat cõminatus. Greg. 23. mor. c. 23. suos interdũ flagellis p̃mit, quia prăuidet, quod si in tranqllitate manerent, tentationes ferre aduersarij non valentes, mentis prostrati vulneribus iacerent.

Prob. ratione si præsciẽtia circa futura, certa, infallibilis, ex se ad vnum absque ordine ad id, ꝙ esset ex parte nostri, nihil libere ex nobis; ex suppõne antecedenti, infallibili, ineuitabili fiet vnũ 2 scientia ante decretum absolutum, & vltimum voluntatis Dei nihil per se operatur ad vnum extra Deum; ergo non tollit libertatẽ extra Deũ Ant. ante decretum non præuidet, quid reuera erit à Petro, sed quid facturus esset Petrus; ergo nil absolutè sine Deo. 3 quid facturus esset, nec esset sine velle Dei, qui paratus est, & sufficientia exhibet, & inclinat, vt libere velit Petrus. 4 hæc scientia supponit Deum velle Petrum in actũ exire; ergo ex hoc, quod in isto ordine rerũ positus Petrus plorat, Iudas post peccatũ desperat; nõ tollit contingẽtiam à Petro; nec præsciẽtia Dei infert præiudicium vtrique libere agendi. 5 non repugnat aliqd esse futurum contingenter; ergo nec repugnat illud præsciri. Ant. futurum esse, & posse non esse à creatura, non est sine præsciẽtia actus, qui fieret à creatura; non absolutè, quod nõ sine velle Dei, ergo saltim sub cõditione, ꝙ vellet creaura. 6 res non ideo futurę qa pręsciũtur à Deo, sed p̃sciri qa nunc futurę; at absolutè præsciri non possunt, nisi velit absolutè Deus; ergo sub conditione præsciri vt velint, & quid vellent; nec est vt conditio libera tollatur à velle Dei, & conditione in statu libero creaturæ. 7 quæ Deus certò p̃uidet futura, necessariò erũt futura cõsequenter; at sine præscĩa, aut absoluta, aut cõditionata, esset necessariũ, nõ cõtingẽs, vt vellet creatura; nã decretũ esset antecedens ad vnum, ergo conditionatè videt, quid vellet creatura. 8 si negas *Deũ* sic scire, derogas thesauris scientiæ Dei; vt attentãs esset Deus, si non præsciret quid vellet, volente Deo; si nõ videt qd

cum

cum tali gratia, & donis faceret. 9 Stoici, Empedocles, Manichæi fatum; stulti apud Iob dixerāt, super cardines cæli ambulat, & nostra non considerat. Sap. 6 in manu illius, & nos, & sermones nostri. attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter; prius attingit, inde disponit. c. 7. tua prouidentia Pater ab initio cuncta gubernas. nulla creatura inuisibilis in conspectu Domini. intellexisti cogitationes meas de longe, semitas meas inuestigasti. 13 ꝓmissiones Dei sub conditione sunt. Deut. 28. si vocem Domini audieris, si præcepta seruaueris benedictio; si nolueris maledictio. Leui. 26 si in ꝑceptis ambulaueritis, dabo pacem, firmabo pactū vobiscū, non abijciet vos anima mea; sin autem ambulaueritis contra me, incedam aduersus vos furore cōtrario. si orabūt pro impietatib' recordabor; tabescent in iniquitatibus, donec confiteantur; rogabunt pro peccatis suis, nec penitus abieci, neque despexi, vt irritum facerem pactum meum cum eis; pactum, conuentio, cōditio, cōsensum nostrum exigit. 1. Reg. 30. q honorificauerit me, honorificabo eum. Matt. qui erubuerit me corā hominibus, erubescam, & ego eum corā Patre meo. Qui contemnunt me erūt ignobiles. Ezech. 18. si impius pęnitētiam egerit saluabitur. iustus si suam deserat iustitiam dānabitur. 34 si dixero impio morieris, & egerit pænitentiā, nec fecerit iniustū, vita viuet. Matt. 16. qui crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit. Ioan. 3 vt oīs, q credit in ipsum nō pereat. cap. 9 si manseritis in sermone meo, verè discipuli, cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. c. 8 si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint. 15 vos amici mei estis, si feceritis. Rom. 8 si filij, & hæredes, si compatimur vt & cōglorificemur. Apoc. 2 vincenti ꝑmium pollicetur. 21. qui vicerit, possidebit hæc, ero illi Deus, & ille erit mihi filius; hæc, & oīa in scriptura præuisione conditionata cognoscit De'; sua ꝓuidentia disponit sub conditione indifferenti, vt causis liberis prouidit, ita voluit esse liberas.

Demum ex his. 1 tantum De' ꝑscire pōt, quid homo esse facturus; scrutator cordiū Deus. intelligit nouissima, & antiqua; nō aliter nouit facta, q̄ fienda; ergo vt fiat cum nobis, ita præuidit si vellemus nos. 2 vt disponat media apta, attingit à fine vsque ad finem. 3 non ꝑnoscit aliqd agēdum nisi eo ordine, ꝙ illud exequi cum nobis; ergo videt quid vellemus nos. 4 si vult trahere volētes, media apta, quibus nos videt, vt velimus, non absolutè, ergo saltim conditionatè. 5 ad absolutè volitum, stat vt absolutè præsciat Deus, & est vltima voluntas

luntas eius, ꝙ erit; ergo ad conditionatè, liberè, & antecedēter volendum, sequitur præsciā conditionata eius, quod esset in tali, & tali ordine rerum à voluntate creata. Sequela; vt inter fore, & non fore absolutè, nō est nisi sciā absoluta; ita ad fore, & nō fore sub conditione libera, non est nisi præuisio eius, quod esset futurū sub conditione libera. 6 Theologia reuelat multa conditionata, q̄ essent, si conditio esset; homo in statu innocentiæ futurus immortalis per gratiam; si mansisset, filij gehennę non fuissent. Si Stephanus nō orasset, Ecclesia Paulū non haberet. in Deo pręscientia futurorū sub conditione, q̄ pēdent à voluntate Dei; ergo & eorum, quę à conditione libera, sub qua constitutus est homo; non absolutè, & antequam videatur quid velit homo; ergo conditionatè. 7 hæc sciā non tm̄ media inter absolutè futurū, & possibile; sed quia mediat inter extrema; aut omnia fato venire ante consensum, aut omnē effectū esse ex arbitrio, sine gratia; primū ex Manichęo, Stoicis, Caluino, & Lutero; aliud ex Pelagio, Celestio, Fausto, Iuliano; Media nec arbitriū sine gratia, nec gratia sine arbitrio; non ego gratia Dei mecū; lib. arb. & gratia; Dei adiutores sumus; conuertimini, & conuertar; Paratum cor meū Deus. 9 sciā ante Decretum, ꝙ determinet ad vnum relinquit liberam facultatē. Deus ante præsciā si determinat ad vnū, necessitas est antecedēs, euertit libertatē. Lutherus ex decreto absoluto ad vnū, indifferentiā arbitrij euertit; rem de titulo; nec liberum, sic seruum appellat. Tridentinū definit, in potestate hominis esse vias suas malas facere; Deum operari permissiuè ad malum; permittere est sinere. Propriū Deo vocatio Pauli, non prędeterminatio. Trident. motū, & excitatū, nō prędeterminatū. Posse dissentire, si velit; moueri, excitari nō est ad vnum vt inanime. Trident. cum præueniente inspiratione, & adiutorio; inspirat, adiuuat. Ecclesia, aspirando pręueni, & adiuuādo, simul agēdo, iuuādo prosequitur. Tridēt. sess. 6. c. 16. si bonis operib' tribuatur; & qui ex minimis potū aquę dederit, non esse absque mercede; absit vt homo in se ipso confidat, nō in Domino, vt eius sint dona; qui illuminat, manifestat, reddet cuique sm̄ opera sua. Cōtra; Christus Iesus vt vitis in palmites in ipsos iustificatos virtutē influit, quæ virtus bona opera antecedit, comitatur, sequitur. ℞ ibid. merita Christi Physicè ad suos actus, ad satisfaciēdū pro nobis; quod ipsę physicè obtulit ad nostros, & quoad gratiā, qua meritoriè, & sine qua nullo pacto Deo grata ad vitam æternam; vt sit fons aquæ viuæ; hinc de gratia inhærente, qua iu-

sti in vitam æternam p Christũ, cum Christo, & merito Christi; vbi nulla prædeterminatio. Imo Trid. neque nostra iustitia tanq̃ ex nobis ꝓpria; neque ignoratur, aut repudiatur iustitia Dei, qua iustificamur per Christi meritum; & nostra vult esse merita, quæ sunt ipsius dona. Concludit Trident. illuminabit abscondita, manifestabit consilia cordiũ, & tunc laus erit vnicuique; reddet sm̃ opera. consilia cordium, abscondita in Dei pręscia, & pręuisione. hinc Dauid omnes vias meas præuidisti; intellexisti cogitationes meas. & mirabilis facta est scia tua ex me.

Arguent Aluarez, Zumel, Nazarius, Gonsalez, Bannes, alij. 1 conditionata non habent rõnẽ futuri, esse solũ possibilia, potius coniecturæ. Exod. 17 si non audient sermonẽ signi prioris, credent verbo signi sequẽtis; si nec duobus credent tertio; ergo incerta, q̃ ex nobis; tm̃ exagerationes vt effectus in causis proximis cognosci possent, & Deus dat signa Moysi, quibus populũ ad sibi credẽdũ induceret. Matt. 11 Et tu Capharnaum in infernum descendes, quia si in sodomis fuissent virtutes, fortè mansissent vsque in hunc diem; fortè dubium in scia Dei. ℞ conijcere est cognitio imperfecta. 2 oracula Dei essẽt vt astronomica. 3 ad illud Exodi cõditio, & præuisio potius; nam si non credent ob primum, credent ob secundum, alij ob tertium; nec Deus semel, bis, ter, vsq; decies, dedit signa vt vellet. illud Matt. fortè, non nota dubia ex Deo, sed ex libertate in causis secundis, q̃ fortè sub eisdem signis pęnitentiam egissent. 2 fortè, non nota dubia in Dei præscia, tm̃ conditionata ex parte obiecti; certa ex parte Dei. Ioan. 4 forsitan petisses ab eo aquam viuam, & dedisset certò. Ioan. 1. gloriam quasi, non diminuit, est nota certa, nõ rei dubiæ, sed vt decet vnigenitum Patris.

Arguent 2 ex Aug. de prædest SS. c. 14. contra Massilienses; *Deũ* paruulis quibusdam nõ concedere baptismum, *quia pręuidit* eos, non esse pęnitentiã acturos, si super vixissent. Et in illud Sap. 4. raptus ne malitia mutaret intellectum eius; id fuisse, quod ad pericula huius vitæ, non in pręscia *Dei;* pręsciuit, quod futurum erat, non quod futurum non erat. ℞ ibi aduers. Semipelagianos de pręscia, vt ad puniẽdum, & iudicandũ absolutè; hęc enim in rebus de facto futuris; Massilienses, antequã prauè agerent, ea imputanda in damnatio nem, q a si diutius vixissẽt, quique operati fuissent; ex pręuisione meriti, & demeriti futuri, dari pręmium, & pęnam; damnat. Aug. 1. de anim. & eius origine; si p peccata, quę si homo viueret, etiam non commissa damnatur; nil col

latum

latũ ei, q. raptus ne malitia mutaret intellũ eius; iudicatur sm ea, q̃ in illo fuerant futura; non sm eam, quæ in illo inuenta est innocentia; exinanitur Dei pręſcia, ſi ꝙ p̃ſcitur non erit; quomodo .n. dicitur præſciti futurũ, ꝙ non eſt futurum? 2 nec punit peccata, q̃ nulla ſunt in hac vita, non dũ incepta ante carnem, nec morte poſt carnem: idem de p̃deſt. 55. c. 14. Proſper Epiſt. 3 diſplicuit Auguſt. meritis, & demeritis ſub conditionę, quibus cõditio nunquam apponenda, vim concedi; nil meritis, & demeritis, q̃ non extiterunt. Si quod p̃ſcitur, non erit; nec ſeqtur exiſtentia, quomodo puniũtur peccata, quæ nulla ſunt? Contra, Aluarez; re vera ante decretũ non eſt ſcibile hoc vt futurum, at ſi paruulus vixiſſet peccaret; obm̃ non habens rõnem futuri nõ eſt ſcibile, niſi coniecturis. ℞ imò Auguſt. c. Maſſilieſ. poſſe cognoſci certò: ſed ante decretũ, obm̃ non hẽt rõnem futuri. 2 decretũ ad vnũ oĩs ratio meriti deſtruit; indifferentia defluit. ex infinitis poſſibilibus, infinita decreta ad nullos vſus. 3 nec ideo res futura, quia à Deo p̃ſcitur conditionatè; ſed quia futura, & Deus voluit; at pręuidit qd vellet; ſecus p̃cepta Dei, qui præcipit vt velimus, nulla in ſcriptura; & ſi non videt, vt quid ſcrutator cordiũ? vt quid vias meas præuidiſti? ſemitas inueſtigaſti? quos prȩſciuit? Cont. ſua facta preſciuit. ℞ quia dedit vt vellemus. 2 ipſe vult; ꝙ p̃ſcit, quid ex nobis fieret. 3 ſua facta, dona Dei ſũt oĩa, dedit arbitriũ, quo volumus; ſufficientiã quibus volumus; ad efficaciã coagit vt velimus; p̃cepta ſi ſeruare velimus; & finẽ poſtquam fecerimus; nec condigni vmquã, vt conſequi, & ad eũ venire poſſimus. Contra, futura determinatæ veritatis in ſeipſis nõ ſunt. ℞ in eſſe abſoluto, q̃ voluit fecit. in eſſe conditionato, ſi ipſa voluntas velit; infinitas intellus Dei penetrat; vias meas pręuidet. nouiſſima, & antiqua; cogitationes de longè. ſcrutans corda, & renes Deus. Contra, initium boni vſus ex nobis eſſet. ℞ Maſſilienſes ſupponunt merita, & inclinationẽ viribus naturæ, initia ſalutis ex nobis. 2 non videt Deus ſi ponamus meritum ex naturæ conatu. daturũm fidẽ, & gratiam ex nobis quaſi ex nobis. 3 vocauit nos vocatione ſua ſancta, non ſecundũ opera: omnis ſufficientia ex Deo: Hinc Proſper ep. ad Aug. in quibuſdã commentitijs meritis electionẽ Dei ſubijciunt; vt pręterita, quę non extant; futura, quę non sũt confingant. Contra, vbi nulla futuritio non ſolum abſoluta, ſed nec conditionata, mentiri eſt componere illis futuritionẽ. ℞ mentiri, eſt abſolutè dicere non futura eſſe præſcita vt futura, & antè decretum: at ſcientia

media, aut præuisio, quo nomine voces, non est circa absolutè futura, sed circa ea, quæ præuidet Deus vt vellemus, si daret sufficientia; si his, vel illis circũstantijs nos vocaret; si permittat nos facere; si sinat nostros motus; in quibus nil, nisi conditio etiam pẽdens à decreto Dei antecedente, quo vult omnes saluos fieri. Contra; Pelag; & Semipelag. obijciebant Augustin. quod esset Fati assertor, arbitrij euersor, induceret homines in desperationẽ, prædestinatione, & gratia. R̸ ait Aug. non induci fatum, homines sua libertate bene vtuntur gratia, quia volunt; alij non vtuntur, nec saluantur, quia nolunt. si habent absolutũ decretum vltimum, quo velint; naturaliter illud præueniens est ad vnum, iam non liberè volũt; alij carẽt prærequisito vt velint, nec esset in eorũ potestate velle. Contra; scientia antecedens decretũ, auferret libertatẽ Dei; ergo si negas decretum absolutum antecedens, ne inferret necessitatem voluntati creatæ; magis antecedens, ne inferat Deo necessitatem. R̸ Deus dat libere, constituit hominem liberum, si vult cum *Deo* vult. C. si præuisio libera, stãte ipsa adhuc aufertur libertas. R̸ non est suppositio antecedens consensum, saltim sub conditione; vt decretum antecedẽs, quod determinat ad vnũ. Contra, Zumel, si ante decretum absolutum præuidet, quid facturus esset homo in quouis ordine, ergo casu respũ *Dei* esset. 2 Aug. 2 cont. duas ex Pelagian. c. 5. 6. 4 contr. Iulian. c. 8. Epist. Prosperi ab hæreticis, & Pelagianis notatus; ex hoc, quod daret numerũ ante præuisa merita, hoc ipso necessitatem introduci. R̸ præuidet, & cognoscit certò media libera, quæ si darentur coronam infallibiliter cõsequerentur; nec id casu respectu *Dei*; sed suo decreto; quos præsciuit conformes fieri imagini filij: a ante decretum absolutum, non prædefinit merita absoluta; tantum media quib⁹ liberè. Ad 2 merita absolutè futura eis, qui decretum prædestinationis volũt antecedens, cum August. non est vltimum, antecedit vt absolutè præuisa; sic non operibus; nõ volẽtis, nec currentis; cũ nondum nati fuissent; est tamen voluntas antecedens, qua certò cognoscit media libera, quæ si darentur, voluntas creata quantum est ex se coageret; Deus præscit consensũ, & hæc est ex suppositione tãtum antecedens, quod vellet De⁹, & creata coageret; sic manet libertas in altissima Dei comprehẽsione, & præscia. a si decretum prædestinationis antecedens, stat cũ voluntate permittendi nos velle, & posse benè, & malè; à fine deficere, in finem tendere; & hinc nõ determinat ita vnũ, quin possimus actu oppositũ; & quod De⁹

decre-

decreuit, cũ pôa, ꝓ media libera; per modũ coronę infallibilis benè certantibus; bonũ certamen certaui; si vis ad vitam ingredi. Trident. sub conditione operum promissa. Cõtra, ex pdefinitione, Nouatores pdestinato necessitatẽ salutis, aut dãnationis inferebãt. ℞ Euangeliũ non est nuda, & absoluta ꝓmissio vitæ æternæ, sine conditione operũ; Christus Redemptor & legislator cui fidant & obediãt, sic benè agẽdo, & mãdata custodiẽdo pChristũ, & eius meritũ sperare debemus. Contra Aluarez, benè vtuntur, qa volũt; non vtuntur, nec saluantur quia nolunt. nec Pelag. & Luth. penetrant distĩctionẽ sensus cõpositi, & diuisi. ℞ si indifferens & liberũ est eis vti, si volunt, non vti si nolunt, ergo nõ Physicè datũ vnũ; prædeterminari, & dari ad vnũ, non est dari si volunt.

Arguent 3 ex *D*amasc. lib. Dialog. C. Manich. si *D*eus aliquẽ nõ condidisset, qa pſciuisset peccaturũ; nõ esset hæc præscia, sed impostura; vt cognitio est eorũ, quę sunt, ita pnotio eorũ, quæ certò futura sũt. ℞ increpat, ex præscia sub cõditione, ꝙ esset; nõ ea quæ est, aut erit, quempiam præmiari, aut puniri; sic nõ præscia, sed impostura; Deus nõ punit ob id, ꝙ faceret, si poneretur; sed ꝑpter id, quod faciet; pſcia, q̃ est meriti, & demeriti est absoluta. Contra ex possibilibus nil scitur vt determinatè futurũ sine *D*ecreto Dei; cõditionata nullũ decretũ hẽnt. Maior 1. d. 39. M. Minor; si talis, vel talis occasio se offert, q̃ se offert conditio in creaturis est dubia, in Deo est certissima. ℞ futura vt causa prima, nõ pẽdent à conditione, & pſcia; tm̃ vt pẽdent à causis liberis creatis; conditionata decreta hẽnt, vt liberè agãt, si ipsę velint, Deus cognoscit qd agerent; se accommodat illis, vt motus suos sinat agere; vt dependẽtia sit à causis liberis, dat gratiã vt nõ auferat arbitriũ; sunt à causa secunda effectus, & principaliꝰ à prima; nec Deũ latere põt, qd agerẽt cũ Deo necessario, & vellit vt ipsæ pro sua libertate agerent. Contra, veritas in conditionatis non confert ad libertatẽ; Petrus in hoc ordine rerũ peccaret; posito id certò à *D*eo pſciri, necẽssum est vt peccet. ℞ necessitate consequentiæ, & illationis; non intrinsecè, quoad rem: nam pendet ex determinatione suarũ causarũ; Deo volente vt liberè agamus; & secunda cũ Dei gratia liberè inclinante. Contra; Petrus in tali ordine, sub tali vocatione adhuc indifferens; ergo ab alio determinari. ℞ indifferẽs nõ passiuè, tm̃ motionem recipiens, sed actiuè se determinãs vt prior suo actu; vt sub actu inclinat se, nec determinatur prius ad actũ, q̃ se determinet. Cõtra Aug. de Præd. SS. c. 17. 18. 19. ꝓpositũ nõ defluere ex pſcia, sed pcedere, sed Massilien Faustus, Semipelag. vt ex 2.

de lib. arb. c. 4. nisi pſcia explorauerit, pdeſtinatio nil decernit. R. Suarez Aug. de abſoluta præſcia meritorum, non de præuiſione ſub cōditione; ante hoc decretū prælucet pſcientia, cum qua arbitriū. Aug. de don. perſeu. c. 17. initio; in ſua, quę falli, nec mutari poteſt pręſcientia, opera ſua futura diſponit. de Præd. SS. c. 6. ad med. miſericordia in electione, q̄ cōſecuta eſt iuſtitiā; iudiciū in cæteros, qui excæcati ſunt; illi q. voluerunt, crediderunt; qui noluerūt, non crediderunt. Ad Marcellin. de ſpiritu, & litt. c. 34 ad quæ intrinſecus, vbi nemo habet in poteſtate, quid ei eueniat in mētē; conſentire, & diſſentire, ppriè eſt voluntatis; vbi cogitationes, illuminationes, inſpirationes, motiones à Deo. tra. 53. in Ioan. quare nō poterant credere? quia nolebāt. 83. q. 68. de vocatis ad cænā nec illi debent ſibi tribuere, quia vocati venerūt; nec qui noluerūt alteri, ſed ſibi; quia vt venirēt vocati, erāt in libera voluntate. 2 de pec. merit. & remiſs. cōtra Pelag. c. 12. & 17. cū voluntate humana gratia iuuante diuina, ſine peccato in hac vita poſſit homo eſſe; cur non ſit? quia homines nolūt 12. ciu. c. 6. in fin. ſi eadē tentatione, vnus cedat, alter idem pſeuerat; qd aliud niſi vnum voluiſſe, aliū noluiſſe à caſtitate deficere. de prędeſt. & grat. c. 15. Nabuc & Pharao in fine diuerſi, niſi quia vnus manum Dei ſentiens ingemuit, alter libero contra Dei miſericordiam, pugnauit arbitrio. De don. per ad Proſp. & Hilar. c. 14 præparat homines, qui mouētur ad fidē; ſi cōgrua ſuis mentibus, vel audiēt verba, vel ſigna cōſpicient. q. 2. ad ſimplic. multi vocati, nō omnes vno modo affecti, illi ſecutur, qui ei capiendæ idonei. poſt med. ſic vocat, quomodo ſcit ei cōgruere, vt vocātē nō reſpuat. pſal. mirabilis facta eſt ſciētia tua ex me. Nō eſt occultatū os meū à te. Imperfectū meū viderūt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur. Honorati ſunt amici tui Deus; ſi occideris peccatores, viri ſanguinum declinate. Nonne qui oderunt te domine, oderā, ſuper inimicos tuos tabeſcebā. Proba me Deus, & ſcito cor meū. Vide ſi via iniquitatis in me eſt, deduc me in via æterna.

An praeſcientia cōditionata ſit ex patribus, & ſcriptura V.

AD illud Ioan. 8. ſi manſeritis in ſermone meo, vere diſcipuli mei eritis, & cognoſcetis veritatē, & veritas liberabit vos. Auguſt. ſi manſeritis, oſtendit, quę in corde erant; ſciebat, quia crediderunt, ſed non manſerunt; tāgit eos, qui prius à ſpiritu receſſerāt Idē de verbis Domini; ſi labor nō eſt, gratis accipis præmiū; ſi labor eſt, attende præmiū, & cognoſces veritatē. ſuper Ioan. ſi permaneas in eo, q credis, peruenies ad id, q vide-

videbitur de verb. Domini, quid mihi prodest cognoscere veritatē, & veritas liberabit vos; si non delectat veritas, delectet libertas; liberari est liberū fieri. Theophilatus manentibus in fide, absolutionē annunciat peccatorū. Aug. ò ingrati, quid est quod vobis assiduè imputat Deus; quod vos de domo seruitutis liberauit, si nemini seruistis? quomodo soluebatis tributa? Criso. nō ad vanā gloriā dixit Christus, liberi estis, sed ad salutem; dixit seruos esse non hominū, sed pécti, à qua Deus eripere pōt; nā qui facit péctū seru' est peccati. Greg. 3. mor. quisquis prauo desiderio subijcit se domino iniqtatis, dū libera mētis colla supponit, sed huic contradicit, cū iniquitati, q̄ nos ceperat reluctamus, cū cōsuetudini violenter resistimus, cū culpā penitendo percutimus, & maculas sordiū lacrimis lauam'. Aug. noli abuti libertate ad peccādū, sed vtere ad nō peccandū; erit voluntas libera si pia; eris liber si seru' iustitiæ. Ioā. 8 si filij Abrahæ estis, opera Abrahę facite; Aug. caro eorum ex illo erat, sed vita non erat; Origenes sciebat Iesus q; semen erat Abrahę, & facta cōtraria operib' Abrahæ Ioan. 8 si De' Pater vester esset, diligeretis vtiq; me; Aug. non de carnis generatione: sed de vitę institutione. Origines, tunc alicuius Deus est Pater, cū mandata eius custodit. Ibidem, nō potestis audire sermonē; Aug. nō poterāt audire, quia corrigi credēdo nolebāt. ibid. in veritate nō stetit homicida ab initio; Aug. esset in ea, si ipse in ipsa stetisset. Ioa. 8 si non credideritis, quia ego sū, in peccato vestro moriemini; Aug. sententia prescius, q; in peccatis suis moriētur. Luc. 16. si moysen, & Prophetas non audiunt, neq; si quis ex mortuis surrexerit credent; Greg. qui verba legis despiciunt; redēptoris præcepta, qui è mortuis surrexit minus implebunt. Matt. 19. si licet homini dimittere vxorē suā quacumq; ex causa Chrisost. hom. 22. circ. fin. non dixit, non omnes possunt, sed non omnes capiunt, id omnes capiūt id omnes capere possunt: sed nō omnes capere volunt. Palma proposita; qui concupiscit gloriā, nō cogitat de labore, si qdā nō possunt, & à proposito cadunt, nō debemus in castitate fieri pigriores; quidā in pugna cadunt, rē nō applicāt pugnæ, sed honori; nec cadentes, nisi nobis, nō difficultati virginitatis. Ibid. quibus datū est; non quia quibusdā datur, alijs nō datur; sed quia sine gratia nil ex nobis valemus, & volentibus non denegatur; Petite, & dabitur quærite, & inuenietis; pulsate & aperietur, nec gratia sine voluntate, nec voluntas sine gratia; nec terra germinat sine pluuia, nec pluuia reddit fructū sine terra. Ibid. vt peccatū nō sine voluntate, nec iustitia nisi voluntas. gloriosa cōtinentia, nō que trāsgredi nō potest

test, sed ad quã est voluntas sancti propositi. Matt. 25 Non noui vos Aug. ser. 23. de Ver. Dom. qd est non nouit, qui omnia nouit? omnes Theologi respõdent, sciẽtia approbationis non nouit, ergo pręscientia vidit, nouit quę nos facimus ante approbationẽ, & Aug. in arte sua Deus nõ agnoscit; nescit vitia, & iudicat vitia, nescit faciendo, iudicat arguendo. Aptate vestras lampades. dũ parant Deo operum suorum reddere rationẽ; omnis homo causæ suæ vacat.

Dico. Scripturæ reuelant media certa, libera, conditionata, q̃ si pficerẽtur ex parte nostra, homines liberè coronã consequerentur; nec ad vnum determinant; sed sub conditione libera relinquunt Dei dona, & vocationes. Contra errores Manichæi, Lutheri, Caluini, q indifferentiã in operando euertunt; arbitriũ rem de titulo; fato volũtates hominũ cogunt. & C. Pelagiũ, Celestium, Iulianũ, Faustũ, Adimantiũ initium fidei, & salutis tribui tantũ arbitrio; gratia Christi subsequens, pedissequa, non præcedens bonum, & meritoriũ vsum arbitrij; humano labori subsunt Dei dona, & gratiã euacuãt; ex puris naturæ saluari, non ex gratia.

Probant primum Patres Cõtra Stoicos, Stupidos Manichęos, Caluinũ, Lutherũ, ad tollendũ fatũ ad vnum. Euseb. 6 de præparat. Euangel. c. 6. Clemens Rom. lib. 4. recogni. Dionys. de diu. nõ. c. 4 Iustin. Apol. 2. pro Christian. post med. Athanas. de salutari Christi aduentu post med. Chrisost. hom. 22. ad cor. c. 4. Nissen. orat. de fato. Theodor. 5. & 6. de Prouid. Nemesius de nat. hominis à c. 33. Cirill. Alex. 5 in Ioan. c. 5. post med. Aug. 5. ciu. c. 18. cõfess. c. 32. c. Faustum c. 5. de duab. anim. c. 11. Ireneus 4 aduersus hæres. c. 71 in fin Alex. 2 strom. c. 2. l. 3. c. Iuliã. 2. in Ioann. Hierony. 2. c. Iouinian. c. 2 Fulgent. de fide ad Petr. Prosper. 2. de vocat. gent. c. 12. Patres omnes aduersus fatum. 1 voluntas cogi non potest, est ad vtrumque, domina sui act⁹. põt actũ producere, & ommittere; neq̃ arbitrio, aut libertate despoliari; necessitatem concludunt, q̃ facultatem determinant ad vnũ. in nostra potestate est, vt quod libeat exequi possimus, reniti diuinis mandatis, vel obtẽperare. 2 Ansel cur Deus homo c. 18. ad med. necessitas precedẽs q̃ causa est vt sit res; subsequens q̃. res facit. de concord. arb. cum prædest. & præscia 1. p. c. 2. de lib. arb. c. 2. & 6. dial. de casu diaboli c. 22. Author Elucidarij apud eũdẽ; necessitas antecedens, libertatem euertit. consequens, quam ipsa sibi imponit. Alens. 1. p. q. 2. membr. 5. Valdensis l. 1. doctr. fidei art. 1. c. 5. necessitas antecedens non compatitur arbitrij libertatem, non conuenit humanis affectibus. Boet. 5 de consolat

lat. prosa 6 necessitas nō est simplex; sed conditionis, vt si aliquē ambulare scias; eū ambulare necesse est; hæc conditio nō trahit illam simplicem, homo non facit natura, sed conditionis adiectio; nulla necessitas cogit incedere voluntariè gradientem, quamuis cum graditur, incedere necēssū sit. Aug. 5. Ciu. c. 1. necessitas rei, quæ est in nostra potestate, & rei, quæ non est in nostra potestate, etiam si nolimus efficit; hæc libertatem destruit; at q̄ pōt impedire, hæc non offendit libertatem: 3. de lib. arb. c. 3. voluntas nec voluntas esset, nisi in nostra potestate esset. nec est nobis liberum, q̄ in potestate non habemus; nec potest non esse q̄ habemus. lib. 2. c. Secūdinum Manich. c. 19. si cogitare, consentire, itaut non sit in eius potestate aliter facere; non ergo volūtate peccat, quando cum voluntate cōsistit. 3. de lib. arb. c. 18. quæ est ipsa causa voluntatis, aut volitionis, si ei non pōt resisti, sine peccato ceditur; si autem potest, non ei cedatur, & non peccabit.

Probatur 2 contra Massilienses. Præuisio à Massiliensibus, Fausto, Iuliano, & Semipelagianis, lepra ægrotabat. respū donorū gratiæ, in hominibus reperiri initia facultate nātali; adminiculis solius arbitrij. initium fidei, vel salutis tribuebāt arbitrio, cui veram gratiam subiugabāt; sic prædestinationē esse ex præscia meriti hominis, hanc reprobat 2 de lib. arb c. 3. & 4 sic faust', nisi præscía explorauerit, prædestinatio nil decreuit; vt gratiæ, & salutis initia nātæ viribus data. Contra hoc August. de an. & eius orig. c. 12. de Prædest. 11. de don. perseu. c. 9. & 10. Prosper ad hanc gratiā, qua Christo renascimur, nātali facultate puenire; petendo, quærendo, pulsando; ideo accipiant; ideo veniant; introeant, quia bono naturæ vsus; ad istam saluātem gratiam. Ob id dat ppositū vocationis Dei, ante mundi initia. Ob id commentitia merita, initia solius arbitrj. Ob id à cōditionatis, quæ robur habent, vt absolutè existentium se abstinet. Absoluta præscia meritorum, sequitur, non præcedit decretū electionis; At ante hoc decretum, voluntas antecedens, præsciētia conditionata; Aug. de dono perseu. c. 17. in sua, quæ falli, nec mutari pōt præscientia futura dispo nit. de prædest. 55 c. 9. quid veri', q̄ præsciuisse Christū; qui, quādo, & quibus in locis in eum fuerāt crediturí. sed vtrum prædicato Christo, à seipsis in fide, an Deo donante sumpturi; Aug. supponit scientiā de futuris ex hipotesi; curat de obiectis, si à seipsis fidem sumpturi. vt Pelag. & Semipel. an Deo donante vt Catholici. 3 de lib. arb. c. 3. 4 Deus præscius nostræ voluntatis; nec per eius præscientiam mihi potestas adimitur; nec voluntas esse pote-

terit, si in nostra potestate non erit. Pereius præsciẽtiã, nec potestas adimitur, quæ ꝓpterea mihi certiora aderit, quia ille, cuius præscientia non fallitur, affuturum mihi esse præsciuit. Cum præscitur aliquem peccaturum, vtique peccabit; aliter non esset præsciẽtia, nisi certa; tu non cogeres peccare, quem peccaturũ præscires; ita De⁹ prẹscit aliquẽ peccaturum vtique peccabit; at Deus non cogit, quia prẹuidet voluntate sua peccaturum. Iudicat iustus, quę fieri nõ cogit prę scius; memoria tua non cogit facta esse, quę prẹterierũt: nec Dei præscĩa cogit, faciẽda mala, quæ futura sunt. Tu quædam quæ fecisti meministi; nec tamen oĩa, quæ meministi fecisti; ita Deus omnium quorum ipse est auctor præscit, non tamen omniũ, quæ prẹscit est auctor; quorum non est malus auctor; iustus est vltor.

Prob. nunc 3 ex scripturis; statum hominis à *Deo* positũ esse sub conditione; 1 consideratio, & discussio nostrę vitæ à Deo relinquitur sub indifferentia, vt ipse velit, & aduertat. Gen. 3 Adã vbi es? quis indicauit tibi, quod nudus esses, nisi quia de ligno, de quo præceperam ne comederes, comedisti? Iob. 13. animam meam porto in manibus meis. Psal. 118. anima mea in manibus meis semper. Eccl. 21. qui timet Dominum, conuertetur ad cor suum. Isai. 46. Reddite præuaricatores ad cor. Ierem. 2 vide vias tuas in conualle, scito quid feceris. Iere. 3. leua oculos tuos in directum, & vide vbi nunc ꝓstrata sis. Ier. 31. statue tibi speculum, pone tibi amaritudines. dirige cor tuum in viam rectã, in qua ambulasti. Ionæ, ꝙ est opus tuum, quæ terra tua, quo vadis, ex quo populo es tu? Abacuc 2 contemplabor vt videã, quid dicatur mihi, & qd respondeam ad arguentem me. Marc. 2. videte vosmetipsos. 2 cor. 13. & non cognoscitis vosmetipsos? Gal. 6. cõsiderans te ipsum, ne & tu tenteris. Epist. Ioan. 2. Videte vosmetipsos ne perdatis, quæ operati estis.

Prob. 4 conuerti, & ad Deum reuerti sub conditione nostra libera. Deut. 13 in toto corde, & in tota anima Deum sequimini, & timete. Reg. c. 17 si cum toto corde reuertimini ad Deum, auferte Deos alienos de medio vestri. Iob. 22. si reuersus fueris ad omnipotentem, ædificaberis, & longè facies iniquitatem à tabernaculo tuo. Psal. 7 nisi conuersi fueritis, gladium suũ vibrabit. Eccl. 2. fili accedens ad seruitutẽ Dei sta in iustitia, & timore. Isa. 19. reuertentur Egiptij ad Dominum & placabitur eis. Ier. 31. in fletu venient, & in miseric. reducã eos Tren. 3. scrutemur vias nostras, & reuertamur ad Dominũ. Ezech 33 impietas impij non nocebit ei, in qua die conuersus fuerit.

Osee

Oſeæ 6 venite, & reuertamur ad Dominum, ipſe cæpit, & ſaluabit nos. Ionæ 3. adhuc quadraginta dies, & Niniue ſubuertetur. Matt. 2 qui derelictus eſt in ira, iterum in magni Dei recôciliatione exaltabitur. Matt. 9 eiecta turba ſuſcitauit puellam. c. 11. cæci vident, claudi ambulant, leproſi mũdãtur, mortui reſurgunt. Luc. 15. ſurgam, & ibo ad Patrem; Pater peccaui, non ſum dignus vocari filius. Hebr. 4 adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ, vt mĩam conſequamur in tempore opportuno. c. 10 Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aſperſi à conſcĩa mala. Iacob in fine qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius à morte. 1 Petr. 2 eratis ſicut oues errantes, nunc côuerſi ad paſtorem animarum veſtratum. Apoc. 20. Beatus qui habet partem in reſurrectione prima à peccato; in his ſecunda mors non habet poteſtatem.

Prob. 5 vt Deũ quęramus, & inueniamus conditionatè, & per liberam voluntatẽ, nec p̃determinatè inueniri poteſt. Deut. 4 cum quæſieris *Dominũ Deũ* tuum, inuenies eũ, ſi toto corde quæſieris, & tota tribulatione animæ tuæ. 2 Paral. 15 ſi quæſieritis Dominũ inuenietis. 1 Paral. 22. præbete corda veſtra, & animas veſtras vt quæratis Deũ. 2 Reg. 12. Roboam non p̃parauit cor ſuũ, vt quęreret Dñm. 15. ſi quis nô q̃ſierit Dñum, moriatur à minimo vſque ad maximũ. 16 Nec in infirmitate q̃ſiuit Aſa Dñum, magis in medicorũ arte confiſus, & mortuus eſt. 19 p̃parauit Ioſaphat cor ſuum, vt requireret Dñum. 1. Eſdræ 8. manus Dei noſtri ſup omnes, q q̃runt eũ in bonitate. Pſal. 68. quęrite Dñm, & viuet anima veſtra. Cãt. 3. ſurgam, & circuibo ciuitatẽ, quęrã quẽ diligit anima mea. Sap. 6 inuenitur ab his, qui quærunt illũ, p̃occupat, q ſe côcupiſcunt, vt ſe illis priorẽ oſtẽdat. Iſai. 21 Venit mane, & nox; ſi quæritis, quærite. 55 quærite Dominum, dũ inueniri pôt. tẽpus faciendi diſſipauerũt legem tuã; ecce congruum Deo, incongruũ ex nobis. Iſai. 65 quęſierunt me, q ante non interrogabant, inuenerunt me, q nô quæſierunt me; libertas. Ierem. quęretis me & inuenieritis, cũ quęſieritis me in toto corde veſtro, inueniar à vobis; neminem ad vnũ; omnib⁹ aditus. Baruch 4 vt fuit ſenſus veſter vt erraretis à *Deo* decies, iterum tantum conuertentes requiretis eum. Oſeę 10 tempus requirendi Dñum, cũ venerit, qui docebit vos oẽm iuſtitiã. Oſeę 5 quærite me, & viuete; nolite quęrere Bethel, domum, eccleſiam, aut p̃bendam. ibid. quærite Dñum, & viuite; ne forte comburatur, vt ignis domus veſtra. ibi bonũ, & non malum, vt viuatis, & erit *Dominus* vobiſcum, Deus paratus. Sophon. 2 Quærite iuſtum, quærite

rite mansuetum, si quomodo absconditis in die furoris Domini. Zacchar 6 eamus, & deprecemus faciem Dei, & quæramus, vadam, & ego. Matt. 7 quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis. Matt. 18 nolite timere, scio quod Iesum quæritis, q Crucifixus est. Ioan 6 qui venit ad me, non esuriet. Contra quæretis me, & non inuenietis. Ioan. 6 Quæretis me, & in peccato vestro moriemini. ℞ Origenes, qa non ꝑ eorũ salute, & vtilitate q̃runt eum; solum qui rectè quærunt inuenient pacem. August. q̃runt non pio desiderio, sed odio; postea quod abscessit ab oculis eorũ; & qui odẽdo, & qui amando; Christũ malè quærere est in peccato mori. dixit sententiã præscius, quod in peccatis morientur.

Prob. 6 Vt Deũ sequi, & imitari velimus, sub libera cõditione, in nostra potestate; neminẽ prædeterminat; Exodi 2 fac secundũ exemplar, quod tibi in monte monstratũ est Deut. 19 Deum vestrũ sequimini, ipsum timete. Iudic. 3 sequimini me; tradidit Dñus in man' nostras Moabitas. 3 Reg. 18. vsq; quò claudicatis in duas partes, si Dñs est Deus, sequimini eum. 4 Reg 6 sequimini me, & ostendã vobis virum, quẽ quęritis. Iob 23 vestigia eius secutus est pes meus. Cant. 1. trahe me post te, in odorem vnguentorum tuorũ curremus. Machab 1 qui zelum hẽt legis, statuens testamentum, exeat post me. Matt. 4 continuò relictis retibus secuti sunt eũ. Luc. 9 magister sequar te quocumq; ieris. Matt. 8 ascẽdente Iesu nauiculam, secuti sunt eũ discipuli eius. Matt 9 Ait leui sequere me, & secutus est eũ. 10 qui non accipit crucẽ suam, & sequitur me, non est me dign'. 16 si quis vult venire post me, abneget semetipsum. 19 vos qui secuti estis me, & reliquistis oĩa. Ioan 8 Qui sequitur me, nõ ambulat in tenebris; oues meę vocem meam audiunt, & sequũtur me. 12 si quis mihi ministrat, me sequatur. Philipp. 3 sequar, & quo modo cõprehendã. 1. Pet. 2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplũ, vt sequamini vestigia eius 1. Ioan. 2. Qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille, & ipse ambulare. Apoc 14. Virgines enim sunt; hi sequuntur Agnum quocunque ierit. sequi Dominum est in libera potestate, voluntate, nõ prędeterminat.

Prob. 7 Ad pręcepta Dei, quę sunt absoluta dirigit gressus nostros, docet viã, notas facit vias vitę, vt in illis ambulemus, non determinat; Gen. 6 Noe vir iustus, atq; pfectus cũ Deo ambulauit. Gen. 17 ad Abrahã, Ambula corã me, & esto perfectus. 24 Ait Abrahã, Dñs in cuius conspectu ambulo, mittet Angelũ suũ tecũ & diriget viã tuã. Deut. 5 nõ declinabitis, neq; ad dexterã, neq; ad sinistrã; sed ꝑ viã q̃ pręcepit

Deus

De⁹ ambulabitis, vt viuatis, & bene sit vobis; via, & gressus hominis diriguntur, nō determinātur. 1 Reg. 12 nolite declinare post vana, q̄ non ꝓderunt vobis. infra; Docebit vos viam bonā, & rectā ait Samuel. Iob 21. q dixerunt Deo recede à nobis, sciām viarū tuarū volumus; qd liberi⁹? 23 viam eius custodiui, & nō declinaui ex ea; actu ergo poterat oppositū stare. Psal. 15 notas mihi fecisti vias vitæ. 118 in via testimoniorū tuorū delectatus sū. ibid. viā veritatis elegi. Prouer. 3 viæ eius viæ pulchræ, & semitæ pacificæ; non ledunt arbitrium. 4 viā sapientiæ monstrabo tibi, & educam te per semitas æquitatis, quas cum ingressus fueris non arctabuntur gressus tui; nō arctat Deus vsq; ad perfectū diē. prou. 7 vias, q ad dextris sunt nouit Dn̄s, ipse rectos faciet cursus tuos, & itinera in pace ꝓducat; prius nouit, inde diriget. Remoue à te os prauū, detrahentia labia procul à te. oculi tui recta videant. dirige semitas pedibus tuis, & viæ tuæ stabilïētur. 9 ambulate per vias rectas prudētiæ. 25 via iustorum absque offendiculo 30 hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis neq; ad dexterā, neque ad sinistram. 42 educam cæcos in viam, q̄ nesciunt, & in semitis, quas ignorauerūt ambulare eos faciam; illuminat, instruit, dirigit vt ambulemus. Baruch 3 si in via Dei ambulasses, habitasses vtique in pace super terram. Oseę in fin. rectæ vię Domini, iusti ambulant in eis, ꝑuaricatores corruent in eis. Isai. 33 dissipatæ viæ, cessauit trāsiēs per eam. Matt. 7 angusta est porta, arcta est via, q̄ ducit ad vitam. Luc. 1 ad dirigendos pedes nostros in via Christi; non trāsire, dissipare, cessare, declinare à semita in hominum potestate.

Prob 8 Voluntas Dei antecedens vt faciamus bonū; ac bonū in nostra potestate; malum facere noster defect⁹; Dei gratia nulli deest; merita hominū libera debent à Deo acceptari, nihil acceptum nisi præuisum. Ait Scot⁹ meriti causa principalis ē Deus; q ordinat actū ad præmiū, actus tamen est in potestate merentis supposita generali influentia; si adsit vsus liberi arbitrij, & gratia, sic diuina dispositione sequatur semp completiuū ad agere meum, sicut sequitur animatio ad organizationē factā à causa nārali. 1. d. 17 q. 1. ad 1. H Itē quouis merito charitas meretur augeri, licet tunc non augeatur, qā aliquē gradū gloriæ, ad quē reqritur vt ꝑuia dispositio, aliquis gradus gratiæ; sed non stati dat illū, reseruat vsq; ad instās mortis, si velis. 4 d. 21 F meritū tantū adducit ad Deū, quantū abducit peccatū. 3 d. 19. q. 1. C. meritū est actus liberè elicitus à gratia, vt ꝑmiabilis; at nō meritū, sm̄ q nō includit acceptationē passiuā

vt nec meritũ cõgrui; passiuè acceptari supponit Deũ in ordine ad actũ liberũ, q sit in potestate merentis, 3.d 18.q 1.B.C. meritũ sm efficientiã, nõ solũ dispositis ad recipiẽdũ, imo & indispositis. 3.d.13. Meritũ non solũ qa elicitur act⁹, sed ex conditionibus p.sonæ, quia in via, quia amicus, in gratia. 3.d 18.q.1.D. meriti principium actiuũ principale voluntas, non sine gratia; si ad meritũ vt sit acceptũ gratia; nõ q̃ nõ sit in nostra põtestate, & q̃ actũ prædeterminat. ibid. vult meritum non nisi ex plena deliberatione, 3.d.39 q.1.C. meritũ intẽsũ vnũ plus requiri ad beatitudinẽ, q̃ cẽtũ mille remissa; p vnũ tũ meruit vn⁹ Angelus, quã nullus homo cõi statu intensiue 2. d. 5. q. 1. *D.*

Ais gratia est ad vnũ ℞ quia ipsa inclinat, determinat obm̃ bonũ, nõ quia p̃determinati sumus intrinsecè vt faciamus vnũ; Parcant Thomistæ, implicat p̃determinari ad vnũ, & esse liberos. 2 p̃determinat ipsa, quia ẽ ad effectũ bonũ; at Deus nõ tollit quin libere cũ ea faciam⁹ bonũ. Cõtra q̃ sũt à *Deo* p̃determinata ad vnũ, & effectũ bonũ, ℞ quũ ex parte Dei, nõ in effectu, & actione nostra, nec implicat cõponi dissẽsũ actu cũ grã, q̃ dat Deus. Contra grã nequit deficere. ℞ nõ deficit grã; sed nostrũ arbitriũ. Videte quomodo cautè ambuletis; ne in vacuũ grã Dei recipiatis. Cõtra grã *Dei* non est indifferens; ergo determinat, ita est præscia. ℞ ipsa non est indifferens; sinit nos indifferenter agere; nam ex necessitate bonũ esset in nobis; habitibus vtimur cũ volumus. Meritũ, actus liberè elicitus à grã, & Deo acceptus. meritũ sẽp dicit actũ, qui est in põstate merẽtis. si habit⁹ infus⁹ gratiæ, q ẽ in viatorib⁹, põt cõponi actu cũ dissensu.

Ais gratia trahit ad bonũ, cui resisti non põt. ℞ scriptura dicit posse; quoties volui congregare filios, & noluisti. Stephan⁹ Iudęis Dura ceruice, & incircũcisis corde, semper spiritui sancto resistitis. Paulus monet Thessalonicos, spũ ne extiguãt. *Diuinę* p̃finitiões ante p̃uisionẽ, saltẽ sub cõditione ineuitabiliter nõ rapiunt. *Contra*. Cõpensatis oĩbus trahit Deus, nec est nẽsse velle, sed cõtingens; si potest componere dissẽsũ, nõ cõponit, infallibiliter assentiet. ℞ si cõtingẽs, & liberũ, nõ prædeterminat; si oĩbus præreqsitis nõ põt cõponere velle, & nolle, infallibiliter nulla libertas 2 trahit De⁹, nos in eius odorem currim⁹, nõ vi, nõ vnco raptamur; sinit nostros mot⁹ agere. Cõtra Aluarez, entitas gratiæ, vt est in intẽllu, & recepta in volũtate, sic põt ei resisti; vt reali virtute, qua venit à Deo, & instrumẽtũ volũtatis Dei, quo efficaciter mouet, quẽ vult cõuertere; sic nõ põt resisti. ℞ ergo vt entitas creata physicè prædeterminat. 2 vt entitas creata cõtinet virtutẽ *Dei*, ad id datur à Deo; ergo põt resisti. 3 si vt

vt subē volūtati Dei antecedēti, neq; resisti; ergo volūtas Dei nō sinit, nec voluit liberos, q̄ repugnat scripturæ. 4 q̄ efficaciter mouet, absq; cōsēsu, Saul qd me p seq̄ris? 5 cōsēs' liber, sec' nō meriti; secus nolentē, vt brutū moueret; Physicè vnum ageret. 6 Decretū efficax, & absolutū si connexū cū voluntate efficax. 7 vt instrumentū si mouet vt ens necessariū ad motū, qua necessitate volūtas est mota, eadē necessitate voluntas se mouet; causa quæ agit vt mota si necessario mouetur vt determinata ad vnū, necessario se mouet ad illud vnū. 8 si decretū efficax, absolutū p̄mouet vt ad vnum sine consensu, necessario erit vnū; si fluit cū consensu; ergo sufficiēs in entitate, & efficax ab effectu, cū consensu nostro. 8 quo Deus mouet in tēpore, continet Dei volūtatē, antecedēti potest resisti; ergo quæ antecedenter prebet, nō prædeterminant vnū. 9 Trident. Deo vocanti, & excitāti posse dissentire; necesse esse motu suę voluntatis p̄parari, & disponi. In potestate hominis viæ suæ. Per liberū arbitrium, nō sine gratia, Spiritus Sancti inspiratione, & adiutorio, homo credit, sperat, diligit, penitet; præit, inspira' sine nobis, adiuuat nobiscū. Ais gratia, & Deus prædeterminant ad vnū R. quę præcipit vult; & gratia inclinat ad vnū, determinat vnum, sed nos non agimus vnū. Hinc nitamur id, quod Deus ex nobis, vt agam' id, q̄ velit absolutè De'.

An præscientia absoluta, p̄uideat Deus nostra peccata, an p̄uisione conditionata, quę inuoluat p̄missionem, & nostram auersionē. 6

Aliud ē male agere; aliud est malū sinere. Deus ex se bonus, malū nō facit, nec vult malū: at qa iust' dat p̄mia bonis, supplicia malis; hęc nō nisi p̄uisione, nō absoluta volitione. Vt nemo iniustè luat penas; Dei p̄uidētia regitur vniuersū. De' nō ē auctor mali, & peccati; sed quisq; malus, sui malefacti author est. Nemo ait Aug. de lib. arb. c. 1 qui benè discit, malū facit. nullus quærit authorē mali, per quē aliquid discimus; nisi per quē benę faciamus; si malus est, doctor nō est. Nō alia res mentis nostrę cupiditatis comes, quā p̄pria voluntas, & liberū arbitriū. Nihil p̄fertur menti, nisi Deus, qui nō facit eā peccare. Nil inferius mente potest eā in seruitutē redigere; hinc se ipsa ad malū currit; homo rectus à Deo factus, rectè viuere cū vult potest, nec posset rectè viuere, nisi libera haberet voluntatē, sine qua rectè cū Deo se habere non posset; Nec per illū peccat; nec ad eā Deus liberā fecisse credēdū; Deus dedit libertatē, arbitrium, sine quo rectè viuere nō posset. Si tu libertate abuteris ad peccādū, iustè De' vtitur ad iudicandū. Iniustus De' si non vt rectè viueres, sed vt peccares te faceret, & iniustè vindicaret in eū, qui vsus esset voluntate ad quē finē data esset voluntas:

At

At Deus punit peccantẽ, quia nõ ad rectè faciendũ vsus es volũtate; adq; dedit tibi Deus volũtatẽ.

*D*ico. stant simul nos voluntate, & non necessitate peccare; & Deũ esse præsciũ, & præuidere hominẽ peccaturũ sua libertate ante absolutũ decretũ, & sola cõditionata; permissione diuinæ voluntatis. ita Aug. 3. de lib. arb. c. 3. & 4. voluntas non esset voluntas, nisi esset in nostra potestate. Nec liberũ nobis est; quod in nostra potestate non est, si Deus pſcius voluntatis nostræ, cuius est præscius, ipsa erit; voluntas erit, quia voluntatis præscius; nec esse poterit, si in potestate nõ erit, ergo potestatis est præscius. Nec ex pſcientia mihi potestas adimitur, Imo ppterea, mihi certior aderit, quia ille cuius pſcientia nõ fallitur, affuturũ mihi esse pſciuit; si tu pſcis aliquẽ peccaturũ, vtique peccabit, quia aliter pſcientia nõ esset; nec tu cogeres peccare, quẽ pſcius peccaret. ita *D*eus cũ pſcit aliquẽ peccaturũ, vtiq; peccabit, sed Deus non coget eũ, qui præuidet sua voluntate peccaturum, hinc iudicat iustus, quę fieri non cogit præscius. Scotus 1. d. 41. C. D. ex hoc solo quod Deus præscit & vult permittere Iudam peccaturũ, nõ est certus absolutè, quod Iudas, & Lucifer peccabit; sed qa scit se permissurũ, & cooperaturũ ad substãtiã actus, vel nõ coopaturũ, si sit ommissionis. 2 d. 34. q. 1. L. si *D*eus, & creatura concurrunt ad eundẽ actũ, non tñ Deus causa peccati; quia Deus dat antecedenter rectitudinẽ, & daret consequenter; si Deus non causat rectitudinẽ in actu; illã tamẽ causaret, si voluntas creata causaret. Quod effectus rectus nõ causetur non est ppter causam priorẽ, quę quantũ ex se causaret, si secunda causaret. P. voluntas accepit libertatẽ, qua potest cõformiter, & difformiter; si Deus causat, nõ tenetur; non causando nec deficit, à se non potest auerti, nec formaliter, quia non potest se nõ summè diligere; nec virtute nihil à se est necessariũ ad volendũ se, tantũ voluntatis creatæ defectus; est debitrix iustitię, in eius potestate quantũ ex se superior causaret, si inferior causaret; & illi esset conformis. deficit secũda vt pertinet ad se; nemine Deo authore fit deterior; est causa enti vt sit, nõ causa nõ essendi. d. 37 T quicquid Deus dat antecedenter, daret consequẽter quãtũ est ex se, dãdo voluntatẽ liberã, dedit antecedenter opera recta, quæ sunt in potestate voluntatis, & quantũ ex parte sui dedit volũtatẽ, rectitudinẽ omni actui volũtatis; quãtum est ex se rectè causaret, si a causaret; si daret concursum primæ vt in sui potestate.

Prob 1 Scotus nec recipit decreta prædiffinitiua circa materiale peccati, in quantum ens, ante præuisionẽ; quod si absque præuisione Deo certo, infallibiliter

ter non sunt cognita;nec prescit cooperationē,nisi præuideat Iudā malū,ergo si sub conditione prouidet nostra mala,cur non & bona?Ant.Deū præscire se cooperaturū ad substantiā actus, quia pmittit,q vult cooperari ei, nō impedire,sinere ipsū in sua libertate,supponit necessario pscientiam.Ant. illud pmitto,q scio ab alio malè fieri; et decerno coagere,quē video velle agere;cooperari ad actū alterc', nō est ante prouisionē,nō absolutè, ergo conditionatè.2 in decreto peccata cognosci nō possunt,quia à Deo nō nisi ad exigentiā arbitrij pmittūtur, psciuntur, & vult cooperari ad substātiā actus,si est cōmissio, aut nō cooperari si ommissio, ergo nisi præsciat permissurum,nisi præuideat hunc velle peccare, nō cognoscit, q iste peccabit.Antec.Iacobi.Deus intentator malorū,neminē tentat.Eccl 15.ne dixeris per Deū abest: q enim odit ne feceris; nō dicas me implanauit, non enim necessarij sunt illi homines impij.

Tertio Scripturę negant sciētiā Dei,& decreta absoluta in actus prauos ex absoluto Dei velle ergo ante nostrū velle pręuisum nil prescit.Antec.Deus prohibet mala,suā voluntatē homines faciunt,non Dei,quando id agunt, q Deo displicet;ergo ante malū velle,nō videt,nec præscit.Id probant scripturæ;Nume.22 peruersa est via tua;mihi contraria. Iob 6 inuolutæ semitæ gressuum eorū,ambulant in vacuū,&peribūt. Psal.1 in via peccatorū non stetit prou 2 relinquunt iter rectū,ambulāt per vias tenebrosas.Oseę 2 sepiā vias tuas spinis, & sepiā eā maceria & semitas non inueniet; vbi Deus quārū ex se impedit 13 perditio tua ex te.Ierem.2 vide vias tuas in conualle ,scito quid feceris cursor leuis explicās vias tuas.Prou.14 est via,quæ videtur hominibus recta;nouissima autē eius ducūt ad mortē.Sap. 5 lassati sumus in via iniquitatis,ambulauimus vias difficiles, viā autē Domini ignorauimus. Isai. 15 omnes nos quasi oues errauim' vnusquisq:in viā suā declinauit. Matt.10.in viā gentiū ne abieritis.ep.Iudæ ve illis,qui in viā Caī abierūt;ergo peccata nō sunt viæ Dei,viæ nostræ; nec possunt presciri ante arbitriū nostrū 4 Cōciliū Aurasic. 2 can. 25 Nec ad malū diuina potestate prędestinatos credimus;anathema omni detestatione qui tātū malū credere velint.Tridēt.sess.6.can.10.in potestate hominis esse vias suas malas facere; mala operā Deū operari permissiuè,nō propriè,& per se.can.17 nec Diuina potestate prędestinari ad malū; ergo nō impellit,excitat,regit,mouet;tantū pmittit.5 Patres Aug.de spiritu, & litt.c.31 absit vt malæ voluntatis author Deus;ipsa sola peccatumq est,etiā si desit effectus de art.falso tibi impositis ar.10 detestanda

At Deus punit peccantẽ, quia nõ ad rectè faciendũ vsus es volũtate; adq; dedit tibi Deus volũtatẽ.

*D*ico. stant simul nos voluntate, & non necessitate peccare; & Deũ esse præsciũ, & præuidere hominẽ peccaturũ sua libertate ante absolutũ decretũ, & sola cõditionata, permissione diuinæ voluntatis. ita Aug. 3. de lib. arb. c. 3. & 4. voluntas non esset voluntas, nisi esset in nostra potestate. Nec liberũ nobis est; quod in nostra potestate non est, si Deus ꝑscius voluntatis nostræ, cuius est præscius, ipsa erit; voluntas erit, quia voluntatis præscius; nec esse poterit, si in potestate nõ erit, ergo potestatis est præscius. Nec ex ꝑscientia mihi potestas adimitur, Imo ꝓpterea, mihi certior aderit, quia ille cuius ꝑscientia nõ fallitur, affuturũ mihi esse ꝑsciuit; si tu ꝑscis aliquẽ peccaturũ, vtique peccabit, quia aliter ꝑscientia nõ esset; nec tu cogeres peccare, quẽ ꝑscius peccaret. ita *D*eus cũ ꝑscit aliquẽ peccaturũ, vtiq; peccabit, sed Deus non coget eũ, qui præuidet sua voluntate peccaturum, hinc iudicat iustus, quę fieri non cogit præscius. Scotus 1. d. 41. C. D. ex hoc solo quod Deus præscit & vult permittere Iudam peccaturũ, nõ est certus absolutè, quod Iudas, & Lucifer peccabit; sed qa scit se permissurũ, & cooperaturũ ad substãtiã actus, vel nõ cooparaturũ, si sit ommissionis. 2 d. 34. q. 1. L. si *D*eus, & creatura concurrunt ad eundẽ actũ, non tñ Deus causa peccati; quia Deus dat antecedenter rectitudinẽ, & daret consequenter; si Deus non causat rectitudinẽ in actu; illã tamẽ causaret, si voluntas creata causaret. Quod effectus rectus nõ causetur non est ꝓpter causam priorẽ, quę quantũ ex se causaret, si secunda causaret. P. voluntas accepit libertatẽ, qua potest cõformiter, & difformiter; si Deus causat, nõ tenetur; non causando nec deficit, à se non potest auerti, nec formaliter, quia non potest se nõ summè diligere; nec virtute nihil à se est necessariũ ad volendũ se, tantũ voluntatis creatæ defectus; est debitrix iustitię, in eius potestate quantũ ex se superior causaret, si inferior causaret; & illi esset conformis. deficit secũda vt pertinet ad se; nemine Deo authore fit deterior; est causa enti vt sit, nõ causa nõ essendi. d. 37 T quicquid Deus dat antecedenter, daret consequẽter quãtũ est ex se, dãdo voluntatẽ liberã, dedit antecedenter opera recta, quæ sunt in potestate voluntatis, & quantũ ex parte sui dedit volũtatẽ, rectitudinẽ omni actui volũtatis; quã tum est ex se rectè causaret, si a causaret; si daret concursum primæ vt in sui potestate.

Prob 1 Scotus nec recipit decreta prædiffinitiua circa materiale peccati, in quantum ens, ante præuisionẽ; quod si absque præuisione Deo certo, infallibiliter

ter non sunt cognita;nec prescit cooperationē,nisi præuideat Iudā malū,ergo si sub conditione prouidet nostra mala,cur non & bona?Ant.Deū præscire se cooperaturū ad substantiā actus, quia permittit,q avult cooperari ei, nō impedire,sinere ipsū in sua libertate,supponit necessario præscientiam.Ant. illud permitto,quod scio ab alio malè fieri; et decerno coagere,quē video velle agere;cooperari ad actū alterc', nō estante prouisionē,nō absolutè, ergo conditionatè.2 in decreto peccata cognosci nō possunt,quia à Deo nō nisi ad exigentiā arbitrij permittūtur, præsciuntur, & vult cooperari ad substātiā actus,si est cōmissio, aut nō cooperari si ommissio, ergo nisi præsciat permissurum,nisi præuideat hunc velle peccare, nō cognoscit, quod iste peccabit.Antec.Iacobi.Deus intentator malorū,neminē tentat.Eccl 15.ne dixeris per Deū abest: q enim odit ne feceris; nō dicas me implanauit, non enim necessarij sunt illi homines impij.

Tertio Scripturę negant sciētiā Dei,& decreta absoluta in actus prauos ex absoluto Dei velle ergo ante nostrū velle pręuisum nil prescit.Antec.Deus prohibet mala,suā voluntatē homines faciunt,non Dei,quando id agunt, quod Deo displicet;ergo ante malū velle,nō videt,nec præscit.Id probant scripturæ;Nume.22 peruersa est via tua;mihi contraria. Iob 6 inuolutæ semitæ gressuum eorū,ambulant in vacuū,&peribūt. Psal.1 in via peccatorū non stetit prou 2 relinquunt iter rectū,ambulāt per vias tenebrosas.Oseę 2 sepiā vias tuas spinis, & sepiā eā maceria & semitas non inueniet; vbi Deus quārū ex se impedit.13 perditio tua ex te.Ierem.2 vide vias tuas in conualle ,scito quid feceris'cursor leuis explicās vias tuas.Prou.14 est via,quæ videtur hominibus recta;nouissima autē eius ducūt ad mortē.Sap. 5.lassati sumus in via iniquitatis,ambulauimus vias difficiles, viā autē Domini ignorauimus. Isai. 15 omnes nos quasi oues errauim' vnusquisq.in viā suā declinauit. Matt.10.in viā gentiū ne abieritis.ep.Iudæ ve illis,qui in viā Caī abierūt;ergo peccata nō sunt vię Dei,viæ nostræ; nec possunt pręsciri ante arbitriū nostrū. 4 Cōciliū Aurasic. 2 can. 25 Nec ad malū diuina potestate prędestinatos credimus;anathema omni detestatione qui tātū malū credere velint.Tridēt.sess.6.can.10.in potestate hominis esse vias suas malas facere; mala operā Deū operari permissiuè,nō propriè,& per se.can.17 nec Diuina potestate prędestinari ad malū; ergo nō impellit,excitat,regit,mouet;tantū permittit.5 Patres Aug.de spiritu,& litt.c.31 absit vt malæ voluntatis author Deus;ipsa sola peccatum est,etiā si desit effectus de art.falso tibi impositis ar.10 detestanda

da opinio *Deũ* malæ voluntatis, aut malæ actionis authorẽ; vitia adulteria, corruptelas, nõ instituere nouit sancta Deitas, sed dãnare, nõ disponere, sed punire. Infra, nec casus ruentiũ, nec malitię iniquorũ, nec cupiditatis peccãtiũ, *Dei* prædestinatio, excitatio, impulsus, suasio esse potest. art. 11 nec Dęmon cui defectus furore peccantiũ vim crimini intulisse ꝓbaret, minus Dei decreto quod nec dæmoni adscribi potest. 5 ciu. c. 9. voluntates malę ab eo nõ sũt sed contra naturã sunt. 2 de pec. mer. & remiss. 18. nec mala volũtas esset in homine, nisi homo esset in quo esset; ad authorẽ Deũ referre nefas est. Infra, ꝙ à Deo nos auertimus nostrũ est, & volũtas mala. Leo 9. Epist. ad Petr. Deũ ꝑdestinare bona, ꝓsciuisse bona & mala. Prosp ad obiect. Vicẽ; abominat De' malæ voluñtis, aut malæ actionis auctorẽ. *Damasc.* 2 fid. c. 30. Deũ nõ præfinire, quia nõ ꝓfinit peccata. Fulgent. 2 de præd. impossibile Deũ præfinire mala opera. Thom. 1. 2. q. 9. art. 6. mouetur à Deo efficiẽter, operatur in nobis velle, & perficere, quia causa volũtãtis, & mouet vt bonum vniuersale, sed ꝑ rationẽ homo se determinat; à Deo mouetur, vt ab exteriori principio; hic nõ determinat intrinsecè.

V. Prob. si *Decretum* est in actu peccati, Deus author, prima radix, causa, ꝙ homo hic, & nunc velit. 2 nõ modo voluit permittere vt *Iudas* vẽderet, sed definitè voluit, pręordinauit, priusquã ꝓsciret; voluit vt vellet, fecit vt vellet 3 nulla permissio Dei vt esset peccatũ; necessario sequitur ad actũ ꝓordinatũ, præsciri deformẽ: nã act' blasphemiæ est deformis absque vlla permissione. 4 qui mẽtitur eget decreto vt mẽtiatur; homo mendax, non Deus. 5 nõ stat Deũ velle ne pecces, & habere decretũ inuitũ, quo pecces. 6 ꝓcipit, suadet, prohibet, vt actus malus ne fiat; ergo nullũ decretũ, vt antecedenter fiat. 7 inclinat præmouet ad actũ, nõ est pertinẽs ad iustitiã, ante culpam nõ est pæna, nec ad misericordiã, per actũ peccari incidit in miseriã. 8 Deus sũma bonitas, prima veritas, neqȝ infundere habitũ, qui per se inclinet ad malũ, aut falsum. 9 Deus indurat, excecat negatiuè, qa nõ emollit, nec illuminat; nõ malum præordinat, & prædeterminat; 10 causa peccati nõ potest esse De' nemo Deo authore fit deterior. *Deus* causa Enti vt sit, non causa nõ essendi 11 homo peccat nolẽdo finẽ; acceptãs ꝙ est fini in cõpossibile, malitia se separat efficaciter à fine; hec nõ in actu vt à Deo Nequit à se Deus auerti; si nõ causat rectitudinẽ in actu voluntatis creatæ; in voluntate creata est carentia, & defectus. nec vlla subtrãctio causę prioris, defectu cui' nõ possit voluntas creata rectè agere; ergo nõ ꝓdeterminat ad malum. 12 si ꝓdeterminat absolutè

actum, ad quẽ intrinsecè seqtur defectus; esset consequẽter causa defectus, qui sequitur actũ; nã in oĩ rõne entis, q̃ hẽt ante præuisionẽ, pmissionẽ, & oẽm præsciã est volitio actus causa entis, vt ens & in omni ratione, est causa eius, quod sequitur ens.

Prob. Vltimò. Stante Decreto, præuio ad actum peccati, ante præsciã, aut pmissionẽ; sequitur necessitate, nõ libertate peccare aut nõ peccare Assumpt. 3 de lib. arb c. 14 nemo peccat in eo, ꝙ vitare nõ põt; sed vitare nõ põt decretũ, & præuium, ꝙ intrinsecè, & necessario est ad vnum; ergo & act' est sibi necessariò circa vnũ. Min. omne ꝙ ẽ ab actu voluntatis creatæ, semp est posterius actione Dei; creatura nõ agit nisi mota; ergo si motio est ad actum malum, creatura necessariò se hẽt ad malum. Seq̃la ex D. Thom 22 q. de verit. art. 6. necẽssum ꝙ est immutabiliter determinatũ ad vnum, volũtas indeterminatè se hẽt; tm̃ est libera respũ eorum, ad q̃ non ẽ determinata, ergo implicat decretũ ante præuisionẽ, aut pmissionẽ actus. 2 nec libera esset ommissio actus, qui est in præcepto. Ant. cui impossibilis est actus, ei ineuitabilis esset ommissio actus; absq; decreto, & ante absolutum velle, non est actus, ergo qui caret decreto, est ei necessaria ommissio actus. Min. contradictio est esse actum absque decreto ad actũ; ergo cõtradictio est carere decreto, & ommittere actũ; ergo ommissio non esset in præcepto. 3 contradictio est carere necessariò ad vitandũ pectũ, & sibi imputari peccatum, caret decreto ad vnum vt fiat act'; ergo ineuitabilis carẽtia actus. 4 caret simpliciter necessario prærequisito ad vitandum ommissionẽ act', qui est in præcepto. 5 impossibilitas actus excusat à peccato. 6 cum negatione decreti ad vnum, est impossibilis actus; ergo stãte negatione nõ est imputabilis ommissio actus. Ad impossibile nõ est põa. ℞ habent põam in sensu diuiso, non cõposito. Contra, in sensu cõposito impossibilis est act'; præcipit cõponere actum absq; decreto ad actum, & punit ommissionẽ; ergo præcipit impossibile ad actum. 2 is qui caret præuio ad ꝙ præceptum, caret præuio ex parte Dei, ergo caret necessario ad actum. 3 hẽt concursum Dei præuium ad vnum; ergo nõ hẽt indifferentiã. Sequela; concursus Dei, & præuium determinat ad vnum; ergo non sinit libertatẽ vt faciamus hoc vnum. Seq̃la; concursus Dei prȩuius, est denegatus ad opposita; sed cõcursu Dei præuio ad vnũ impossibilis est actus; ergo impossibilis libertas ad actum. 4 ista entitas sui nã est ad vnũ, & Deus decernit, ac determinat ṗuiè ad vnũ; ergo nãtalis est causa determinata vt agat vnum. Seq̃la cõcursus

Dei est negat' ad oppositū actū; sine cōcursu Dei impossibilis actus, ergo nō libertas ad actū. entitas motionis sui nā ad vnū, & determinat vnum; causa ad vnum determinata nāralis, determinat nāraliter, ergo nāraliter determinatur; nō est determinatiuum nārale, absq; nāraliter determinato. 5 in tota latitudine entis, sola volūtas sui nā libera ad agēdū; ergo cogitari nequit qualis sit libertas, q̄ decreto ineuitabili & intrinsecè determinata. 6 pōa ꝓxima quoad specificationē, & exercitium, cui nil intrīsecè, vel extrinsecè deest ex necessariò requisitis ad agēdum; ergo cū eis, quibus nec decretū, nec præuiè ad vnū; nec est pōa ad agēdū; eis deest intrinsecè ex necessariò requisitis ad agere, nec si non agit culpa nō agit. 7 De' nulli negat, q̄ sufficiāt ꝓximè ad actū; remota naturaliter insūt homini. Nec pōa est ad posse, sed ad agere, vt vltimum terminum virtutis inclusæ in posse 8 homo solum teneretur ad posse, non ad agere. Sequela; necēssum ad posse hēt, nō ad agere; ergo tm̄ posse imputari debet. 9 effectus necesse est vt fiat; ergo nō stat per eum, qui non facit, si non hēt quę sint sibi præuia vt faciat. 10 quicquid necesse est, vt prædeterminet ꝑuiè ad agendū, necesse est vt pōa agēdi subsistat; tunc pōa est, cum oībus præuijs pōt actu; ergo si caret, non hēt prænia vt possit, nec illi culpa, quod ommittat.

Arguent Capreolus, Bannes, Aluarez, Zumel, plures Thomistæ, Deum determinate, & absolutè velle actus malos antecedenter; ne dum prescire, permittere, aut scire se cooperaturū ad substantiā actus. 1 Aug. 2 de lib. arb. mouetur voluntas, cum se auertit à bono. c. 20. motus auersionis, qui defectiuus est, motus est, defectus ex nihilo, ad *Deum* pertinere nō dubites, qui tn̄ volūtarius defectus, & in nostra potestate; ergo vt motus à Deo. 2 ex 5 c. Iulian. c. 3. in Dei potestate nō solū bonas hōnum voluntates, quas ipse facit ex malis, conseruat, facit inclinari. ibid. inclinat corda, quo vult, ad bona pro sua misericordia; ad mala pro meritis eorum. 2 scripturę *Isai.* 19. Domin' miscuit illis spiritum erroris. 63 quid errare nos fecisti à via tua? indurasti corda nostra vt non timeremus te. Rom. 1 tradidit illos Deus in reꝓbum sensum. 3 ratione 1 tunc plura prima principia, si voluntas hominum posset, cuius auctor non esset Deus. 2 quod à se non habet esse, à se agere non potest; nec per se durare potest, quod à se nō est. 3 cuius essentia ab alio est, virtus & operatio ab alio est; ergo eius actio in prius agens, vt in causam. Virtus ab essentia procedit, & opus à virtute. 4 actio peccati vt ens, non vt priuatio, & negatio à Deo est. Si à *Deo* non est, aliquod ens essentiam

habens

habens à *Deo* nõ esset; nec *De'* prima omnium causa; nec primũ in quouis genere eorũ, q̃ sunt. 2 met.tex. 4. 5 vt actus à Deo est, nec deformis est; defectus ex causa secunda non prima, curuus est motus ex tibia, q̃ claudicat, nõ ex virtute motiua perfecta; quicqd entis, & boni à primo ente, defectus à voluntate. 6 si Deus nõ inclinat ad actionẽ vt deformitati subest, nec ad malũ cooperatur; nã ad bonum influit, vt agat, & bene agat; ad malũ vt ens, quoad esse, non quoad defectũ 7 Thom. quodlib. 12 q. 4 ar. 4 à prouidentia Dei oĩa p̃determinata, & ordinata; ergo peccatũ vt ens, & actus; nec p̃determinat, nisi antecedenter. 8 ens participatũ reduci debet ad ens per essentiã; ergo actus peccati in Deũ, qui actu voluntatis producit oĩa. 9 si posset voluntas in actũ, cuius auctor nõ esset Deus, ipsa prima causa, malũ aliud haberet principiũ. ℞ non hẽt voluntas esse à se; si ad peccatũ põt, non aliud principiũ quo potest. Cõtra, dicere ens vt ens, nõ esse à Deo, fidei, & rõni repugnat; ergo ad actũ peccati p̃determinat Deus. ℞ ad substratum se habet Deus, vt actus. Cõtra, malitia moralis est magis annexa actui, quã applicatio; ergo si Deus p̃ducit actũ odij; magis præmouet ad actum, vt actus, & ens. Item concursu simul, magis attingit actũ, q̃ præuiè. ℞ in actu malitia est indifferẽs, nec dat cõcursum, nisi influxũ ad actũ, qui deficit vt ex nobis: at si præuiè p̃determinat, actus malus à Deo, indiuiduè, & vt causa. Contra. cõcursus Dei neq; esse indifferens. 2 Deus quantũ ex se nõ determinatur à creata voluntate, secus esset posterior. 3 in ordine ad aliquem realẽ actũ, esset voluntas prius agens. 4 hæc vera, qa creatura agit actũ vt ens, *Deus* agit, nec prima causa. 5 si p̃determinat ad actũ vt ens, non ad actum vt defectus, & malitia. 6 Dei p̃uidentia est circa omne ens vt ens. 7 prima causa cuiusuis act'; vt actus est; ergo mouet, & determinat 8 actus non hẽt ex causalitate *Dei*, vt dicat ordinẽ ad formale peccati; sed defectu creatæ voluntatis. Deus causa eius, q̃ ẽ in actu vt ens, non vt malum. Demum prob. nec ex Dei præscia tollitur qui peccator necessariò se habeat; ergo non est negemus decretũ. Antec si Deus præsciuit antichristũ peccare; ergo ex necesse peccabit. Sequela, hæc conditionalis est vera; ergo si antecedens est necessarium; etiam cõsequens est necessarium.

℞ ex August. 5 ciu. c. 9 & 10. Fatemur Dei præsciam; nec ideo voluntate non facimus, quia De' id nos facturos præsciuit; & præsciẽtia falli non potest. Cicero, si certus ordo rerum, & præscienti Deo infallibilis, fato omnia erũt; frustra leges, iura, statuta, conatus ad bonẽ; nulla essent præ-

mia virtutibus, pœnę vitijs; hæc libertatē exigūt; ne ergo tolleret arbitriū, abstulit Deo pſciā; & dū vult liberos homines, fecit sacrilegos. At nos, ait Aug. dicimus Deum oia scire anteq̄ fiant, & voluit nos facere; nec nisi volentibus fieri sentimus, & nouimus; Deo certus ordo causarū, & voluntates nostræ in ordine causarū sunt, qui certus est Deo, eiusque præscia continetur, & humanæ voluntates operū causæ; qui præscit rerū causas, præscit nostrorū operū causas; qui non est omnīū futurorū præscius, nō est *D*eus. *C*reauit voluntates liberas, quæ ideo liberæ, quia voluit; & vtrumlibet possent ex cōtrarijs: si aliud facturæ nō sunt, quā quod *D*eus præsciuit, tamē possunt. Nō quod *D*eus præsciat solo relatu ad causas secundas, sicut præsentes, sic scire esset videre, cernere; à caducis sciētiam Dei generari: sed à prouidentia, & voluntate, qua quid futurum præuiderit Deus, nec fieri, quia præscitur, sed præsciri, quia futurū; sunt futura quæ præsciuit; nō tamen tollit libertatem; nec ideo peccat, qa peccaturū præsciuit; imò nec dubitatur ipsum peccare cū peccat; quia ille, cuius pſcia falli non potest, ipsum peccaturū esse præsciuit, quod si nolit, non peccat; & si peccare noluerit, etiam pręsciuit. 9 2 ad simplic. iustè conqueritur, quia non cogit peccare, sed mala volūtate peccant, vt tali querela veniant ad salutem. Contra, *D*ei ꝓuidentia, & voluntate proficisci cognitionē. ℞ semper à *D*ei voluntate, si antecedens, & voluntas signi, impletur sm̄ quod signū in ordine ad nostram cooperationem. si sit efficax, vt decretū vltimum vt voluntas consequens, non sequitur seipsam, sed nostrū velle, & inclinationem. Ais Deus odit Esau ℞ vt peccator; odit in hōne peccatū. In Iacob diligit nō culpā, q̄ delet; sed gratiā, q̄ donat.

Ad 1 ex Aug. mouetur voluntas. ℞ Scotus d. 37. quia ad actū cōcurrunt diuina, & humana, nō ad deformitatē. 2 vt causa efficiēs non vt deficiens. 3 quia cum agit inclinatione accepta à superiore vt possit conformiter si velit, & vult difformiter. Contra defect⁹ ad Deū pertinere non dubites. ℞ Aug. vt iudicet, & puniat. Contra, volūtatē meā velle, includit Deū velle. ℞ quoad malū pmissiuè qa pſcit se cooperaturū, nō p̄aiè determinata. 2 defectus nō à Deo efficiente; sed deserēte ob demeritū voluntatis. 3 si negat quādoq; volūtas beneplaciti; tn̄ voluntas antecedens vult; nec aufert rectitudinē absq; demerito; & ꝙ vult antecedenter, daret cōsequēter, nisi obex in nobis. Ad id ex Dei potestate bona voluntas. ℞ Aug. c. 3. c. Iulian. relicti per diuinam patientiam in peccata compulsi. quos inclinari ad bonum; inclinatio est moralis, non physica.

ibid.

ibidē, ad mala pro demeritis eorū; nō determinat ante demerita. Ad 2 obdurat, deſerit ob peccata. 2 qui ob peccata deſeruit Deū meruit viciſſim à Deo deſeri, de bon. perſe c. 6. 3 tradidit in reprobum ſenſum, qa non putauerunt Deū habere in notitia, Rom. 1 cōmutauerunt veritatē Dei in mēdacium, ſeruierūt potius creturæ, quā Creatori, ꝓpterea tradidit illos Deus in paſſiones igno miniæ. Ad 3 Author voluntatis Deus, dat vt faciamus bonū. 2 nō eſt ens ſua natura malū. 3 ſi ad bona ꝓ ſua miſericordia, ſi ad mala ꝓ eorū meritis; nō determinat malū. Contra nō eſt malū, ꝙ non faciat Dominus. ℞ nō culpę, ſed pęna peccati. malū non ꝙ homo facit, ſed quo patitur pænā. Cōtra omnia per ipſum facta ſunt, ſi omnia à Deo, quomodo mali, qui nō audiūt, nō à Deo? ℞ aliud eſſe, aut viuere, aliud peccare; vita in peccato, rectius mors; tamē idē viu' & peccator; viuus ex Deo, vt peccator nō ex Deo; qa ad Dæmonē Contra nihil fit niſi volēte Deo. ℞ Aug in Enchiridion; aut ſinendo vt fiāt, aut faciēdo; ſic nō duo mala. Cōtra volūtas mala à Deo ℞ volūtas vt à Deo animi motus, cogēte nullo ad aliqd. 2 anima ex Deo, & voluntas, quia Deo authore facta eſt; aliud qui fecit, ꝙ fecit; qui fecit corrūpi nō poteſt quod fecit nequit eſſe equale ei, q eā fecit. Cōtra, prudentia carnis nō poteſt legi Dei eſſe ſubiecta ergo à Deo determinata. ℞ mala cōſuetudo impedit ne ſic de facili fiat à nobis ꝙ bonū eſt. 2 lib. arbitriū antequā cōſuetudine implicetur, poteſt vincere ꝙ ſibiipſa volūtas peccādo fabricata eſt, vincere nō poteſt. multi nollent iurare; vbi cōſuetudo linguā tenuit, nō refrenāt; ad mali ſtirpē ꝑ tinet carnis prudentia, quæ legi Dei ſubijci nō poteſt. at illuminata anima deſinit carnis prudētia; glacies calida eſſe nō poteſt; vbi nix calore reſoluitur, poteſt caleſcere; vbi mens arbitriū legi Dei ſubijcit, conſuetudo mala fit bona. Ad 2 cauſa 2 agit vt mota, non quia accipit formā in fieri, qua agat; ſed in ordine ſuo habet formā actiuā in eſſe quieto, qua poteſt agere. 2 ſolū egere influxu cooperatiuo, & cōſeruatiuo. Ad 3 agūt vt motę, & ab alio; quia eſſe, & virtutē nō habēt à ſe; nō quia vis agēdi, & actualis actio eis auferatur. 2 Deus ſinit cauſas ſuos actus agere. Ad 4 vt ens, & actus habēt cōcurſum cooperatiuum. Deus ita coogit nāturæ, vt nihil ſit, cui non coagat; nec volitum, vel efficiendo, vel ſinendo, & permittendo. 2 ad peccatū nō poſitiuè, permiſſiuè, & creata deficit, q̄ nō dat rectitudinē, vt actus eſt in ſui poteſtate. Cōtra, ſi Deus non cauſat rectitudinem, prius deficit. ℞ ſi non dat rectitudinē actui noſtro, nō tenetur Deus, rectitudo nō eſt debita, nec tenetur actibus noſtris. Contra, creata non

ob

ob aliud peccat,quia causat actũ substratũ peccato.℞ nõ quia causat actũ,sed inordinatũ, vt à Deo est ordinatè volitus, vt creaturæ defectus.Cõtra si *D*eus subtrahit cõcursum gratiæ,peccat.℞ *D*eus regula quoad volitum, in modo volendi discordãs deficit; nõ efficere rectitudinẽ,est quasi causare effectiuè,vel defectiuè peccatum.Contra,si rectitudo inest, ꝑ prius Deus causat;si nõ inest,pri' nõ causat,& deficit. ℞ quicquid Deus dat antecedenter,daret cõsequenter,quantum ex se,nisi obex in nobis.dãs volũtatẽ liberã & sua dona, dedit antecedenter opera recta,quæ sunt in potestate voluntatis;quantũ ex se dedit rectitudinẽ omni actui; & ex cõsequẽti daret si voluntas omnem actum elicitum ageret rectè, quãtum ex se nõ causat,nec concausat vt tenetur.Ad 5 vt act' à Deo nõ præuiè. prius in quo;tãtum à quo.quoad esse,nõ quoad deficere.Ad *6* nõ influit in actum peccati concursu ꝓuio;sed in actum eius,vt actus est; ꝙ est cooperari ad actum.Malitiã ꝑmitrit,qa scit actum ab alio male fieri, displicet,nec ꝓhibet;sinit, cum posset ꝓhibere,vt causa secunda liberè in motus;hinc præuenit, nec ꝓ determinat actum. 2 permissio in voluntate *D*ei,nõ est nisi nõ velle ꝓhibere illud fieri,ꝙ est negatio actus diuini, nec actus positiuus;dum vult finere, non habet velle rectum circa illud,ꝙ ꝑmittit,sed reflexum,hinc nõ ꝓuenit. Ad 7 ꝓuidentia disposita; bona vult,& facit,mala permittit,præscit.2 ꝓuidẽtia est ꝓscientia,& series,seu ordo causarũ, q̃ De' agẽda disposuit.Ad 8 *D*eus causa enti vt sit;peccatũ defectus,recess' nõ habet causã essendi, sed deficiẽtẽ.2 Ad Deum,q ꝑmittit,sinit nostros motus.ad Deũ vt vindicet,puniat,iudicet,nõ faciat. Ad *9* malum pænæ à Deo, culpæ vt summe auersatur Deo,min' Deũ authorem habet.Iob absit à Deo impietas.psal.nõ Deus volẽs iniquitatẽ tu es Sap.15 nemini mãdauit Deus impiè agere, nemini spatium dedit peccandi.ad Rom numquid iniquitas apud *D*eum? Ad Cor.quæ conuẽtio *Christi ad* Belial.Iacob.*Deus intẽtator* malorum.descendit malũ à Dño,videt,iudicat,permittit,punit. Cõtra,esset actus peccati, cuius author non esset *D*eus. ℞ peccatũ formaliter priuatio,defectus entis,& boni.qui peccat nõ cõcurdat legi Dei in eo quod tenetur; est priuatio gratiæ, habituum,qbus repugnant actus mali,saltem virtute;vt ista non se habent formaliter,sed consequenter,aut demeritoriè,formaliter priuatio rectitudinis,quæ deberet inesse actui, cuius voluntas est debitrix: hinc causa eius deficiens,non efficiens,nec in Deũ. Ad alia *infra* 1. concursus *Dei*,ad ens & bonũ; indifferens vt ex nobis, qui praue,& rectè potest fieri;& *D*eus sinit

nit nostros motus, & concursus Dei paratus. Ad 2 non determinatur Deus; sed voluntas creata se determinat; ad q̃ exhibet cōcursum, ipsam inclinat ad bonū, si ipsa velit, nec cogit, impellit, necessitat. 2 inclinatio nostra est inclinante Deo, nō determinãte ad vnū Physicè. 3 prius à quo pendet, non in quo; secus actus *D*ei, non noster; ad malum Deus non est author. Ad 4 in actu, quo vult, vt voluntas velit, semp sup ponitur Deum inclinare ad bonū, ad ꝑcepta legis; in actu creato libero, si ipsa tendit ad malū; *D*eus finit eam, recusat bonum, nec dicat per Deū abest. Ad 5 circa ens vt ens semper Deus; circa malū vt malū comminatur *D*ñus vè qui dicitis bonū malū, & malū bonū. Nullus qui facit malum, ei placet; maledicit malis nisi resipiscāt, nec *D*eus volens iniquitatem Ad *6* ad omne ens; malū nō nisi ꝑmittit, finit, hortatur Deus exire de babilone, ne particeps simus defectuū, nec de plagis accipiamus. Ad 7 cuiusuis vt vult; vult liberos, videt volentes. Ad 8 nec ex voluntate Dei, vt faciant actum, cui subest malū, sed bonum: hinc præcepta dedit, vt sīt oēs boni; deficio, cōcursus Dei nō deest. Ad *6* haberet si ex actu Dei, absolutè fieret actus, cui esset malitia formalis. Ad vltim. ex Dei præscīa sequi adhuc necesse; si sit ex intrinseco, & necessariò nexu antecedente; non si ex sup positione, & connexione libera; Deus p̃scit Iudam, Antichristū malum, præscīa Dei quæ falli nō potest, habet nexū cum peccato Iudæ, & Antichristi; at ex suppositione extrinseca, quod vterque sit ꝑ libertate peccaturus; *D*eus ꝑmittit, non impedit, nec tenetur impedire, dederat dona, vt essent boni. 2 necessitas antecedēs, q̃ ad vnum determinat, hęc infert necessariò effectū; at consequens, quæ importat *D*eū nō falli in sua præscīa; hæc inuoluit effectū si non absolutè, saltē sub conditione, ꝙ ipsa velit: at causa libera concurrit; posito quod Petrns sederit, aut sessurus sit, cū Dei velle; necessitas præscīæ, nō tollit libertatem, esto sit antecedens. *3* hæc necessitas antecedēs effectū realē; non præscīā, & prouidentiā. Nec Deus ignorat, qui oīa nouit; qui nouit facta, quam fienda. cui nulla creatura inuisibilis. cognouisti oīa nouissima, & antiqua. mirabilis scīa tua ex me. Quo ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam.

An Deus saltem antecedenter ad præuisionē velit materiale peccati, vt actus est positiuus; & in quibus malitia reperitur. 7

LVther in assertion. art. *36* ad Leo. 10. hominē cogi ad peccatum, Dei ꝑuidentia, & decreto. in eius potestate nō esse vias suas malas facere, mala in nobis

Deum

Deum facere, vt & bona. Impiũ esse a Deo ad diem malum; & in malis operib' hominẽ sæpe coactum aliud facere, quam cogitat & lib. de seru. arbit. Iudas necessariò proditor, nec in manu eius voluntatem mutare; si nõ coactus; tamen opus, & velle eius, cuius omnipõa mouebat Deus, & vt oĩa alia. Caluin. 3 iustit. §. 9. excusabiles peccãdo haberi homines reprobi, qui euadere nequeunt necessitatẽ peccandi, ex Dei ordinatione. § 23 cadit homo Dei prouidentia sic ordinãte. Viglest 3 Dialog. c. 9 ꝓpositũ Dei oportet necessariò impleri, & omne futurũ necessario eueniet. Beza in sum. Christianismi, Dei immutabili decreto omnia necessariò euenire; vt Iudas Christum ꝓdiderit; Herodes, & Pilatus necessariò Christũ damnauerint; Reprobi pereant necessariò. Adamus Dei decreto ineuitabili laberetur. ex Manicheis tollebant ipsi arbitrium; Peccatores sua natura malos à malo principio ꝓductos, nec arbitrij libertate malos. Cõtra hos Trident. sess. 6 c. 6 quis dixerit non esse in potestate hõnis vias suas malas facere. Can. 18 diuina potestate prædestinatos ad malum. Can. 23 semel iustificatũ nõ posse amplius peccare. Can. 5 arbitrium post Adæ peccatum esse rem de titulo, aut titulum sine re; Anathema. Certũ, Deum non esse authorẽ, aut causam peccati; at si præfinierit suo decreto actnm malũ, vt actus est; an cõditionatè præscierit, aut in sua permissione, & cooperatione; nõ tñ efficaciter suo cõsilio decreuit.

Dico. malum culpæ, nec ꝓ formali, nec vt actus est absolutè, potuit antecedenter velle, & absolutè prædefiniri, ante præuisionẽ, & permissionẽ, & præsciam suæ cooperationis. Scot. 1. d. 41. D. offerri Iudam, & Luciferũ peccare; noc solũ quia scit se ꝑmittere, sed quia scit se cooperaturum, cooperari non est ante ꝑdefinire. d 47. D cũ offertur peccator, voluntas circa hunc non potest primo habere velle; nam velle aliquem habere peccatum non põt; sed vult nõ prohibere, ꝙ est permittere vti libertate; & scit se cooperaturum ad actum, & comitatur vtramque permissionem; Deum ꝓuidere, se non velle prohibere hunc peccare. 2 d. 35 q. 1.

Prob. Scripturæ reuelãt Deũ non velle mala culpæ, imo prohibere ne fiãt. Abac. 1 mũdi oculi tui, ne videant malũ, & ad iniquitatem respicere non poteris; id scĩa approbationis, aut decreto. psal. 5 non Deus volens iniqtatem tu es. Sap. 14 odio Deo impius, & impietas eius. Eccl. 15 q̃ odit Deus, ne feceris; non dicas ille me implanauit. Iacobi 1 De' intentator malorum est. Rom. 6 numquid iniqũitas apud Deum? absit. 2 Fulg. lib. 1. ad Monymũ; Deus

Deus non est auctor eius, cuius est vltor; crudelis, & scelestus, q in alio vlciscitur, cui' est auctor. 3 Aug. nemo Deo authore fit deterior; quod est enti causa vt sit, non est causa nō essendi. 4 peccatum formaliter defectus, informitas à regula diuina, & æterna; priuatio debitæ rectitudinis, non hēt causam efficiētē, sed deficiētem. 5 quod effectus rectè non causetur, non est, ꝑpter causam priorē, q̄ quantū ex se rectè causaret, si secūda causaret. 6 si De' & creatura concurrunt ad actū, non tamen Deus causa peccati; quia quicquid Deus dat antecedenter, daret consequenter, nisi esset impedimentū. 7 si Deus nō causat rectitudinē in actu, illam tamen causaret, si volūtas creata causaret, ideo actū nō esse rectū, qa causa secunda, qm̄ ex se recti tudinē non causat; vno instanti nāræ materia substat, efficiens efficit, vna pfectior alia; nō prior in hoc ꝙ inuicem causæ, & ad effectum communem; vt potest esse materialis res rōne vnius, non rōne efficiētis, ita defectus rōne causæ secundæ non Dei, cuius ē dare esse. 8 nec formaliter potest Deus à se auerti, bonus per essentiā, non pōt se non summè, & ordinatè diligere; nèc virtute; qa nil aliud à se est necessariū ad volendum se: bonus per essentiam, nequit velle malitiam suæ bonitati contrariā 9 voluntas accepit libertatem, qua potest cōformiter, & difformiter agere voluntati diuinæ; quæ quantum est ex se causaret, ꝙ inferior causaret, si sibi esset conformis. 10 volūtati imputatur defectus, nō solū quia ipsa causat defectū, sed q̄a tenetur rectè agere, vt effect' est sub potestate sua, & tamē nō agit rectè. Deus non tenetur, & ex hoc ipso in se peccare nō pōt; nec nō causando primò deficere respectu rectitudinis debitæ inesse actu; tunc fit debita, cum non est ex defectu voluntatis creatæ.

Prob. 2 nec prefiniri vt actus est. Prob. Trident. mala opera, itaut bona Deū operari, non admittit; minus antecedenter definire. 2 Trid. damnat, vt fit opus Dei propriū, ꝑditio Iudæ, & vocatio Pauli; vocatio actus est antecedens; ergo minus actus ꝑditionis. 3 etiā Viglefe Constātiæ damnatus, de necessitate oīa venire, ꝙ à Poetis, certa stāt oīa lege; id Luther ad Leonē art. 36. 4 Luther, operationes in Psal. 5. arbitrium actiuè in bono opere, at velle illud credere, sperare, diligere; motus raptus, ductus verbi Dei, vt continua mentis renouatio, intensio, & passio, vt figulus formā affigit. 5 idem de seruo arb. C. Erasmū, omnia immutabili, æterna veritate, infallibili voluntate præuidet, proponit, facit; pugnat id cum arbitrio. 6 Caluinus 2 inst. c. 5 §. 14 non vt motio à iactu lapidis non differat, imò hominis facultates respuūt,

approbāt; velle, nolle, eniti, respuere solidum bonum, velle malum, nolle bonū, eniti ad nequitiam, resistere iustitiæ. 7 Melanthon 2 loc. communiū cap. de lib. arb. si non ad prędestinationem referas humanam voluntatē; neque in externis, neque in internis operibus vlla libertas; si ad externa quædam videatur iudicio nāræ libertas. ad c. 8. ep. ad Rom. iuxta declinationem Dei necessitas, nō rerum cōtingentia 8 Vigl est 3 dial. c. 3. numquid creatum potest impedire determinationem Dei? & volūtatem procedētem ex Dei ꝓposito? oportet necessariò impleri, & omne futurū necessariò eueniet; vbi dant decretum determinatè, fatum ad vnum, absque arbitrij indifferentia. 9 Beza in summa Christianismi, ineuitabili Dei decreto, Deo sciente, & ordinante, Adam necessariò lapsus nec potuit ita labi, nisi Dei decreto, volūtate, & ordinatione; vbi non solam dat permissionē, præsciam malitię, & voluntatem cooperandi ad actum. Ad primā calumniam de prouidentia Dei; Iudas, si Dei decretū consideres necessariò ꝓdidit. de arcan. prędest. Adam sponte sua culpa lapsum; prout Dei consillum determinauit, vt fieret. ex his decreta antecedentia, quibus non possit iungi dissensus; & decreto Dei absoluto omnia fieri, Deum prę definire ad malum, voluntas ꝓdeterminata; nullus nouator dixit Deum ad malū formale, sed materiale, nec malū vt malū. Et Aluarez disp. 22. num 30. Luth. & Calu. non errasse in eo quod absoluto decreto, & physicè ad vnū sed quia malè inferebant destrui arbitriū, rem de titulo. Contra decreta non sic absoluta ad vnū, quibus nō pōt coniungi dissensus, vt dat Trident. contra illos; ergo nō sunt prædeterminātia, vt ab eis sit inseparabilis dissensus. 2 eadem principia sub eisdē terminis in modo, & figura, quę rectè cōcludunt, idem inferunt; si decretū est ad vnū, determinat ad actum malū, ante cōsensum, non pōt in sensu composito cōbinari dissensus; ergo tollitur libertas. 3 indifferentia, & libertas, vt arbitriū motū, & excitatū possit dissentire ea pōa, qua nulla vnquam circumstātia, aut pōa erit actus oppositus, ergo semper ęquè aufertur libertas. 4 habet arbitrium, vt excitationi, motioni resistere possit; sed decreto, & ꝓdeterminationi ad vnū nullum resistit arbitrium; 5 illā motionem dat Trid. quæ excitat & adiuuat; excitari, & iuuari nō est determinari ad actum per entitatem physicè causantem vnū; hæc enim naturalis est, non liberam infert motionem. 6 hæretici non ponunt aliam necessitatem ad bonum, & malum, quam ex suppositione decreti, & diuinę motionis; & tamen reipsa

ipsa tollunt arbitriũ, secus non in re, sed modo loquendi errarent. 7 pōa ad dissensum tantum nominis, & vocis esset; nunquã redigenda ad actum; nec talem Caluinus denegaret. 8 arbitriũ sub decreto ad vnũ, aut antecedenti prefinitione ad actũ bonũ, aut malũ, elicere contrariũ, aut ommittere illũ est impossibile, ergo nec pōa ꝓxima ad carentiam assensus, aut actum oppositum. 9 permissio peccati nõ supponit actũ positiuũ voluntatis diuinæ circa Iudam. 10 signum nolitionis efficacis est ꝓhibitio, signum volitionis remissæ est permissio, & dissuasio. 11 illud permitto, ꝙ scio ab alio malè fieri, & displicet; si prohibeo illud pmitto, non determino.

Prob. 3 ex his si absoluto decreto, non esset in potestate hominis vias suas malas facere, sed à Deo, nõ permissiuè solum, sed ꝓpriè, & p se. 2 vt bona, ita & mala antecedenter premoueret ad efficiendũ actum malum. 3 si antecedẽter absolutè decreto vellet; non esset cur nõ auctor peccati; per se, directè vellet actum fore, quo Iudas vẽdidit, nec Iudæ venditio antecedẽter voluit. Contra. conuenerunt, quæ manus tua, & concilium tuum decreuerunt fieri. ℞ fieri est pati, supponit agere; non Dei, nostræ malæ voluntatis. vel determinat vt fiant, non facere; decreta *Dei* nõ vt actiua; passiuè; finit, vt fiãt. 3 Deus non determinat, nec ꝓmouet ad sacrilegã venditionẽ efficiendã, nec ad malum, qui intingit manũ, hic me tradet. tradar ego. ne dicas ille me implanauit; implanat qui præmouet, incitat; si vellet actum fore, non esset, quia auctor mali. 4 nequit antecedenter velle, quę antecedenter prohibet, inhibet non, modo deformitatem, quę est carentia rectitudinis, quæ non est nisi in subiecto apto: sed actum positiuum, sine quo non est deformitas act⁹. 5 causa, radix mali, non praua hominum volũtas; sed *Dei* decretum, premotio ad actum; cur odio habet quod efficaciter facit, & ad ꝙ premouet. ℞ pro formali deformes, non vt actus. Contra. positiuè actus vt a voluntate creata sunt deformes in sensu composito; blasphemia, mendaciũ, odiũ Dei; nec abstrahunt à rectitudine; nec possunt esse volita antecedenter, quia auctor mali ita esset *Deus*. 2 posito Decreto ad actum sua manente potentia ad actum oppositum, copularet duas operationes contrarias. 3 Deus antecedenter prædeterminaret ad actum praui; non solum præuisione, permissione, sed decreto ad consensum praui. 4 cum offertur voluntati Dei aliquis peccaturus, aut peccare, Dei volũtas circa hunc non habet velle, velle enim ipsum peccare non potest; sed potest velle volunta-

tem non volentem hoc; sed volens sinere, & permittere. 5 velle vltima determinatione, quæ potest poni ex parte omnipotētis, volentis effectum in esse, ex parte cuiusuis, si Deus est sic volens, illud erit, ergo peccata q̄ possūt esse, & nō esse, nō absolutè volita, sed conditionatè: si velit, secus non libera 6 vltima determinatione, & decreto, si non poneret effectum, ob impotentiā; vel impedita ab alio; ob mutabilitatem eius antequam effectus; ergo si prohibet, permittit, est dissensio circa peccatum; non est decretum efficax ad illud. 7 cum sola permissione *D*eus non hēt certitudinem de actu; nec habet actum positiuum respectu peccati, quod permittit; ergo nihil antecedenter quoad actum volendi circa id, quod permittit. 8 tantum præscit se cooperaturū ad actum, & substantiā actus; ergò voluntas non est antecedens; sed cooperans ad actū. 9 ex hoc præcisè, quod præscit velle Iudam permittere peccare, non est certus de Iudæ peccato; nisi pręsciat se velle cooperari; cooperari non est prius operari; id neq; intelligi in esse absoluto; sic *De*ꝰ prius vult; ergo conditionatè; Deus dat antecedenter necessaria ad vitandum peccatum; & daret consequenter, nisi esset obex, & defectus ex parte nostrâ.

Vrgent Manichęi, Priscilliani, Albigenses, Caluinus, Luther, hæretici, omnia fato venire; peccatores nāta malos, à malo principio, aut decreto Dei cadere. Rom. 1 tradidit illos Deus in reprobum sensum. Amos 3 non est malum, quod non fecerit Dn̄us. Isai 43 ego Dominus creans malum. Psal. 104 conuertit cor eorū, vt odirent, & dolos facerent. ℞ dari in reprobum sensum, ob pœnam, & demeritum ipsorum; non probauerunt Deum habere in notitia. Amos. de malo pęnæ non culpæ. si de culpa, in pęnam præcedentium scelerum. Isai. de malo pęnę; vel si de culpa, non positiuè, negatiuè, & permissiuè. Psal. odire, dolū facere, ac bonos per malos exerceri; in bonum electorum, mala permitti. Contra; Deus non scit futura, nisi quia decreuit, ergo nec mala futura, nisi quia voluit. ℞ aut sinendo vt fiant, aut faciendo, mala permittit. 2 mala præscit in permissione, & quia non prohibet, & scit se cooperaturum actum, non malitiam. Contra quæ Deus verè fieri permittit, verè fieri vult; nam permittere est actus, non qui sit nolle, aut non velle; si non vellet, peccata non essent, ergo velle. ℞ permissio non nisi, non velle prohibere illud fieri, quod est negatio actus diuini, nec actus positiuus. Vult sinere, non est velle rectum circa illud, quod permit-

mittit; sed reflexum, & illud permitto, quod scio ab alio malè fieri, & displicet; si non prohibet, permittit, quia finit nos vti libertate, & si posset prohibere. 3 signũ nolitionis peccati est prohibitio, volitionis remissæ est permissio & dissuasio. Cõtra; Deus ab æterno voluit cooperari efficaciter in tẽpore creatæ voluntati ad actũ, ℞ si decreuit antecedenter cooperari, vt sua vtatur libertate; si permittit, non vult directè peccata; sed quia vult nõ prohibere. Cõtra; voluntas debitrix vt omnem actũ eliciat conformiter regulæ superiori; si discordat, caret iustitia, & peccat; ergo regula superior prædefinit. ℞ de actu elicito conformi; nõ difformi. causa deficiẽs est tãtũ creata voluntas. Cõtra; Deus vult id, ad quod sequitur malitia, ergo directè malitiã; ad omnẽ substratũ malitiæ necessario inest carẽtia rectitudinis. ℞ si antecedẽter absolutè vellet, ad quod sequitur malitia: at Deus nec antecedẽter vult malũ, nec determinat, imò prohibet. Præcipit Abrahæ, vt filiũ interficiat. Osee, ducat vxorẽ fornicariam. Hebreis spoliare AEgiptios. ℞ præcepta hæc secundæ tabulæ; mala vt lege prohibita; nec mala vt à Deo: Abrahæ vt exẽplũ obedientiæ, Oseæ in figurã Israel, vt adultera, fornicata à Deo suo. Hæbreis vt absolutus Dñus transtulit bona Egyptiorũ: eis seruierũt. vt rebelles iussit expoliari. 2 in istis casibus non erat materia legis. Cõtra Baruc 2 statuit Dominus vt adduceret super nos mala. ℞ mala pęnæ à Deo. Cõtra. cap. 4 vt manducaret homo carnes filij, & filiæ. ℞ in pœnã scelerũ, nec vt culpę absolutè volitę, vt enim malũ culpę summè aduersatur Deus, minus habet authorem Deum.

Arguent Thomistæ; substratũ, & actũ, Deũ absoluto decreto velle; & aliqui id Scoto 1 d. 41 D. 47. Deũ præscire peccatũ, quia scit se cooperaturũ ad actũ; ergo signũ, Deũ velle ipsũ absolutè futurũ. ℞. Deũ præscire in cooperatione, supponit permissionẽ, & præuisionem actus; sed non absolutè ante suam cooperationẽ. 2 actus ex voluntate creata si supponũt; supponũt velle rectè antecedens quantum ex parte sui; tamen absolutè decretum vltimum, quo volitũ absolute erit, supponit quid volũtas creata operatura sit; ait Scotus d. 40 in fine vt creata volũtas põt mereri damnationem, potest sequi comitãter, quod diuina nõ præordinarit; ex hoc efficax decretũ non est antecedens, potius cõsequens. Contra, positiua veritas substrata defectui, in se bona; ergo à Deo volita, & præfinita. ℞ entitas ex parte causæ secũdę, cui annexa est malitia, a qua separari nequit, nec videri sine causa secũda. C. vẽditio Ioseph; nõ vestro cõsilio, sed Dei volũtate huc missus sũ. Act. 2 Definitur cõcilio; Christi proditio, & præscia Dei

traditur. 3 cōuenerūt Herodes, & Pilatus facere, quę manus tua, & cōsiliū tuū decreuerūt fieri. Rve stra vēditio, at Dei volūtate pmissa, qua huc missus, & exaltat' a ex malis nouit Deus bona elicere. 3 absolutè volita vltimo, vt Ioseph exaltaretur. Actor. ab soluto cōsilio, & pscia; ibi cōsilio, nō absq; pscia. 2 actiuè à voluntate creata; vt fiat, passiuè decerni, est Dei permissio. 3 Decretū supponit lapsū Adæ, & peccatū, circa qp voluntas Redēptionis, & mortis Domini. 4 vt media ad redēptionē esse volita; at Iudęi si cōformes in volito, non in modo volēdi; mors tamē ab eis illata, in odiū. Cōtra, causa secūda nō agit, quin mota à prima; nec essētialis ordo esset, si pdeterminatio nō esset, tā in esse, quā agere. R in ordine ad causā liberā, nō determinat ad vnū puiè; secus libera nō esset. 2 dat esse; dat cōcursū Deus quātū ex parte sui ad bonū; defectus ex nobis. essentialis si secunda nō absque prima; & ordo ad simul cū Deo, non ad vnū prauiè Deus.

An Præscientia futurorū sub cōditione sit ante omne Decretū diuinæ volūtatis. 8

ALuarez, Bānes, Zumel, Thomistę; cōditionata vt antecedunt decretū diuinæ volūtatis; nihil aliud esse præter possibilia; possibile nō est, sed potest esse, ita cōditionata; sic nō cadere sub scia vt futura aliquo modo; nec vt sic scibilia à Deo; Nec scibile, si Angeli crearētur in gratia, qd facerēt ex innata libertate; nec si Petrus his circūstantijs positis, & tali vocatione Molina, Suarez, Vasquez, Albertin; Fasolus, alij, volunt ad mediā spectare; quia nō de possibilibus, nec de absolutè futuris; naturalis scia est tā ex parte principij, quā termini ante Decretū. Visionis est libera ex parte principij, & termini. Cōditionata naturalis ex parte principij, vi solius intellectus, ante decretū absolutū; & libera ex parte termini, quia à volūtate creata, ex hypotesi, qp tali ordine rerū poneretur. qd vellet agere; in principio cōuenit cū naturali, in termino cū libera. Scotus; omnis determinata veritas in futuris petenda quidē ex Dei volūtate 4 Prol. art. 1 d. 39. T. vt volūtas potest facere volitū fore, & non fore, ita verū, & nō verum, ppter cōtingentiā ex parte obiecti. d. 41. A Deus nō puidet benè vsurū arbitrio, nisi quia vult pordinār; vbi de certa, & absoluta puisione. D. si voluntas potest mereri damnationē, ita potest sequi, qp volūtas diuina nō præordinarit; nec potest stare intellectio eius cum opposito. Hinc ad effectus, quos Deus cū cā secūda pducit; nō pfinit vltimo nisi cū illis, si velit; extrinseca determinatio, illius causæ, si nō vt determinatè futura, saltim cōditionatè. hinc conditionatè

næ futura;& pcepta Dei cōditionare inuoluunt determinationē suarū causarū si absolutè, & vltima voluntas, De'; si cōditionatè vt velimus nos; qd nos vellemus; & φ Deus pcipit nos velle; finit nostros motus; nō absolutè; omnia à Deo; sed quid ex causis secundis esset p sua libertate. hæc omnia in Dei pręscia Iudicia Dei. nouit *Dominus* nulla creatura inuisibilis. nouissima,& antiqua.

Dico. scia cōditionata non aufert ordinē diuinæ volūtatis; inuoluit decreta Dei antecedētia; quibus vellet nos efficere, & daret quibus faceret. Scotus 1 d. 46 Voluntas antecedens dat antecedētia ad salutē omniū; quib' possent homines benè viuere,& saluari, quantū est ex parte sui. ibidē A voluntas beneplaciti semp impletur, est vltima determinatio, q̄ potest poni ex parte omnipotētis,& si Deus est sic volēs, illud erit. Ibidē; nec impedita, nec φ ex se nō sufficeret; nec ob mutabilitatē eius, antequā intelligatur effectus poni in esse. d. 47 D offertur voluntati, hunc peccaturū, vel peccare, primo volūtas circa hūc nō habet velle absolutè, velle eni ipsū peccare nō pōt: sed velle voluntatē suā non velle hoc; & volēs sinere,& voluntariè permittere. B signū volitionis efficacis, si fiat immediatè à volūtate, est adimpletio; si p alterū, est pceptū,& volitionis remissę in nobis; est cōsiliū, psuasio, pmissio, monitio; ita nolitionis remissæ pmissio, dissuasio; volitionis efficacis phibitio. hæc respectu Dei, circa obiecta, q ita nollet, q tn̄ nō vellet phibere & hic actus in Deo, vt transit sup obiectū. Infra, permissio, φ effect' sit contra præceptū,& signū volūtatis, cui non respōdet, nisi nō velle phibere illud fieri;& volens sinere, si non est velle rectū, est reflexū, circa id φ permittit circa nostrū velle. 2 d. 33 infr. *D* natura rationalē semp pducit in finē, si nō fuerit ex parte sui impedimētū,& defectus. 39 B voluntas debitrix, vt omnē actū efficiat, iuxta regulā,& diuinū præceptū; si discordat, caret iustitia debita,& est deficiens. 3 d. 21 cōditionata iuxtā ordinem diuinæ voluntatis insinuat 4 d. 16 q 2 K M cōditionatē futura; p instāti quo peccat, vult puniēdū, & dignū esse puniri volitione conditionata, peccator si fiat in termino puniatur, si pæniteat nō esse puniēdum; circa idē obiectū velle cōditionatū affirmationis p vno instanti,& velle conditionatū negationis p alio instāti. 2 d. 34 q. 1 M Deus quicqd vult antecedenter causat, quātū est ex parte sui, nisi impediatur. quodlibet. 7 H ordo causalitatis nō cōcludit, φ inferior possit causare sine superiori, cum causa secunda potest.

Prob. 1 conditionata de quib' scriptura, *Descēsus* Sauli in Ceilā. si Dauid ibi maneret. subuersio Niniuen nisi pænitentiā ageret.

con-

conuersio Tiriorũ, si corã eis virtutes essent, & aliæ pfinitiones nõ sũt vltimæ, absolutæ, sed nõ vltimæ, & cõditionatæ; eorũ futurorũ, q̃ fierent cũ causis secũdis liberis, sub his vel illis signis; ergo si nõ ptinẽt ad decretũ absolutè futurũ, tamẽ cõditionatè, q Deus voluisset cũ illis coagere; & ad volũtatẽ antecedẽtẽ, q̃ nõ est necesse impleri, nisi vt signũ cõforme voluntati beneplaciti, quę est vltima determinat o , qua vult res absolutè; ergo antecedẽs, conditionata, vt inuoluit ordinẽ, & seriẽ à causis secũdis. 2 cõditionata inuoluũt determinationẽ suarũ causarũ; cõuersio Tiriorũ esset futura , posito q ibi factæ essent virtutes; qa volita tũ à Deo, tũ agentibus illis ad positionẽ miraculorũ; vt possibilia nõ inuoluũt futuritionẽ, & determinationem causarũ; positis quibusuis cõditionibus, possibilia nunquã sunt futura. 3 per notitiã simplicẽ cognoscit quid facere possent , non qd facerẽt. 4 non est ita media, vt sit naturalis ex parte principij, libera ex parte termini; nã libera ex parte termini, necessario est libera ex parte principij Antec. determ natio, & inclinatio creatæ volun atis, si ponatur in tali ordine, nõ potest esse ante quã velit , & inclinet Deus, & det sufficientia, vt creata possit velle, qa si creata voluntas habeat, q possit se determinare, vt libera est; nõ tamẽ independenter à voluntate Dei, nec in esse cognito; sicut in esse cognito, ita in esse reali ; ergo si dependẽter à voluntate Dei, etiã libere ex parte principij. 4 scia in Deo , q̃ supponit decreta quouis modo est libera; si non decreto q est volũtas beneplaciti , & vltima determinatio; decretũ antecedẽs & volũtas signi ; vel etiã decretũ conditionatè; si pro A malus, pęna dignus, si nõ fleuerit Ezechias, moriatur, si Adã comedet, expulsus è paradiso. 5 intellectus Dei res cognoscit iuxta pprias rationes, hoc vt necessariũ, illud vt cõtingens; sed voluntas Dei prima causa, & radix omnis cõtingẽtię, ergo nil sine velle Dei, quo & sufficientia vt velimus , & dat velle , & pficere, vt benè velimus. Cõtra dat velle; ergo ab eo, q p̃determinat velle. Et velle, & pficere, p bona voluntate; vbi mala voluntas, nec velle suum antecedẽs, q pficit cũ bona volũtate. 6 futura se ipsis nec sũt, nec esse possunt absolutè futura, ergo nec sub conditione futura, nisi sub conditione velit Deus, vt fiat , & velimus illud esse futurũ. Nulla contingẽtia nisi à prima; ergo nulla , quia disponit Deus ordinẽ, quo posset esse futura; & quin sit Deus paratus ad esse futuri; si non absolutè, saltim sub ordine, quo Deus disponit vt libere essent futura . 7 nullus effectus est determinatè futur' sine Deo; ergo nec sub cõditione, quin velit Deus cõditionẽ. Ad ne comedas Iudęis an velint

lint sequi Deum. si ad vitam, serua mandata. si Deus, sequimini illum. Contra, si Deus velit, nos absolutè volumus. R. Scot. 2. d. 34 vult antecedēter; & vellet cōsequenter, nisi obex ex nobis. 2 conditio Dei, non est si velit De' agere, quantum ex se vult antecedenter agere; dat vt agamus, defectus ex nobis, quin agamus. concursus *Dei* non est indistinctus, confusus, imperfectus; perfecta causa, comprehensio, cognoscit distinctè, antè velle vltimum circa finem, quid nos vellemus; ante hominē vita, & mors. serua mandata. qui bona egerūt. si peccator ingemuerit. tene quod habes, ne alius coronā accipiat. Multi ab Oriente, & Occidente veniunt. Contra, filij regni eijciētur, ergo priora absoluta decreta. R. eijci est vltima voluntas; non vltima cum nobis, Scot'; cōditionatè præcipit Molina, Suarez. Antecedens, Alensis, & Magister. sciā visionis, non approbationis, Bonauentura, Thomistæ; videre causas secūdas nō ē prior sine illis, nec decretū tantum ex parte Dei. 7 vt antecedit præuisionem conditionatè futurā, si velimus; concursus Dei, & voluntas quantum ex parte sui non est indifferens, quia dat antecedentia, quibus velimus; est inefficax, quia non vltima volūtas, expectat motus nostros, inclinationem; defectus nō ex parte Dei, sed nostri, qui nolumus Deo vocanti respōdere. 8 non determinata veritas in effectibus determinatè futuris sine voluntate Dei, vt essent futuri; ergo nec veritas in conditione futuris, quin virtus determinatè sit applicata, vt effectus sit futurus; at id velle antecedēs quantum ex parte sui, nō vltimo decreto. 9 Petrus in hoc ordine rerum, sub his, vel illis circumstantijs est indifferens; at non est indifferēs ex parte sui *Deus*; qui vellet eum flere; non est indifferēs vt Iudas peniteat, sed præuenit ne cadat, vnus vestrum; væ homini; in actu proditionis, Amice. fudit sanguinem, nec vt delictū, ita donum. plus valoris, & boni, quàm malitiæ; copiosa redēptio; at desperat; laqueo se suspendit; hæc voluntas Dei sub conditione, hæc præsciā si velimus; ante vltimum velle beneplaciti, efficax non est, secus libera nobis nō esset. 10 cōprehendit Deus, quid voluntas nostra ageret, at non sine velle Dei antecedēte, seu cōditionato si vellet agere; hinc numquam creata voluntas sine Deo. 11 nō ante suū absolutū velle, cognoscit, quæ ab ipso absolutè vt sint futura; ergo nec ante conditionatū velle, quod creata voluntas velit, cognoscit quod ipsa velit. 12 promissiones *Dei*, quibus præcipit nos velle, inuoluūt decreta Dei vt velimus; scripturæ quibus nos vocat, præuenit, inclinat, dat necessaria, supponunt decreta *Dei* antecedentia; & quia sub conditione, à no-

ſtra inclinatione præuiſa;noſtros ſinit motus. 13 Decreta ſua non videt Deus niſi velit; ergo minus noſtra niſi velit vt vellemus nos; at conditio non ponit in eſſe niſi poſita conditione; ergo ſi nō videt niſi velimus, non eſt quin velit Deus vt velimus; quia velle Dei ſub conditione. 14 velle ſuū Deus videt, qa ſibi coęuū in eſſe: at velle noſtrū, quia cōprehendit quid ageremus nos; in omni ordine, quo nos vellet vt faceremꝰ; nec percipit effectū ex nobis, qn in eſſe cognito ſit in ſua præſcia ex nobis. implicat effectū futurū ex nobis, & ꝓuideri non ex nobis. 15 ſua decreta non videt, priusq̄ ſint in eſſe; ergo noſtra ꝓuidet, qa ponerentur in eſſe; dicite quæ ventura ſunt, & dij eſtis. ℞ Vulpes vt effectus ex nobis, cōcursꝰ Dei in partilari; ſecꝰ à nobis ret ſine determinato velle Dei. Cōtra. Concurſus Dei eſt ſufficiens vt vellemꝰ nos. 2 eſt paratus Deꝰ ad agendū. 3 non eſt effectus realis, ad quē nō eſt agens Deus, eſt ꝓuiſio eius, quod ageremus nos agente *Deo*. 4 vt determinatio creatæ voluntatis eſt ſub conditione, ꝙ ageret Deus. ergo non videtur ſine Deo. 5 vt ēē abſolutū à re creata exigit abſolutum velle Dei; ita ſub conditione velle, exigit Deū ſub conditione velle dare quibus velis. 6 ſi præſciret ſe velle anteq̄ vellet, nō eſſet ipſe volens; ergo ſi ſtatuit velle, anteq̄ videat, quid vellemus nos, non eſſet videre, quid vellemus nos, ſed quod ipſe vellet.

Prob. adhuc. Deus hēt ꝓuidētiā de omnibus; regit res, vt aptæ ſunt regi; ſic res adminiſtrat vt motus ſuos agere ſinat. prouidentia ſpeciali præuidet cuiq; bonum, iuxta merita præſentia, vel futura, occulta nobis, ſibi tamen præſentia; iudicia Dei iuſta; ergo ſi conditione præcipit; conditione præuidet; non ſibi, nobis conditio. 2 q̄ ſub conditione ꝑcipit, ſub conditione permittit, ſub conditione præuidet; nec decretū vltimū, ante conditionem. 3 hæc futura non habent determinatè ſuā veritatem, niſi ex ſuis cauſis, & hypoteſi quod *velint; ſi* vis ſanus fieri; ſi vis ad *vitā ingre*di. ſi ingemuerit peccator. niſi pænitentiā egeritis; ergo cognoſci nequeunt niſi ex ſuis cauſis; ſtante decreto, quod velit Deus cū illis agere; & hæc decreta, voluntas antecedens, permiſſio; noſtros motus ſinit 4 determinata veritas contingentiū non eſt ex natura rei; quæ potius indifferens, ergo ex cauſis ſumenda eſt. 5 vt abſolutè futura, ad *Dei voluntatem*, ita ſub conditione futura; & abſolutè voluntate beneplaciti; cōſequente, vltimo volita ex abſoluto decreto; ergo ſub conditione volita a nobis, ex decreto ſub conditione, ſi velimus nos; quod eſt decretum antecedens, volūtas ſigni; præſcia, pręuiſio, noſtros ſinit motus. 6 *Dei*

vo-

voluntas est vt causæ liberæ faciant; per Deum non abest; qui stat ne cadat; sub te appetitus; ergo quicquid futurũ ab eis, in quouis ordine præscitur à Deo; scrutator cordiũ; nouit facta, & fiẽda; vidit cogitationes. 7 vt voluntas vltima, & non vltima; antecedens, q̃ est ex parte sui, non est beneplaciti, efficax, qua volitum, illud erit. ita decretum sub conditione si velimus, exprimit tota scriptura; & absolutum post liberũ vsum, non absolutè à parte rei; sed præuisum sub conditione, qua Deus præcipit, ponit nos in hoc, vel illo ordine. secus q̃ sub conditione nostra relicta, essent absolutè, & vltimo decreta & volita; at scripturæ quæ sub cõditione, & libertate nostra relinquũt, non vt absolute, & vltimo decreta reuelant. 8 quæ à causis liberis non habent verum esse, nisi ab ipsis; absolutè Deus antecedenter vult, & p̃cipit; cõditiones si ipsæ velint; ergo conditionata ad præsciã Dei, vt sint absoluta decreta Dei. 9 futura sub cõditione à causis liberis, non defectu p̃uidentiæ, vt anceps, & dubius de euentu; sed decretum est ex parte sui sub conditione libera, vt motus nostros sinat, & liberè in rerum ordine nos ponat; quicqd in vno, & alio signo, p̃ut sua disposuit sapiẽtia; præuidet quid vellemus, & quid ageremus in omni ordine, quo liberè nos posuit; attingit à fine vsque ad finem, & disponit omnia suauiter.

10 hæc conditionatè futura, in essẽtia videt, vbi relucent omnia, supposito decreto, quo vellet cũ illis agere, & dat sufficientia; & quatenus sibi præsẽtia, si nõ realiter, quia non sunt; inesse obiectiuo, & cognito, quia p̃uisa sunt; sic Ideæ agibilium, & factibilium intuentur.

Arguent Thomistæ; ex velle sub conditione non concipi id q̃ erit, ergo decreta sunt absoluta, nec attingi velle creatũ, nisi decreto absolutè ad vnum. 1 multa futura sub conditione, quæ non erunt, vt nec conditiones; ergo à decretis sub conditione, nequit præsciri, q̃d erit à volũtate creata. 2 nequit in velle Dei concipi actus liber, nisi mutatio in creatura; nec mutatio in creatura nequit esse ex velle conditionato; ergo ex velle absoluto: nam inter decretũ Dei, & velle creatũ est noua relatio rõnis cũ fũdamento in re. 3 nõ ẽ trãsit' ab extremo sine motu; in re volita est absolutũ; ergo decretũ absolutè. 4 actus volendi sub conditione nil confert ad rerum ordinem, & prouidentiam; nec per intẽllum Deus res disponit. 5 est liberum, & simpliciter põt non esse; ergo conditio est impertinens, & extrinsecè se habet. 6 decreta absoluta antecedunt, virtute quorũ causæ liberè physicè in tempore determinatæ sunt. Petrus consẽtiet, qa sic præfiniuit Deus. si Adã in eo ordine rerum, quo creat us

 qua-

quatenus præsciuit decretum, vt vellet cooperari ad actũ peccati. 7 cur *Deus* creauit Adam, cùm præsciuit eum casurum; nisi quia voluit. 8 decretum sub conditione, etiam impedit libertatem in habentibus illud ad agendum; si Petrus hoc ordine faceret; ergo De' necessariò præscit. 9 in futuris sub conditione ante actũ diuinæ voluntatis, altera pars determinatè vera; at posita veritate, Deus attingit; ergo impertinens decretum.

Ad 1 ex Hypotesi, quod volũtas creata ponatur in tali ordine; & voluntas Dei velit, & det cõcursum. Vnde decreuit in primo suo vniuersali decreto, vt velit concurrere. 2 Decreta sub cõditione, inuoluunt concursum Dei paratum; nec cõditiones faciunt absolutè futurum, quia nõ vltima voluntate; tm̃ quod essent futuræ. Ad 2 non potest concipi actus nõ liber, nisi mutatio realis in esse absoluto; at ex decreto non vltimo, & sub conditione tm̃ respectus rõnis *Dei* sciẽtis, ad rẽ obiectiuè cognitã. Ad 3 voluntas Dei absolutè, vltima efficaci voluntate, qua res est, ponit mutationẽ in re creata, & termino illius: at decretum sub conditione, tantum dicit ordinẽ rõnis ad id, quod voluntas vellet, & esset mutatio, si conditio in re esset, & effectus à parte rei. Contra, non est trãsitus in actu Dei, ergo nec à velle sub conditione, ad velle absolutum. ℞ non est in actu Dei nec conditio, tm̃ conditio ex parte termini, & obiecti, Deus vult si velis, dat vt velis; paratus cõcursus, quo pximè velis, hæc absoluta in *Deo*; extra se conditio. 2 mutatio in re conditionatè, nõ absolutè volita, q̃ est in re posita conditione. Ad 4 nil confert ex parte *Dei*; sed ad prouidentiã, & ordinem causæ liberè; circa res agendas cũ eis, quas præscit qd agerent in hoc, vel illo ordine liberè si ponantur; vt vltimo absolutè, voluntas Dei fiat. Contra si præscit quid vellet, ergo præuellet *Deo*; ergo non prima causa libera volendi Deus. ℞ Deus dat antecedenter, quicquid ẽ ad velle reqsitum. 2 præscit in esse sub conditione, quod ipsa vellet, quod est esse sm̃ quid, obiectiuè tm̃, diminutũ; nec sine Deo: imò inclinante Deo vt velit; non determinantè ad vnum absolutè; sic liber esset Deus non voluntas. 3 prima causa, qa dat esse, qbus velimus; est cum quo velimus; tm̃ conditio si velimus. Ad 5 est liberum qa liberè dedit, quo velimus; esse sub conditione est voluntas Dei antecedens; & quæ liberè ex nobis sunt, non vult De' sine nobis, in esse absoluto voluntas fiet. Contra, si pręuidet qd vellemus, ergo nostrum velle incipit. ℞ incipit Deus, in quo ordine, loco, statu, tempore quo nos poneret. sic ad statum Petri, aut Pauli, non quiuis; quo serie,

ordine,

ordine, nos poneret, *Deus* est. Diuisiones gratiarũ. Alij sermo sciæ, alij sapiæ. distribuit dona pro ut vult. At in ordine, quo voluntate antecedente conditionata, quo nos *Deus* antecedenter posuit, & liberè esse nos voluit, qd vellemus nos puidit; secus non omnisciens, nec omnipotens; nec sineret nos agere. Ad *6* Decreta absoluta, comparatione effectuũ à se; quæ à nobis liberè *voluit*, decreuit quidem ordinẽ, & seriem antecedenter, in quo illũ, & istũ poneret; at non decreuit antecedenter nos ad vnum: sed posuit nos liberè vt *velimus* illud; & cõditionatè præsciuit quantum ex nobis quid vellemus, pmisit, statuit velle cooperari ad actũ. *C.* posuit Adam in eo statu, in quo p sciebat casurum. ℞ in eo ordine quo creatus est, & positus, nõ vt caderet, sed vt maneret, si vellet; & pro se, & posteris innocentiam seruaret; *D*eus tñ posuit in statu, quo cecidit, quia ipse sua libertate cecidit; si Deus id conditionatè præsciuit, non quia Deus antecedenrer voluit vt caderet, sed quid erat ipse factur⁹ præsciuit, pmisit, nec negauit concursũ ab actibus in eo statu, in quo Adã Heua, & oẽs ponere statuit. Ad 8 pscia Dei inuoluit futurum sub conditione; vt sua libertate in tali ordine rerum faceret. Ad *9* in futuris determinata veritas non ex nãra rei, sed extrinseca connexione terminorũ; ex velle Dei antecedente, vt finit nos nostros motus; cognoscit conditionatè, quid *vellemus*; oĩa futura determinat, *vt* nobiscum in tempore causet. Contra, velle *D*ei esset ex nobis. ℞ est concessum nobis velle. est datum à Deo, qd velimus nos; est dona Dei non sperni à nobis. Contra si veritas in futuris ex Deo indifferens; nec futura à Deo; à nobis futura. ℞ nil ex Deo vt indifferẽs, vult vt velimus; paratus ad velle; sufficientia vt velis; contingentia determinata est à causis suis; velle nostrũ est tantum cognitum à Deo, in ordine, tempore, loco, vt vellemus posuit *Deus*; tñ conditio libera, si velimus nos; pro hac scripturæ; sufficit, si filius viuit, Gen. si reuerteris, audies vocem Dñi Dei tui, Deut. sub conditione recipit reuertentes; si agnoueris plagam cordis tui repropitiaberis; si in corruptione peccati ad misericordiã venire licebit Tob. si oblita fuerit, ego nõ obliuiscar tui Isai. saltem amodo voca me Pater, dux virginitatis tu es, Ierem. si impius egerit pænitentiam, nõ recordabor, Ezech.

An futura, quæ sub conditione pcipit, & reuelat Deus sint cognita per sciam naturalem, mediam; aut visionis 9

PLures Thomistæ, & Aluarez, q sub conditione Deus reuelat, ante absolutum decretũ, quo præ-

prædeterminat vnum, non esse futura nisi coniecturis; nec quid foret à causis secūdis, nisi à Deo vnum fit Decretum; hinc tantū possibilia; & conditione futura, si conditio esset, & Deus physicè absolutè ad vnum præmoueret. Molina, Suarez, Vasquez, scīa narālis ad possibilia, tū a Deo, tum cum causis secundis, & omnem complexionem necessariam, & contingentem possibilem sub indifferentia; scientia vt libera est futura absolutè, quoad ea, quæ per se vult immediatè, quā cum causis secundis fieri. Et media, qua sua sapīa cōphēdit intuetur virtute essīę, qcquid voluntas nostra ageret in quouis rerum ordine, q̄ non est purè nāralis; non tm̄ ad possibilia; vt sic oppositum etiā sciretur; nec libera, quia antecedit decretū Dei absolutum, & ab arbitrio pendet; si nō absque decreto Dei antecedēte, quantū ex parte sui, p̄mittit, scit se cooperaturū, finit ordinē causarum, vult cū eis agere. Parum à Scoto nisi in modo loquendi, vt Suarez, Recupit. Fasolus, alij: Nā si Scot. 1 d 39 certitudinem futurorum esse ex decreto voluntatis, de absolutè futuris. si contingentia determinatè vera propter actum voluntatis, semper de absolutè futuris. imò & conditionatè futura iuxta ordinem diuinæ voluntatis insinuat, sic aliq Scotistæ, & nos in physica data discipulis ad exercitiū, & ab ipsis typis exposita; ęt decretū p̄cedere cōditionata; at decretū antecedēs, decretū quantū est ex parte sui, decretū quo p̄mittit; quo scit se coop̄aturū, at nō sēper quorū ip se præscius, est auctor; malorum est p̄scius, nō auctor, iustus vltor.

Dico. scīa conditionata, non ē media vt antecedat omne decretum Dei, qm̄ est ex parte sui; & voluntatē Dei, qua vult causas agere, & dat quibus agerent. est media, qa non ante decretū vltimū; nō absque ordine ad causas liberas; non determinat volūtatem creatā physicè, vt sit absoluta veritas in futuris ex causis liberis, absque libera voluntate, saltim conditionatè præuisa. Hāc quoad primā partē, numquā negarūt Patres Societ. Iesu; vt passī apud Suarez, Vasquez, Fasolum, Albert. Recupit. Becanū, & oēs. quoad secundam cōtra eos Thomistas, & Aluarez, q decreta absoluta, quæ præfiniant, determinēt ad vnū physicè; futurorū ex nobis absolutè prescius sine nobis; ab æterno vt in tempore omnia volita vt vnū fiāt. Cōclusio tamē ex Scoto 1. d. 41. A B. p̄dedestinat ex parte sui, nec Deus passiuus; tū vult permittere esse filium perditionis; si vult finem, dat fidem, gratiā, arbitriū, merita ad hunc finem. Contra ibi, p̄pter nullū istorū p̄uisum vult beatitudinem. R. quis non videt Scotū negare causam, non præuisionē. 2 negat antecedere voluntatem dandi glo-

riam;

riam; non sunt condignæ. 3 ibi ait, q̃ ꝓuideat ipsum habiturum quodcumque istorũ; qa propter nullum istorũ præuisũ, vult gloriam; causam negat, q̃ concedit circa reprobos, damnatio non bona nisi iusta; non vult punire, nisi qa videt malum; offertur malus; reprobatio ex parte obiecti hẽt rõnem, peccatum finale præuisũ. hanc sciam conditionatam, & decretum antecedens quantũ est ex parte sui, dat *Scot.* d. 46 47 1. d. 34. 37. 3. d. 21. 4. d. 16. q. 2.

Prob. 1 Deus certò scit virtute esũiæ, suppositis decretis conditionatis, in quibus inuoluitur, qd voluntas nostra vellet; secus non esset scia libera ex parte principij & ex parte termini; nã Deus vult antecedenter, quantum ex se; si creatura nõ videretur volens in ordine, quo Deus creaturam posuit; non esset actus liber ex parte termini, respũ causæ secundæ. 2 si vna scia, & vnus actus in Deo ad omne scibile; tñ respũ secundarij obiecti; est possibile, quod põt esse; & absolutè futurum, qꝫ erit; & conditionatè futurũ, quod foret à secundis causis, in ordine quo illas poneret Deus; naturalis est necessaria in Deo, ante decretum; libera absolutè, qua futurũ erit; & sub conditione, qua Deus antecedenter vellet, vt velimus; & hæc est contingens, qua Deus vt sciuit, poterat oppositũ pscire, vt creata voluntas, volẽte Deo poterat oppositum velle. 3 scia visionis respicit absolutè futura, ex absoluto, & vltimo decreto voluntatis Dei; & conditionatè futura, q̃ respicit decreta non vltima, si præcisè à solo Deo; aut cum causis secundis; sine quibus in hoc, vel illo ordine positæ effectus non possent attingi vt futuræ. nam intrinsecè inuoluunt ordinẽ ad causas secũdas liberas, quid pro sua libertate efficerent; & hæc scia conditionata, q̃ hẽt Deus eorum, quæ præcipit sub conditione libera; necessaria ꝓ omni statu, in quo homo liberè à *Deo* positus est. 4 non tm̃ ea, q̃ nunquam erunt, vt putant Thomistæ, sunt conditionatè futura, q̃ *Deus* reuelat vt essent; sed ea, q̃ Deus ꝑcipit, & tota scriptura reuelat, vt velimꝰ sub conditione, præcipit sub cõditione; *Deus* nequit habere vltimum, absolutè decretũ ante nostrum velle; implicat precipi sub conditione si velimus, & nõ scire qd velimus; antequã velimus nequit esse ꝑceptũ absolutũ vt velimus; ergo conditionatè; ergo nõ absolutè ad vnũ, hec scia media inter absolutè futurũ & conditionatè futurũ, in ordine quo posuit Deus creaturas liberè. Contra. si liberè posita creatura, & ꝓuisa, sub conditione, qua illam Deus constituit; ergo quis ad statũ Petri, Francisci, & Patrum, potuit sua libertate ꝓuideri. Rx non omnibus antecedentia, æquè ꝓximè; in oĩ statu; omni-

omnibus quoad esse nãræ; non quoad antecedẽtia dona gratiæ. 4 oẽs quantũ in ipsis est, ad meritũ cuiusuis pertigere possent; nõ natura, & arbitrium sufficit, sed gratia, & status, in quo Deus nos posuit; hinc conditio status locus, tempus, Deus author gratiæ distribuit dona antecedẽtia; tolle quod tuum est, & vade: voca operarios, & redde mercedẽ. Non licet mihi, quod volo facere? vt lutum in manu figuli. Ne dicas per Deum abest. Acceperunt singuli denarios.

Prob. 2 PP. medium deberi inter gratiã & arbitriũ. Aug. contra Pelagianos, ne extollas arbitrium, vt non relinquas locum gratiæ Dei, ergo media sciẽtia, q̃ componit gratiã cum arbitrio ꝙ non ast absolutè velle, sed cõditionatè. Bern. tolle arbitrium non est, ꝙ saluetur; tolle gratiã non est vnde saluetur, ergo medium quo salues arbitrium cũ præscia, non absoluta ad vnum; sed voluntate antecedente; non vltima, sed q̃ nos vocat, inuitat, dat sufficientia. 3 Trident. Euãgeliũ non est nuda, & absoluta promissio, sine conditione obseruantiæ mandatorum. 2 Trid. sess. 6. Can. 19. ꝓhibet qdem Dei ꝑcepta esse indifferentia; nõ essẽt præcepta; neq; prohibet nobis libera, aut nil ꝑtinere ad salutẽ. non quin obseruantia sit nobis libera ad vtrumque, si velimus. statim subdit Trident. nõ nuda, & absoluta promissio, sed conditione obseruantiæ mandatorum. Can. 21 Christus Redemptor: nõ tm̃ cui fidãt, sed legislator cui obediant. Can. 23 iustum posse peccare, gratiã amittere. Cã. 26. iustitiã ꝑ opera nõ cõseruari, augeri, & opera esse tantũ signa, & fructus gratiæ adeptę, non augẽdę causam, anathema Can. 26 iustos ꝑ bono opere, in Deo facta nõ expectare, nec sperare meritum; si benè agendo, & mãdata seruent, anathema. Can 28. amissa gratia, non esse veram fidem, si non in charitate; nec esse christianũ. Can. 29 post baptismum lapsum, non posse Dei gratia surgere; aut posse sola fide, sine pęnitentia, anathema. Can. 30 post iustificationis gratiã, culpam ita remitti, & reatũ pęnæ exoluendæ in hoc, vel in futuro, antequam aditus sit ad regna cœlorum, anathema. 31 iustificatum peccare, dum intuitu mercedis benè operatur, anathema 32 bona opera ita Dei dona, vt non sint operantis merita anathema. Per Dei gratiam mereri, & Iesu Christi meritum, bona opera mereri vitam æternam si in gratia decesserint. Ex his & alijs, semper arbitrium cum gratia; nec gratia determinat arbitrium, finit ipsum; nec si gratia inclinat ad bonum, agit nobiscũ bonum, non facit ꝑuiè bonũ; habitus non est agere, inclinare; cum qua facimus bonum; non quæ

quæ in via necessitet, Physicè determinet; coagit nobiscum per gratiã Deus bonũ

Arguent Thomistę.& voluntas creata cũ agat cõtingenter,& nõ necessario;quia prius nã,poterat æquè se determinare ad vnũ,sicut ad aliud;& ęquè agere, & nõ agere; libertas potẽa formaliter, & ęqualiter ad opposita;ergo decreta antecedentia sunt proportionata causæ liberæ. ℞ potẽa actiua ĩndifferens vt se determinet; si nõ absolutè,saltim sub condione,volẽte Deo,vt ageret,& quid vellet.a si potest se determinare, nõ est determinata ad vnũ intrinsecè; secus non ipsa se moueret, tãtũ moueretur;causa quæ necessario mouetur,necessario se mouet ad vnũ,nec potest remouere, ꝙ ipsã determinat. Contra,potẽtia libera prioritate naturæ, actu ęque se determinare potest ad opposita,agere ad nutũ causæ superioris,nõ tollit indifferentiã inferioris.℞ aliud est ad nutũ,aliud est vt ꝑ determinata ad vnũ;ad nutũ superioris, q̃ antecedẽter mouet,inclinat,præcipit,stat ad ostiũ dat necessaria vt velimus; at hæc nõ tollũt indifferentiã;nutus,numen,Dei prouidentia, voluntas Dei,vt motus agamus;sinit liberè agere; non esset nobis liberũ, ꝙ in potestate nõ habemus Cõtra idẽ volendũ ab æterno cũ modo producendi in tẽpore;ab æterno Deus sine nobis. ℞ in tempore cũ voluna te creata,ita ab ęterno ꝑscius voluntatis creatæ, nõ absolutè,qa non à se:sub cõditione, in qua creatura posita esset a *Deo*. a ab æterno nõ decreuit Deus, q̃ cũ causis secundis liberè,nisi voluntate creata liberè agente,& se determinãte; Deus præscius voluntatis nostræ; homo creatus vt rectè viuere posset, si vellet. nec esset rectè viuere, nisi vellet; habuit libertatẽ,sine qua rectè viuere nõ posset. Contra,cur peccatũ punit,si ad hoc vtitur volũtas sua libertate data à Deo. ℞ iniustè Deus si nõ vt rectè viueret,sed vt peccaret, dedisset libertatem, & vindicaret in eum, qui ad hanc rem vsus est libertate; at peccatum punit,quia non ad eam rem vsus es, ad quam tibi eam dedit, ad rectè agendum. sunt bona in corpore, August. 2 de lib arb.c.8 quibus etiam non rectè vti possimus; tñ quia dari non poterant, nisi ab eo, à quo oĩa bona, oculi, manus, pedes, & malè vteris; sine libera voluntate,nemo potest rectè viuere; donum *Dei*; damna eum,qui hoc bono malè vtitur, non eum qui dedit, vt benè vtaris. Contra, si voluntas vellet se determinare, Deus coageret cũ illa in tempore, ergo qa *Deus* ꝑsciuit;initium salutis ex nobis,ex voluntate liberè agente,& se determinãte ℞ in decreto *Dei*,quo vult, vt ipsa ageret, si velit;vt ipsa incliner; semper sunt sufficiẽtia à Deo, inclinat te Deus, concursum paratũ habes à Deo, nec

Deus cum voluntate creata, nisi liberè agente Contra, libertas, q̃ in decreto absoluto Dei, cõtinet virtute determinationẽ creatæ voluntatis. ℞ quia dat sufficientia; quia voluntatis nostræ præscius; nec voluntas esset si in potestate nostra non esset; nec per eius præsciam mihi potestas adimitur; quæ p̃terea mihi certior aderit, quia ille cuius præscientia non fallitur, affaturum mihi esse præsciuit C. vltima determinatio, q̃ est ex Decreto Dei, non staret amplius libera voluntas, vt possit oppositũ ℞ inuoluit nostrũ consensum; est suppositio antecedens, quæ tm̃ ponit necessitatem immutabilitatis; hæc immutabilitas p̃uisa conditionaliter ab æterno, mirificè saluat libertatẽ. vt volũtas creata potest, ait Scot. d 48 in fine; suã mereri damnationẽ, ita potest sequi, quod voluntas Dei nõ præordinauerit; ex quo volũtas creata vult ante vltimũ decretũ, iam præuisa determinatio creatæ voluntatis. Cõtra, p̃scit aliquẽ peccaturũ, vtiq; peccabit, ergo etiã necessariò in p̃scia. ℞ non cogit eum, quia p̃scit voluntate sua peccaturũ; iudicat iustus, q fieri non cogit p̃scius; tua memoria non cogit facta esse, q̃ p̃terierunt; nec Deus sua p̃scia cogit facienda, quæ futura sunt mala. Deus omnium, quorum est auctor præscit; non omnium, quæ prẹscit est auctor; quorum non est malus auctor, iustus est vltor.

An Præscĩa, & suppositio antecedens inimpedibilis tollat libertatem. 10

TEmpore Sixti 4 aiunt, anno 1473. ex inimpedibili per necessariam consequentiam auferri indifferentiã; ex suppositione antecedente violari libertatẽ. ex inimpedibili non sequi nisi necessarium, cõtra Petrum Riuum; vt erronea, & suspecta Thomistæ produnt esse reprobata; prædictio Dei de peccato Iudę, & Antichristi p̃cedit peccatũ, & peccatũ nõ est necessariũ Reuelationes de fide circa euentus contingenter futuros, nunc veræ non sunt, at credendę de fide sunt.

Dico. Inimpedibile vt *subest* reuelationi Dei, non *infert* necessitatem; vt prẹscię, & decreto absoluto Dei ad vnũ, rectè infert necessitatem, p̃ut absolutè p̃determinat vnũ. Scot. 1. d. 39 Q necessitas immutabilitatis, nõ est absoluta necessitas, qa nõ priuat possibilẽ successionẽ oppositi ad oppositum; absoluta necessitas priuat. Quolib. 16. D. scĩa Dei est determinata, excludit oppositum posse succedere ei, quod inest; & ponit in Deo mutationem; ineuitabilitatis excludit omnino posse non inesse. Prob. ex Card. de Lugo de incar. disp. 26. sect. 6 nu. 72. Petrus Riuus, non ex inimpedibili per necessariam consequẽtiam, & antecedenti inimpedibili necessariò, dari liberũ: sed ex prę-

p̄cedenti successiuæ durationis sequi per necessariam consequẽtiam, necessarium, & inimpedibile; ꝙ hæreticum, & erroneum in sẽsu Petri de Riuo. 2 nã Riuus; reuelationes de fide à Deo circa euentus de futuro, inferebat non esse nũc veras, nec credendas de fide; Iudas tradet; Antichristus deficiet; põt non deficere; ergo non veræ de fide. 3 reuelatio Dei de peccato Iudæ, Antichristi, p̄cedit peccatum; ergo peccatum est necessariũ. erroneum, & hæreticum. 4 vt subsunt reuelationi *D*ei malè de futuris contingẽtibus inferebat. 5 ex præcedenti successiuæ durationis, necessariũ & ineuitabile inducebat; ad præteritum non est potentia. 6 de præterito Deus pręscit istum peccaturum, ergo est necessaria. At hæc oĩa in præscĩa *D*ei inuoluunt conditionatè consensum, præuisionem non vltimã, sed qd vellet, in ordine quo Deus nos singulos posuit, & voluit vt essemus; hæc pręuisio; hoc inimpedibile stat, inuoluit, imbibit liberũ consensum.

Arguent Thomistę, Aluarez, Ion. à S. Thoma. 1 suppositio antecedens non tollit libertatem, sed tantum infert necessitatem suppositionis, & consequentię; ergo pręscĩa ex absoluto decreto 2 Petrus de Riuo negauit suppositionem antecedentem auferre; & ex inimpedibili non posse seq nisi necessarium, 3 vt subsunt reuelationi Dei, etiam est suppositio antecedens, Antichristus futurus malus, & est libera. 4 hęc ẽ vera Deus p̄scit istũ peccaturũ: sed falsum, ergo necessariò peccabit; ergo antecedens suppositio non aufert. 5 ex inimpedibili per necessariam consequentiã non sequitur inimpedibile; prędestinatio *D*ei posset à me impediri; & peccatum ꝙ Deus pręsciuit, esset necessariũ. 6 suppositio antecedẽs ex parte causę primę, nõ infert necessitatẽ; quę mouet iuxta naturas rerũ. 7 non suppositio antecedens tollit indifferẽtiam, sed necessitas antecedens; ergo nec *D*ei decreta antecedentia, q̃ determinãt, & relinquunt arbitrium. 8 p̄destinatio sm̃ pręscĩam atrox, *D*ei bonitatem obscurat; scripturis non consona; ego vos elegi. non ex operibus. secundum propositum.

Ad 1 suppositio, quę est necessitas antecedens, vt determinet ad vnum voluntatem; non est t̃m suppositio, sed necessitatis ineuitabilis. 2 antecedens vt subest reuelationi Dei, & prescĩę, quę inuoluũt consensum saltim sub cõditione futurum, nõ derogat voluntati, hinc malè Petrus Riuus, reuelat *D*eus peccatum Iudę, & Antichristum; ergo peccatum est necessarium; sic malè de futuris contingentibus edocebat. Cõtra etiam ex antecedenti inimpedibili posset stare liberum ex parte causę proximę, quę est ex se indif-

ferens; & impediri non pōt per concursum alterius causæ. & si decretum antecedens, nō est inimpedibile ex parte causæ primæ, nec absolutè determinans vnum antecedenter, & necessario. 2 ex parte causæ secundæ, nō est tantum ponere, vel auferre decretum, sed nec agere liberè cum illo, si pdeterminat; hinc Theologi dant decretū antecedens, non ꝙ intrinsecè pdeterminet. Cōtra determinat Deus bonum. & quū est ex parte sui: grā est ad bonū: at conditionatè relictum, si velimus bonum; secus nec meritum ad bonum; nec opera bona; nec grā, vt faciamus bona; nec libertas ad bonū. Ad 2 suppositio antecedens ex Riuo, repulsa; quia reuelationes de fide circa euentus futuros, nō esse veras, nec fide credendas; ter me negabis Petro; Iudæ vnus vestrū me traditurus; malè de futuris contingētibus inferebat, sub Dei reuelatione. Ad 3 quoad actum sciendi vt in Deo est semp manēs; quoad actum sciendi vt relatum ad actū, qui signatur egressurus à scito, dependet ad futurum; non in pscia Dei, in notitia nostra; ideo ex parte absolutè; at conditionatè hēt necessitatem. Ad 4 est certa præscia, vt connotat rem contingēter futuram; vt.n. quis pōt cras non peccare; ita pōt impedire, ne De⁹ sciuerit, vel reuelauerit meū peccatū crastinum; & est comitātia rei scitæ ad diuinā scientiam. Ad 5 ex Sco. d. 4. *D.* creata voluntas nō pōt impedire ordinem diuinæ voluntatis, impediret, si staret oppositum, sed vt potest mereri damnationem, ita comitāter sequi, quod voluntas Dei non p ordinarit; sic comitantia ē diuinæ præsciæ ad rē scitam. 2 inimpedibile in causando vnum, infert necessitatē effectus indifferentis; si Deus contingenter prædestinauit peccatum finale, potest facere ne Deus pdestinarit, si nō pōt stare oppositum, sequitur necessarium: at impedibile in dicendo, & reuelando, non tollit contingentiam, quia non est causa futuri euentus: has Riuus dabat inimpedibiles in esse. Ad 6 suppositio antecedens determinans consēsum creatæ voluntatis est necessaria. 2 si sit antecedens, infallibilis, & ad vnum præcisè. 3 si sit necessitas præcedens arbitrium. 4 si non inuoluat saltem consensum sub conditione nostri arbitrij. Ad 7 non tantum est suppositio antecedens: sed necessitas antecedens; qa est ad vnum; nec in potestate nostra; quo modo extuleris necessitatē, quæ derogat potestati statim præiudicas libertati. 2 suppositio antecedens, & effectus positio, vel ablatio, à voluntate non pendet. Ad 8 data prædestinatione sm̄ ppositū absolutè; non rectè infers decreta antecedentia, & Physicam prædeterminationem; nā pdestinatio ē solius Dei opus; at bonū agere ē

no-

nobiscum; mereri est liberè velle; hinc à nostro consensu, saltim sub cõditione præuiso; posito q̃ det antecedentia, ponat in statu, & ordine, quo possit benè velle, videt quid vellet. 2 etiam si predestinatio sit ex præscientia; quos præsciuit, & p̃destinauit Petrus prædestinatus Apost. secundũ prẹsciẽtiã *Dei* patris; nõ quẹ sit causa, sed cõditio præsupposita. 3 atrox fatũ. *Dei* decreto esse ad bonum, & malũ liberè, & prædeterminãs ad vnũ. Scripturæ prommittunt; si velimus; si pænitentiã egerimus; si seruemus mandata, sub conditione adaptant arbitrio.

An velle Dei antecedens, circa nostros actus, positum sit in nostra potestate; an sit ita efficax ad vnum ante prauisionem nostri consensus, sub conditione; vt quæ scripturæ proponunt, nobis determinent vnum. XI.

VElle Dei antecedens esse vt velimus bonũ, & vnũ, nulli vmquã dubiũ, dona, & sufficientia ex parte *Dei* esse ad vnũ, omnes sanæ mẽtis asserũt. at determinatos nos esse ad illud vnũ, intrinsecè; physicè, & decreta *Dei* antecedentia esse efficacia, determinantia nos ad hoc vnũ, vt ponamus illud; nequit cõponi cũ vsu libero nostræ volũtatis; nã actus, q̃ sequitur necessario ex suppositione antecedente, & determinante cõsensũ creatæ voluntatis, est simpliciter necessarius, & non liber; quoties nõ est in facultate voluntatis tollere, vel ponere, aut cõponere actu dissensũ, cũ illa antecedente suppositione. imò Scotus semper; si possũ aliud velle, sequitur Deũ aliud posse decernere. si voluntas potest mereri dãnationẽ, sequitur quod volũtas diuina nõ p̃ordinauerit. Deus creaturã rationalẽ p̃ducit ad finẽ, si nõ fuerit ex parte sui defectus, & impedimẽtũ. Velle vltima determinatione, quæ potest poni ex parte omnipotẽtis, volẽtis ponere effectũ in esse; vbi si Deus sic est volẽs illud erit; ergo quæ possunt esse, & non esse, nõ vltima determinatione volita. Offertur Iudas peccaturus; voluntas circa eũ non habet velle; velle enim ipsũ peccare non potest.

Dico. Non rectè Deus ab æterno præsciuit futuros Angelos, q̃ futuri erant: nã causã cur futuri essent, apud se habebat, suũ Decretũ: at actus liberi nõ ideo futuri, quia à Deo antecedenter efficaciter ordinati ad vnũ; sed quia antecedenter voliti, quantũ ex parte *Dei*; at sub conditione libera, si vellemus; hinc prædeterminari Physicè nõ possunt. *Scot.* 4. d. 49. q. 6. voluntas humana si determinetur ad vnum à causa superiore ad agendum, necessitat eã. 2 d. 44 q. 1. B. leges s̃m vt vniuersales, s̃m quas *Deus* operatur, sunt præfixæ à voluntate diuina. 1. d. 44. ad vlt. lex de vniuersalibus; iudiciũ de particularibus: s̃m quas *Deus* põt aliter agere. 1 d. 39 q. 1. G libertas vt actus primus est ad oppositos

ßitos actus, & ex his ad opposita obiecta, & oppositos effectus. libertatē nostram, comitatur pōa ad opposita successiuè, & pro eodē instanti. Ad libertatē potiā ad diuersos actus, obiecta, & opera. quodlib. 18. E sola voluntas habet indifferentiā, est sui determinatiua ad alterum eorum.

Prob. si Decreta Dei absolutè ad vnū; quorsū *SS.* Patres carperēt Ethnicos circa fatum. 2 si decretū ad vnū, efficax Dei volūtas, qua posita illud erit; antecedens, causa prior absq; eis frustrari nō potest; est supposito antecedens. 3 prædicere, pūidere *D*ei nō subinfert actus pręcedentē necessitatē, sed futuritionē de certo. 4 suppositio antecedens determinans cōsensū creatæ voluntatis, est simpliciter necessaria, & non libera voluntati. Antec. non est in facultate voluntatis tollere, vel ponere suppositionē illā. ℞ Aluarez est suppositio ex parte causę primę vnilissimę; si non in potestate, tm infert necessitatē infallibilitatis. Contra, est necessitas pręcedens indifferētiā arbitrij, determinat, non finit arbitriū. ℞ 2 necessitas ex Dei voluntate, non est antecedens; si pręit causā secundā, non primā, Dei velle. Cōtra, cui est antecedens, ei non est libera, nobis est necessario antecedens ad vnū. 2 non est quęstio, si voluntas Dei libera; id Pagani, & Nouatores asserunt. 3 posita libera *D*ei voluntate, antecedēte, absolutè, quę sit efficax ad vnū, determinās, qualiter inuulneratū persistet arbitriū? 4 etiam fatū, ꝙ ita abhorret fides, nō destruit hominis naturā, manet in nobis velle, & nolle & est in ruinam libertatis. 5 si determinatur volūtas ab aliquo, nō pōt cōpati, ꝙ possit velle, & nolle aliter, quā sit determinatio, quā impedire, & repudiare nequit. 6 voluntas pro priori cū requisitis nō pōt nisi vnā partē eligere. ℞ potest vtrāque. Contra stante decreto Dei non potest vnire dissensū. 2 Trid. potest quis excidere à gratia suscepta; hoc est in nostra potestate, ergo gratia nō efficax sine nostro consensu. 3 Christus etiā efficaciter obtulit pro electis, & his quibus sciebat profuturū 4 stante p̄motione, & decreto, volitio cohiberi nequit, ergo ineluctabile fatū; vbi necessitas, quę derogat potestati vt agat aliud, pręiudicat libertati. 5 suppositio decreti vltimi est necessitas ad extra; cui voluntas obstare nequit, nec ei resistere pōt. 6 si in *D*eo nō ponit necessitatē, quia liberè statuit non cōferre Iudę; in Iuda tamen ponit impossibilitatē habendi simpliciter necessariū ad agere; ei ōnino necessarium nō habere; nec in libera potestate vti eo, ꝙ absolutè caruit, & quod necessarium erat vt bene ageret; ergo impossibile erat, vt ageret; & caruit simpliciter necessario ad vitandum peccatū, in eo statu, quo Deus illum posuit. ℞ manet iudicij indifferen-

ferentia, quo intellect' proponit voluntati obiectũ, vt bonũ amãdũ, malũ vitandũ. Contra, iudicij indifferentia stante, facultas libera in actu primo ad vnũ, inflexibiliter determinata. 2 si nõ tollit indifferentiã iudicij; tamen Deus absoluto decreto, & prẽsciẽtia ita prẽmouet, & determinat volũtatẽ; vt faciat agere, ex suppositione antecedenter ad velle. 3 etiã Christus iudicio indifferenti ad bonũ, & malũ; & tamen vnio hypostatica, aut beatitudo, vt potuit abstulit potẽtiam peccãdi; in ordine ad malũ subtractus quoque concursus à Beatis; sed cõcursus Dei prẽuius est tantũ ad vnũ, ergo necessitas antecedẽs, nõ libertas. ℞ Alu. necesse in sensu composito, non diuiso; cõsequẽtiẽ, suppositionis; non cõsequẽtis, & simpliciter. Cõtra, si absoluto decreto vltimo prẽdeterminat vnũ: iniustũ prẽceptum ei, vt velit bonũ, & nõ decreuit vt ageret bonũ. 2 sẽsus cõpositus, idẽ ac posito decreto, & Physicè prẽmouente Deo; diuisè voluntas absolutè, vt sedẽtẽ ambulare est possibile in se; & qui verè sedet habet potẽtiã; cõpositè actus ambulandi coniunctus actui sedendi: & p̃ceptũ Dei non est vt habeat põam, sed vt coniungat actum cum põa; ergo in sensu composito ẽ libera; si impossibilis actus, impossibilis libertas. 3 voluntas vi decreti, & concursus, ita prẽmouetur vt illo supposito, non possit non elicere actum 4 Trident sess 6. can 4 arbitrium motum, & excitatũ põt dissentire; nõ per se, seorsũ, & diuisè; sed compositè motum, & excitatum; ergo simul motio, excitatio cum dissensu. 5 moueri, & excitari est physicè determinari. 6 posse operari absque motione, & excitatione; & posito non posse dissentire est error. ℞ Aluarez põt resistere, põt non operari, nõ vt simul sint motio p̃ actu, & ommissio actus. Contra, eo sẽsu possunt esse simul; quo sensu ẽ posse; sub motione, & decreto põt dissentire, ergo simul si velit; actu dissensus, cum motione; ergo nõ determinat ad vnũ. 2 sub decreto hẽt posse; ergo sub decreto etiam stat dissensus; ergo non est absolutè, vltimo ad vnum. 3 cum decreto attemperato per sciam mediam; aut cum Scoto, cũ Decreto antecedente, quм ex parte sui, non vltimo. cum Thom. cum voluntate antecedenti; cum Bonauentura, Alens. Magistro cum voluntate signi, quo Deus dat vt vellet, & vellet nos facere; stant simul facultas arbitrii, sufficiẽtia ex parte Dei; Deus paratus; & cõiunctio dissensus circa ea, q̃ nos p̃cipit Deus. ℞ Alua. motioni, vt motioni, & entitas resisti potest; vt instrumento Dei resisti nõ põt; non est q̃ possit tuẽ voluntati resistere. Contra, voluntas *Dei* in esse absoluto, vt vltimã determinatio, voluntas beneplaciti, consequens, in his, quæ pẽdent à cau

sis

sis liberis, non est absque consẽsu conditionatè præuiso; pmittit vt velimus; videt si via iniquitatis in me est. 2 si ab intrinseca differentia, & stante absoluta p̃finitione Dei; non potuit pęnitere 3 si potuit non pænitere, ergo decretum Dei, non absolutè, ex se ab intrinseco efficax. 4 si decreto Dei nec resisti, in actu nostro libero resisti nõ põt; ergo nõ põa ad resistẽdum. ℞ non est põa vt resistat decreto; sed ad effectũ eius, & sic libertas. Contra, decretum est vt effectus fiat à nobis; ergo nec libertas ad effectum. 2 p̃motio vt subest decreto, & volũtati efficaci ad vnum, nequit frustrari; ergo nec potentia vt resistat. 3 p̃motio indefectibilis supponit voluntatem, est efficax antequam velimus nos, determinat nos; physicè præmouet nos; ad vnum agit nos; non præcisè præmouens, adiuuans, inspirans, inclinans, sed physicè vnum faciẽs, ante nos· hoc impossibile; si velit Deus vt faciamus nos.

Arguent Thomistæ. 1 si non esset voluntas *Dei* efficax antecedens ad determinandum nostra, initium boni esset ex nobis. ℞ Deus creauit arbitrium, voluit vt vellemus, dedit sufficientia, quibus vellemus; si vltimo decreto voluit, ipse voluit: at si fecit actus nostros ante nos, non facimus nos. Contra, pedissequa voluntas Dei. ℞ Deus voluit, vt vellemus nos. 2 Deus dedit arbitriũ, sufficientia quibus vellemus. 3 effectus absolutus, voluntas vltima, exercet quod voluntas eadẽ increata, signi, antecedẽs, p̃cipit & volũtati *Dei* fit conformis; nec aliud à Deo volumus, si quod p̃cipit velimus. Contra, voluntas increata numquam aliquid actu vult, nisi prius voluntas increata aliquid velit. ℞ effectu absoluto, voluntate efficaci, non vt signum consonum voluntati increatæ, & vt voluntati Dei fiat conformis. Contra, physicè decreta extrinseca inferunt intrinsecam; ergo scripturæ, quæ dant extrinseca, non tollunt intrinsecam; Sequela; quæ voluit fecit. statuit ea in æternum; non mea sed tua volũtas fiet. ℞ extrinseca, *quæ antecedunt* qnm̃ ex parte *sui*, *circa* nostrum velle; non determinant nisi velimus; nisi nostro consẽsu. 2 nihil absolutè nisi velit, vel faciendo, vel sinendo vt fiant. Cõtra, scia de futuris sub conditione, & voluntate antecedente si velimus; adhuc adstringit, vt præuisa, & præcognita velimus. ℞ si voluntas aliter non sit operatura, nisi vt p̃sciuit; tamen quid esset futurum, cum nobis præsciuit. 2 nõ est absolutè effectus, sed tm̃ sub conditione si vellet, sic voluntas tua fiet; sic fecit quæ voluit. Contra, si voluntas cum Decreto absolutè ad vnum, aliter nõ faciet, põt tamen aliter operari. ℞ impeditur impedimento contrario essentialiter alteri; decretũ agẽdi,

est

eſt oppoſitũ vt nõ agat; vnũ extrĩſecũ cõtrariũ alteri extrinſeco, cũ quo ẽ impoſſibile; ſic aliud neceſſatio eſt impoſſibile. C. põt diuina inſpiratio rei ijci, non ex potĩa, quæ ſit reducta ad actũ. ℞ quæ potĩa, quæ nũquã erũpet in actum, aut quæ implicet eſſe ſub actu. 2 nec Caluinus, & Luther, decreta, & gratia tollunt potĩas; manent potĩę ad actus oppoſitos, at non coniunctos cũ illis habere poſsũt 2 Deũ, quæ futura eſſent ex nobis præuidiſſe; at vt ita fierent decreuit; quia voluit, ſic ſcripturæ. Cõtra, q d cauſæ ſecundę facerẽt, his vel illis circumſtãtijs, potius coniecturæ. ℞ coniecturas in Deo, leue iudiciũ; omnia ſibi p̄ſentia, & certò; ſcrutator cordium; imperfectũ meũ viderũt oculi tui. ſcito cor meũ. Cõtra, Deũ nõ poſſe certo; nec iudicium ferre, quid foret aut eſſet abſq; Deo. ℞ ſemper cũ Deo, & à Deo; quia volente Deo, vt velimus; nõ decreto abſoluto vt vnũ velit prius De⁹; ſecus De⁹ vellet, nõ fineret nos velle. Cõtra iniuriã irrogat Deo, hic imperfectus modus cognoſcendi, & ſciẽdi ſi velit; nec ſuperior Angelis, qui coniecturis agere ſolẽt. ℞ hic nõ eſt tutũ negare infallibilẽ, & certã notĩã futurorũ in Deo. Aug. de bõ. perſeu. c. 10. ad lib. Arbitr. pertinet vt ſit Dominus ſui actus, cuiusuis actus à priori agẽte cauſatus, agens non Dominus actus. Thom. 2. d. 25. ar. 1. arg. 3. neceſſariũ, ꝙ determinatũ ad vnũ, volũtas indeterminatè ſe habet. 22 q. de ver. ar. 6. reſpicit ſcientia & volũtas Dei cauſam ſecũdã, quæ p̄uidet rẽ futurã. Valdenſis 1 fidei art. 1. c. 18 reſpectu præſcię, & prędeſtinationis, non eſt neceſſitas præcedens, ſed cõſequens. neceſſitas pręcedens ad vnũ, obligat euentus, Anſelmus.

An Dei præſciã actuum noſtrorũ ſit cauſa prior independens à futuris ſub conditione, & ſuppoſitio antecedens. 13

NOuit Deus præparare volũtatem, cum cauſarum cõcurſu, vt conditiones maneant, & ineffabilis præſciæ Dei, & liberæ noſtræ voluntatis conſenſus ſequatur; mirabilis facta eſt ſcia tua ex me. Nouit Dñus qui ſunt eius. Dñe probaſti me, & cognouiſti me. hinc, ꝙ vnus pænitet, nõ alter, nõ qa decreto abſoluto, vltimo velle, hic p̄determinatus, nõ ille: ſed quia Deus antecedenter oẽs voluit quũ ex ſe; & pro ſtatu, ordine, donis in quibus homines liberè poſuit, vnus à grã cadere poſſet ſi vellet, noluit obedire; nec dona Dei eius nãræ, vt cum eis non poſſit componi aſſenſus, vel diſſenſus; & cõpenſatis omnibus, q̃ põam indifferentem conſtituũt, in poteſtate hominis eſt; vt dona Dei ſint efficacia, & cum effectu; aut tm̃ ſufficientia; imo Iudas ſi voluiſſet, potuiſſet non peccare; ſufficientia, & neceſſaria habuit ad nõ delinquendum; deliquit

liquit, quia voluit, & Deus præuidit, quod ipſe ſua voluntate futurus finaliter malus, cum donis, quibus & ipſe, & alij ſi eis data fuiſſent, à magnis peccatis conuerſi fuiſſent.

Dico. Præſcīa abſoluta, & volūtas Dei efficax, eſt prior in eſſe ab ſoluto, quam futura abſoluta; at præſcīa ſub conditione præcedit velle abſolutū. 2 d 1.q.2. ad 2 innāralibus cauſam determinari ex parte ſui, eſt habere formam in eſſe quieto, qua cauſet. in liberis cauſam eſſe determinatam eſt habere volitionē talem reſpū volibilis; ergo non decreto antecedenti, nec præuia motione. 4 d.1.q.1.in fine, cauſa ſecunda hēt formā actiuā in eſſe quieto; agere virtute alterius, eſt tm̄ habere ordinem ad illud, non ꝙ motione vt inſtrumentum recipiat formā, q̄ agat; ſed determinatus ordo in agendo effectum cōmunem. d.12.q 3. A influentia agentis ſuperioris in inferiori, non forma tunc cauſata; tm̄ ordo cauſarum ad ſimul agent. 1 d. 35. L prima cauſa ſub rōne abſoluta; effectus & cauſa referuntur mutuis relationibus actionis, & paſſionis; inde cauſæ ſecundæ dependent in fieri à concurſu Dei. quodlib. 3 P. influere in cauſas, reddere agentes per ſuū cōcurſū formalem, nomine actionis ſignatum. 1.d.41 d.47 Deum ſcire hūc peccare, qa ſcit ſe cooperaturū. 1 d.37. queſt. v nic. ad argum. multa Deum velle voluntate ſigni, a ꝓhibita voluntate beneplaciti; ꝓcepit Iſaac immolari, antecedēter; viſa obedientia ꝓhibuit. ꝓhibuit Adæ de ligno vitæ, viſa inobedientia expulſus fuit. 1 d. 38.39 à diuina voluntate, qa abſoluta quoad voluntatem cōcurrendi; ſi non hēt eſſe abſolutum ſub diuina præſcīa abſque volūtate; ſcit tamen ſuum concurſū, & velle dare ad effectus earum; effectus indifferentes. 1.d.46. ſi De' non exhibet concurſū indifferentem; ſic fallibilis, incerta Dei pſcīa, eſt ſufficiens ad ponendum effectum, qm̄ ex parte ſui, ſi creaturæ agerent; nec cōditio ex parte Dei, ſed termini, & obiecti. ſcīa practica eſt dictatiua nōa rei operabilis; virtute includit principia & concluſiones practicas. 1.d. 39. D. ſi ſcīa immutabilis, pōt ſcire aliquid, ꝙ non ſcit. 2.d. 7. N. de homine adhuc in via, nō eſt iudicium per legem; pōt ſaluari; reuelatio diuina tm̄ de malis, q̄ ſunt in termino, non de viatoribus. L pōa ordinata regulis pdeterminatis à diuina ſapīa, ſi finaliter non penitebit, Deus non præordinauit dare gratiam. vbi ceciderit lignum, illic erit.

Prob. 1 ex ſcripturis. Deus, dū eſt homo in via, ſemper recipit reuertentes; at hoc non abſoluto decreto, & vltimo, cuius voluntas fiet; ergo quia decreto ſub conditione puidit, qd vellemus. Ant. Gen. 8 columba reuerſa eſt

ad

ad Noe in Arcam; extendit manum, & apprehendit eam. Deut. 30 cum ductus penitudine fueris, & reuerſus ad Dñum, miſerebitur tui. 1 Reg. 30 Egyptium derelictum ſuſcepit *D*auid. 2. 14. nõ vult Deus perire animã: ſed retractat cogitans, ne penitus pereat, q abiectus eſt. 38 ſi quis agnouerit plagam cordis ſui, repropitiaberis, & facies vt des cuique sm̃ vias ſuas, & vt videris cor eius. 2 Paralip. 37 ſecundum bonitatem tuam repromiſiſti penitentiam remiſſionis. Tobiæ 3 ſi quis in corruptione peccati, ad miam venire licebit. Iob 30 non ad cõſumptionem emittit manũ ſuã, & ſi corruerint, ipſe ſaluabis. Pſal. 39 mĩa, & veritas ſemper ſuſceperunt me. *S*ap 11. parcis omnibus, tua ſunt Domine, qui amas animas. Iſai. 43 ego deleo iniquitates tuas, ꝑpter me; & peccatorum tuorum non recordabor. 49 ſi mater oblita fuerit filij vteri ſui, ego nõ obliuiſcar tui Ierem. 3 fornicata eſt cum multis; reuertere ad me; & ego ſuſcipiam te. Ezech. 8 numquid volũtatis meæ eſt mors impij, & non vt conuertatur, & viuat? 18 ſi impius egerit penitentiam omnium iniquitatum, non recordabor amplius. 33 nolo mortem impij, ſed vt cõuertatur a via ſua mala, & viuat. Oſeæ 14 ſanabo contritiones eorum, diligã eos ſpontaneè. Ionæ 4 tu doles ſuper Ederam, in qua non laboraſti, & ego non parcã Niniue? 2 Maccab. 5 q derelictus eſt in ira *D*ei, iterum in magna Domini reconciliatione cũ ſumma gloria exaltabitur. Matt. 18 miſertus *D*ominus ſerui illius, omne debitum dimiſit ei. Luc. 18. vidit illum Pater, & miſericordia motus, cecidit ſuper collum eius. 23 Pater dimitte illis. Ioa. 1 ecce agnus Dei. 11 quatriduanum fetentem ſuſcitauit. 2 Timot 2 fidelis, & ſeipſum negare non põt ergo decreta ante noſtrum velle non ſunt abſoluta, ſed ſub cõditione ſi velim⁹; cõditiones nõ sũt de nouo apud Deũ, ergo ꝓuiſio.

Prob. 2 ſub conditione loci, & temporis *D*eus ꝓmittit pœnas, & præmia, Iob 8 ſi diluculò conſurrexeris ad Dñum, & omnipotẽtem fueris deprecatus. Ne tardes conuerti ad *D*ñum. Ierem. milu⁹ in cælo cognouit tempus ſuum. Trenor. ſi non vigilaueris, virga ad puniendum vigilabit. Apoc. dedi tempus, vt penitentiã ageret, & non vult pænitere. Lucæ, tres anni, ex quo venio quærens fructum; ſuccide eam, vt qd terram occupat? Ad Rom. Ignoras? quia benignitas Dei ad pænitentiam te adducat? Marc. 9 ò generatio incredula, quãdiu apud vos ero, quamdiu vos patiar? Greg. tempus ad penitentiam peragendã pollicetur. Pſal. Tempus faciendi diſſipauerunt legem tuam Ion. 3 quis ſcit ſi conuertatur, & ignoſcat Deus. Matt. orate ne fiat fuga veſtra hyeme, vel ſabbato, quãdo nõ põt, nec licet operari. Vo-

caui,& renuistis.Ierem.si non audieritis, in abscondito plorabit anima mea à facie superbiæ. Nu. 14 nolite rebelles esse contra Dominum. Iob 19 seruum meū vocaui, & non respondit mihi. ore pprio deprecabar illum, alitum meum exhorruit. Galat.O insensati Galatæ, quis vos fascinauit non obedire veritati.Matt.22.misit seruos vocare inuitatos,& noluerunt venire. Oseæ, non dabūt cogitationes, vt reuertantur ad Dominū,quia spiritus fornicationis in medio eorum. Psal. filij hominū vsq;quò graui corde? nolite obdurare corda vestra.Secūdū duritiam tuam, & impænitēs cor thesaurizas tibi irā; ergo nostra malitia, & negligentia; nō absoluto decreto ante præuisionem, nè mutatio in Deo.

Prob.3 Custodia post conuersionem pcipitur,sub conditione, & nostræ diligētiæ committitur. Deut.4custodi teipsum,& animā tuā sollicitè.Cauete ne fortè decipiatur cor vestrum. Prou. 4 omni custodia serua cor tuū. 16 custos animæ tuæ seruat vitam tuā Luc.17 regnum Dei intra vos est, custodite,qa thesaurus maximus est. Apoc.16 beatus qui vigilat,& custodit. Ecclesia, nulla nocebit aduersitas; si nulla dominetur iniquitas:

Prob.4 Sequela Domini in nostra potestate; non Dei absoluto decreto, sed tm̄ vocatione,& inspiratione, ac præcepto libero; Gē.7 egredere de domo tua. Iudic.5 spontè obtulistis animas vestras ad periculū, benedicite Dominum. Ezech. 20 in odorē suauitatis suscipiam vos. 1 Machab.q hēt zelum legis exeat post me; oīs voluntarius in lege, qui fugiebant à malis, additi sunt ad eos. Matth.16 si quis vult venire post me, abneget semetipsum.19 vos qui secuti estis me.Lucę 5 relictis omnibus secuti sunt eum.1 paralip.12 si pacificè venistis ad me. Deut. 11 propono vobis benedictionem,si obedieritis mandatis Dñi. Matt. 18 si vis ad vitam ingredi,serua mandata.

Prob.5 sub conditione, grata, & rata esse Deo opera nostra;& q̄ pcipit, sub conditione nostra. Gen.7 vniuersę aues ingresſę sūt ad Noe in archam. 12 egredere de domo tua, & cognatione tua, & veni in terram, q̄ monstrauero tibi; monstrare non est absolutè determinare. 19 surgite egredimini de loco isto, quia delebit Dñus ciuitatem, & visus est quasi ludens; ergo adhuc ipsi poterāt pcaueri; nec aliud absolutè decretum, nisi ad quod puidit.ibid ne stes in omni circa regionē,sed in monte saluum te fac,ne pereas ergo semper per nos abest, non decreto.ibid.Ascendit Loth de Segor, & mansit in monte; ascēdit liberè. 22 vade offeres eum in holocaustum. Appellauit nomen loci illius Dominus videt; non determinat.28 Dominus in

loco isto, & ego nesciebam; ergo aliud ego cogito; nèc viæ eius viæ nostræ. 28 Domus Dei, & porta cæli; hæc ad visionem. 32 apud Labat peregrinatus sum; nunc ad Dñum meum, vt inueniam grãm in conspectu tuo; nil decreto absoluto respũ nostri. 34 in hoc valebimus fæderari, si esse volueritis similes nostri, habitabimus vobiscum; si circumcidi nolueritis tollemus filiam nostrã, nil absolutè Deus ante nos. Ibid, viri pacifici sunt, & nolunt habitare nobiscum; si circumcidamus masculos nostros, ritũ gentis imitãtes, substantia, & cuncta, q̃ possident nostra erunt; vt vnum simus cum Deo, & vnus populus; sub conditione si fecerimus. 3 surge Iacob ascẽde Bethel; mundamini, mutate vestimẽta vestra, & faciamus altare Dño; nil absolutè, ante cõditionẽ, si faciemus 41 eductum de carcere Ioseph, totonderũt, & veste mutata obtulerũt Pharaoni; sæpè mali alterant bonos. Gen. 2 nolite me retinere; Dñus direxit viã meã, dimitte me, vt pergã ad Dñũ meũ; dirigit Deus, ostendit viam, possumus retineri, & nõ pgere. 30 dimitte me vt reuertar. Apoc. 2 memor vnde excideris, age penitẽtiã; sin autem veniã tibi citò. 1 cor. 7 auferte malũ ex vobis. Phil. 3 in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat; hæc insinuant non absolutè volita, sed conditio cum nobis.

Prob. 6 ad idẽ scripturæ, vbi propria volũtas dãnatur, bona commẽdatur; Deut. 12 nõ facietis ibi, ꝙ nos facimus hic hodie; singuli ꝙ sibi rectũ videtur. iud. 17 quisq; ꝙ sibi rectũ videbatur, hoc faciebat. Ecc. 18 post concupiscentias tuas nõ eas; à volũtate tua auertere. Isa. 58 cũ nõ facis vias tuas, tunc delectaberis sup Domino. 8 post cogitationes nostras ibimus; quisq; prauitatem cordis sui mali faciemus. 44. sermonẽ, quem locut' ad nos in nomine Dñi Dei nostri, nos audiemus ex te; faciemus ꝙ egredietur de ore nostro Oseæ 10 cõfundetur Israel in voluntate sua.

Prob. 7 scripturæ, vbi voluntatẽ Dei per modũ deprecationis fieri postulamus, & meriti; Nec si nostra voluntas determinata esset à Deo, rogandũ vt fiat. fiat voluntas tua. qui facit voluntatẽ Patris, qui in cælis est, ipse frater, soror, mater est. Abneget semetipsũ. Nõ sicut ego volo, sed sicut tu. seruus cognoscẽs volũtatẽ Domini Dei sui, & nõ facit sm̃ voluntatẽ eius, sed suã, plagis vapulabit multis; meus cibus vt faciã voluntatem eius, q misit me, Vnusquisq; abundat in sẽsu suo. Vt liberi, nõ quasi velamen habẽtes malitiæ libertatẽ, sed sicut serui Dei. Qui facit voluntatẽ, manet in æternũ; ergo voluntas Dei, si determinat quãtũ ex parte sui, nõ determinat libertatẽ; sed propria volũtas se determinat; imò, & Christus libere, meus cibus vt faciã volũtatẽ ei',

qui

qui misit me; non quæro volũtatẽ meã, sed eius qui misit me. descendi de cælo, vt faciã volũtatẽ eius q misit me.

Prob. 8 scripturæ, in quibus liberè Deo, & præceptis resistunt homines. Numer. 16 ante oculos nostros, vis eruẽ? nõ venim'. Deu. 9. vocẽ eius audire noluistis; sed semper fuistis rebelles à die, qua noscere vos cæpi. 11 en propono in cõspectu vestro hodiè maledictionẽ, si nõ audieritis mandata Dñi 17 qui superbierit, nolẽs obedire sacerdotis imperio, morte moriatur. 21 si genuerit homo filiũ cõtumacẽ, q nõ audiat Patris, & Matris impiũ, & coercitus obedire contempserit, lapidibus eũ obruet populus. Isai. 57 propter peccatum percussi eum, auerti faciem meã; contristatus est ambulauit tristis & sanaui eum, & cõsolatus sum eum. Iosu. 1 qui cõtradixerit ori tuo, & non obedierit cunctis sermonibus, quos p̃ceperis ei, moriatur. 1 Reg. 8 non te abiecerunt sed me, ne regnem super eos. 3 Reg. 13 vir Dei, qui inobediens fuit ori Domini percussus est à Leone. Iob 11 vir vanus in superbiam erigitur, & vt pullum onagri se liberum natum putat, quia absque lege, quia recalcitrat; quia non percipit, quæ Dei sunt. Psal. 148 ipse dixit, & facta sunt; nunc precipit & non fit. Ierem. 7 loqueris ad eos, & non audient te. Oseę 4 populus tuus sicut hi, qui contradicunt Sacerdoti. 10 non est rex in nobis, cui obediamus, non enim timemus Dominũ, Luc. 6 quid vocatis me Domine. Domine, & non facitis quæ dico? 19 nolumus hunc regnare supra nos. Rom. 5 per inobedientiam vnius hominis, peccatores constituti sunt multi. 13 qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. 2 Cor. 10 in promptu habetis vlcisci omnem inobedientiam. 2 Tessal. 3 si quis nõ obedit verbo nostro, ne commisceamini cum illo. Hebr. 1 omnis præuaricatio, & inobedientia accepit iustam retributionem. Iudæ 5 vè illis q in contradictione Chore perierunt; qui contradicit futuri suo; contradictio, inobedientia, resistere, non sunt notæ prædeterminationis.

Prob 9 Scripturæ, liberè homines, ac meritoriè Deo obediunt, & conditionatè præmium datur eis. Deut. 11 propono vobis benedictionem, si obedieritis mandatis Dñi. Ge. 7 fecit Noe, q̃ mãdauit ei Dñus. 22 quia non pepercisti filio propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuũ. in semine tuo benedicentur oẽs, qa obedisti voci meæ. Deut. 12 q̃ pręcipio tibi, hoc facito Domino. 17 facies, q̃ dixerint qui præsunt, & docuerint te iuxta legem, & sequeris sententiam eorum. 10 omnia, quę præcepisti faciemus, quo miseris ibimus, vt obediamus in cunctis Moysi, sic & tibi. Iosue 10 obediente Deo voci hominis & homo non obediet voci Dei?

psal.

psal. 17 in auditu auris obediuit mihi. Tob 5 omnia q̃ præcepisti mihi, Pater faciam. psal. 107 paratum cor meum Deus, paratum cor meum. prou. 21 vir obediens loquetur victorias. 19 qui custodit mandatum, custodit animam suam. qui negligit viã suã, mortificabitur. Ecc. 4 melior obediẽtia, quam stultorum victimæ, qui nesciunt, qd faciant mali. Eccl. 3 q obedit Patri, refrigerabit matrem; Ecclesiam. Iere. 35 obediẽtes simus iuxta oĩa, q̃ p̃cepit. 2 Machab. 7 non obedio p̃cepto Regis, sed legis. Ephes. 6 obedite parentibus vestris in Dño. Philipp. 2 facite sine hesitatione, vt sitis sine q̃rela, & simplices filii Dei. Tit. 3 admone illos, princibus, & potestatibus obedire; ad omne opus bonum paratos esse. Hebr. 5 didicit ex his, q̃ passus est obedientiã. Actor. 4 si iustum vos potius audire, q̃ Deum, iudicate. 5 obedire oportet magis Deo, quã hominibus. Bern. vir obediens non p̃crastinat, parat aures auditori, linguam voci, pedes itineri, manus operi, se totum recolligit, vt mandata peragat imperantis. Vtatur intẽllu in bono, quo & in malo vti potest. Ioan. 7 si filij Abrahæ estis, opera Abrahę facite. 9 oportet operari donec dies est. Leuit. 16 si audieritis me, frustra seretis semẽtem, q̃ ab hostibus deuorabitur. Ezech. 3 si conuersus fuerit iustus à iustitia, & fecerit iniquitatem, non erunt in memoria iustitiæ eius quas fecit. Matt. 6 si oculus, seu intentio nequã; totũ corpus, cõgeries operum tenebræ. Ioan. 12 si qs mihi ministrauerit, vbi ego sum; illic & minister meus erit; Honorificabit eum Pater meus, qui in cælis est. Ex his, & omnib' semper opera, virtutes, merita in nostra libertate; nec p̃determinata; imò sub conditione relicta ad præmium.

Probant Patres; Decreta Dei quũ ex parte sui, antecedentia, non esse vltimo decreta, sed conditionata, & attemperata nobis. 1 Ciprianus tract. 4 de mortalit. qualem te inuenit Deus, cũ vocat, talem pariter & iudicat; sciãt oẽs Ecclesiæ, quia scrutator renum, & cordis Deus. 2 Hieronym. Damaso, Deus q nullis contra se viribus superari põt, publicani p̃cibus vincitur; Niniue fletibus stetit. Christus in paradisũ de Cruce latronem intulit. Pater p̃digũ filium reuertentem lętus amplectitur; ouicula, q̃ remanserãt, humeris boni pastoris aduehitur. Greg. 4 Dial. c. 43 voluissent iniqui sine fine viuere; vt potuissent sine fine peccare. Hier. in Amos c. 9 si agamus pęnitentiam, ipse quoque suę pęnitebit sententię; si negligentia dissoluamur, & illũ pęnitebit sponsionis suę, & p̃missa mutabit; hęc non p̃uisione absoluta, sed conditionata. super Dan. ad c. 4 si p̃dixit sententiam, q̃ mutari non põt, cur hortatur

ad

qui misit me; non quaero volũtatē meã, sed eius qui misit me. descendi de caelo, vt faciã volũtatē eius q misit me.

Prob. 8 scripturae, in quibus liberè Deo, & praeceptis resistunt homines. Numer. 16 ante oculos nostros, vis erue? nõ venim'. Deu. 9. vocē eius audire noluistis; sed semper fuistis rebelles à die, qua noscere vos caepi. 11 en propono in cõspectu vestro hodiè maledictionē, si nõ audieritis mandata Dñi 17 qui superbierit, nolēs obedire sacerdotis imperio, morte moriatur. 21 si genuerit homo filiũ cõtumacē, q nõ audiat Patris, & Matris impiũ, & coercitus obedire contempserit, lapidibus eũ obruēt populus. Isai. 57 propter peccatum percussi eum, auerti faciem meã; contristatus est ambulauit tristis & sanaui eum, & cõsolatus sum eum. Iosu. 1 qui cõtradixerit ori tuo, & non obedierit cunctis sermonibus, quos pceperis ei, moriatur. 1 Reg. 8 non te abiecerunt sed me, ne regnem super eos. 3 Reg. 13 vir Dei, qui inobediens fuit ori Domini percussus est à Leone. Iob 11 vir vanus in superbiam erigitur, & vt pullum onagri se liberum natum putat, quia absque lege, quia recalcitrat; quia non percipit, quae *Dei* sunt. Psal. 148 ipse dixit, & facta sunt; nunc precipit & non fit. Ierem. 7 loqueris ad eos, & non audient te. Osee 4 populus tuus sicut hi, qui contradicunt Sacerdoti. 10 non est rex in nobis, cui obediamus, non enim timemus Dominũ, Luc. 6 quid vocatis me Domine. *D*omine, & non facitis quae dico? 19 nolumus hunc regnare supra nos. Rom. 5 per inobedientiam vnius hominis, peccatores constituti sunt multi. 13 qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. 2 Cor. 10 in promptu habetis vlcisci omnem inobedientiam. 2 Tessal. 3 *si quis nõ* obedit verbo nostro, ne commisceamini cum illo. Hebr. 2 omnis praeuaricatio, & inobedientia accepit iustam retributionem. Iudae 5 vè illis q in contradictione Chore perierunt; qui contradicit futuri suo; contradictio, inobedientia, resistere, non sunt nostrae praedeterminationis.

Prob 9 *S*cripturae, liberè homines, ac meritoriè Deo obediunt, & conditionatè praemium datur eis. Deut. 11 propono vobis benedictionem, si obedieritis mandatis Dñi. Ge. 7 fecit Noe, q̃ mãdauit ei Dñus. 22 quia non pepercisti filio propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuũ. in semine tuo benedicentur oēs, qa obedisti voci meae. Deut. 12 q̃ precipio tibi, hoc facito *D*omino. 17 facies, q̃ dixerint qui praesunt, & docuerint te iuxta legem, & sequeris sententiam eorum. 10 omnia, quę praecepisti faciemus, quo miseris ibimus, vt obediamus in cunctis Moysi, sic & tibi. Iosue 10 obediente *D*eo voci hominis & homo non obediet voci *Dei*?

psal.

psal. 17 in auditu auris obediuit mihi. Tob 5 omnia q̃ præcepisti mihi, Pater faciam. psal. 107 paratum cor meum Deus, paratum cor meum. prou. 21 vir obediens loquetur victorias. 19 qui custodit mandatum, custodit animam suam. qui negligit viã suã, mortificabitur. Ecc. 4 melior obediẽtia, quam stultorum victimæ, qui nesciunt, q̃d faciant mali. Eccl. 3 q obedit Patri, refrigerabit matrem; Ecclesiam. Iere. 35 obediẽtes simus iuxta oĩa, q̃ p̃cepit. 2 Machab. 7 non obedio p̃cepto Regis, sed legis. Ephes. 6 obedite parentibus vestris in Dño. Philipp. 2 facite sine hęsitatione, vt sitis sine q̃rela, & simplices filii Dei. Tit. 3 admone illos, princibus, & potestatibus obedire; ad omne opus bonum paratos esse. Hebr. 5 didicit ex his, q̃ passus est obedientiã. Actor. 4 si iustum vos potius audire, q̃ Deum, iudicate. 5 obedire oportet magis Deo, quã hominibus. Bern. vir obediens non procrastinat, parat aures auditori, linguam voci, pedes itineri, manus operi, se totum recolligit, vt mandata peragat imperantis. Vtatur intẽllu in bono, quo & in malo vti potest. Ioan. 7 si filij Abrahæ estis, opera Abrahę facite. 9 oportet operari donec dies est. Leuit. 16 si audieritis me, frustra seretis semẽtem, q̃ ab hostibus deuorabitur. Ezech. 3 si conuersus fuerit iustus à iustitia, & fecerit iniquitatem, non erunt in memoria iustitiæ eius quas fecit. Matt. 6 si oculus, seu intentio nequã; totũ corpus, cõgeries operum tenebræ. Ioan. 12 si q̃s mihi ministrauerit, vbi ego sum; illic & minister meus erit; Honorificabit eum Pater meus, qui in cælis est. Ex his, & omnib' semper opera, virtutes, merita in nostra libertate; nec p̃determinata; imò sub conditione relicta ad præmium.

Probant Patres; Decreta Dei quũ ex parte sui, antecedentia, non esse vltimo decreta, sed conditionata, & attemperata nobis. 1 Ciprianus tract. 4 de mortalit. qualem te inuenit Deus, cũ vocat, talem pariter & iudicat; sciãt oẽs Ecclesiæ, quia scrutator renum, & cordis Deus. 2 Hieronym. Damaso, Deus q nullis contra se viribus superari põt, publicani p̃cibus vincitur; Niniue fletibus stetit. Christus in paradisũ de Cruce latronem intulit. Pater p̃digũ filium reuertentem lętus amplectitur; ouicula, q̃ remanserãt, humeris boni pastoris aduehitur. Greg. 4 Dial. c. 43 voluissent iniqui sine fine viuere; vt potuissent sine fine peccare. Hier. in Amos c. 9 si agamus pęnitentiam, ipse quoque suę pęnitebit sententię; si negligentia dissoluamur, & illũ pęnitebit sponsionis suę, & p̃missa mutabit; hęc non p̃uisione absoluta, sed conditionata. super Dan. ad c. 4 si p̃dixit sententiam, q̃ mutari non põt, cur hortatur

ad eleemosinas pauperum, vt sẽtentia *Dñi* cõmutetur. ibid. bona agenti se asserit polliceri, & si malè fecerit, dicit se suam mutare sententiam; nèc *Deus* hominib', sed vitijs irascitur, q̃ in hõne, si nõ fuerint, non punit; ꝙ mutatũ est. 5 Orig. hom. 3. ad c. 3. Iudic. si te ipse emendaueris, si te ipse correxeris, pius est *Deus*, & misericors, q. vindictã temperet ab eo; qui illũ pęnitendo pueniat. 6 Aug. hom. 50 ca. 11. iudicet seipsum homo dũ põt, mores conuertat, ne nolens, præter volũtatem à *Dño* iudicetur. hom 41 si fecisse pęnitet, cur adhuc facis, q̃ malè fecisti; si adhuc facis, certè non es pęnitens. Hieron. ad Rustic. de pęnitentia; septies si iustus cadit, per pęnitentiã resurgit; si conuertatur peccata donantur, nec iusti vocabulum amittit. Ibid. de pęnitentia Dauid; qui sua confessus peccata, statim meruit audire, *Dñus* abstulit; corruptæ cicatrices à facie insipientiæ meę; fæditatem in sanitatis decorem commutat; qui sua confessus peccata, & dixerit, putruerũt, corruptæ sunt cicatrices. 8 Ambros. in pol. Dauid; *Dñm* dolor intimi mouet affectũ, vt Nathan, diceret, qm̃ te pęnituit, & *Dñus* transtulit peccatum tuum. 9 Hierony. ad Rust. vnum scelus Achab, & Iezabel, conuersus ad pęnitentiã Achab pęna differtur in posteros; Iezabel in scelere perseuerans, præsenti iudicio condemnatur. Chrisost. de repar. lapsi; talis, mihi crede, pietas Dei erga hõnes, vt nũq̃ spernat, si ei sincere, & simpliciter offeratur. Idem, si ad summũ quis pueniat malorũ; inde velit reuerti ad salutis viam, suscipit, amplectitur. idem; si non potuerit quis explere omnẽ satisfaciẽdo ordinem, qualem breui tempore gestã, non respuit, suscipit, nec patitur, quis exiguę cõuersionis pdere mercedem. Idem, *Dñs* ad Eliam, vidisti Achab, quia fleuit in conspectu meo, non inducam malum in diebus eius. 10 Greg. hom. 10 in Ezech. si eius pęnitentia placuit, qui timebat pdere psens sæculum; quomodo męror amaritudinis, qui amittere timent Deum. *Hieronym. in* in Proœm. Ionę. Niniue predicãte Iona ex pęnitentia meruisse veniã, sed quia ad vomitum redijt; ex ira *Dei* subuersa. Idem in Prol. Naum. Niniuę ne diuinę irę interitum sustinerent, pęnitentiam egerunt, accepta misericordia grauioribus se criminibus implicati, Dominus zelans, & vlciscẽs Dñus. 11 Aug. de ver. & fal. pęnit. c. 5 repbat perfidos, dicentes semel peccantibus pœnitentiam pdesse, quis non semp peccaret, si semper posset redire. errant nimium, imò ideo multo displicẽt, quia semper psto est ea destruere. destruit ne soluatur quod creauit, ne corrumpatur ꝙ amauit. infra. nec dicant, quem cœcum bis illuminauit, quem leprosum

bis

bis mundauit? ideo nõ scribitur aliqs, nisi semel sanatus, vt quisque timeat mergi peccato; ideo tot claudos, tot aridos, tot cœcos, ne desperet de se peccator. toties opus miserantis, quoties confessio penitentis. qualis medicus, qui malũ iteratũ nesciret curare. qui me confessus fuerit; qui inuocauerit nomen Domini saluus erit. *Septuagies septies.* Infra, sciebat enĩ sæpe iustos ad veniam venire; vt quotidiana offensio, quotidiana remissio. nisi misericors, perseueraret in petitione, nõ docuisset psistere, dimitte nobis debita; hæc non insinuant decreta absolute vltima, antecedentia, q̃ physicè vnum determinent. 12 Aug. ad Maced. epist. 54 si peccator nobis dicat, aut date mihi eundem iterum pœnitendi locum, aut desperatum me permitte, vt faciã quidquid libuerit; & si me à nequitia reuocatis; dicite an prosit ad vitam futuram; si fleuero, si vixero melius; si charitate, quæ operit multitudinem flagrauero ardentius in pauperes; si me penitendo vehementius, q̃ prius excruciauero. qs nostrum ita desipit, vt huic homini dicat, nihil tibi ista pderunt in posterum, vnde saltem huius vitę suauitate pfruere? auertat Deus tam immanẽ sacrilegij dementiam. 13 Esychius super Leuit. Cõtra Nadab, & Abiù, non poterat exuri peccatum in conspectu Domini, cui cũcta aperta sunt; nec placet Deo qui iniustitiam corde inclusam, & se penitentiam agere phibet; indignus remedio Iudas, quia nõ pura mente penituit, vt verè penitenti nunquam venia negatur, falsè nunquam indulgentia datur. 14 Chrisost. hom. 31 in c. 11. ep. ad Hebr. pænituit Iudas, sed malè, laqueo se suspendit. Esau lachrimæ non pænitentiæ animi volentis, indignationis internæ. non negemus peccata, nec impudentia duros efficiat; sponte peccata puniamus, ne pendamus nõ spontè supplicia. Infra Cain. vbi ẽ Abel nescit, & peccatum reddidit grauius. Adam vbi es? & timet quia nudus; bonum vt quis peccata agnoscat; delictorũ nam tale remedium, vt continua memoria, ad dolorem; glosa, non delectationem. 15 Ambros. 2 de pæn. c. 11 in salicibus suspendim⁹ organa; nam canticum Domini in terra aliena; si caro menti repugnat; filia babylonis misera, qa Babylonis filia, q̃ Dei filia esse desinit. 16 Hieron. in Matt. ad c. 27 si frater peccat in fratrem, vt emendare valeat, potest ei dimitti; sin autem vt permaneant opera, frustra assumitur pænitentia, time ne oratio fiat in peccatũ. 17 Leo Papa serm. 3 de pass. infelix Iuda, quem non pænitentia reuocauit ad Deũ, sed desperatio traxit ad laqueum. 18 Greg hom. 10 super Ezech. pluit Dominus sup vnam Ciuitatem, & super aliam

non pluit; multi quædam vitia resecant, in aliis grauiter perdurant. 19. Aug. de vera, & fals. pęnit. c. 9. & in c. 1. Naũ Deũ vt oĩum rerũ, ita suppliciorũ scire mensuras; nec preueniri sententia iudicij, nec ei in peccatorem exercendæ pænæ auferri potesta em. Ambros. in octinario psal. 118 & Gratianus, si satisfactio fuit, veniam impetrauit, si autem veniã non impetrauit, satisfactio non fuit. Hieronym. ad c. 1. Aggæi; si videris inter mala opera, quempiam nonnulla facere, quæ iusta sunt, non est iniustus Deus, vt ob mala multa, paucorum obliuiscatur bonorum. Greg. hom. de diuite. Cauete si forte aliqd boni agatis, & mercedem in hoc sæculo recipiatis; vt Diues in præsenti vita bona recepit. Chrisost. ho. 67 ad pop. Antioch. nõ turbemur si malignos ꝓspera habere, bonos mala pati, illic corona, illic supplicia, nec malus in omnibus malus. si retributionem hic accipit, illic iam plenius punietur. Aug ad psal. 108 si Iudas teneret illud, ad ꝙ vocatus est, nullo modo ad eum, vel sua præterita, vel parentum iniqtas pertineret; sed quia non tenuit adoptionem in familia Dei, sed iniquitatem Patrum eius in conspectu Domini. Greg. 4 dialog. c. 65 si hoc, quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus; & illud exigitur, ꝙ iam per pęnitẽtiã dimissum. Aug hom. 15 de verb. Dñi; si ego prior dimisi, ait Dominus; dimitte, vel postea; nam si non dimiseris reuocabo te; & quicquid tibi dimiseram, replicabo tibi. Beda super Luc. lib. 4. c. 48 ad id reuertar in domum meam; timendũ ne culpa, quã in nobis extinctã credebamus, per incuriam nos vacantes opprimat. Aug. de cor. & grã c 8 & 9 & psal. 77 si ex bono in malum mutantur, cur Deus, nõ tunc rapuit, ne malitia mutaret eos? an qa in potestate non habuit, an eorum mala futura nesciuit? & donat *Deus*, & nec scriptura mentitur; raptus ne malitia mutaret eum. sm̃ propositũ. vocatio ista; cum piè viuunt dicũtur filij Dei; sed quia victuri sunt impiè, & in impietate morituri, non eos dicit filios *præscia Dei*. infra, credendo futuri erunt per Euangelij prædicationem; & anteꝗ factũ esset, iam conscripti in memoriali Patris. Infra; quia non manserunt nobiscum, iam nõ sũt ex nobis, si fuissent ex nobis, permansissent nobiscum. Infra, qui filij *Dei* ꝑsciti, & ꝑdestinati conformes imagini filij eius; & sm̃ ꝓpositum vocati sunt, vt electi essent; ꝑsciri, vocari secundum propositum; nec perit filius promissionis, sed filius perditionis. Infra, illi ꝑdestinati, & sm̃ ꝓpositum vocati; quorum nullus perit, & Christus datus, vt non pereat. Infra, sciebat ab initio Iesus, qui essent credentes, & quis traditurus esset eum; propterea dixi, nemo venit ad me, nisi fuerit

rit ei datum à Patre meo. Infra; non erunt verè discipuli, quia nō manserunt in verbo meo, verè discipuli mei estis. verè discipulos, Dei filios; appellandi sunt, quos regeneratos, piè viuere cernim⁹ Apud eum hoc non sunt, cui notum est, quod futuri sunt, idest ex bonis mali. ex his scribi in libro vitæ, & de eo deleri sm̃ iustitiam, & perseuerantiam; sm̃ præsciam, q̃ ab æterno facta est. hinc Ioan. qui credit habet vitam ęternam; qui aũt non credit, iã iudicat⁹ est.

Aug. ep. 12 in Ioa. Nouit *D*ñus qui sunt eius; ex his nemo sęducitur, nō dum apparuit iudiciũ, sed iam factum est; qa nouit Dominus. Si abiero, & parauero vobis locũ, ostendit eos adhuc scribendos esse operatione. August. tract. 68. in Ioan. c. 14. & glos. elegit nos ante mundi constitutionem p̃destinando, parando autẽ in operatione. Quos p̃ destinauit, hos & vocauit, & iustificauit, & magnificauit. fecit *D*eus q̃ futura sunt, quæ facturus est. Grat, de pęnit. d. 4 nouit Dñus; sm̃ iustitiam scribi in libro vitæ, quoad Dei præsciam, et sm̃ iustitiam. & Deo auctore eã operari, quorũ merito sit dignus æterna salute. Aug. ibid. sic parat nos sibi, & se nobis, vt maneat in nobis, & nos in eo. qtm̃ quisque particeps ei⁹ plus, vel minus ꝓ diuersitate meritorum. Decretum de pænit. d. 4 c. 11 in illud, deleantur de libro viuentium; sm̃ iustitiam deletur, q gratia subtracta, ea operari pmittitur, qbus damnationẽ meretur, sic peccata sm̃ p̃sciã remittuntur, cum ab æterno grã præparatur, qua vocatus iustificetur. Infra, duæ p̃ordinationes, vnaqua qs p̃ordinatur hic ad iustitiã & remissionẽ peccatorũ; altera, quis prædestinatur ad vitam in futuro obtinendam. infertur, si aliquis p̃ordinatus ad vitam, ergo prædestinatus ad iustitiam; si consequitur vitã æternã, consecutus est iustitiã; sed nō conuertitur; multi participes primæ p̃ordinationis, ad quos secunda, & eius effectus minime pertinere probãtur; multi primæ præordinationis participes erant; sed qa exierunt ex nobis, & nō erant ex nobis, nec manserunt nobiscũ; si illius p̃ordinationis nobiscum participes essent, mansissent nobiscum; vnde si ad sm̃ præordinationem referretur, mansissẽt nobiscum; præsentis iustitiæ participes in ea non perseuerant; nec qui cœperit, sed qui perseuerauerit saluus erit; vnde manere, participes esse, non recedere; præordinationis nobiscũ, sm̃ præsciam non absolutam, vltimò decretã, sed conditionate debent intelligi. Decretum eap. 12. fuistis aliquando tenebrę, nunc autem lux in Dño. Eramus natura filij iræ. Blasphemus fuit, nunc miam cõsecutus. Alias oues habeo, q̃ non sunt ex hoc ouili; vt filios Dei, q erant dispersi congregaret in vnum. præscia Dei, erant oues,

& filij, vt qualitate præsentiũ, nõ specie tm̃, sed etiã ante Dei oculos essent filij iræ, & perditionis. & Apost. de se, nõ ait, videbamur esse, sed eramus & nos natura filij iræ; nec ait reputabamini, sed fuistis tenebræ, nunc autem lux in Dño. vt qui in Christo renascuntur, eius sanguine à diabolo redimuntur; & vt isti futuri filij Dei, prius filij diaboli, ita qui recedunt à iustitia, futuri filij perditionis; cum piè & fideliter viuunt, verè filij Dei, & æterna beatitudine digni.

Arguent Thomistæ C. ibi authoritas non est; cum viderentur piè, & fideliter viuere, sed cum piè & fideliter viuerent. ℞ non videri bonum, ꝓdest: sed esse; at Deum videre est esse; videt ꝙ est, nec videt absolutè ante suũ velle absolutũ, sed ꝓuisione æterna, ꝙ vellemus, ꝙ est conditionatè scire; non Dei, cui nulla conditio, sed nostræ voluntatis amator, q fecit te sine te, non saluabit sine te; nec à bono in malum commutantur, qui numq̃ veraciter boni fuerunt. sic Ezechiel, si auerterit se iustus à iustitia sua, non quam videbatur habere, sed quã veraciter habet. Contra ibi; non erant in numero filiorum, qñ erant in ꝓfessione filiorum. ℞ participatione hæreditatis æternæ, forma ꝑfecta hoc modo tm̃ filij; nisi participes æternæ beatitudinis; at dedit omnibus potestatẽ filios Dei fieri; expectatio, & spes creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat. Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei. Gemimus, adoptionẽ filiorum Dei expectantes; hinc Aug. modo tãtũ, hic creaturæ, non dum forma filiorum perfecta; nõ sunt filij Dei nisi particeps æternæ beatitudinis. Contra, filijs prædestinationis peccata secundũ iustitiam non imputantur. ℞ error; nam filij *vt* ait decretum, dicuntur, aut *præ*destinatione tm̃, de quibus *Ioan.* vt filios congregaret in vnum; aut prædestinatione, & spe beatitudinis æternæ, de quibus, filioli adhuc modicum vobiscum sũ. aut merito fidei, & præsentia iustitiæ, si dereliquerint filij eius legem meam; & sm̃ præsciam, & iustitiam. illi, qua bono in malũ deficiunt vsque in finem ad supplicium; & qui vsque in finem in bono pseuerant, filij adoptionis æternæ. C. ibi videtur Gratian. negare præsciã. ℞ hoc sensu tm̃, vt peccata dimissã, nec redeãt in Dei ꝑscia. C. reddit iniquitatem Patrum in filios, & nepotes. ℞ ex Greg. 15. mor. c. 22 dum culpa parentis, originali labe anima ꝓlis polluitur, non reddit: cum baptismo liberamur; non parentum culpas, sed quas committimus habemus. Cõt. Ezech. 18 si auerterit se iustus à iustitia, fecit iniquitatem, oẽs iustitię, quas fecerat non recordabuntur, in peccato morietur. ℞ Greg. cum ma-

la cōmittimus sine causa ad memoriam bona nostra transacta reuocamus. in perpetratione malorū, nulla debet esse fiducia bonorum p̄teritorum. C. bona prima p mala sequentia mortificata reuiuiscunt, si postea bona fiant; ergo mala, si iterū in peccatum reddis, redeunt. ℞ aliud in bono, aliud in malo; bona communicātur, non mala. C. ab æterno præsciuit *D*eus remissionē nō valere ei ad vitam æternā, qui sm̄ iustitiam consecutus est remissionē non sm̄ electionē, & prædestinationē. ℞ cui peccata dimittuntur sm̄ iustitiam plenè, & purè ei dimittuntur; sub nomine præsciæ includitur p̄destinatio, in tempore iustificatio, gloriæ æternæ retributio; & comitantia est præsciæ, cum peccata dimittit; nec finaliter peccatum redire patitur, vt ad beatitudinem perducat; & hoc est sm̄ præsciam peccata dimittere. Cōtra, voluntas Dei fiet; voluntas Dei statuit præcepū nō p̄teribit. Oīa q̄ voluit fecit. ℞ vt exprimit scriptura: si feceritis; si pænitentiam egeritis; si vocem Dñi audieritis; q ex Deo est verba *D*ei audit. 2 voluntas stabit tā absolutè, q̄ conditionatè, tā voluntate signi, q̄ beneplaciti. nil absolutè exequendū à nobis p̄finit, nisi velimus nos; quū ex parte sui oīa dat ad bonū, & finem, sufficientia; paratus dare concursum, qbus denegat, non nisi demerito. Celestin. 1 Ep. ad Episc. Galliæ. ca. 1. Ita Deus opatur in cordibus hominum; atque in ipsum arbitriū, vt sācta cogitatio, piū cōsiliū, mot⁹ ad bonū ex Deo sit. Contra motus, ergo p̄motio, & p̄determinatio. ℞ Trident. arbitrium motum, & excitatū, determinat quū ex parte sui, inclinat, p̄mouet ad bonū; non passiuè vt arbitrium sit determinatū intrinsecè; solū extrinsecè. 2 nō qn possit reniti, & resistere in sensu composito, stante motione. 3 non q efficax ex se absq; concursu, q pendet à consensu. C. p̄mouet De⁹ efficaci motione cām nāralē, & liberā ad bonū, non ad malū; qa Deus non prima causa mali; 1. 2. q. 112. ar. 3. ad 2. ℞ p̄mouet, quū ex parte sui, non determinat intrinsecè, sed q̄ quū ex se nata est esse efficax. 2 efficaci, vt prior à quo, non vt in quo. 3 efficax dum facit bonum.

An scripturæ, Reuelationes, Præcepta, Patres, quæ futura sub cōditione promittunt, sint innixæ decretis antecedenter efficacib⁹, quibus Physicè vnum absolutè liberè voluerit Deus à nobis, ante nostrum consensum. 13

CErtum decreta Dei antedēntia, quū ex parte sui esse ad vnum. Dei p̄cepta ad bonū; Deū dare necessaria vt velimus bonū. Ita Magister, Alensis, Bonauentura, SCOTVS, Thom. Molina, Suarez, & oēs: at Deum facultatem arbi-

arbitrij decreto efficaci determinare vt velit vnum. non esse in potestate arbitrij reniti diuinis mandatis, obtemperare. cõcursum Dei esse p̄uiè, efficacem ex se ante consensum creatæ voluntatis, & præsciã conditionatã, quã Patres, scripturæ, Doctores semp p̄uisionẽ: ô altitudo sapiæ; scrutans corda; quos præsciuit conformes fieri; nulla creatura inuisibilis in conspectu Dei. & ante decretum absolutum, & vltimum dari in Deo certã notitiã infallibilem contingentiũ, quæ pendẽt à causis liberis; qua Deus inclinat aurem suã, vt saluum faciat; qua est p̄tector. Qua Deus eripit de manu peccatoris, & agentis iniqua; qua Deus est patientia mea, & spes mea. Qua sẽp protector. Qua cũ deficit virtus, nõ derelinquit. Qua nõ se elongat. Omnes vias nostras præuidit. Nouit oĩa nouissima, & antiqua. mirabilis scia ex me; non est occultatũ os meũ à te. Proba me Deus, scito cor meum. Videt si via iniquitatis in me est. Deduc me in via æterna. hæ conditionatæ præuisiones.

Dico. Nequit absolutè, vltimo Decreto, velle efficaci determinare voluntatem nostrã antecedenter ad consensum liberum absque consensu, saltim cõditionatè præuiso; hinc conditionata præuisione cognoscit Deus hæc futura, qd vellet, qd faceret, videt si via iniquitatis in nobis est. Præuisio conditionata est ab ecclesia, & scripturis. Psal. 128. vide si via iniquitatis in me est. Oratio Ecclesiæ, nulla nocebit aduersitas, si nulla dominetur iniquitas. si peccator ingemuerit, non recordabor. d. 4 C. p̄rescit se cooperaturũ. F ob præuisum peccatum reprobat. ibid. si non est iudicium de facto in exitentia, nec quasi in præscientia, ibi Scot. de ratione vt causa, quæ vt nulla ex parte nostra.

Prob. 1 si hanc tollis sciam, derogas thesauris sapiæ, & sciæ Dei; allucinans, attentans procedit Deus, in his q̃ liberè vult à nobis, & quid vellemus nos. 2 Deus in quouis rerum ordine, quo ponit creaturas liberas, sinit suos motus agere; ergo videt qd agerent, non absolutè, qa non sine Deo; ergo conditione si velit; 3 opere huius, magis propriè, & suauius scia, p̄uidentia, p̄destinatio, & humana libertas nectũtur; qa decreta vltima, q̃ nos p̄determinant ad vnũ, nil saluare possunt. 4 Lutherus, Caluinus indifferentiã in operando funditus euertunt, ex solo decreto absoluto, efficaci ex se, absque consensu; præuiè præfinitum. 5 dari sciã ex coniecturis in Deo, quid causæ liberæ in his, vel illis circumstantijs agerent; nec certam, & infallibilem habere notitiã, & definitum iudicium ferre, hoc esse aut non esse; si illud fieret. R co niect y ræ moralem certitudine in-

inferunt; non logicè, aut metaphysicè, q excludat dubitationē ex parte rei cogni'e. Contra, Deo moralis certitudo valdè incongrua. 2 si vocatio efficax in vno leuiter tentato, intrinsecè efficax in alio, quātumuis grauissimè tētato; ergo semper equè efficax nec humanum insistit arbitrium. 3 congruè vt per pportionē eius cū subiecto in quo recipitur, eo modo, quo qs vocatur à Deo. 4 Scot. 2. d. 28 Deus offert dona arbitrio disposito, si nō resistas gratie, nec pōt cauere ne resistat, dū est in peccato, vt ex parte arbitrij seruari pōt iustitia: sed cum justitia non habetur, seruari non potest iustitia.

Prob. 2 decreta antecedentia non sunt physicè efficacia, quib' non possit coniungi dissensus. 2 ab huius nāræ decretis, absolutè ad vnum, est inseparabilis prædeterminatio: ergo non sunt absolutè ad vnum efficacia, vbi manet pōa pximè ad actum cōtrarium. ℞ non in sensu composito, qui ad actūm reduci possit. Contra, pōt diuinam reicere inspirationē; non ea pōa, q ad actū reduci possit. 2 hæc indifferētia, vt arbitrium motum, & excitatum possit dissentire; q nulla circumstantia ad actum reducenda sit, respū motionis, ergo stante motione ad vnum, non est libertas. 3 hēt arbitrium, vt excitationi, & motioni resistere possit; at his suppositis nullum resistit arbitrium, ergo nulla libertas. 4 verè libera voluntas si obtemperare, aut refragari potest; si vno instanti dissentit, in alio pudefacta auscultat. 5 pōa ad dissensum nominis, & vocis esset, q numquam redigi posset in actum; nec Caluinus hanc potestatē denegaret. 6 arbitriū sub decreto, q est ad vnum, & quibusuis circumstantijs necessarijs præuiè ad actum; elici actum contrarium, vel omitti ad quem præmotum, est impossibile; ergo impossibile, pōam ad carentiam asensus, & oppositum actū. cui impossibilis est actus, ei impossibilis est pōa pxima vt eliciat actum. 7 nomine dumtaxat ponit in arbitrio pōā ad actus oppositos. 8 nec hæretici negant, Deum liberè agere cū determinat volūtatem, & homines habere plenum, ac perfectū iudicium rōnis, cum aliquod eligūt, & spōtè eligere; sed absoluto decreto *Dei*, quę à nobis fiunt; & Deo decernenti resisti nō potest, titulus sine re; res de titulo. Da conditionata, quoad actus nostros si velimus; si fecerimus; si vocem *Domini* audierimus; nisi humanum resistat arbitrium; & hęc intellectus Dei infinitè comprehensiuus, non extra se in sua essentia, vbi relucent omnia. ℞ Aluarez; error Caluini, non in Decreto; in physica, & efficaci pmotione ad vnum: sed destrui arbitrium, tolli libertatem Contra eadem principia sub eisdē terminis,

nis; vnam inferunt conclusionē: 2 ab vno, vt vnū; nulla relicta in differentia, & libertas. 3 hęretici nec ponunt aliā necessitatem, actuū nostrorū, q̃ ex suppositione diuini decreti, & diuinę motionis; & tñ re ipsa tollunt arbitriū. 4 Christus ait vis sanus fieri? ergo donum Dei, quoad Christum trahimur, non vult *Deus*, vt sit efficax ante consensum, ergo nō pręuię. 5 pręcepta Dei vtique ad vnum; Dei velle, vt velimus illud vnum; Dei promissa propter hoc vnum; at efficax non sine rōne habita ad arbitrium, & impleri debet nostro consensu, non ante cōsensum præuisum à Deo; non absolutè, saltim conditione si velit. 6 tollit grām sufficientē, & simul arbitriū; causa, quę agit vt mota, si necessariò physicè mouetur ad vnum, necessariò se mouet ad vnum. 7 motio efficax nulla ratione habita ad arbitrium; si necessariò cogeret, non alia ratione cogeret, quam physicè prędeterminaret ad vnum. 8 motio efficax predeterminat ad vnū quod est prędeterminatū ad vnū non est liberum, ait Luther; est liberum Thomistę; ex pręmissis, aut antecedente; quę rectè inferunt in modo, & figura vna conclusio. ℞ per motionem, quę essentialiter pręuiè à se efficax, & determinat, non tolli entitatem pōtiæ, quę cum actibus oppositis potest coniungi. Contra, cum actibus oppositis non coniungitur; ergo non libera ad actus. 2 est ei antecedens suppositio necessaria, vt fiat vnum. 3 ea posita ineuitabiliter determinatur ad assensum, manente pōa ad actum contrarium, non in sensu cōposito; sic copularet duos actus cōtrarios; sed quem voluntas fortè produceret si careret illo decreto, & motione pręuia ad vnū; ergo ea data non est libera. 4 nequit esse dissensus, stante motione ad vnum pręuiè; at *Trident.* arbitrium motum, & *excitatum* potest sub motu, & excitatione. 5 motio, & excitatio, non est determinatio physica; excitari, & moueri, cui potest *reniti*, non est absolutè vnnm *physicè pręuiè* determinatū ante *consensum*. 6 radix Caluini, & Lutheri, ex qua venenum; gratia sui natura prędeterminat ad vnū; Deus antecedenter ante pręuisionem aliquam in actibus liberis. *Deum* velle absoluto decreto peccatū; non solum pmittere, pręscire, sinere nostros motus agere. & vt Scot. 1 d. 37. *De'* daret, si per nos non staret; paratus est dare; dat antecedenter, & daret consequēter si voluntas creata. *Deus* non vult me velle cōsequenter, quod vult me velle antecedenter; nec aufert rectitudinem à voluntate creata, & actu suo absque demerito; non aufert voluntati rectitudiuem, paratus dare. quod vult antecedenter, vellet consequēter, nisi impedimentum voluntatis

tatis

tatis creatæ. Demum, sana fide, nequit dici Deum decreto absoluto velle, vt actus mali fierent; secus non tantum permitteret; vellet, intenderet, preueniret vt fierēt; prima radix; origo mali à Deo; voluntatem creatā determinaret vt velit; & virt' creata malè vult, quia Deus sic vult eam velle; nā antecedenter pdeterminaret, vt vellet. rectè Scot. 2 d. 37 ad argum. Deum multa velle voluntate signi, & antecedente; q̄ à se ꝓhibita voluntate efficaci, & beneplaciti: nec oīa absolutè vult, quę antecedenter vult; voluit Isaac immolari, & absolutè, ne extendas manum; ꝓhibuit antecedenter Adæ de ligno vitæ, & permisit commestionē, cooperatus est ad actū; signū duplicis velle signi, antecedentis; beneplaciti, & consequentis. Adde Scotum, nullibi circa actus nostros prædeterminat Deus, p̄definit, sed decreta antecedētia quantum ex parte sui, in ordine ad nostros actus. Contra ex 1 d. 38. D. prima determinatio respū factibilium à voluntate; vbi intellūs apprehendit ad fore, & nō fore. N, intellūs offert simplicia, & complexiones contingentes; voluntas facit determinatè vera; quæ ad veritatem absolutè spectant; ibi intellūs cognoscit existentias; si voluntas determinatè se habet ad illud. T, determinans voluntas ostensum ab intellū, facit complexionem veram; contingentia ex parte obiecti absolutè vera per actū voluntatis; ob contingentiam ex parte obiecti. Quodlib. 14 T motio contingēs in esse obiectiuo, qa voluntas determinatur in se ad alterā partē. ℞ hæc apud Scot. de futuris in esse absoluto, velle quo res ponītur esse. De actu vbi res immediatè à Deo, & contingentia à prima causa: non de actu libero, ad quem Deus voluntate antecedēte, & voluntate signi dat ex parte sui sufficientia vt agam'. hinc 3 d. 17. q. vnic. ad 1 Deus nō operatur in nobis, nisi cooperāte liberè nostra voluntate d. 73 V. non est alia prioritas, nisi perfectionis, eminentiæ, vt causant effectum communem.

Arguent Thomistæ, Aluarez, Deum absolutè, voluntate efficaci prędeterminasse omnes act' liberos. 1 Deus decreto suę voluntatis, non aliter causat in tēpore; psal. q̄ voluit fecit. dixit & facta sunt. 2 Aug. 83 q. 3 hoc est aliquid fieri Deo agente, ꝙ Deo volente. in psal. 114. Iustus Dñus in omnibus vijs suis; Deum hoc est velle, ꝙ facere. 3 Dei volitio antecedit æternitate actionem creaturæ; ergo prius vult vt velim, quam reipsa velim; ergo p̄determinat ad volendū. 4 si De' præscit, quid vellem; & non voluit vt vellem; homo ex se posset velle; velle Dei subesset nobis; ergo antecedenter determinat. 5 duæ volūtates non conueniūt,

N nisi

nisi vna supponatur alteri, & supposita prescia causalitatis; ergo non datur prescia certa ante decretum; nec voluntas humana ē aliqd determinatè factura, quin prius voluerit Deus eam facere, & cũ ea concurrere. 6 Deus simpliciter causa prima; ergo tam in agendo, quam in determinando simpliciter primus. 7 nil volitum quin precognitum; ante decretũ nil determinatè cognitum; ergo neqt esse ante decretum præuisio 8 non fertur Dei voluntas nisi in p̄cognitũ; voluntas nostra neqt esse p̄cognita; ergo preuolita; & p̄cognita Dei voluntas. 9 concursus Dei generalis est ex se determinatus, singularis, & indiuiduus; ergo decreto solius voluntatis. voluntas enim Petri se sola absque Dei cõcursu nil põt; 10 scia ante actum voluntatis, qd faceret, ex hypotesi quod sit paratus, facit Deum dependentẽ.

Ad 1 decreto, quo vult à se immediatè fieri, absque alio fiũt; dixit & facta sunt. q̃ voluit fecit; quo vult, & determinat, si velimus nos; sub ditione nostra; non absque consensu nostro; sub te appetitus tuus; ne comedas; si benè egeris. si vis sanus fieri. Ad 2 id est fieri Deo agente, quod volente; quia non alio agit extra, quo vult. 2 Deum velle, est precipere vt velimus; hoc fac & viues. noli emulari in malignantibus. patientiam habe, & oĩa reddam. Ad 3 præit absolutè, & conditionatè, si velit; voluntas Dei, dedit Deus dona quibus possim' & velimus; & adiuuat; & vt ipse velit prius absolutè id, quod fieri liberè à nobis præcipit, implicat. 2 antecedit in esse absoluto, hoc erit, Deus vult; id faceret creatura, Deus reuelat scripturis, finit nostros motus; ne dicas per Deum abest. nolite obdurare corda vestra. nemini viam præclusit. antecedit voluntas Dei, vt velimus., dat quibus possimus. Ad 4 semper voluit vt vellemus; at liberè nostra finit; nos liberos condidit; nec ex se potest velle; cum Deo, à Deo. Ad 5 decretum Dei, est vt libera sit volũtas, exhibet cõcursum paratum ad bonum si velit; hoc conditionatè videri, non est sine Deo, qui vult, vt velit, si ipsa vult. nec est absolutè velle sine Deo; hinc non cõcurrunt, nec concidunt à casu, sed semper sub Deo. Ad 6 tam in esse, quam agere primus, dãs esse, velle vt faciant, si velint: expectat vt misereatur nostri. efficax volitio creata à concursu creature nequit prescindere; nec antecedẽter absolutè volita. Ad 7 decretum antecedens, si velit, coexigit quid vellemus; nostros motus finit, imbibit. 2 repugnat ante nostrum velle, sub conditione, quod Deus voluerit nos velle; nequit præsciri, qd vellemus; semper velle Dei præsupposito, quod det necessaria, & exhibeat concursum ad volendum.

Ad 8 nō p̄cognita ante velle Dei tam absolutè, q̄ conditionatè; absolutè, & efficax, qua res vltimò erit, supponit velle absolutū Dei: at conditionatè, supposito quod velit Deus, quid vellemus; & in omni statu quo nos ponit, quid ageremus; sic allicit, sic suauiter disponit, sic corda trahit, sic sub te appetitus. sic p̄cepta, ne comedas. ambula coram me. Ad 9 cōcursus Dei generalis, quāuis ex se determinatus ad bonū; non tamen vult absolutè efficaciter antecedenter bonum, volendum à nobis liberè, sine consensu libero. 2 nil volitum, quin precognitum; si *Deus* non cognoscit certò, quid creata voluntas esset factura cum suo concursu; nō pōt concorditer effectum futurum ex ipsa absolutè velle, sine suo concursu. 3 si Deus voluit suas causas liberas, suos motus connaturaliter; hoc est velle cū causis secundis, & agere agentibus illis, non agere illis nolentibus; hinc determinatam futuritionē non suscipiunt in tempore, nisi cum voluntate creata; ab æterno supposito decreto, quod velit vt creata voluntas liberè ageret; vidit, quid ageret presciuit, predestinati sm̄ presciam. altitudo sapīæ, & sciæ Dei. nouit facta, quā fienda. nulla inuisibilis creatura in conspectu *Dei*. Ad 10 in Deo oīa antecedenter, qui dat nerīa vt possimus; comitanter concursum, cum quo possimus; consequenter ipse ad vitam predestinat; & preordinat gratis; nil boni fecisti, & dat; habemus Deum debitorem, quia ipse se debitorē fecit. Preuenit aspirando; prosequitur adiuuando; non predeterminat act᷒ nostros prius faciēdo.

An præscientiā Dei, Patres, & Doctores saltim sub conditione admittant; vt referant infal ibilitatem vocationis, conuersioni, & salutis æternæ consecutionē. 14

Avg. presciā Dei supponit ante infallibilem vocationē, & conuersionem de cor. & grā. c. 7 horum si quisquam perijt, fallitur Deus. de don. perseu. c. 12 p̄sciā beneficiorum Dei, quibus certissimè liberantur, quicumq; liberantur; prescīa, certitudo infallibilis ad cognitionē spectant. 15 trin. c. 27 nil volitum, quin p̄cognitum 7 ciu. c. 30 sic Deus res administrat, vt eas proprios motus agere sinat. psal. proba me Deus, & scito cor meū. vide si via iniqtatis in me est; hinc scīa simplicis nōe dat obiecto esse poßibile; conditionata petit obm̄ cōditionatè futurū; absolutū ante scīam visionis, q̄ pendet ab absoluto, & vltimo Dei decreto. queuis scīa præsupponit obm̄ cognoscibile, iuxta statū, quem illa scīa petit. Quare ordo in *Dei* scīa & decretis; 1 intellūs scīa simplicis notitię, seu nāali, attingit possibilia q̄ quouis tempore, or-

alteri pro quo meruit. 1 d. 17 q. 2 GG. ad actum liberum volūtas, non grā causa prior; secus si grā causa prima, actio non libera; vt grā naraliter moueret; voluntas naraliter moueretur: causa secunda sequitur actionem primæ, nec potest mouere ad oppositū eius, ad quod prima mouet, sic semel habens gratiam, nō posset amplius cadere. 4 d. 49. q. 6 GG causa secunda preuenta à superiori agente vnum oppositum, nō pōt pōa pxima exire in aliud.

Probāt scripturæ. 2 cor. 3 omnis sufficientia nostra ex *Deo* ē; ergo nō efficacia sine nobis. Ad Ephes. 2 gratia saluati estis per fidem, non ex vobis donum Dei ē. vbi Conc. Aurausic. 2. Can. 5 qui enim fidem esse nāralem, ab ecclesia Christi sunt alieni. 2 si quis sine grā nobis credentibus, volētibus, sperantibus. non autem per infusionem, & inspirationē; infusio, & inspiratio per grā, non determinat. Can. 7 bonū per naturæ vigorem, absque illuminatione, & inspiratione, q dat omnibus suauitatem in cōsentiēdo, & credendo, hæretico fallitur spiritu. non sumus sufficientes; sine me nihil potestis; illuminatio, inspiratio, sufficientia, sine qua non possumus, non pdeterminat; suauiter allicit ad consensum. Can. 25. Credimus bonum nos nō incipere, & postea Dei mīa adiuuar; sed ipse fidem, & amorem sui inspirat; inspirare non est absolutè prædeterminare.

Probāt a scripturæ Iob 22 stulti Ethnici, cardines cæli perambulat, & nostra non considerat; in manu Dei & nos, & sermones nostri. Tua, prouidentia, Pater cūcta gubernat. Attingit à fine vsque ad finem. Quod respiciat nostra, & quid facimus, & facerem⁹. Gen. 2 posuit in paradiso voluptatis vt operaretur. 3 vesceris pane tuo. 31 laborem manuū mearum respexit Dn̄s. Exod. 23 non apparebis in conspectu meo vacuus. Deut. 7 non erit apud te sterilis vtriusque sexus. Psal. 127 labores manuum tuarum, manducabis. Prou. 10 opus iusti ad vitam; fructus impij ad peccatum. vltim. date ei fructum manū suarum. Eccl. 4 vita operarij sufficiētis tibi condulcabitur, in ipsa inueniet thesaurum. Dignus operarius mercede sua *Si* filij Abrahæ, opera Abrahæ facite. bonum facientes, non deficiamus, tempore suo metemus. dum tēpus habemus operemur bonū. semper sciētes, quod labor vester non ē inanis Dn̄o. operamini ex animo sicut Dn̄o, & non hominibus, à Dn̄o excipietis retributionem. Si qs non vult operari, non mārducet. *Sa*tagite, vt per bona opera certam faciatis vocationem; opera reddunt certum. Contēplantes, ne quis desit gratiæ Dei; deesse pōt homo, si reddit in efficacem. Discant vestri bonis operibus præesse, ne sint infructuosi.

Præ-

Præcepta Dei, sub nostra conditione; si oblatio munda fuerit. Leuit. si maculam habuerit, non offeretis, neque erit acceptabile Deo. Si non audieritis me, frustrà seretis semētē, q̃ ab hostibus deuorabitur. Deut. si habuerit maculam, claudum, cæcum, deforme, non immolabitur Dño. Psal. oēs declinauerunt, propter hoc inutiles facti sūt. Prou. victimę impiorum abhominabiles Deo; vota iustorū placabilia. Ierem. peccata nostra prohibuerunt bonū à nobis. Ezech. si conuersus iust' à iustitia, non erunt in memoria iustitiæ, quas fecit. Si oculus tu' neq̃, intentio, corpus, cōgeries operum tenebræ. Seruite Dño in timore. Isa. serui mei comedent, & vos esurietis; serui mei laudabunt, vos præ contritione spirit' vlulabitis. Malach. Dixistis van' est, q seruit Dño: Roman. liberati à peccato, serui facti Deo, habebitis fructum in sanctificationē; finem vitam æternam. ad Ephes. non ad oculum seruientes, sed vt serui Christi facientes. Hæbreo. habemus grām, per q̃ seruiamus placentes Deo, cum metu, & reuerentia.

Probant 3 Patres, non Dei decreto, sed nostra culpa, & malitia, nec defectu gratiæ. 1 Grego. hom. 4 in cap. 1 Ezech. indiscretæ mentes mercedem ex bono opere acquirere non aspiciunt; quomodo ex malo opere perdatur. 2 Hieronym. in illud Oseæ 7 adinuētiones suæ coram me factæ sunt; nec dicant omnē malitiam eorum me recordatū. ait mala eorum non possunt me latere, adinuentiones apertæ coram faciem Dei, q̃ oīa clare videt. Idem, cum à Deo celare se putant, oculos eius vitare non possunt; quoniam vultus Domini super facientes mala. 3 Aug. de pænit. c. 14. & 15 consideret qualitatem criminis loco, tempore, perseuerantiam, varietate personæ, quali tentatione fecerit; si in tempore, si loco sacro; si vltrò se obtulit, si præuenit voluptatē; & si nouit, peccatū esse multū, citò inueniet Deum propitium; vbi decreta absoluta, antecedentia? Idem infra, in nōa peccati, inueniat se cuius ætatis, sapientiæ, ordinis, statum alterius, qui nō peccat; purget lachrimis; defleat virtutē, qua interim caruit; defleat ne dum, quia peccauit, sed q se virtute priuauit; nec promeruit vnde remunerari confidat, nec effugiēs de præteritis pænā, non inde expectet gloriam. Item ingratus, qui plenus virtutibus Deum nō timuit, eo culpabilior quò Deo acceptior; Adam plus peccauit, quia ōi bono abundauit. Virtus patitur detrimentum à vitio; si cadis in auaritiam, largitatem destruis. Infra; respexit Dñus ad Abel, & munera; sed prius Abel; sumens mentem, quam nouit humilem, puram; remunerauit largitatis munera; Ad Cain

non

non respexit; mentem eius, quā viderat, qa non cognouit, eius munera non respexit, in iudicio cordis, qua mente, qua affectione. Infra; cohibere à ludis, à spectaculis seculi, si pf:ctā vis consequi grām; Dina si se cohibuisset; si inter suos mansisset, à raptore corrupta non fuisset; vbi decreta absoluta? vbi physica præmotio? Infra; quisque caueat sibi, eligat q̃ imitetur; non sequatur, quem animus damnat; q̃rat fructus dignos; digni virtutum fructus. vt sic pacetur Ecclesiæ vt placata dolore, & gemitu impetret veniam; ex his nil absolutè, vltimò velle, & decreto absque nostro consensu. 4 Leo Epist. 90 ad Rusticū c. 9 & 10. penitenti vtilius dispendia pati, q̃ periculis obstringi; nō est libera à laqueis, qui se mundanis voluerit implicare; sub nostra libertate actus; non prædeterminati, absolutè, vltimo decreto. Nicæn. c. 11. si qui Dei gratia vocati, animus eorū, & fructus pænitentiæ attēdatur. Greg. 7 in Synodo Romana c. 6. recognosce veram penitentiam non posse peragi, qua ad vitam peruenire, nisi ex corde dimittat; bona, q̃ iniustè abstulit, restituat; interim quicquid boni facere poterit hortamur, vt faciat; vt omnipotēs cor illius illustret ad pænitentiam; illustrare, nō est physicè determinare; nèc spirit⁹ Sancti illuminatio, & inspiratio, est determinans physicè, & naturaliter ad vnum; cui voluntas nō possit aliter; nec efficacia ante consensum. Innoc. 2 in Con. Romano c. 22 ad id, qui offendit in vno, factus omnium reus; quoad vitam æternam; si in vno maneas vitæ æternæ ianuam non intrabis; conditio, & promissio sub nostra potestate Aug. de pænit. c. 10 Ad id, leprosi dum irent, mū dati sunt; Deum ad cor respicere. sæpe dum quærunt, antequā perueniant, moriuntur; at Dei mīa est vbique, qui & iustis nouit parcere. Idē lib. 50. hom. 41. Age pænitentiam sanus, pænitentiam egisti eo tempore, quo peccare potuisti; si cum peccare non potes, non sic deseris, te deserunt peccata. Cæsarius Arelatens. ex Tom. 7 Bibliotecæ. Si egerit verè pænitentiam, ad Deum vadit, regno Dei non priuabitur. Aug. agens pænitentiam ad vltimum; si securus hinc exit, ego non sū securus; si scirem tibi prodesse, non te monerem, non te terrerem; tene certum, dimitte incertum; fidelis benè viuens, securus hinc exit, agens penitentiā, reconciliatus sanus, & benè viuēs securus exit. Cyprian. 4 epist. 2 ad Antonian. si infirmitate, aut periculo cæperint deprecari, & rogare, non delicti pænitentia, sed mortis admonitio compellit; nec mortis accipere solatium digni, qui non cogitant mortem. Aug. de pænit. c. 17 arbitrij quæras libertatem, vt dolere possis com-

missa

missa, non necessitatem; vix, & raro est tunc iusta conuersio; timēdum de pęnitente sero. Si vera esset pęnitentia in extremis vtique sanaret, & saluaret; at qui impęnitens finit; si semper viueret, semper peccaret, semper plenus iniquitate, semper sine fine torquebitur, & manebit absque charitate. Abstineat à multis licitis, qui per libertatem arbitrij cōmisit illicita; offerat Deo mētem, & quod offert securus offerat; ex his Dei pręcepta absoluta circa finem; actus nostri non absolutè, conditionatè voliti, cum nostro consensu; si velimus, si fecerimus; si vocem Domini audierimus. stat ad ostium, & pulsat. Surge qui dormis, & illuminabit te Christus.

Prob. rōne 1 Patres, Concilia, Scripturę nomine gratię pręuenientis, & vocationis, sentiunt inspirationem, illuminationem, sanctam cogitationem; aspirando pręueni, & adiuuando prosequere. Deus à quo sancta desideria, recta consilia, & iusta sunt opera, opera non sine nobis, nil prius nisi inspiratio, illuminatio, sufficientia ad salutem intrinsecè. 2 lumen est à Deo; in lumine vultus tui ambulabunt; in visione locutus est sanctis suis; dedit adiutorium in potente, & exaltauit electum de plebe; prius visio, quam exaltati, electi. 3 in ęternum seruabo illi miam meā, & testamentum meum fidele ipsi. si dereliquerint filij eius legē meam. si iustitias meas profanauerint, si mandata non custodierint; visitabo in virga, & in verberibus. quæ pcedunt de labijs meis, non faciam irrita; labia Dei sub conditione, qa repulisti despexisti, distulisti, auertisti. memor esto Dñe opprobrij seruorū tuorum. 4 non videbit Dñus, nec intelliget Deus Iacob? qui plantauit aurem non audiet? qui finxit oculum non considerat? qui corripit gentes non arguet, qui docet homines sciam? Dominus scit cogitationes hominum; beatus quem tu erudieris, & de lege tua docueris eum. docere, erudire, esse in refugium, in adiutoriū non est determinare, quæ à nobis agenda; nisi extrinsecè per modum obiecti, & pręcepti; nō per modum actus. Iob 14 vocabis me, respondebo tibi, operi porriges dexteram; tu gressus meos dinumerasti; vocat Deus, respondet homo, gressus nostros pręuidet.

Prob. 4 ex his 1 grā ex natura sua, & entitate per se sola efficax non est absque respū ad arbitriū, Hieronym. epist. 66 ad Cresiphōtem. dicto Pelagij, si alterius ope egeo, libertas arbitrij non est. Ait velle meum, currere meum; sed sine Deo, non erit meū. Aug. ep. 86 non ideo tollitur arbitriū quia iuuatur, sed ideo iuuatur, quia non tollitur. ergo in efficacia simul se habent. non ego, grā

Dei

Dei mecum. 2 si prius nāra, quā voluntas actum eliciat, physicè prædeterminata ad vnam partē; non pōt se determinare, nec cū indifferentia agere; nec actionē à necessitate liberam elicere. 3 cum voluntas non agit defectu huius prædeterminationis, non poterit agere; non enim habet eam; nec est in sui pōa illam habere. 4 nec seruare poterit affirmatiua præcepta; nec si non seruat, eorum ommissio poterit ei adscribi. 5 nec Deus pōt pcepta dare voluntati, quā non pdeterminat; aut pcipit impossibilia; cū sine ea seruari non possunt. 6 inanes cohortationes, vt voluntas, q̄ prædeterminata non est, conuertatur, piè agat; inanes obiurgationes, quod non cōuertatur, comminationes; iniusta supplicia. ℞ pdeterminatio ad actus supernaturales, ob subordinationem secundæ, quæ agere non pōt, nisi pdeterminata à prima. Contra, eadem est ad actus nāles & supnārales, semper pdeterminata; ergo æquè libera, aut naturalis; eadem intrinsecè ad realem entitatem peccati intrinsecè mali; ad quam oportet vt De' intrinsecè pdeterminet. ea posita, voluntas non pōt, qn in actu secundo, pquo instanti erit. 2 si numq̄ erit, ergo numq̄ libera fuit. 3 si physica determinatio simpliciter necessaria, illa vltima dispositio, in qua voluntas nata est moueri; p q̄ primo mouens natus est mouere; illa non existente impossibile est agere; illa existēte non contingenter ageret; nam nil euenit contingenter; vbi physica, & nāralis prædeterminatio est necessaria. 4 collatis causis, q̄ necesse sunt ad agere, adhuc nō necesse est voluntatem agere; ergo pdeterminatio ad vnum nō est; & si est, libertas non erit; nā cū oībus prequisitis, velle & nolle pōt cum eis componi. ℞ non cōponit, quia infallibilis. Contra, infallibilis suppositio ex causa priori prædeterminante necessariò, ergo necessitas antecedēs. 2 suppositio infallibilis determinās vnum, ergo nō indifferens. 3 pōt quis excidere à grā susceptα; Trident. q̄ positū est in nostra potestate; ergo non efficax sine consensu. 4 posito decreto, aut qualitate à solo Deo; si consensus sequitur, necessariò tollitur libertas; est necessitas antecedēs, q̄ non admittit, nec absolutè, nec sub conditione nostrum velle; nam est antecedens, qualitas à solo Deo; si pōt voluntas; ergo cum consentit, alia applicatio necessaria, & infinitè processus; vel tollit libertatem. 5 in decreto peccata cognosci non possunt; Deus nō pōt velle peccatum; ergo q̄ à Deo nō nisi exigentia arbitrij. 6 nullus distinxit inter bona, & mala, vt absolutè futura, & conditionatè, infinities possibilia, quia infinita essent multiplicanda decreta. 7 hic vocatio-

cationis modus, quo voluntas suauiter trahitur, ex aptatione, q̃ inter intellũ proponentem taliter, qua posita infallibiter operetur voluntas. 8 illud præ determinans non reqritur, vt compleat pōã, q́ est ex se sufficienter actiua; & Deus dat sufficientia in actu primo, tã in ordine naturæ, q̃ gratiæ; secus impossibilis logicè obseruantia, ei q non hēt illud determinans ad vnum; quia nō est in eius potestate illã qualitatem habere. 9 vt hæc qualitas est nãralis, si ad agendum, nrãlis esset actio; vt principium quo ageret, esset nrãliter determinans. Zaccar. ait conuertimini, & conuertar ad vos; si negat actum primum, vt quid clamat pro actu secundo? pęnitentiam agite; aperi mihi soror mea spōsa. iniustè Isaias conqritur c. 1. iudicate inter me, & vineam meã, qd vltrò debui facere; si nō complet vim actiuam in actu primo? ℞ sufficiens dat quo possit, non qcquid ad actum. si in hōis potestate non sit illud habere; eius negligentiæ ꝙ non habeat. vel homo se disponit vt mã, & subm̃: at in rōne agentis, per illud p̃determinans, & grã, quæ ẽ physica qualitas ad vnum. Contra; sub grã efficaci pōt dissentire Trident. sess. 6. c. 5. & can. 4 ergo non est p̃determinans ad vnum. 2 si pōt dissentire, numq̃ tamen dissentiet; cui impossibilis actus, impossibilis potẽtia proxima ad illum actum. 3 si neq̃ tollere, aut ponere id, ꝙ ꝓximè est præreqsitum actui, nō hēt in sui facultate actum. 4 nãra dissensus repugnat cum decreto, & efficaci motione infallibili ad vnũ. 5 sub grã efficaci, si non repugnat dissensus, non p̃determinat vnum. ℞ est indifferentia iudicij. Cōtra stante indifferentia iudicij, neq̃ cogi voluntas; vbi indifferentia iudicij, voluntas intrinsecè libera. 2 implicat voluntatem esse liberam per indifferentiã iudicij, & esse p̃determinatã. 3 ꝙ determinat vnũ, ita est efficax, vt quouis tempore, nec vlla potest fingi occasio, quin habeat effectũ, ergo nec libertas ex indifferentia iudicij. 4 vsus libertatis voluntatis est distinctus à libertate pōæ; si pōa indifferens; vsus determinatus, & impeditus. 5 non esset Deus orandus pro grã externæ protectionis, nè grauiter tentari nos sineret; nã dato absoluto decreto; si grauis, aut leuis tentatio, parum referret. 6 non magis laudandus, qui graui tentatione victor euasit, quam is de leui. 7 ex vi prioris insuperabiliter voluntas determinata ad vnum. 8 duo æquali dono, lumine, vn' manet in peccato, & suo resistit arbitrio; alter iustus euasit. Publicanus, & Pharisæus; Nabuc, & Pharao. 9 concursus causę primæ ad effectum causæ secundæ liberæ, conformis est naturæ causę liberæ, non physicus ad

vnum

vnum. 10 si non est in potestate voluntatis, nec datur à Deo; quibus non datur, nequit actus esse, imputari, aut ommissio actus.

Arguent Bannes, Aluarez, Nazarius, Gonzales, Zumel, alij Thomistæ. 1 ex suppositione sciẽ mediæ, decreti antecedentis, & non vltimi; etiam præscit infallibiliter operaturum; nec potest non operari. ℞ libertas manet; necessitas non est antecedens cõsensum, nisi absolutè; non sub conditione, & in Dei præsciã, qua finit nostros mot⁹. C. tot Patres, & Doctores, Deum præfinire ad gloriam ante p̄uisa merita; nec ledi libertatem. ℞ si electionem ante preuisa merita, vel post p̄uisa demus; nil sciæ mediæ, & cõditionatis repugnans est. 1 electio est actus à solo Deo; actus noster liber, nequit absolutè vltimo decreto, absque conditione nostra. 2 in decreto, quo De⁹ ordinat, & dirigit per media, necesse est præuideri consensum. 3 si præuisio consensus; nec se habet vt causa & ratio; sed ex parte subiecti. 4 etiam in electione Deus cognoscit certò, & perfectè media libera, quibus si darẽtur, coronã infallibiliter consequerentur; & alij pro libertate abuterentur; sic præsciuit, & prædestinauit. sic oculi Dñi ad fideles terræ, vt sedeãt. Contra, Pelagius, Celestius, Faustus, internã grã aliquando admittebant, & contra Augustinũ, qui grãm Dei humana merita antecedere; & ex nolentibus volentes facere, & falsò humanam tolli libertatem, & fatum ineuitabile induci; lib. 2 cont. duas Epist Pelag c. 5. 4 cõt. Iulian. c. 8 at si sciã mediam dedisset August. nullus color Pelagii, si grã non determinaret voluntatem, cũ non ex Dei absoluto decreto efficaci, ex nolen ib⁹ volentes redderet. ℞ gratia vtique à Pelagio data Augustino, interna, victrix, efficax, quæ ne dũ posse, sed vt velimus, & agamus, antecedenter: at Aug. vtique vt velimus, sed præscius; quomodo scit congruere. imò Pelagius non grã interior, sed exterior. hinc Pelagius, vt Hieronym. cõtra Pelag. ep. ad Ctesiphontem c. 3 frustra dedit arbitrium, si non possum, nisi me semper adiuuerit. destruitur voluntas, quæ alterius ope eget; Achilles Pelag. Aug. 1. de grã Christi c 47. si sine adiutorio nihil benè velimus, si consenserint diuinitus voluntatem, & actionem adiuuari per gratiã, nihil controuersiæ relinquetur. Bellar. 1. de grã, & lib. arb c. 11 Pelagius diuinę gratię ab humana libertate separator; ea exclusa posse pręcepta Dei impleri, gloriam consequi. Contra Pelagius sæpè eam concedit. ℞ tantũ ad facilè posse, ex Conc. Senonẽsi decr. 15. de lib. arb. D. Thom 3. c. gent. c. 147 Abulens. tract 5. in Matt. c. 19. q. 174 Castro Verbo gratia. Platina vita Innoc. 1. Aug.

c Fauſtum lib. 1. de arb c. 1. laborē hominis valere poſſe ſine grā, comparat Manichæis; iſti ſolum grām, alter ſolū laborē; pari modo in petram ſcandali offendūt; vt illi qui Chriſtum ſolum Deū, vel qui ſolum hominem. Imo de conſecr. d. 4 placuit, ex Conc. Mileuit. c. 5 q dixerit facilius poſſe impleri per grā, & ſi grā non daretur non facilè, tñ poſſemus ſine illa implere mandata, anathema: hinc Pelagius tempore Arcadij, & Honorij imperatorum induxit errorem, hominē ex puris nāræ ſine grā poſſe promereri vitam æternam. Contra, Pelag. non tm̄ extrinſecam applicantē obm̄, & oſtendentem, ſed intrinſecam, & internā volendi, & agēdi, aut dantem vim agendi, negarit. ℞ Suarez, intrinſecam, quam dat Auguſt. de grā Chriſti c. 7 nō quæ prædeterminet ad vnum ꝑ priori nāræ poſitis oibus; ſed qa egemus; nec in noſtra poteſtate eſt eius entitas; vt Conciliū Diſpolitanum apud Palæſtinam; dicebant non eſſe arbitrium, ſi Dei egeat auxilio; non ꝓpriæ voluntati cuique facere, & non facere ſi grā ad operandum poteſtatis noſtræ non eſſet; hinc ſufficere vires arbitrij; vt liberum non eſt vaticinari, miracula edere, neutrum noſtræ poteſtatis; ſic ex eo quod auxilio egeremus, Pelagiꝰ negaret libertatem. Contr. Aug. de grā Chriſti cont. Pelag. & Celeſt. c. 47 ſi dixerint voluntatem, & actionem diuinitus iuuari, vt ſine Deo nihil verè velimus, & agamus, nihil controuerſiæ. ℞ Argumentum nihil exponit de grā, vt ſui nāra efficax abſque cō ſenſu. 2 differt gratiæ efficaciam eſſe à ſe ante conſenſum, & conſenſum eſſe ſine gratia. primum negamus, ne tollamus arbitrium cum Caluino; aliud ne arbitrium extollamus cum Pelagio. Contr. Aug. difficilem putat; ſcīa media reddit facilem, nectit gratiam cum ſcīa & decretis in arbitrio; ergo non confert ad extricandū nodos, & dubia. ℞ reuera decreta abſoluta, quæ determinēt vnū magis expedita, ſi ſaluarent libertatem. 2 ſi preuiſio, præſcīa non eſſet in ſcriptura. 3 ſi Deus non fineret noſtros motus, & Patres, ſcripturæ, præcepta non eſſent conditionata. 4 ſi non eſſet altitudo ſcīæ, & ſapīæ Dei; ſed Petrus prædeſtinatus Apoſt. sm̄ ꝑſcīā; & quos præſciuit, & prædeſtinauit. Contra; quod cauſa ſecunda determinet primam ad hūc, vel illum effectū; repugnat. ℞ non eſt cauſam ſecundam determinare primam, ſed agere ad nutum primæ. 2 iam prima voluit vt ageret; dedit quo ageret; qm̄ ex parte ſui nil tollit, quin agat; hoc non eſt determinare primā; vt nec determinari à prima ad vnum, ſi vult vt liberè agat illud. 3 Deus exhibet quibus agamus, nec agit quod nos vult agere, prius q̄ videat quid ageremus

4 præ-

4 prædestinat nos ad gloriam; at non re, & vltimo velle sine meritis ad gloriā; sine cōditione nequit ante nostros actus præuisos scire quid ageremus nos. 5 absoluta voluntate Deus vult, vt velimus: sed ante cōsensū cōditione preuisum, si velimus, impossibile est scire quid velimus. 6 Deus dat affluenter, disponit omnia, attingit à fine vsque ad finem. Oculi Dñi super iustos; quid attingit? vbi libertas secunde causa prima preueniente, & agente ad oppositum, & vnum. Contra noua scia, & præuisio R scripturę semper Deo preuidisti nouissima, & antiqua. Vide si via iniqtatis in me. Aug. festinet ad lauacrum; si lumen inquirit. Aug. lucem amemus, lucem sitiamus, vt ad ipsam, duce ipsa veniamus.

An ideo res sint futuræ, quia præsciuntur à Deo saltim sub conditione; an quia absolute volitæ. 15.

Reuera, non est prenotio causa futuri; nec quod scitur futurum, est futurum quia scitur sed quia futurum à sua causa, certa prenotio; nec prenotionem sequitur res futura; sed rem futuram prenotio. Non quod scia Dei sit à rebus, sed à causis suis. à voluntate Dei antecedente, tā in esse conditionato, cum sinit causas motus agere; q̄ in esse absoluto, cum vult res poni in esse simpliciter. hinc recte Scotus voluntas tam antecedens; q̄ consequens; & beneplaciti semper p̄sciam precedit; non quin presupponatur preuisio saltim sub cōditione, vt sēper Patres, & scripturæ in his quæ vult Deus à nobis fieri, & Doctores, Deus paratus dare; voluntas antecedens; Deus nulli deest.

Dico, ex scripturis, & Patribus futura, quæ immediatè à solo Deo ideo futura, quia voluit, & præsciuit: at futura, quæ pendent à nostro arbitrio cum Deo; vtique præsciuit; sed non quia absolutè præsciuit, sed quia sub conditione, quod essent futura à nobis, ideo præsciuit. Quoad 1 partem Scot. 1 d. 39 certitudo, & infallibilitas diuinæ præsciæ futurorum absolutè in decretum refundit. 2 pars ex 1 d. 39. Y si cōtingentia nō euenirent, nèc Deº illa cognosceret, quia futurum vt sic non sequitur, imo concipitur antecedenter; prius enim futurum, est futurum per suam causam, quam intellectus illud concipiat. 1 d. 8 q. 5 Z voluntas creata indeterminata actiuè, ex se pōt in suo ordine sufficienter determinari. quodlib. 18 M vt liberā indifferentiā habet, sui determinatiua. 1 d. 39. E F. libertas pōæ manifesta, est ad velle post non velle; non ita manifesta, quod in instanti cōcipitur antecedenter; prius .n. futurū ē futurū per suam causā, & habeat velle non necessarium; causa enim libera, dum agit, hoc velle, vt prior suo actu

&

& effectu, æquè poterit aliud oppositum; sic tam successiuè, quã vt põa ptior suo actu secundo sẽ per libera; hinc nequit præsciri nisi vt causa libera ad agendum. 4.d.1 q.1. RR. causam secundam agere virtute alterius, nõ est recipere vt instrumentum, sed tm̃ habere ordinem ad simul agere. cum secunda agit, non est influẽtia noua, sed ordo causarum ad effectum communem. d.12.q.3 A dependentia non est influentia, quã agẽs inferius nouam formã, sed tm̃ ordinem ad simul agere. d.13 q.1 CC non semper causa secunda recipit motionem, tantum subordinatio formæ actiuæ; quã prius naturaliter dependet in suo motu. 2 d.1.q.1 ad 1.&2 causat effectu de nouo, absque nouitate in actu primo, recepto. 1 d. 35 si respũs causæ ad effectũ, sẽper est posterior, vt insurgat. Fallit cogitatio; quod causa sit indeterminata, vsque ad instãs, cũ causat, & tunc sit põa determinans. Causam nãralẽ determinari est hẽre formã ex parte sui ad agendum; liberam est ipsam habere volitionem respectu volibilis. Hinc Scotus semper vult, vt se determinet, quo ad actum secundum. 3.d.15.D voluntas libera, si vt volens non libera, quia hẽt formam determinatam, quæ est volitio. 2. d. 39 1 & L. eodem actu est operatiuus ab æterno, quo productiuus in tempore; hinc ita voluit, vt efficit in tempore; nunc non agit, nisi per suas causas, ita ab æterno voluit, nec decreuit actus futuros à nobis absque consensu. d.38.art.3.ad 1 dub. prima causa cõtinet, ambit & attingit omnem virtutem secundæ. 4.d.49.q. 6. G. numquam secunda præuenta ad vnum oppositum, posse põa propinqua in aliud exire. quodlib. 16. T non posse voluntatẽ determinari, ipsa tale actiuum se determinans. 1.d.39. E libertas indifferentia posita ad opposita pro instanti, quo operatur; ex his Deus non prẽscit, quid esset à nobis absque velle, & consensu nostro saltim sub conditione.

Prob. 1 scripturẽ, quẽ Deum videntem. psal. 32 de cẽlo respexit Dñus, vidit oẽs filios hominũm. finxit singillatim corda eorum; qui intelligit omnia opera eorum; prius formare; & aliud est, ab intelligere, & prẽuidere. psal. 41. intellũ tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris; & firmabo super te oculos meos; instruere antecedenter, firmare oculos super nos, est videre, non determinare. *Vidisti* Domine ne sileas; exurge intende iudicio meo. Gemitus meus à te non est absconditus. Iudica me Deus, & discerne causã meã, eripe me, & libera me. dissipat consilia gentium, reprobat cogitationes populorum, & consilia Principum; consilium autem Domini manet in ẽternum; ergo an-

antecedenter iudicat, videt, q̃ à nobis, & cõditionata ex nobis attingit Non ſpreuit, neque deſpexit deprecationem pauperũ; nec auertit faciem ſuam à me; & cũ clamarem exaudiuit me; ergo non decreuit, aſpexit. Deus De⁹ meus reſpice in me. Reuela Dño viã tuã, & ſpera in eo. Nouit Dominus dies immaculatorũ. Apud Dominum greſſus hominis dirigentur; dirigere non eſt determinare. Intellige clamorẽ meũ; intende voci orationis meę. Inclina ad me aurem tuam. Intret in conſpectu tuo oratio, inclina aurem tuam ad precem meam. Vt quid Dñe repellis orationem meam, auertis faciem à me; ergo per modum orationis, & deprecationis audit. De profundis clamaui, & Domine exaudi. Intelligite inſipientes; qui plantauit aurem non audiet; qui finxit oculum nõ cõſiderat? Dominus ſcit cogitationes hominum. Beatus quem tu erudieris. factus eſt Dominus refugium, & Deus in adiutorium ſpei; adiutor, conſiderãs, intelligens, exaudiens, non repellens; reddens iniquitatem, in malitia diſperdens; qui adiuuat nobiſcum, non ante nos, conſiderat q̃ à nobis; intelligit, exaudit nos; non pcedit; at hęc non in eſſe abſoluto, & vltimo decreto; ergo ſub conditione, volitione antecedenti, voluntate ſigni. & qui diligitis Dominum odite malum. cuſtodit eos Dominus, & de manu peccatorum liberabit eos Dominus. hęc; & alię ſcripturę abſoluto decreto nõn poſſunt intelligi. Contra quæ voluit fecit. operatur sm̃ conſilium voluntatis. Creati in operibus bonis, vt in illis ambulemus. Quę prępparauit Deus. Et in his q̃ vult tam antecedenter, quam conſequenter. ita voluit, diſponit q̃ à ſe immediatè abſque noſtro cõſenſu; quę à nobis vult fieri, dedit vt vellemus. nec per Deum abeſt. 2 ita concurrit cum ſecundis in tempore, vt voluit, & ſciuit ab ęterno; noſtros motus finit, ita pręſciuit.

Prob. 2 Patres; Iuſtinus q. 58 ad ortodoxos; non ideo res futura; quia à Deo pręſcitur; poti⁹ ideo pręſcitur, quia futura; non .n. prenotio cauſa eius, quod futurum erat; ſed quod futurum erat cauſa prenotionis; nec prenotionem ſequitur res futura, ſed rem futuram prenotio. Origen. apud Euſebium 9. prępar. Euang. c. 9. non idcirco fit, quod futurum eſſe prenoſcitur, ſed q̃ futurum ſit; idcircò futurum eſſe cognoſcitur. idem lib. 7 ſuper ep. ad Rom. Damaſc. dial. C. Manich. vt ea quę facturi eſſemus Deus pſciat, à nobis pficiſcitur; Dei pręſcía infallibilis, rerum cauſa non eſt, nec cur omnia fiant. Hieronym. in c. 28 Ierem. nõ ex eo, quia Deus ſciuit futurum, ideo futurum, ſed quia futurũ eſt, ideo ſciuit. Chriſoſt. hom.

7 in Matt. Epiph. hom. 38. Athanas. serm. de pass. & cruc. Aug. 5 ciu. c. 5. Fulgent. de prędes. & grā. c. 15. ℞ Thomistę causę consequētię, non essendi, sic scia cum voluntate. Contra, causa essendi cur futuri Angeli; nam causa cur essent futuri, apud suum velle. Sed actus liberi, qui fierent à causa libera, ideo pręsciuntur, quia supposito velle Dei antecedente quantum ex parte sui, fierent à causa secunda. 2 si decretum efficax; si Dei pręscia, causa prior independens omnino ab eis, suppō, & causa antecedens determinās vnum, pręcederet. 3 prędicere, pręuidere Dei non vt causa; nullus causat, quia pręuidet, prę-scit. 4 Dei præscia non subinfert actus præcedentem necessitatē, sed futuritionem de certo. ℞ in actibus malis præscia nō est causa. Contra, si decretum absolutū est præcedens, si per conditionē non staret, infert decretum causa futuritionis, sub conditione nostra, & præscia conditionata. 2 Scot. voluntas concurrendi ad materiale, & quoad subiā actus supponit nostri consensus præsciā, & puisionē. 3 respū humanorum actuum, omnes contingentes operationes nō sunt absque futuritione conditionata, ergo non absque præuisione. 4 causa libera positis omnibus potest agere, & non agere; ergo futura sub conditione, si videret absoluto decreto antecedenti ad vnum; fato fiunt, quæ secuntur etiam si a nobis fiant. 5 Chrisost. quia tales futuros nouit. ℞ Aluarez id per hiperbolim, causa impugnandi Manichæos, & Gentiles, hominem natura malum; fati violētia ad peccandum. Cont. & vos fati decreto ad agendum ergo non libere. 2 physica prædeterminatio nāralis ad vnum; ergo non liberè. 3 efficax absque consensu, & ad vnū; ergo non liberè dissentis, nec peccas. 4 decretum efficax physicum, libertati non præiudicat per tę; & inspirationes, illuminationes, præuisiones, quas dant scripturæ, fatum Manichæi introducunt. 5 interdum arbitrio Aug. vt Pelagianos, vires arbitrij attollentes vitaret, Dei gratiæ nimium tribuebat. 6 Agens nāral: positis omnibus, nullo impedimento existēte, vt possit, necessariò agit, nec in eius potestate est agere; liberum vt omnibus positis in eius facultate vt agat, & nō agat, possit se ad agendū applicare, vt se ab agendo continere, eodem instanti; non pro eodem coniūctim. est simultas pōæ, non pōa simultatis. cum indifferentia ad vtrumque, cum æqualitate ad vtramque partem diuisè, & cōpositè. cum omnibus requisitis ad agere; voluntas ꝓximè, & adęquatè potest, non tam actus, quā carentia, & ex actibus vtraque pars compati valeat; quandoque assensus, quandoque ommissio, & dissen-

dissensus coniūgitur. Prob 3 scia Dei est intra limites nōæ; ergo non causa. 2 est intuitiua, ergo videt, non absolutè, absq; Dei velle; ergo saltī cōditionatè si velit. 3 q determinatū ē ab alio, ad vnū, non se determinat. 4 si scientia prędeterminat, antequam causa libera, & contingens, quid vellet videatur; Deus, non causa libera vult. 5 scientia præcisè non causa; vt artifex causa sui operis, ergo nō videt, quid ageremus nos, nisi consensu, inclinatione, & p̄pensione; ergo & consēsum nostrū ex nobis in seipso videt; hinc clamamus, Deus respice in me; Vide *Dñe*; clamabo per diem, & noctem. Non auertit faciem suā à me. Sperauit in Dño, eripiat eū. ℞ decretū, & p̄determinatio, ex parte causæ primæ non extrahit voluntatem à suo modo agendi. Contra ergo non est decretū ad vnum. 2 si vnū vult ante nos fieri à nobis, extrahit ab indifferētia. 3 p̄cepta sunt ad vnū; libertas seruandi, & ad finem agendi, nō ablata à nobis, ergo non ante cōditionatum cōsensum, si velimus. 4 physicè, & efficax vt à Deo, & vt in genere ipsi⁹ qualitatis ad vnū ergo extrahit. 5 modus agēdi voluntatis est cum indifferentia ad agere, & non agere; vt determinata ad vnum, causæ nāralis. 6 nequit actum oppositū agere, nèc compositè, nec diuisè; dum physicè ad vnum; nam indifferentia ad opposita contrariè, & etiam contradictoriè aufert; vbi forma naturalis est ad vnum determinans. 7 concursum Dei ad vnū determinatū hēt, & ad oppositū denegatum. 8 habens concursū Dei denegatum ad operandum, nec in sensu diuiso pōt operari; secus pōa ad independenter agēdum, & ad actum imparticipatū efficiendū. ℞ posset agere, posito quod Deus daret efficax ad agēdū. Contra, si efficax vt à Deo, nō volumus nos. 2 si *Deus* daret; ergo non dat oībus, q̄ necessaria, & quibus possunt. 3 si non dat cōsequenter, dat antecedenter qm̄ ex parte sui; defectus ex coopertōne, quia nō agimus. nec dicas per Deum abest; ipse me implicuit. ℞ p̄determinat liberè. Contr. si liberè vt à Deo effectiuè; nō formaliter respū p̄determinati. 2 ista ētitas motionis sui natura ad vnum, efficax, nāralis; ergo nāraliter determinata. 3 in latitudine causæ secundæ, sola voluntas pōa sui nā libera, vitaliter actiua, ex electione ad agendum. 4 si libertas à Deo, qui liberè illam dat, & poni potest, & non poni à Deo; ergo libertas in Deo; nō in nobis; physicè ad vnū, vt prædeterminati, necessariò agimus. 5 antecedenter creata voluntas esset ad actum pēci determinata; criminis author; mala Deus faceret, non secus ac bona. Actus mali à Deo præuiè, & Deum nō esse causā; actū odij à Deo præuiè, & malitiā non reduci in Deū, neqꝫ in-

intelligi; nisi quia Deus dat antecedentia, vt amemus, & daret consequentia, si vellemus. 6 Ambros in Luc. c. 7. est in sepulchro anima in pẽctis, reuocatur ad vitam, si audiat verbũ Dei; & si graue peccatũ, vt lachrimis ipse lauare non possis, fleat Ecclesia vt liberet eã Christus; ergo non absolutè vltimo decreto; nisi conditionatè. Aug. tract. 19 in Ioan. ad illud, Ecce quẽ amas; sufficit Dñe, vt noueris, non enim amas, & deseris; si peccatores nõ amares, de cælo ad terram non descenderes; ergo prænoscit, videt antequam adiuuet.

Arguent Bannes, Aluarez, Zumel, Nazarius, Gonzales. 1 scía *Dei* se hẽt ad res creatas, vt scía artificis; hæc est causa; ergo scía Dei; & quia nouit, ideo res futuræ. 2 Rom. 13 quæcumque sunt, à Deo ordinata sunt; ergo scía Dei causa rerũ dirigens; & ideo futuræ quia sciuntur. 3 scía Dei non est à rebus, sed causat res. 4 supponit liberum Dei decretum, & est visionis, quæ est ad res futuras, nõ à rebus futuris. 4 Aug. 15 trin. c. 13. non quia sunt, ideo nouit, sed quia nouit, ideo sunt. 5 Greg. 2 Mor. c. 24 res futuræ non causa pſciæ. 6 Mag. sent d 38. nõ ideo præsciuntur qa futuræ; sic eius quod ęternum, aliquod esset causa; ex creaturis penderet scía creatoris; & creatũ increati causa. Ad 1 Artifex, q disponit agẽda à nobis, si nõ videt, præuidet, quid vellemus nos, qđ est conditionatè scire. 2 Artifex, quæ remittit filio vt agat; aut scit quid ageret, non deficit à scía, & pręscía artis. Ad 2 dirigit, & à Deo ordinatum, vt ageremus nos. Hoc fac, & viues. si pęnitentiam non egerimus. Si vis ad vitam ingredi serua. Ad 3 causa essendi; nos tñ inferendi; q̃ à Deo volita antecedenter, & vellet consequenter, si vellemus. 2 ipse causat in esse simpliciter, & absolutè; & sm̃ qd & in esse cognito; efficiens intellectus *Dei* sua altissima sapiẽtia; obm̃, & terminus apud seipsum, nostri velle repſentatio. Ad 4 nõ quia sunt, vt Deus à rebus pendeat: at quia rerum sit pṽidentia 2 quia nouit vt obm̃: *sunt à Deo* vt causa. Ad 5 non causa, vt efficiens; vt terminus, aut obm̃ sm̃, non pendens à nobis, sed à suo intẽllu, ait Scot. ab infinita compħensione: in Dei eminẽtia, Suarez. Ad 6 in esse absoluto, quia volitæ à Deo antecedenter, si vellemus nos. ex his, quæ *Deus* voluit, & reliquit arbitrio, vt faceret, & qm̃ ex parte sui dedit, quo faceres. 2 temporaneum nõ *causa*, nec efficiens, nec vt motiua; tm̃ vt terminus; nec extra se, sed in sua essentia; vbi omnium ideę intelligibilium. Contra ideæ ex Scoto per intellectum expressæ. ℞ vt secundum rationem, quæ debent extra fieri; imò represẽtant ex Scoto naturaliter, & ante decretum.

An

An poſita in duobus æquali gratia; vnus conuertatur pro ſua libertate; alter proprio pugnet arbitrio. xvj.

SI ſufficientia ad ſalutem dat Deus, quibus quiſque poteſt benè viuere, & ſaluari, 1 d.46 ad 1. ſi Deus nulli denegat gratiam. ſi ſæpè à Deo vocati, vnus conſentit, non alter arbitrij libertate. Si cum Dei grã vnus operari, alter eidem refragari, & reſiſtere videmus. Si gratiæ congruitas, & contemperata ad arbitriũ ſuũ hẽt effectum, & efficaciã cũ noſtro conſenſu. ſi gratię pręuenientis dona, non ꝑfiniunt, & decreta abſoluta ad vnum antecedenter efficacia quaſſant, verberant libertatẽ. ſi gratia per modum principij, aut habitus inclinat; eſt cum qua voluntas benè vti põt, operari, perſeuerare pro ſuo arbitrio, nec cogit. ſi ſanctæ cogitationes, inſpirationes, motiones, quibus illuminatur intellectus, & pijs deſiderijs inflammatur affectus, vt liberè homo ad Deum ſe conuertat. fit vt in ratione gratiæ excitantis, tam exterius, quam interius, poſſit homo conuerti, & non alter.

Dico. vt cum æquali lumine ex parte intellũs; ita ſtante æquali pręuentione gratiæ ex parte voluntatis ſtat, vt vnus magis aſſentiat, ꝓficiat, conuertatur, & non alter. Scot. 1 d. 49 Deus dat omnibus ſufficientia, & antecedentia, quibus poſſent benè viuere, & ſaluari. 2 d.20 q.1 B in grã nequit determinari viator, vt non poſſit peccare, & mereri. 4 d.22 q.1 F grã non ſemper maior intenſiuè, in eo qui hẽt plura merita. Quod grã in ſubiecto augeat eius capacitatem, reprobat Scot.3 d.13 q.1 L.O vna voluntas non põt elicere actũ, vt alia, eſto haberet grã ſummam; alia cauſa partialis eſt inæqualis; & altera deficiente, deficit effectus. Nec gratia quæuis in ea, quiet animam, niſi quæ ſummè coniungit Deo. 3 d. 13. q.1.C. Adde ex 4. d. 10.q. 6 E; ſiue põa æqualis, & habitus inæqualis, ſiue è contra; poteſt eſſe actus inæqualis.

Prob. 1 Matt. 11 ſi in Tyro, & Sidone fuiſſent virtutes, quæ factę ſunt in te; in cinere, & cilicio pęnitentiam egiſſent; ergo qbus gratijs non Iudæi; conuerſi fuiſſent Tyrij. Ezech. 3 Vade ad domum Iſrael, nõ ad populũ ignotæ linguæ mitteris; ſi ad illos, ad huc audirent te; ergo eiſdem donis vnus audit, non alius. Matt. 25 vni quinque talenta, alij duo, aut vnum, cuique sm̃ propriam virtutem. Trident. ſeſſ. 6 c.7 partitur ſingulis Spirit' Sãctus ꝓut vult, & iuxta propriã cuiuſque diſpoſitionem, & cooperationẽ. Aug. de præd. ſ5. cap. 15 Nabuc, & Pharao ambo reges, ambo captiuum populum Dei poſſident; ambo flagellis admoniti; vnus manum Dei ſentiens ingemit;

alter cōtra Dei misericordiā pugnat arbitrio; ergo donis æqualibus, aut inæqualibus; libertas in nobis vt æqualiter, aut inæqualiter boni velimus. 12 Ciuit. c. 6 si eidem tētationi vn' cedat, alter resistat; quid aliud, nisi vnum voluisse, alium noluisse à castitate deficere? vbi eadem corporis, & animæ affectio. ℞ vel sermo de donis externis, doctrina, prædicatione, miraculis. Vel quoad sufficientia tm̄. 2 conuersi æquè si dona intrinsecè ęqualia 3 Nabuc vt mutaretur adfuisse diuinum; alteri vt induraretur defuisse; cuius vult miseretur, quem vult indurat. sine me nihil potestis facere. Contra, si cum externis, & internis sufficientibus, quis cōsentit, & non alter; ergo cū ęqualibus effectus contingit inęqualis. 2 si recipit nouam grām, iam non grā ęqualis. 3 quod facit eū conuerti est de nouo; ergo repugnat conuerti ex ęquali sufficiēti. 4 tūc propriè quis dicitur cōuerti cum ęquali dono, si aliud non sit necessarium. 5 iniustè ommissio conuersionis; cum aliud necessarium non detur, imputari posset. 6 S. Franciscus, B. Egidius, religiosi qui in Deum proficiunt vera animi submissione, fatentur si tot dona essēt in alijs; pauca, q̄ ab ipsis fiunt amore Dei. Nec id, de pędicatione, & miraculis; nō donis internis. Contra quis prędicatione, exteriori cohortatione, sine interiori illuminatione, & Spūs Sancti inspiratione, neq; conuerti. ergo non tm̄ signis, & exterioribus pōt vn', & nō alius. 2 si aliud efficax donum dedisset, vt conuersi essent, non iustè exprobat Iudæos, q illud non habuerūt, necessariò vt cōuerterentur. ℞ obicē dederūt C. si Tyrij & Sidonij cum eisdē donis nec egissent, ambo, aut neutri debent repræhendi. 2 Aug. 1. ad simplic. q. 2 q̄uis multi vno modo vocati, tn̄ non vno modo affecti; hi soli secuntur vocationem, qui ei capiēdæ idonei. 3 Bonauentura in illud, neminem per viā salutaueritis; neminem saluum dicatis in via; ergo & alter alio præferri ad salutem. Christus; vis colligamus zizania? nequaquā, sinite crescere. Qui maior est minor fiat; crescunt, decrescunt hoēs, semper in merito, aut demerito; esto natura, & grā æquales. 4 ijs, quæ sufficiunt pōt homo benè vti, viuere, saluari, ergo vt vnus, non alter. Sequela, si non possent, neç sufficientia essent. ℞ sufficiunt ad posse, non ad actū, & opus ponēdum in esse. Contra q̄ sufficiunt ad benè agendū, non tm̄ ad posse, sed ad actū. 2 implicat Deum dare q̄ sufficiunt, & ex parte Dei aliud exigi in entitate, vt exeat volūtas in actum. 3 quæ sufficiūt, dant quicquid proximè pōa exire est apta in actum. 4 non iustè Deus exigit, cui non dedit integrè ex parte sui principium actus 5 opus est actus vitalis in hōne,

ergo

ergo exigit natiuam virtutē, saltim diminutè, aut inchoatè, qua possit habere effectum, & æquali dono in duob', in vno esse effūm, non in alio. 6 Trid. sine pueniēte Spūs Sancti inspiratione, & adiutorio homo non credit, sperat; pvenit inspiratio; ergo adiuuat nostros actus, nec puenit. 4 dari sufficiens vt eliciat actum, & exigi aliud, quo eliciat actū, implicat. 8 sufficiens quo reipsa pōt benè viuere, & saluari; ergo pximè pōt actū. ℞ ad posse; nō ad ponendū actū. Contra sufficiens est ad ponēdū actū; secus nō esset sufficiēs 2 act' est cū nos vtimur, & Deus qui antecedenter dedit sufficiētia, adiuuat cōsequenter. 3 vt Patres oēs; Deus qm̄ ex se dat sufficientia, adiuuat consequenter; Ecclesia orat vt adiuuet, & festinet Deus; orat vt intendat, dirigat, adiuuet. 4 quæ sufficiunt, nō ad pōam agendi, sed agendum. 5 si tm̄ remotè, nec ad actū, nō iustè exigit si vocat; si facit ꝙ pōt, si p Deum non abest. 5 integrū ꝙ sufficit ad supernāťale, nō dat; præcipit, exigit, & punit. 6 duo habent, quæ sufficiunt; si eis pdest, vnus, & nō alter pōt; si non pdest vt quid dat, & pcipit quod eis nō prodest? 7 si vnus agit, vt scit De' quod ei congruè datur, nec respuit; id ex ordine hoc, & illo in quo Deus illum poneret; semper rectè se haberet, aut minus resisteret, & Deus dat, vt ipsi cōgruè nec respuat. 8 si pscit Iudā malū, vult eum sinere vt agat; pmittit, scit se cooperari ad actum; è contra circa Petrum; si congruè dat, respicit Petrum, & quæ apta sunt ei, quod non circa Iudam. Adde illud est sufficiens, vltra quod nō requiritur aliud. 2 si votum vnū supra medietatem, satis vt electio sit sufficiens, & desit hoc vnū non est sufficiens. 3 inter sufficiēs & actum, nil potest esse vt medium; nā habitus qui permanet, si est ad vnum, inclinat; non determinat; non actus, secus prior esset actus ante nostrum actum; nec motio virtutis, hæc si facit per actum est actus; si tantum premotio est ad vnum, vt naturalis, ita naturaliter ageret. si moralis, tantum potentiam mouet, allicit, disponit, non determinat.

Arguent Aluarez, Bannes, Nazarius, Zumēl, Ioa. à *S.* Thom. & aliqui. 1 cor. 4 quis te discernit? quid habes quod non accepisti? si accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? si cum æquali gratia, vnus conuertitur, non alter; discretio non à Deo, ex nobis 2 Matt. 11 si in Tyro, & Sidone factæ virtutes, quæ factæ sunt in Betsaida, & Corazain, conuersi fuissent; nō tantum illis signis, sed ex gratia quam Deus statim misericorditer daret; ergo semper conuersio vnius præ alio, ex maiori gratia. 3 August. & Patres, boni maiorem diuini amoris signa, & beneficia recipiunt. 4 qui con-

conuertitur, aliquid haberet, consensum suum, quod non accepisset; & discerneret propria iustitia. 5 si nõ maiora reciperet, non magis teneretur Deo, nec maiores referre gratias. 6 qui agit illud possidet, qui non agit nequaquam, ergo alia reali virtute. 7 sufficientia dant posse, efficax agere; posse, & agere actus primus, & secundus; ergo re distincta principia. 8 efficax cum opere infallibili; non ita sufficiens; ergo efficax cum qua operatur; & omnes qui æquè ita mouentur, æquè eis est actus. Ad 1 si gratia, quæ effectum habet efficax, & quæ effectum non habet inefficax; sufficiens est ratione generis, & quantum ex parte sui habere potest effectum. hinc semper Deus discernit, quia non modo dat cum quo possimus; sed cum quo facimus; non antecedenter, comitanter est cooperãs 2 gratia sufficiens non discernit; efficax sine qua nec effectus, neque effectus sine efficacia; at hæc non tantum preueniens; nec grã efficax, nulla rõne habita ad arbitrium. 3 si subest necessitati physicè, non liberè. 6 efficax extrinsecè à Deo tãtum discernẽs, decreto ad vnum, nec tollat entitatem potentiæ; etiam sectarij in Germania, & Gallia se subscribunt. Ad 2 signa non tantum externa, & prædicationes; sed miracula; gratia preueniens, interna excitatio, illuminatio, piæ affectiones, sufficientia, quibus Spiritus sanctus illuminat, excitat, cor mouet; non predeterminat. Ad 3 gratia nulli datur sine merito Christi, 2 pro eis efficaciter, quos prescit sibi futuros. 3 non semper maior gratia intensiuè in eo, qui habet plura merita; nec semper augetur quouis actu meritorio. 4 habere perfectum vsũ ex Dei dono, & beneficio. 5 æquali dono physicè, nec habet vnde glorietur; Deo miserente vocatur, excitatur, iuuatur, vt scit, & congruè præstat; imò dignitas ex gratia, qua quis acceptus Deo, dignitate respondente, vt meritũ ad præmium. Ad 4 etiam gratia, vt congruè datur, aliquid in actu primo regulariter habet, quo magis voluntas, magis inclinet ad actum; quam in oppositum; in ea tamen non est efficacia; nam non dicit infallibilem, & necessariam connexionem cum actu. hinc efficacia gratiæ si quantum ex parte sui, inclinet ad vnum; tamen nec physicè determinat nostros actus liberè, nec extrinsecè est determinans; sed consequens vsum, & preuisionem, non absolutè, sed sub conditione preuisũ; nec decreto vltimo, sed non vltimo, si velimus, si fecerimus; si custodierint filij testamentum; elegit Dominus Sion; requies in seculum seculi. Ad 5 magis, quia non in quouis ordine rerum quisque à Deo ordinatus. 2 velle sub conditione præcedit decre-

cre-

cretũ vltimũ; non p̄definitionẽ aliquam inadequatè; ſubſtantia actus, quam vult Deus fieri, vt præſcindit à libertate, & neceſſitate; nam poſt cõditionem prædefinitur vt actus liber. 3 tota entitas ex gratia, in qua ratio, & virtus in actu primo, & ex futuritione ſub conditione in obliquo; ex quibus gratiæ efficaciſſimæ, ab Auguſt. ab Apoſt vocati ſecundum propoſitum, quos præſciuit, prædeſtinauit, vocauit. Secundum præſciam. Ad 6 qui conuertitur efficaciam habet ſecundum omnia, quæ dicit, tam in recto, quam in obliquo. 2 ex indifferentibus donis, qui conſentit: nam à miſerente Deo vocatur, excitatur, iuuatur, cum liberè conſenſurus. 3 efficacia doni ſecundum omnia, quæ dicit in eſſe abſoluto, antecedit effectum abſolutè futurum, tam in ratione rei, quam in ratione doni. Contra, dona diſtincta, quibus diſcernuntur homines, Aug. de prædeſt. SS. c. 5. ne inflatus homo aduerſus aliũ, diſcernit me iuſtitia mea, fides mea; quid habes quod non accepiſti? ℞ Aug. ibi non per dona, quæ communia ſunt hominibus, diſcernuntur homines; ſed per ſpecialia, vocati ad fidem, & in diſtincto ordine poſiti. 2 de donis quæ abſolutè à Deo; non de actibus liberis, quæ accepta à Deo ſub cõditione ſi velimus; qui ſe humiliat exaltabitur. percutiens Publicanus pectus ſuum, ſtans à lõgè; Magdalena lachrimis rigans, pedes Ieſu. Ad 7 re diſtincta, nõ tantum ratione obiecti; ſed efficax, quo facit vt faciamus, eſt cũ effectu; inefficax, aut ſufficiens vt facere poſſimus; hinc efficacia non eſt ſine effectu, neque effect⁹ ſine efficacia; nec cum effectu inefficacia. 2 nec efficacia vt à Deo præcisè per modum principij prædeterminantis ad vnum. ſic voluntas non indifferens ad agere, & non agere; hoc vel illud ex oppoſitis; nec indifferentia iudicii, vel negatio coactionis: ſed actiua indifferentia voluntatis ſaluat libertatem. Ad 8 ex duobus præmotis æqualiter tam in donis antecedenter, quã conſequenter; tam in his, quæ dona Dei dicunt in recto, quam connotant in obliquo; tam velle abſolutè, quam ſub conditione noſtra, impoſſibile vnum cõuerti, non alium; ſic inuoluitur conſenſus liber; nec eſt ſuppoſitio tantum antecedẽs; at in duobus premotis virtute oĩno æquali pręcisè antecedẽter; vnus p̄ libertate aſſentit, alter reſpuit; ſicut & ſi dona ſint quoad virtutẽ inæqualia. hinc Trid. ſeſſ. 6 tãgẽte Deo cor hõis; agit homo inſpirationẽ recipiẽs, qn & illã abijcere põt. C. ibi Trid. nec ſine grã moueře ſe ad iuſtitiã ℞ ibi ſe ad iuſtitiã ſua libera volũtate; cõuertimini, & cõuertar, libertatis admouemũr; cõuerte nos Dñe, & cõuertemur,

Dei gratia preueniri cõfitemur. Contra, p̃ueniri gratia; ergo gratiã p̃ueniens p̃determinãs. R subdit Trident. c. 6. disponuntur ad iustitiã, dũ excitati diuina gratia. & adiuiti, fidẽ ex auditu cocipiũt; liberè mouẽtur in Deũ; credẽtes, quę diuinitus reuelata, & promissa. iustificari p gratiã, & redẽptionẽ, q̃ in Christo Iesu; ad Dei misericordiã se conuertunt; diuinę iustitiæ timore concutiũtur, in spẽ erigũtur. Deũ fontẽ iustitiæ diligere incipiunt; peccata p odiũ, & detestationẽ, inchoare nouãvitã, seruare mandata. sic cõfide fili; sic timor Dñi expellit peccatũ: sic p̃parate corda vestra Dño.

An gratia vt efficax ab intrinseco pendeat ab euentu; à Physica p̃determinatione; à Decreto; à præscientia sub cõditione; à nostra cooperatione XVIII

NEque efficacia gratiæ sine effectu; neq; effectus sine efficacia. sicut neq; cũ effectu inefficacia, cũ vtraq; stat libertas, quę est facultas animi, quæ positis õnibus p̃reqsitis ad agendũ, potest agere, vel non agere; vel agere hoc, aut illud ex oppositis. hic indifferentia iudicij; negatio coactionis, absq: actiua indifferentia voluntatis non saluat libertatẽ. Necessitas, q̃ antecedit omnẽ vsũ arbitrij, siuè absolutè, siuè cõditionatè si velimus, ledit libertatem. Qualitas q̃ Physicè p̃determinet ad vnũ, malè cõgruit libertati; tollit sufficientia ex parte Dei; ab humanis actibus liberis amouenda; Deus auctor peccati, & actus mali; ita ad bonũ, vt ad malũ; op' Dei vocatio Pauli, vt proditio Iudæ. contra naturã voluntatis, ait Scotus 4. d. 46 K. determinari ab habitu, vel qualitate, aut natura inferiori: quia ipsa non se determinaret: nã quo ageret naturaliter ageret, sicut & determinans esset naturale. GG, secũnda p̃uenta à superiori agente vnũ oppositũ, nõ põt põa proxima exire in aliud. 1. d. 11 q. 1. G. voluntas vt in nobis est actus primus, libera ad actũ uolendi; actus volendi vt naturalis, si principiũ alicuius, vt ex actu habitus, est naturale ei', nõ liberũ; nec in libertate actus, qui fiat ab habitu, nisi se determinet. 3. d. 13. D. volũtas vt volũtas libera, vt volẽs nõ formaliter libera, sub forma determinata ad vnum quæ est volitio: si ergo gratia efficax, Physicè p̃determinans vnum absq; volũtate, nec esset libera ipsa voluntas. Quodsi volũtas sine p̃determinatione physica ad vnũ antecedente: se ipsã proxime determinet, tamẽ subordinata primę; nec primo libera, nec primo se determinans. Decretũ Dei est antecedens quantũ ex parte sui vt velimus bonũ; exhibet cõcursũ paratũ; quantũ ex se antecedẽter. allicit, trahit, mouet, inspirat, inclinat, vocat congruè, spectatis omnibus; quæ ad ipsam pertinẽt, cum ipsa voluntate concursum

super-

ſupernaturalẽ elicit per excitantẽ,& adiuuantẽ gratiã. Sp. Sancti illuminatione,& adiutorio. præuenit,& adiuuando proſequitur.

Dico,efficax Decretũ ad agẽdũ:nõ ideo eſt efficax, vt pẽdeat ab arbitrio; quia per vsũ ſufficiẽtiũ poſſit à *D*eo obtineri. Cõtra Medinã 2.2.q.109.ar.10.vtenti benè ſufficienti,dari indubitáter efficax. Contra Aluarez diſp 102.6 quia homo nõ vult operari, aut benè vti excitante,ideo nõ adiuuatur à Deo.eſt Scoti 1.d.17.q.1. H. meritũ,actus liberè elicitus à gratia, *D*eo acceptus.meriti cauſa *D*eus,qui ordinat actũ ad premiũ. 2d.23.q.1.F gratia nulli creaturæ põt fieri connaturalis, ꝙ ſequatur neceſſario. 4 d.q.1.G. nõ habet cauſã in eo,cui datur niſi extrinſecè Prob. 1 nõ datur vſus ſine efficaci;nullus actus ſupernaturalis ab arbitrio ꝑcisè ſine adiutorio Dei:ergo nõ per vsũ ſufficientis. 2 meriti cã principalis Deus,qui ordinat actũ ad ꝑmiũ: actus in poteſtate merentis, ſuppoſita generali influẽtia, ſi tamẽ adſit vſus arbitrij,& gratia. ſi diuina diſpoſitione ſequatur ſẽper cõpletiuũ ad agere meũ;ſicut animatio organizationẽ;tamẽ actus potentiæ liberæ,elicitus à gratia 3 Deus prius facit, vt faciamus; Ezech. 36. faciã vt ĩ ꝓceptis meis ambuletis. Aug.de ſpiritu, & litt. c.34.viſorũ ſuaſionibus agit De⁹, vt velimus,& credamus,extrinſece per Euangelicas exortationes intrinſecus vbi nemo habet ĩ poteſtate,ꝙ ei veniat in mentem;at conſentirè, & diſſentire propriẹ eſt voluntatis.℞ Aluarez ſufficiẽs ad actũ fidei;efficit pias cogitationes,&nõã credẽdorũ,& act⁹ q antecedunt aſſenſum fidei. Contra eſſentialiter ſunt diſtincti ex Aluarez;ergo idẽ non eſt ſufficiens & efficax. 2 ſufficiens,ſi eſt efficax in idẽ,ſm̃ idẽ,& pp idẽ. 3 nõ ſufficiẽs agit:ſed vt efficax aliud addit. 4 ſufficiẽs dat poſſe;agere ẽ actu: ergo aliqd cũ ſit actus. 5 ſufficiẽs ad vnã virtutẽ,eſſet efficax ad aliã;neqꝫ concipi efficacia,&effectus abſque noſtro actu,ſaltim ſub cõditione ꝑuiſo;ſufficientia tantũ,à ſolo Deo; ſufficientia noſtra ex Deo eſt.

Nec 2 efficax ꝑcisè,quia liberũ arbitriũ cooperatur: ſed ex ſe vt venit à Deo,antecedẽter ad operationẽ. Cõt. eos Thomiſtas, qui ſolũ Phyſicã ꝑdeterminationem agnoſcũt antecedenter. cõſequẽter putant ab alijs non diſtingui inter ſufficiens,& efficax. Scot. 1. d.44.E. ſtat quod lex ꝑfixa de dãnandis, & omnis finaliter malus dãnabitur:ꝙ Iudas dũ eſt in via, põt ꝑſciri ſaluandus,poteſt Deus eum ꝑuenire ſua gratia, ne faciat Deicidiũ ſm̃ aliud ordinẽ,tũc poſſibilẽ inſtitui. ex his gratia ꝑueniẽs à parte rei,ꝑſcientia, voluntas Dei in ordine alio,& poni poteſt. ſi ſubdi⁻, nõ ſaluabitur,iã Scotus loquitur de volũtate vltima, qua ꝑuiſus finaliter mal⁹, vt diſt.

41.B F.1.d 17 HH vbi gratiā,necessariā volūtati ad supnaturaliter operandū,appellat influentiā speciale formæ mouētis,vt distincta à gratia habituali.2 d.37. F. nāta esto ꝑ vuln' sibi à peccato inflictū,nullā partē substantiæ amiserit;facta tamē inhabilis, & impotēs ad operationes; ergo semper habet efficax, vt operetur. ꝙlib. 17.ar 2.ob negligentiā volūtatis & infirmitatē ipsius,nequit operari ex vi solius sufficientis.Prob Ezech.spiritū ponā in medio vestri,& faciā vt in ꝑceptis meis ābuletis;ergo aliquid plus,vt in ꝑceptis ambulēt.AdPhilipp.2 cum metu, & tremore salutē vestram operamini;Deus enim qui operatur in nobis velle,& perficere:ergi aliud donū,vltra sufficiēs; hoc enim nō ratio timoris,ꝙ est in ōnib'.2 Aug.de cor,& grat.c. 11 & 12 aliud donū primo parēti, quo pseuerare possit;aliud ꝑ Christū, quo perseuerantes sint.de ꝑdest. SS.c.8 specialis, q̄ occultè à Deo datur,à nullo duro corde respuitur;quia ideo datur,vt cordis duritia primitus auferatur.de grat. & lib.arb. c. 5. Paulus vt de cælo vocaretur,& tā magna, & efficacissima vocatione conuerteretur gratia Dei erat sola c. 16. certū ē nos velle cū volum', & facere cū facimus: sed ille facit vt faciam', præbendo vires efficacissimas voluntati. lib.1.ad simplic.q.1.aliter ꝑstat Deus, vt velimus, aliter ꝙ voluerimus; vt velimus suū esse voluit, & nostrū;suū vocādo,nostrū sequendo,ꝙ voluerimus solū præstat.de gratia,& lib arb. c. 13. vt velimus sine nobis operatur;cū volumus,& sic volumus vt faciamus,nobiscū cooperatur;siue operante vt velimus,vel cooperāte cū volumus, ad opera pietatis nihil valemus. ibid. in illud Pauli, vt velimus operatur incipiens,qui volentibus cooperatur perficiens.vt velimus sine nobis, cū volumus,& sic volumus vt faciamus,nobiscū cooperatur.Ber de grat.& arb.prope fin tria hæc benè cogitare,bene velle,& bene operari; duo priora ipsius *Dei*; tertiū Dei,& nostri,hic gratia posita in motionibus intellectus, & voluntatis in nobis, sine nobis à Deo causatis.Aug.ep 107 ꝑuenit gratia *Dei* vt sanemur;subsequitur vt sanati vegetemur; præuenit vt vocemur,subseqtur vt glorificemur: præuenit vt piè viuamus,subsequitur vt cū illo sēper viuam';ergo subsequēs facit nos actu piè viuere,vt glorificemur; præueniēs proximè preparat ad iustitiā,efficit pia desideria benè viuendi,& in gratia pseuerādi, & subsequens in se nouū ꝑducit effectū InEnchir.c.32 Precedit bona volūtas hominis multa dona Dei,sed nō omnia; misericordia eius præueniet,& mīsdia eius sequetur me;volentē præuenit vt velit;volētē subsequitur, ne frustra velit;qd est nè frustra velit:nisi ope exequatur ꝑ subsequētem grām: ꝙ desiderat ex ꝑueniētegrā:

ergo

ergo donū distinctū à pueniēte. Prob. ratione: scripturæ, & Patres dāt donū esse efficax, vt venit à Deo, nec tantū cooperās cū arbitrio; ergo antecedēter vt arbitriū operetur. 2 Donū Dei antecedēs, quātū ex parte sui dat q̄ sufficiāt: ergo efficax si nihil habet à nobis in re antecedenter, habet in pręsciētia vt sit cōgrue, & arbitrio cōsonū, vt sua libertate cōsentiat. 3 futura ex dist. 38. & 39 habent determinatè veritatē, ex decretis certis, & immutabilibus: & ex certitudine, & infallibilitate: infallibilitas nequit esse absoluta; quia scripturæ pręcipiunt sub conditione; si vis; si nō obduraueris; si pęnitētiā egeris. si velis sequi Deum; ergo decreta sub cōditione. 4 omnis determinata rerū futuritio est ex decretis vtiq; diuinæ voluntatis, & ita est hui' obiecti, sicut si p impossibile nūc inciperet *D*eus habere velle in isto nūc; & ita libere potest Deus habere velle in nūc ęternitatis, q vult; sicut si ad nihil esset volūtas determinata; Nunc æternitatis mensurans actus, coexistit ōnib' partibus tēporis. Volūtas creata vt potest mereri, ita comitāter sequi, q volūtas diuina pręordinarit, aut non præordinarit; nō pōt stare intellectio cū opposito illius, quod erit Nec propter prędestinationē, voluntas est cōfirmata, imo pōt peccare finaliter, & iustè dānari; & vt pōt dānari, ita pōt nō prædestinari; hęc ex d. 40. Quare antecedēter à Deo inuoluunt ordinem ad arbitrium. 5 motio efficax datur ad opus supernaturale; ergo distincta ab actu libero, pter quem datur. Aug. faciam vt in pceptis meis ambuletis dat velle, & perficere 6 Aug de lib. arb. c. 16 facit vt faciamus; dum præbet vires efficacissimas, quod ad actū primū spectat; actus secūdus est à libero arbitrio, non est virtus agendi. 7 à Patribus vocatio alta, secreta, efficax, à Trident. excitatio, illuminatio, motio, præuentio Spiritus sancti 8 Deus præmouet voluntatem, nè dū vt possit benè operari; sed vt reipsa bene operetur; peculiare beneficium, singularis beneuolentia in eum, quem ita mouet; vt scit ei cōgruere in decretis suis, vt vocantèm nō respuat. 8 cum homo est iustus, nunquam supernaturaliter agit, vi solius sufficientis, ob negligentiam voluntatis, & infirmitatem naturæ lapsę, ex quolib. 17 ar. 2. ergo De' aufert infirmitatem, & voluntatis negligentiā, vt iuxta inclinationem gratiæ procedat. 9 præueniens ne dum, vt disponatur ad gratiam, sed vt ea vtatur; ergo ex se congrua, contemperata arbitrio vt agat. 10 ex Scot. d 19. 3 etiam Christus obtulit passionem pro electis, non pro omnibus, & voluntas Dei pro illis eam acceptās; videns electos efficaciter obtulit; videre, efficaciter offerre præscientiam, & efficaciam distinctam à sufficienti; &

oblationem, quod distinctè se habet in genere tm̄ moris, & oblationis; eadem passio in esse physicè: at oblatio, applicatio, efficax acceptatio, cooperatio nostræ voluntatis, dispositio, meritum de congruo, vt ibi Scot. ex parte recipientis, nil absolutè Dei decreto, nèc physicè præmotione.

Vrgent Semipelagiani, & plures, qui negligunt efficaciam, & distinctam gratiam. 1 vt refert Hilar Epist. ad Aug. posita necessitate gratiæ efficacis, perit sufficiens; nam illud sufficiens donū, vltra quod aliud non necessariū. 2 si absque eo homines non perseuerant, proximè cum vsu libertatis non cohæret. ℞ non aliud necessarium, vt antecedens operationem; sed vt supernaturaliter excitetur, & re ipsa operetur, efficax, homini cōgruū, & dispositio ꝑuia. 2 sufficiens, negligētia & resistentia voluntatis, nec cōgruum, nec contemperatum, generalem rationem habet; quicquid necessarium ad actū; si deest ex malitia, quæ liberè efficit, vt sufficiens sine congruitate ad actum. 2 efficax nec remotè, nec ꝓximè aufert pōam resistendi; nec est suppositio antecedens, sed datur congruè, quo arbitrium velit. Contra certum & infallibile ex ea consensum futurum; ergo tollit arbitrium. ℞ necessitas nō suppositio antecedens; datū cōgruè, quo liberum arbitrium velit, & consensum prebeat. Contra, si negas efficax à sufficienti distinctum, saltim vt demus gratiam ad incipiendum bonum cōtra Pelagium. ℞ Patres, & scripturæ dant efficaciā, vt à Deo, qua voluntas magis inclinet ad actū; faciam vt in præceptis ambuletis. nemo venit, nisi Pater traxerit. gratia Dei sum id, quod sum. debet Deo tribui, vt quis vocatus, & excitatus reipsa cōsentiat, & actu operetur. Cōtra, si efficax necessarium; ergo aliud non est sufficiens; nā præter ipsum quod sufficit, est aliud. ℞ efficax dicit connexionem infallibilem cum actu. 2 efficacia non solum ab euentu; nec per aliquid omnino physicè antecedens, sed consequens, non esse absolutum euentus; sed tantum conditionatè; aut decretum non vltimum. 3 sic efficacia ex entitate doni, seu gratiæ, ex qua est vis operatiua; & futuritione sub conditione si velit; in obliquo, quamuis dependenter à scientia, non sit magis actiua: sed infallibilem effectū cū libertate connectit. Contra, reꝓbi in grā, opera meritoria efficiunt, non vi sufficientis, quod dat tm̄ posse; nec efficacis, ꝙ tm̄ electis datur; ergo pręueniēs tm̄ datur. ℞ iusti tm̄ ꝓ via: at efficax ꝓ fine non hēnt, nec quò ꝑseuerēt; possūt hēre quoad tēp', sunt in grā & benè operantur. C. scripturę, efficax vt à Deo est voluntas absoluta Dei, non conditionata; quæ voluit fecit. non volentis, neque

que currentis, Dei miserentis. ℞ efficacia cōpleta, absoluta, voluntate beneplaciti; vt antecedit effectū absolutè futurum: at incompleta, voluntate antecedenti, signi, est ex entitate doni, & volūtate conditionata actus; eiusque præscía in obliquo, ex qua vocatio sm̄ propositum; quæ à nullo duro corde respuitur; quæ efficacissima à patribus.

An efficax voluntas Dei ad agere nostrum libera sit, & antecedēs absque vlla conditione; aut sit à physica p̄determinatione, aut motione, seu qualitate ad vnum. XVIII.

SI Deus absoluto decreto futura, quæ ipse certò nouit fore ex possibilibus, & præfiniuit oēs actus liberos supnãrales in indiuiduo sub vltimis circumstantijs, tā absolutè, quā conditionate futuros; tamen nō sine respū ad creatam voluntatem, saltim sub conditione; 1.d.40. ad 2 si creata voluntas potest mereri damnationem, ita pōt sequi quod diuina voluntas non præordinauerit. 1 d. 38. 39. determinatio in futuris sumenda ex determinatione diuinæ voluntatis, per quam intellūs certò cognoscit, qd determinatè esset ab hōne, motus & excitatus; vbi determinata futuritio spectanda à decreto. 1 d 17. q. 2. KK actus quo est meritum, est in potestate mea; supposita generali influentia, si liberi arbitrij vsum, & gratiam habeo.

Dico. nequit dici vt efficacia gratiæ sit à physica prædeterminatione ad vnū in ordine ad nostros liberos. Scot. 1 d. 17 GG. Probat. si est habitus; est inclinans, decor spiritualis ad determinatos actus. 2 gratia, quia sola voluntas si esset principium actiuū, æquè perfectum sine isto habitu, sicut cum isto, & ipsa pōa posset æquali conatu agere. 3 gratia se habet ad arbitrium, ex Aug de lib. arb. vt sessor ad equum; quia inclinat, actiuè regit, mouet; ergò tātum inclinat, regit, vt agat, non prius agit, & determinat. imò ait Scotus, sessor per modū naturæ dirigens; & voluntas equus liber, agens secundum inclinationem, potest sessorem deijcere; vti sua libertate, & in aliū terminum se mouere. Aug. Ep. ad Sixtum voluntas concomitans, non præcedens, pedissequa non domina; ergo gratia, ait Scotus, aliquam causalitatem habet, non determinat. 4 in nullo actu, qui est in nobis, nec ex subía, nec intensione, nec delectatione; nec facilitate in operando; nec ex bonitate, nec ex rectitudine potest concludi, hāc determinationem ad vnum esse in nobis; secus posset quis habens determinationē, ex habitu charitatis, cognoscere se esse in charitate, & experiri actum illum sibi inhærere, actū sic intēsè sibi inesse, sic operari, vel faciliter, & rectæ rationi consonum.

nū 5 pōa in ordine ad illud premium esset causa secunda; at voluntas vtitur gratia, aut habitu cum vult, ergo non prædeterminat. 6 actio nō esset libera, si grā esset determinans antecedenter ad vnum: voluntas enim naturaliter moueretur, quia grā naturaliter moueret; & vt voluntas non liberè moueretur, nec libere moueret; non ageret, nisi vt mota ad vnum. 7 semel habens gratiā, non posset peccare; causa secunda sequeretur motionem primæ, nec posset moueri ad oppositum illius, ad quod prima mouet, & determinat. 8 voluntas illimitatior ad actus, quā habitus, & determinatio; illimitata ad plura actiuè, nequit passiuè determinari; si ut determinet seipsam Deus præcipit; sub te appetitus; serua mandata. ad quod volueris porrige manum. 9 si ratio meritorij est aliqnid acceptum à diuina voluntate, in ordine ad præmium, dignum acceptari; q̃ libere ex gratia exhibitum, non predeterminatū ℞ hæc qualitas prædeterminans, concurrit ad actum effectiuè; at viciſſim ab actu, vt necessaria dispositione pendere. Vel determinat ad vnum, non influit. Vel determinari per actualem influxum, nō preuia qualitate; & hęc influentia specialis, non formæ permanentis, sed mouentis; vt instrumentum ab agente principali vltra formam. Contra, forma naturalis datur alicui vt agat, qa talis actio est sibi proportionata ergo si predeterminat datur nobis, non vt agamus, sed vt agamur; ergo non liberè. 2 modus connāralis agendi in voluntate est cum indifferentia ad agere, & non agere, ad differentiam causæ nāralis, quæ vt ad vnum determinata agit. 3 nequit voluntas actum oppositum efficere, nec in sensu composito, nec diuiso, dum physicè ad vnum est determinata. Assumpt. non habet indifferentiā ad opposita cōtrariè, & contradictoriè; nā hēt formā nāraliter ad vnum eā determinantem; cōcursum Dei ad vnum determinatum, & oppositum denegatum; causa secunda habens concursum Dei denegatum ad operandū, nec pōt in sēsu diuiso; secus potestas ad independenter operandum, & actum imparticipatè efficiendum. ℞ pdeterminatio à Deo, & causa prima, non contradicit libertati. 1 non est prædeterminatio nāralis sed libera à Deo. Cōtra si liberè à Deo, effectiuè; formaliter tñ p entitatē creatā, quę nāralis est, & ad vnum. 2 entitas motionis ad vnūdeterminat, nāraliter agit, ergo nāraliter volūtas agitur. 3 volūtas sui nāra libera; vitaliter actiua, ex electione. 3 si volūtas nō est libera sub actu suo, cū iā se determinauit, hēt formā determinatā ad vnū; minus libera cū ab alio determinata. 4 si vt à Deo

pōt

pōt poni, & non poni, iam posita antecedenter non est libera .

Arguent Thomistæ , Aluarez , Bannes, Zumel & alij etiā Scotus 1.d.2.q.2.d 8 q.5.R d 39 cā secūda agit vt mota;nec motio primę nisi physica,nō moralis 4.d.49 q. 6.ad id,nō minus tollit determinari à superiori, q̄ inferiori; subdit non esse contra nārā volūtatis determinari à causa superiori 2.d 1.q.3.D.Deum agere necessariò, & dari contingentiā pugnat; ergo&Deū mouere liberè,&cām non esse liberam. 3 Prolog.d.39: 41.vbiq; docet oēs actus futuros prędefiniisse . oīa cōtingentia reduci ad hanc,Deus vult.Quodlib 16. 1,agens nārale vel est omnino primum, vel si posterius à priori nāraliter determinatur; ergo voluntas determinans liberè,non aufert libertatem.℞ secūda agit, vt mota,quia habet esse à prima, vel influentiam,vt baculus à manu. vel ambæ attingunt eundem effectum, ordine quodam,prima principalius , vt Pater , & Mater in gñatione, & simul cōcurrūt actiuè.2 agit vt mota,non quia accipiat formam in fieri , qua agat: sed in ordine suo hēt formā actiuam in esse quieto, qua realiter , & physicè influat.3 Deus sinit causas suas exercere causalitates.3.d 3.q.2.G. A 2 determinari,nō determinatione inhærēte, quæ anteuertat actum operandi ; tum quia hæc fit per causam creatam inferiorem voluntate ; per illam volūtas in suo ordine passiuè determinatur.3 determinari in actu secundo operatione , facta cum voluntate creata, à Deo prioritate, vt à quo:nam in liberis causā esse determinatā , est ipsam hēre volitionē respectu volibilis,vt in naturalibus est ipsam habere formam,qua causet.2d 1.q.2.ad arg. Ad 3 Dei voluntas prima radix contingentiæ,non oīs contingētia; res administrat, vt mot' agere sinat. 2 causæ secundæ influētia,quam habet à prima , non est quid absolutū, sed ordo inferioris ad superiorem. Ad 4 prædefinit in esse absoluto , in esse antecedenti, & quoad ea, quæ immediate pendent à Deo. vel in omni esse tam absolutè , quam conditionatè Deus vult; semp imbibit velle *Dei* sub conditione , vt pręcipit si velimus . Vel volūtate efficaci, & decreto vltimo Deus; voluntate signi, & antecedente , vult sub conditione; Niniuè subuertetur, nisi pænitentiā egerit ℣. Ezechiæ morieris , nisi fleueris . hæc decreta nō vltima supponūt cōditionē ex parte obiecti volibilis,& q̄ vult à nobis fieri si velim'.

Arguent rōne 1 causæ secūdæ agunt vt p̄motæ à prima.8 phys. 33.primū est ita mouens , vltimū non mouet primū.2 creata,& increata volnntas se hēnt ad agere simul,vt duæ causæ essentialiter subordinatæ ;ergo formā habet ab ea.3 causa, quæ agit vt mota , recipit vim agendi,in actuali motione

tione; vt baculus mouet pilam, subordinatur brachio, vt prius in in se recipiat, magis causa secunda à Deo. 4 causa ex se indifferẽs ad vnum, vt ad aliud; eget à Deo determinari ad vnũ. 5 nullus effectus, quin essentialiter à prima & sub prima; ergo prius à Deo, quã à creatura determinatur. 6 æterno decreto omnia præfinit; omnia secundum consilium voluntatis. quæ voluit fecit; id non nisi in tempore præmouet, & determinat. 7 Deus nequit facere, vt arbitrium infallibiliter operetur, quin physicè prędeterminet; faciam vt in præceptis meis ambuletis. 8 Aug lib. 1 ad simplic. q. 2 grã efficax, quæ à nullo duro corde respuitur; ergo ꝑdeterminat, secus respui posset. de cor. & grat. c. 14. nostra voluntas subdita motioni, & volitioni Dei. 9 conc. Arausic. can. 4 non expectat nostram voluntatẽ, prius per Spiritus Sancti infusionem, vt velimus à peccatis mundari. Can. 21 in opere bono Deum prius incipere. trid. sess. 6 can. 4 motum, & excitatum cooperari Deo; ergo pręit efficax, & physica motio. 10 motio gratiæ efficacis, à sufficiẽti distincta non esset, nisi prędeterminans ad vnũ. 11 nequit intelligi vt efficax ex se, ante consensum, quin prædeterminet. 12 Ber. tract de gratia, Deus auctor oĩs meriti, qui voluntatem applicat operi, & opus applicat volũtati; applicat, hoc est prædeterminat. 13 Aug. de lib. arb. gratia se habet ad arbitrium, vt sessor ad equum, sessor regit, mouet, determinat vt vult. Idem ep. ad Sixtum, & ad Bonifacium; volũtas respectu gratiæ pedissequa, non præuia.

Ad 1 agit vt mota, non vt recipiat formam in fieri, qua agat; sed in ordine suo habet formam actiuam, qua realiter, & physicè influat. 2 præmota non vt recipiat prius naturaliter formã de nouo, sibi inhærentem; sed quia eget concursu causæ prioris; & in actione essentialiter secunda pendet à cõcursu primæ. 3 determinatio in simul agendo; præuiè prioritate à quo. Contra, *in actu* supernaturali *voluntas, per formam* nouam, aut fluentem, & gratiã. ℞ quæ inclinat, non quæ determinet; vt meritoriè agat, non quoad substantiam actus. Ad 2 subordinatæ, quia secunda habet esse à prima; non agit nisi agente prima, & influente; hinc essentialis dependentia secundę, rõne cuius sine prima agere nequit. Ad 3 instrumentũ, quod passiuè recipit motum, in actuali *motione*, vt à manu baculus: at volũtas actiuè se habet ad agere, habet formam in esse quieto; nil tã in potestate voluntatis quam ipsa voluntas. 2 instrumentum artis non est actiuum, recipit motum agentis. plus potest in virtute principali, quam in propria; causa secunda in virtute primæ,

quia

quia id, ad quod se extendit, est sua virtus actiua, quā accepit à prima; sic semper subordinatio. Ad 4 indifferens, nō tā passiuè vt recipiat, sed actiuè vt se determinet sub *Deo*. est indeterminatio virtutis, actiuè in sui facultate. Contra nō est primò se determinans. ℞ nō absolutè, à se primo, sine Deo, sed sub Deo, in suo ordine agendi; absque eo, ꝙ egeat extrinseco, p̄uiè determinante ad vnum; auferret in suo ordine agendi indifferentiā; & euertit libertatem. Ad 5 nullus effectus sine Deo, concursu cōseruatiuo, & cooperatiuo; non antecedenter, à *Deo* predeterminante vnū à causis liberis; causa libera non se determinat, nisi suo actu volendi, & nolendi. 2 nil sine Deo, vel sinendo vt fiant; vel ipse immediatè faciendo. 3 causas liberas præuenit, excitando, mouēdo, non determinando. Ad *6* ex 1.d 17 q. 2 L L vt acceptatio Dei æterna, qua Deus ab æterno præuidens, hunc actum ex talibus principijs eliciendū, voluit ipsum ad præmium. 2 actu voluntatis statuit effectum futurum à causis suis, & quantum ex se dedit antecedētia, quibus vellemus, & daret subsequentia. 3 ab æterno p̄finiuit, vt eorum futuritio sit futura, decreto vltimo, efficaci, & beneplaciti, quod supponit velle antecedens, conditionatum; qm̄ ex parte sui nulli deest, qui dignus fuit. 4 in actibus supernaturalibus sic mouet, vt congruè sit ipsi, vt liberè consentiat. Ad 7 infallibiliter vt ei congruit, & sua libertate vtatur, non quod prædeterminet: sed quia ex proposito datur; & præsciā, seu connexio libera causarū, vt antecedit propositum, & vocationem, non est nisi conditionata, si velimus; si obicem nō ponamus; at velle ab solutū præcedit præsciā in absolutā. 2 quæ Deus voluit vt fierent, ita voluit, vt præcepit; sicque oīa sub decreto; præcepit, decreto sub conditione; si velis; si feceris; si audieris; etiam conditio ex parte termini volita à Deo. statuit; præcepta dedit. Ad 8 à nullo duro corde respuitur; vox ad fideles; quis ita durus vt resistat? 2 ita datur, vt congrua, cōsona, vt sua sponte consentiat; secus non posset respui. 3 Deus sibi subicit nostrā volūtatem per grām, vt ipsa consentiat, nō respuat. Conc. Arausic. prius vt velimus, quia pręuenit vt velimus. 2 Contra Semipelag. nec gratia sit ad incipiēdum, nec sit præueniens. non Deus expectat, præuenit nostras voluntates, dat quibus velimus. Contra præuenit, ergo determinat. ℞ præuenit aspirando; in adiutorium intende. motum & excitatum arbitrium; implicat determinatū, & dissentire si velit. Contra in bono opere Deum prius incipe-

re. ℞ in actu meriti vt Scot. d. 17 q. 2 substantia actus ab arbitrio; ratio meriti est ex habitu, cum relatione ad Dei voluntatē quæ acceptat. habitus inclinat actiuè; in ratione meriti principalius conuenit actui ab habitu; quam à voluntate: magis enim acceptat Deus actum, vt præmio dignum, vt elicitus est à charitate, quam vt liberè à voluntate Contra. Fato & decreto Dei, vixerūt etiam ethnici; ergo nō est vt negetur. ℞ vt negligas viam vitæ, & disciplinæ nil melius 2 fatum inevitabile extra statū viæ, vbi meritum, & demeritū. 3 decreta nō sinunt motus, si sunt ad vnum. Trident. motū & excitatū; excitari non est determinari. Ad 1 o efficax, quia pensantis omnibus, ita congruit voluntati, vt infallibiliter consentiat 2 efficax, non quia sufficiens non sit principiū respectu actus; & ex requisitis aliquid desit, vt realiter distinctum; sed quia non attingit terminum, & finem propter quem datur; sic multi vocati; non tamē omnes vno modo affecti; illi sequuntur, qui ei capiendæ reperiūtur idonei, ep. 1 ad simplician. q. 2 3 potentiæ proximæ, nec intrinsecè, nec extrinsecè aliquid deest quo possit reipsa in actū exire; cū sufficienti respectu volitionis rectæ est principium actiuū voluntas: nam gratiā habet; cum sine gratia, iam non esset sufficiens. 4 sufficiens dat potentiā, non remotè, & diminutam, sed proximè; hinc efficax non addit quid re ipsa distinctū. Contra, efficax physicè prædeterminat; necesse ad actum, non ad posse: ideo sine ipso est in homine, quo possit cōuerti. ℞ si physicè necessarium vt prædeterminet, realiter distinctū à sufficienti; quomodo stat per ipsum; si per sufficiens non conuertitur? Cōtra est vltimum pōæ, & complementū principij. ℞ tūc sufficiens principium videndi, cū omnia necessario requisita cōcurrunt, quæ sunt pōa visiua intrinsecè, non impedita, mediū illuminatum, & visibile, seu corpus coloratum; si vnum deest, pōa, si adest, non tamen videre est in eius potestate. ita efficax, necessariū, & distinctū realiter entitate physica prædeterminante; non habens illud; virtus sufficiens ad agendum simpliciter deesset, nec sine illo sufficiens esset principiū; pōa ad operandum, non est sufficiens, cum qua implicat actus, nisi aliud principium addatur. Cōtra, si caret efficaci necessariò requisito, habet in potestate illud habere; sic cares atramento, quo scribas, in tui potestate vt illud quæras, emas; si cares efficaci, quærite, pulsate, petite; hinc sufficienti non cares. ℞ sufficiens non datur, vt potestas operandi sit vltimus terminus; sed propter actum. 2 vi sufficientis, Deus

obli-

obligat, non vt possimus, sed vt actu operemur; ergo aliud distinctum principium prædeterminans, non necessarium. 3 si per sufficiens, non prædeterminatur physicè vt consentiat, quomodo consentiens per sufficiens, & non resistens, potest habere efficax? 4 potestas habendi efficax; si passiua, ergo tantum capacitas, non in sui potestate habet principiũ operandi; si actiua, & per eius vsum potest petere; ad vsum necessaria physica prædeterminatio, ergo impossibilis vsus. 5 illud in nostra potestate, quod nostram sequitur voluntatem, 1 retract. c. 23. si prædeterminatio antecedit nostrã volũtatẽ; ergo nõ in nostra potestate. 6 intellectio obiecti, si necessaria voluntati, vt velit, necesse vt volitio libera sequatur intellectionẽ non liberã; ergo si motio prædeterminans; non minus quam intellectio ad vilitionem; ergo volitio libera, à predeterminatione non libera, quæ non est in nostra potestate. Ad 12 Bern. rectè in merito duo, substãtia actus cum rectitudine, & rão meriti: sic habitus gratiæ est qualitas, inclinans ad actum secundum substantiam; sed habet specialem relationem ad voluntatem diuinam, acceptantem ipsam, vel subiectum habens ipsam. 2 conditio meriti principalius conuenit actui ab habitu; minus principaliter à voluntate; magis enim acceptatur actus vt dignus præmio, quia elicitus à caritate; quam à voluntate liberè elicitus; & si vtrumque necessariò requiratur. diuisio à cultello, & si magis à diuidente; at sub ratione acceptionis, vt placet visui, magis ex acutie instrumenti. Sonus magis ex percussione corporum sonantium, quam ex percussionis ordine: at magis auditui, acceptus ordo, quam efficax vis percutiens: ibi armonia. Pater causa præcipua, quam mater: at hæc vt magis, vel diligibilis alicui, quia matris. ita gratia applicat operi, sub ratione dilecti, quia præcipua, per hoc acceptũ, vel acceptabile. Ad 13 gratia sessor, voluntas vt pedissequa, non præuia. ℞ Scotus respectu actus, vt meriti; non actus in substantia; hinc numquam physica prędeterminatio ad actum. 2 addit Scotus exemplũ simile, si equus esset liber, & sessor per modum naturæ, esset dirigẽs equũ ad certũ terminũ; cursus equi ex hoc, quod secundum inclinationem sessoris ad terminum, tunc magis placere posset; at si vi sua curreret, tunc posset equus sua libertate sessorem deicere, & præter eius directionem, in alium terminum se mouere. sic voluntas, ait Scotus, est quasi equus liber; gratia sessor per modum naturæ inclinans ad obiectum, secundum hanc inclinationem

voluntas placet; cum sessor abijcitur per peccatum, aut actum, qui est indifferens, vt inclinat gratia, tunc voluntas est displicens; & ita voluntas pedissequa, quia non ex se determinatè inclinat ad terminum; ob inclinationem actus acceptatur; hinc gratiæ nõ ẽ determinare ad vnũ: sed inclinare ad terminum, ob quam inclinationẽ, actus est acceptus, sicut inclinat gratia, & voluntas id participat à gratia. id magis inest gratiæ, quam sibi, in hoc ipsa causa secunda; tamen in elicitione actus, voluntas habet in se rationem motiui; in causare intrinsecum actui, volũtas nõ nisi sua optione: sed in esse propter quod acceptatur, p hoc dicit respectũ ad extrinsecum. equus ex sua libertate currens; non tamen cursus eius acceptaretur, quia non secundum directionẽ sessoris. gratia inclinat, non determinat; reddit actum magis sub merito, non quoad substantiam. magis est ex ea parte, qua obiectum dicitur actiuum, quam ex ea, qua potentia est actiua. actum ex puris naturæ esse meritorium appropinquat errori Pelagij; hinc acceptat actum vt meritorium per gratiam. hæc si magis ad gratiam habitualem pertinent, facilè ad gratiã actualem aptari possunt.

An Decreta Dei ad dandum gratiam operandi sint absoluta, & primo efficacia in nobis absque connotatione præsciæ, & conditionatæ prauisionis; nec à congruitate vocationis, qua Deus voluit dari congruam, contemperatam arbitrio, vt homo sua libertate consensum præstaret. XIX.

EX decretis suæ voluntatis, & entitate gratiæ in esse absoluto, in recto, vt à forma intrinseca, certum est desumi: sed ab extrinseco à connotatione conditionatę præuisionis, quam sciam vocant mediã: qua præuidit Petrum infallibiliter consensurum, tali vocationi assensum daturũ; nõ quod in Deo sit habitus, aut ars simpliciter, vt directiua agendorum; quæ non habet locum in Deo; sed tantum diminutè, secundum quid, vt apprehensiuus rectitudinis, posita determinatione voluntatis, cognoscit ordinem agibilium. hinc vt nullus effectus est determinatè in se extra suas causas, sine determinato concursu Dei; ita nec conditionatam futuritionem, sine conditionato decreto Dei; hinc dupplex determinatio, vltima, & nõ vltima cõparatione futurorum, 1.d.40 A. ita duplex decretum, absolutũ, & cõditionatũ; absolutum comparatione futurorum absolutè; sub conditione respectu

ctu eorum quæ vellet à nobis fieri; huic duplici decreto duplex respondet futuritio 4 d.16.q.2 K

Dico. efficaciam donorum desumi in esse absoluto effectiuè à decretis diuinæ voluntatis, & intrīsecè ab entitate gratię in recto; at cū cōnotatione, & respectu ad cōditionatū cōsensū nostri actus in obliquo; sicque cōgruū, & cōtēperatū arbitrio. nec cōgruitas gratiæ efficax, vt est physicè p̄determinans; sed efficax, quia cōnotat opationē sub statu conditionato; vt ipsa velit.

Probari potest ex his, quæ passim Scotus 1. dist. 38 & 39. cōtingētia habent determinatā veritatē ex decretis certis, infallibilibus, ad cōnexionē liberā cū voluntate. ibid. res iuxta proprias rōnes intelligit, hoc vt necessariū, illud vt contingēs; determinata, & infallibilis Dei sciētia stat cū cōtingētia; vt diuina voluntas potest nō velle cōtingēs, intellectus pōt nō scire. id de rōne cōtingētię, in determinatio de possibili. d. 39. E. F. libertatē nostræ voluntatis comitatur vna pōa ad opposita manifestè, ad velle post nō velle, seu ad successionē oppositorū; & ad opposita nō ita manifeste, absque successione; vt si in vno instāti volitionē habet, nō necessario causat; sicut hoc est cōtingēs, ita causat hoc velle cōtingenter, & pōa est ad oppositū eius, ꝙ causat sine successione, & est pōa realis, vt naturaliter prior actu secūdo, vt sic æquè aliud oppositū ponere. si vt p̄determinata ad vnū ageret, vt naturaliter prior suo actu, non esset indifferens. d. 39. D. sola libertas diuinæ volūtatis; nō eius efficacia est prima radix extrinseca libertatis creatæ. Ibid. R. si intellectus Dei nō sequitur res vt effectus causā; tñ est comitantia, sicut res potest nō esse, ita intellectus pōt non scire: & sicut res scita pōt esse, ita intellectus pōt eā scire; & sicut res scita, pōt nō sciri, & si nō erit nō sciet. d 40 in fine, vt volūtas nostra pōt mereri dānationē, ita comitāter sequi, ꝙ diuina volūtas, nō p̄ordinaueri:; vt Deus non pōt falli, nō pōt stare intellectio eius respectu actus cū opposito illius; ergo sēper cū cōnotatione ad actū nostrū; & nūc ęternitatis mensurat actus nostros, vt coexistens omnibus partibus tēporis. C. d. 41. si offerantur diuinæ, duo æquales, quare istū p̄ordinat benè vsurū, nō illū, nisi qa vult. & ante A. quē vsū liberi arbitrij p̄uidet in illo; nō isto, si cū grā. hęc Scot. ad tollēdū meritū propter bonū vsum p̄uisū si superuixissent: nullus enim acceptatur, vel damnatur secundum merita, quæ habuisset; aut secundum illa, quæ prę- uideretur habiturus, si superuixisset. lit. A. nō vult Deus aliquem punire, quin videat peccatorem. D. scit hunc peccaturum, non

solum

solum quia scit, se permissurum: sed quia scit se cooperaturum ad substantiã actus. 1. d. 17. q. 2. G G. si gratia efficiens actum, cum voluntate creata se habet vt causa prior, & voluntas vt posterior, actio nõ esset libera, quia gratia naturaliter moueret, & voluntas non ageret nisi vt mota naturaliter; si ibi de grã habituali; magis de actuali, quæ facit voluntatẽ agere. 1. d. 3. q. 7. B B. & dist. 7. c. indeterminatum propriè oportet vt habeat formã, vt recipiat, aut agat: at actiuè ipsũ se determinat ad effectũ. d. 8 q. 5. 2. voluntas actiuè ad vtrũlibet indifferẽs ex se potest sufficienter in suo ordine, sine forma supueniente ad hoc, vel illud determinari. quod lib. 18. M. libera ad vtrũlibet, sui ipsius ad alterum eorũ determinatiua. 1. d. 12. G. voluntas sub aliqua forma eã determinãte nõ est libera; etiã si forma sit actus proprius, ab ea liberè causatus, vt sub actu volendi. d. 17. q. 2. H H. ad meritum nõ satis voluntatẽ cũ charitate, sed specialem mouẽtis formæ influentiã; & infra litt. K K. actũ, q est meritũ, esse in potestate, supposita generali influẽtia; cõpleri, nõ in mea potestate, nisi dispositiuè. & infra litt. L. L. nec esse rationem formalẽ meriti, nisi ex acceptatione Dei petẽdã. omnis ratio meriti ex Scoto in acceptatione, & sub isto respectu; acceptatio cõnotat; ordinat peccatores cõuerti ad Deũ supposita grã nõ determinari ad vnũ. hinc Trid sess 6. c. 6. conuerti ad Deũ, cum eum omnis iustitiæ fontẽ diligere incipiũt. Zacchar. conuertimini ad me, & cõuertar ad vos. Luc. dimissa sunt ei peccata; quia dilexit multum. Ioan. 14 qui diligit me, diligetur à Patre meo. non ꝙ natura possit absque gratia; nam voluntas cũ charitate, sed specialẽ influentiam, seu per modum concursus; aut acceptationem; aut non viribus naturę, meritoriè agere, ꝙ error Pelagij. Q Q Spiritus Santus posset actum immediatè causare in voluntate, & ipsum tanquã à se creatũ acceptare: sed tunc non esset actus voluntatis, vt in potestate eius: nam disposuit actum arbitrij, & quod esset in potestate eius acceptare; ꝑdeterminatio ad vnum non est in potestate. Deus assistit causæ secundæ ad suum actum; Spiritus Sãctus omni causæ secũdę generaliter cooperatur, ad illum actum, ad quem secundum formã suã ordinatur. *Prius* operatur, quam voluntas; id prioritate eminentiæ, sicut causa superior, simul quippe cooperatur *Spiritus* Sãctus voluntati habenti caritatem, & ipsa operatur. 2 d 1. q 2. ad ad 1. & 2. causam producere effectum absque nouitate in ea, actu primo præintellecta; nec habitudinem nouam pręcedere; vt dictum est d. 35. nec aliqua relatio deter-

determinans ipsam ad effectum; in naturalibus causam determinari ex parte sui ad agendum, est ipsam habere formam determinatam, qua causet: in liberis est ipsam habere volitionem determinatam respectũ volibilis. hinc Scot. cum vult voluntatem determinari à causa prima, ad volendum; loquitur de predeterminatione operatiua in actu secundo, quæ fit per actum, non inhærente in actu primo per formam antecedentem actum secundum tanquam causa à suo effectu. 3.d. 15. D voluntas vt voluntas libera: sed vt volens, sub actu volendi, vel nolendi constituta, non amplius libera; etiam si illa forma sit actus proprius ab ea liberè in se causatus; nam actus volendi est qualitas naturalis, & sic naturaliter agit; multò minus esset libera, si antequam velit in actu primo ad volendum, Deus physicè predeterminet; iam habet formam determinatam ad vnũ, gratia efficax entitas creata, formaliter qualitas determinata ad vnum. 1. d. 42 A si primũ efficiens habeat in se potentiam effectiuam eminentiorem potẽtia cuiu suis causæ; non tamen, quod habeat causalitatem immediatius, quam causa secunda respectu sui effectus; id de potẽtia ordinaria, nõ absoluta, posset immediatè in effectum. ordo causarum superiorum, & inferiorũ id non concludit. Sol eminentius in se continet causalitatem; non tamen facit immediatè bouem, aut aliqd aliud; sed cum boue: causa prima immediatè perfecta, non tamen immediatè nostri effectus, sed agente secunda. d. 43. D. pertinet ad legem vniuersalem omnes finaliter malos esse damnandos; & iudicium legis, Iudas erit finaliter malus, & dannabitur; & tamen etiam dum est in via, adhuc potest eum sua gratia præuenire, non esse finaliter peccator; potĩa ordinaria, potest p̃scire saluandum, sed non isto modo ordinata: sed alio modo ordinata secundum alium ordinem; ergo voluntas Dei non vltimo ante nostrum velle; & Dei est ponere in ordine, quo nos posset saluare; & alio, & alio ordine iustè disponit; secundum quas potest præuenire ne pereamus; nec lex recta, nisi à voluntate Dei accepta; & quod fit ordinatè fit & aliud ordinatè fieret; si secundũ alium ordinem faceret. d. 46. voluntas Dei cum determinat se ad ponendum effectũ in ẽẽ vltideterminatione illud erit, quæ est voluntas beneplaciti: vt voluntate antecedente quantum ex parte Dei, vult omnes saluos fieri, dat adiutoria, sufficientia quibus possunt benè viuere, saluari; vt Rex dat leges rectas, vult omnes pacificè viuere: si videt aliquem tribulari iniustè, reducit

ducit causam ad querimoniam. d 47. volitio efficax, qua sibi cõplacet esset voliti; & tamen posset statim ponere volitum in esse, statim poneret; remissa cum non ponit, sed posset ponere. Quę Deus immediatè per se ipsum adimplet; quæ mediatè, præceptum, consilium, permissio, prohibitio. Ibid. nolitio, mali p̃missio, de quo scit ab alio male fieri, displicet, nõ p̃hibet, vt posset. Volitio efficax, in immediatis à Deo, à se adĩplet; si p alios, p̃cepɫũ. ita implet, hæc exercet *Deus*, vt opa nostra fiãt; ergo ante p̃uisionẽ, & permissionem, in quantum transit super obiectum; & signum voluntatis, non velle prohibere, vult sinere, permittit nostros actus, non determinat. 2. d. 1. quest. 2. ad 1. causæ effectũ producunt absque nouitate in ea præintellecta in actu primo per intellectũ; ad absolutum in causa, sequitur absolutum effectus. 4. d. 1. quest. 1. RR. magis instrumentum agit virtute alterius, quam causa secunda, quia non habet formam actiuam suam in esse quieto, tantum recipit in actuali motione: at causa secunda habet formam actiuam in esse quieto; agere in virtute alterius non est recipere aliquid, sed tantum habere ordinem inferiorem in simul causando. infra; nec influentia noua, aut creatio alicuius inhærentis, sed determinatus ordo causarum in agendo effectum communem. d. 12. q. 3. A. dependentia causæ inferioris à superiori in agendo non esse influentiam, quam agens inferius à superiori per formam, tunc causatam recipiat; sed ordo determinatus in simul causando. d. 13. q. 1. art. 3 non credo causam secundam recipere motionem specialem à prima, tantum habere subordinationem formæ actiuæ ad formam actiuam alterius; qua priori exeunte in actum in suo ordine, secunda nata est exire. mouens motum, non quod recipiat motionem, per quam moueat: sed quia in motione sua ab alia prius naturaliter actu mouente dependet. *dist. 49. q. 6* K contra naturam *voluntatis* in suo ordine determinari, vt nihil sibi primo repugnet & à causa inferiori determinari; vt ab habitu aut qualitate; sic ex parte voluntatis passiua esset, indifferentiam tolleret; nec in sui potestate agere, & non agere foret. 3 dist. 15. quest. vnica. imò voluntas vt voluntas libera, vt volens non formaliter libera, vt habet formam determinatam ad vnum, quæ est ipsa *volitio*. liberum vt liberum, non immediatè ab alio patitur, est determinatum ad vnum ex oppositis, quod est sibi forma naturalis, potest per illam determinate se habere ad vnum, & ita pati. 2. dist. 37. lit. M. quæ *Deus* facit

cum

cũ causis secundis, simultate in quo prius à quo, quod perfectionis, & independentiæ. 1. d. 41. Sed contra. Deũ ab æterno nõ prouidere act' futuros volũtate creata, sine ei' determinatione. Prouidet hunc benè vsurũ, quia vult, & præordinat benè vsurum, quodlib. 17. E. ad actũ voluntas grã excitatur iuxta inclinatiõnẽ. Motio intellũs, inspiratio volũtatis, sunt quæ nos mouent ad operãdum. d. 17. HH. Si tota nãræ facultas cum gnãli concursu, nõn tñ est attingibilis, sed vires naturæ superat. 1. Prol. C. Gratia, & caritas idẽ absolutum ex Deo, differũt per cõnotata. 2. d. 27. q. 1. C. bonitas in actu humano ad præmium in acceptatione. 1. prol. F. 2. dist. 17. G.G. acceptabilitatem in Deo, vel acceptationem ex conformitate rationis per voluntatem eius pertinere ad rationem meritorij. in merito esse à Deo effectore vltimum complemẽtum, vt à solo animatio, completa organizatione. 3. dist. 18 A. est aliquid acceptatum, vel acceptãdum in hõe, dicit ordinem actus ad acceptantẽ. d. 19. in Xpo efficacia, & sufficientia refũdit in acceptationem. ibid secundũ efficaciam, merita Christi pro eis, q bus sciebat eis prodesse. 4. d. 22. G. merita mortificata viuere in acceptatione in ordine ad præmium. quodlib. 17. bonitatem meritoriam dicere respectũ rationis in actu, ad Deum specialiter acceptantem. ex his nequit intelligi acceptatio absque præuisione; hoc ius executioni mandandum, si non est subsequẽs acceptatio, sed antecedens ex pacto Dei, nequit intelligi nisi sub conditione, si vis ad vitã ingredi, serua mãdata. Hoc fac & viues. Matt. 6. quod iustum fuerit dabo vobis. ad Rom. reddet vnicuique iuxta opera sua. ius ad vitam, si non est per subsequentem acceptationem; nequit negari, conditionata præuisio. 1. d. 17. q. 2. kk. meritũ est actus humanus moraliter bonus, inclinatione gratiæ acceptus, vel acceptabilis, vel dignus acceptari. 3. d. 18. meritum aliquid acceptatum, vel acceptandum in aliquo; pro quo ab acceptante est retribuendum ei, q meruit, vel alteri, pro quo meruit. quodlib. 17. art. 7. actus liberè elicitus, vel imperatus, moraliter, bonus specialiter Deo acceptus: acceptatio in Deo nõ est subsequens actum nostrum absolutum, quasi Deus sit passiuus; sed est pactũ Dei antecedens; & meritum integrari ex pacto Dei effectiuè; ex grã vt instrumento; manifestatur per acceptationem. implicat hoc pactum, quod Theologi, Scotus, Alensis, Bonauẽtura, Thomas, & omnes Patris Societatis, posse intelligi absque præuisione conditionata: præcepta sub conditione, & sub respectu rationis ad pactum diuinum. Sic Ezechiel cap. 18. conditionatè exprimit, quacumque hora si peccator ingemuerit; Pœnitentiam agite. Zaccariæ 1. Conuertimini ad me, & conuertar ad vos. Apoc. 3. sto ad ostium

& pulso, si quis audierit vocē meā. Cant. V. vox dilecti pulsantis, aperi mihi soror mea sponsa. Isai. c. 1. Lavamini, mūdi estote. Si fuerint peccata vestra vt coccynum, quasi nix dealbabuntur. prouer. 1. sapia foris prædicat: vocaui, & renuistis Mat. 11. venite ad me omnes, qui laboratis, & reficiā vos; ergo pactum acceptandi nostros actus, nō nisi sub conditione nostra: ex Deo sufficiētem dispōnem, sub donis gratiæ excitantis, vocantis, adiuuantis, non determinantis, nisi sub conditione nostra.

Prob. 2. ex Patrib. efficaciā gratiæ esse ex voluntate Dei miserēdi, cum respū. & ordine ad cōgruum, & specialem consensum nostræ voluntatis; & ita à Deo dari, vt infallibilis consensus, & acceptatio nostra sequatur; & si daretur hō sua libertate consentiret. 1. Rom 8. Qui secundū ꝓpositum vocati sunt sācti. quos præsciuit, hos vocauit, ergo vocati secundum propositum, sunt illi, qui præsciuntur credentes. 2. Aug. de pręd. ss c. 8. grā, q̄ à nullo duro corde respuitur; qa datur, vt omnis duritia cordis primitus auferatur; nequit respui, nisi tempore quo consensus, dispō, congruitas, in qua homo infallibiliter cōsentiet: id nequit intelligi physicè, ergo cō ditione, qua liberè consentiret. 3. Aug. q. 2. ad Simplici. lib. 1. Quāuis vocentur multi, quia non oēs vno modo affecti; illi secuntur vocationē, qui ei capiendæ reperiūtur idonei infra, solius Dei miserentis, quia ita vocat, quomodo aptū est, & scit aptum esse ei, vt vocantem nō respuat. De grat. & lib arb. c. 5. quòd Paulus tūc de cęlo vocaretur, & tā magna, & efficacissima vocatione conuerteretur, grā Dei erat sola: quia solius Dei miserētis, hoc modo vocare, quomodo aptum est. Alibi, præbet vires efficacissimas, cum vocat, sicut scit ei congruere, vt vocantē non respuat. Illi electi, qui congruēter uocati, illi non electi, qui non cōtēperantur uocationi; ergo uocatio efficax, antecedēs motio, spectat ad uocationem, qua Deus facit ut uoluntas uelit, eā uocādo, cū scit ei cōgruere, ut uocātē nō respuat, & arbitrio congrua, & apta in illa Dei altissima, & secreta præscīa. de bon. pers. c. 14. prædestinatio est p æscīa, & præparatio beneficiorū Dei, quibus certissimè liberantur. Trac. 26. in Ioan. noli cogitare, te inuitū trahi; uolūtate traheris; parum est uoluntate, sed uoluptate: delectare in Domino, & dabit tibi petitiones. post odorē curremus. da amantem, da sitientem, da suspirantem: trahit eos, qui credūt in filium, qui cogitant Patrem habere Deum. ramum uiridē ostēdis Oui, & trahis illā: nuces puero, & trahitur; & qui currit, trahitur: amando trahitur, sine lesione trahitur: cordis uinculo trahitur: uoluptates terrenę, quæ reuelātur amantibus trahunt; cur non trahit reuelatus Christus? cur non fortius desiderat anima ueritatē? ergo efficacia gratiæ, tractio, uocatio, cōgrua

grua, contéperata arbitrio. De spũ & lit. c. 34. Visorũ suasionibus agit Deus, ut uelimus, & credamus: siue extrinsecus ꝑ euangelicas exortationes: siuè intrĩsecus ubi nemo habet in potestate, ꝙ ei ueniat in mẽtem: at consentire, & dissentire ꝓpriȩ est uoluntatis. Accipere, & habere anima dona nõ potest, nisi cõsentiendo: si hoc ꝙ habeat, & accipiat, Dei est: at accipere, & habere vtique accipientis, & habentis. 1. retract. c. 22 in potestate hominis facere fructus bonos, aut malos: voluntatem in melius mutare : sed nulla est nisi à Deo detur: nisi voluntas præparetur à Domino, sic facilè fit opus pietatis: ergo per ordinem ad arbitrium, ei congruè datur de prædest. & grã c. 15 Nabuc, & Pharao, ambo Reges, ambo populum Dei captiuantes, ambo clementer flagellis admoniti: at vnus Dei manum sentiens, in recordatione ꝓpriæ iniquitatis ingemuit: alter libero cõtra Dei misericordiã & veritatem pugnauit arbitrio. de bono perseu. c. 14. Si miracula facta Corazain, & Betsaidȩ, fuissent apud Tyrios, & Sidonios in cinere, & cilicio pȩnitentiã egissent, quo modo vt crederent nõ erat eis datum; etiam vnde crederẽt est negatum, quosdam habere diuinum munus intelligentiæ, quo moueãtur ad fidem, si congruè suis mentibus, vel audiant verba, vel signa conspiciant: ergo congruè apta, & accõmodata sunt arbitrio.

Prob. 3. ex alijs Patrib. & Doct. Cris. hom. 21. & 56. in Matt. de vocatione Pauli, & Matthæi, nõ prius Deum vocasse, q̃ prȩnouit, tunc vocationem fuisse penetraturam illorum animas, & non prius. Ambr. in illud Rom 8. secundum propositũ vocãtur, quos credentes præsciuit Deus futuros sibi deuotos, vt antequã crederent scirentur. Bern. de lib. arb libertas pro ingenita sui nobilitate, nulla potest determinari necessitate. Ans. in illa verba Mat. 6 fiat voluntas tua: licet percussus Paulus, tamen voluntas eius libera vt resisteret, si vellet. Origenes Ep. 9. ad Rom. Certum Deum non solum scire, cuiusque propositum, sed & prȩscire: sciens, & antea prȩsciẽs vt fidelis dispensator, & iustus; vniuscuiusque motibus, & proposito vtitur ad ea perficienda, quæ animus, & voluntas elegit. Abulens. c. 19. in Mat. 9. 175. Deus mouet voluntatem, nec determinat eam; facit vt bonum ei offeratur cum magna rõne boni, manet voluntas cũ indrĩa. Obijcit: si Deus efficaciter vult elici à volũtate: illa nõ eligit, qa manet indiffẽs. Res. cũ De' vult sub tãta rõne boni præsentat, vt voluntas statim se determinet: vt & nos volentes aliquem trahere, ei rem offerimus, quam ipse valde desiderat.

Prob. 4. ex Conc. Trid. sess. 6. de iustifi c. 5. vt tangente Deo cor hominis, per Spũs Sancti illuminationem: neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens quippe qui, & illam abijce

re potest; neq, tamen sine Dei gratia mouere se ad iustitiam coram illo, libera sua volũtate possit. Can. 4. Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum, non posse dissentire si velit, anathema. Locuntur de voluntate vt subest auxilio efficaci, quomodo hæc cũ prędeterminatione ad vnũ? nisi cõtemperata ad arbitrium, vt põa ad oppositum sensu composito, & diuiso maneat. Conc. Coloniense tit de iustifi. Si scriptura vitã æternã bonorum operum mercedem appellat; Nõ putemus benefacta nostra esse digna ꝓ ꝓ operum ipsorũ dignitatem; sed ꝙ Deus fidei nostrę, quã per opera in nobis exercet, vitã ęternã gratuite sit pollicitus. Conc. Senonense c. 16. faciet tãdem misericordia locũ vnicuiq. iuxta meritum operũ suorum. Conc. Prouinc. Senon. ita necessaria gratia, vt cum ea lib. arb. bonũ efficiat; nõ ego, gratia Dei mecum; ne lib. arb. otio torpescat cum Manichæis; nec arrogantia Pelagij, vt in se citra diuinę gratiæ munus sufficiat. ex his, & alijs multum differt error Pelagij à doctrina eorũ; qui efficaciam gratiæ, à consensu cum gratia prouenire docent. Tu ipsa Dei cooperatione cum voluntate, speciale beneficium agnosce, ꝙ totum negabat Pelagius; sed bonam voluntatẽ in nobis, in naturæ põa. hinc Aug. negat Pelag. grãm, quæ donat, & ordinat vt agam⁹ de grã Christi. c. 7. eam, quæ incremẽtum dat cap. 12. nec aliquam concedit gratiam cap. 31. 41.

Prob. 5 ratione 1 gratia efficax ad agendum liberè, non est virtus, neq; influxus Dei; quasi solus efficiat; sed motio, qua Deus facit, vt voluntas velit, vocat efficaciter ꝓcedẽs, ex mĩa dei; ergo pro eis est, pro quibus scit eis congruere, vt libere velint. 2. Christus etiam suam passionem efficaciter obtulit pro electis, non pro omnibus: pro quibus voluntas dei pro illis eã acceptans, vidẽs eã oblatam efficaciter acceptare; ergo efficacia sẽper cũ congruitate, & acceptatione. 3 fallit imaginatio, quod causa libera antequã operetur, debeat per aliquã formam nouã libere determinari: sed per actũ secundũ, ad quem actiue se habet, non passiuè. 4 in actu secundo grã se habet *simul* cũ lib. arb. eosq: efficit, quia homo sua libertate vult illos efficere: ergo simul cum arbitrio, non antecedenter decreuit, si non absolutè, conditionatè, si velit. 5 deus immediatè concurrit cum causis secundis, ad actus nostros; & nihil potest facere quod se facturum non decreuit: secus secundæ facerent actum imparticipatè; deus mutaretur si secus agerent, ac agere statuit: ergo si decreuit vt velimus, ita præparauit vt in illis ambulemus. 6. deus voluit arbitrium, salua sui libertate à nullo posse antecedenter Physicè determinari: sed dirigi, inclinari, ad infallibiliter in re ponendum effectum, quod ei per gratiã actualem præstatur, & quod

sibi

sibi per gratiam habitualem mutuatur. Assumpt. efficax facit arbitrium infallibiliter agere, ergo efficax quia efficit cum arbitrio, non quia antecedenter determinat. 7 determinatio in futuris est ex decreto absoluto, & vltimo: quo cognoscit quid determinatè faciet; non quid esset facturus, motus, & excitatus, si in hoc ordine rerum esset; & quid Deus vellet cum eo concurrere. id enim ad statum sub conditione spectat. 8 si gratia efficax, formaliter, & directè, hunc respectũ habet ad effectum, qui futurus est, virtute tamen connotat cõsensum ex arbitrio futurum. 9 gratia efficax dicit duo: formaliter, & in recto, Dei donum, ex Deo procedens, ex quo futurus consensus in tali ordine posita voluntas; & in obliquo connotat consensum futurum, non absolutè ante velle Dei absolutum; sed conditionatè, quod vellemus, quia conditionatè præcipit Deus nos velle; si comederis. Si benè egeris. Si velis sequere Deum. Si vis ad vitam ingredi. Si pœnitentiam egeris. 10 efficacia nequit intelligi sua natura, secus ante nos ageret absolutè ad vnum; ergo secundum circumstantias vt procedit à Deo, spectatis his, quę à nostro velle sub conditione; vt conditionatè nos vellet, vt ageremus, & voluntate antecedente procedit à Deo. 11 negare quod Deus vocet tempore, quo motu gratię est ei congrua, vt velit consentire; & hoc ex proposito Dei miserentis. nobis occulta, sed ex diuerso ordine, in quo nos poneret, & infinitè præcognoscit. quos præuidit, hos vocauit. prædestinati sumus secundum consilium. electi conformes fieri. secundum præscientiã Dei Patris.

Ais, Sc. d. 41. deus nõ pręscit bene vsurũ, nisi quia vult. hũc non illum pręordinat, volũtas. Res. tã absolute q̃ cõditionate. 2 de actib. præuisis vt verè meritum. 3 negat bona quæ præuiderẽtur habituri, & non essẽt. 4 tollit merita certa, in prędestinatione ĩcerta. altitudo sapíæ

Adde, & hęc. 1. nulla grã excitans & sufficiẽs eẽt revera sufficiẽs; si efficax, & prędeterminãs vnũ, antecederet. 2 ad actus naturales causæ secundæ habent formas, quibus determinatè possunt agere, & re vera agere cum solo influxu, & concursu quo Deus vniuersaliter agit; ergo causæ liberè magis habent indifferentiam agendi cum concursu Dei parato ad vtrumq; & cum gratia, quæ nulli deest. 3 voluntas Dei liberè eligit, & vult hominem liberè ad gloriam peruenire; ergo voluntas creata vt obediens Deo, non vt prædeterminata ad vnum; sed liberè. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. per bona opera certam faciatis vocationem vocari non est determinari. voca operarios. 4 hoc prædeterminans, si per modum principij: non tantum erit, vt voluntas velit, sed vt possit velle; sine eo, ne dum sufficiens principiũ, sed cõpleat in actu

primo,

primo,& sine quo non est sufficiēs ad actionē,aut piā operationē.5 grā hæc prędeterminās, vel ē excitans, vel adiuuās,operans,aut cooperās: si excitans,nō p̄determinat.si opās, sic preit vt cōgrua sit:&coopās sē p biscū simul Aug.1.ad simpl q.1.vt velimus suū esse voluit &nost ū,suū vocādo,nrū sequēdo.de grā,&arb. c. 17. vt velimus sine nobis operatur;cum aūt volumus,& sic volum' vt faciamus,nobiscum cooperatur Conc.Arausci can.9. quoties agimus bonum, Deus in nobis, & nobiscū operatur. Trid. sess.6.can.4. motū,&excitatum;grā operās,qua Deus facit vt faciamus . dat vires efficacissimas,quātum ex parte sui, non determinat.Aug. de gra & lib. arb c.16.Nobiscū operari per grā cooperantē.c. 17.ex his nequit grā operans,aut cooperans esse prędeterminās,vt est à Deo,secus nō esset grā ad operandum,& agēdum. Habitudines istæ passiuæ essent, & ponerent nos in ordine ad effectus nostros,passiuè,non actiuè. Actus gratiæ sub omnibus respectibus vt à Deo,sinunt nos agere;tolle arbitrium, & non est,q̄ saluetur;tolle gratiam nō est vnde saluetur;ergo operāsvt pręueniēs,est vt velimus; determinat nos velle quantū ex se; inclinat ad velle;dat quib velimus; est prædeterminata ad vnum in se: at voluntas numq̄ prędeterminata vt agat;vbi libertas . vbi meritum. vbi prommissiones Dei sub conditione nostra.6. sine grā operante vt velimus,& cooperante cum volumus,neq̄ intelligi, vt sint tātum habitudines passiuæ fundatæ in existia actus:q̄ qualiter sint p̄exigitę, & sint principium determinationis ipsius actus;secus non esset grā operās pro actu, & præueniens. 7 concursus Dei est virtus increata, qua Deus extra operatur,donum Dei,quod gratis à Deo datur,liberè in hōne recipitur; non q̄ formaliter sit dependentia actus ad Deum terminata ; vel ipse actus vt à Deo; ergo cooperans, vt principium qua nobiscum efficit, supponit causā hēre virtutem sufficientē Physicè ad actum,ergo grā,quæ p̄uenit,non Physicè determinat; sed operans,assistētia Dei,motio cum sua grā causæ habētis sufficientem vim agendi.8.Deus non operatur, nec cooperatur nisi operari volenti,& habenti vim agendi in ordine suo;ergo operās vtvelimus,est motio,& excitatio;cooperans est cum arbitrio.9 operans præuenit, excitat,mouet, immittit pia desideria, sanctas cogitationes,pulsat:cooperās, & adiuuans vt operetur nobiscum;præuenit,& sequitur;in adiutorium intende;& ad adiuuandum festina. 10. excitare formaliter est inclinare, mouere per grā,qua Deus in nobis sine nobis excitat.sic inclinat cor ad faciendum;sic gratia Dei vacua non est;ipsamet efficax quantum ex se,apta hominem adiuuare,& cū eo actum coefficere; si ex negligentia,& libertate operari non vult,culpæ suæ imputabitur,q̄ non habeat necessaria ad salutem;

&

& hæc sunt quæ pertinent ad præuisionem sub conditione; vocaui, & renuistis. Spûi sancto resistitis. Dura ceruite. quid potui facere; nisi pœnitentiam egeritis.

Arguent 1. Thom. Caet. Sot. Durand. Capreolus qui supernālē gratiam ad implenda præcepta ex calumnia, putāt Scotum negasse. 4. d. 14. q. 2. art. 2. hōem ad gratiā virib⁹ naturæ cōmmuni influentia, posse cum debitis circumstātijs disponi. illum actum viribus elicitum, ex informi formatum fieri per gratiæ infusionem. 1. d. 17 q 2. Kk. actum, vbi meritum de condigno simpliciter in nostra potestate, si liberi arbitrij vsum, & grā habeā; idem. 3. d. 18. F. 2. d. 37. O. imediatè in anima grām causat, quæ per modum naturæ, ad meritum inclinat. Trid. sess. 6. Deus antecedenter excitat hominem, præuenit, priusquā sanctitatē, & grām efficiat. Res. cōmuni influentia, ne dum concursum vniuersalē, sed gratiam, quæ nulli deest, & antecedentia, quib omnes, quantum ex parte sui. 2. communi, quia voluntate, qua vult, & dat oībus saluos fieri Vel actum ex puris naturæ, quoad substātiam: nō quoad esse meriti. Vel Deus causa meriti, quo modo non causa entitatis, q̃ commissio, & pēctū præsefert. Vel quia ad merendū, prius Deus causat grām, quæ inclinat ad ipsū. hinc præueniens donum, etiam est grā; dispō de congruo, cum ijs, quę influxu communi; nō gratia sanctificans, quæ ad vitam.

Arguent 2. Si Deus non antecedenter Physicè præueniret, nec antecedenter traheret; nemo venit, nisi Pater traxerit eum. 2. non deus nos cōuerteret, initium conuersionis ex nobis; quod Pelagius ex illo Zaccariæ conuertimini ad me, & cōuertar ad vos. 3 præcipuus actus quo pēctor in deum, est dilectio super omnia. Trid. sess. 6. tunc conuerti in deum; cum eum vt fontem iustitiæ diligere incipimus. Ad 1 trahit voluntate, non cogit necessitate. trahit volentes, non determinat vnum. trahit amando cordis vinculo. Ad 2 cum scripturæ, conuertimini ad me, & cōuertar, libertatis nostræ admonemur, & vocationis gratiæ in ordine ad consensum; cū dicūt, conuerte nos dñe, dei gratia, præueniri confitemur; grā quæ mouet, excitat, illuminat, inspirat, sic motu ad deum actu dilectionis, & pœnitentiæ; etiā deus dat grām quæ sanctificat, & ad nos conuertitur. Ad 3 viribus naturæ nō posse hominem nālr primam gratiam, pmereri, & ad illam nālr se disponere. 1 d. 17. q. 2. EE. quo meritoriè agit, nequit esse natura; secus ex naturalib. posset agere meritoriè, q error Pelagij. MM. actum ex puris naturæ esse meriti, appropinquat errori Pelagij. 4. d. 22. q. 1. K. merita, quib respōdēt gradus gloriæ, peccato mortificata, non posse mereri minimam gratiam; secus qui cecidit à multis meritis, meruisset vt surgeret à lapsu per gratiam, solū propter merita ista: hinc Scotus Si

gratiā primam hēre ius; minus viribus naturæ; id tamen stricta iustitia, inimicus Dei nō proximè dign⁹ ad grām, & gloriam moueri. at Dei pietas, citius dat grām, vt resurgāt merita in acceptatione Dei. Deus vtiq. ad actus moraliter bonos excitat; vt ad dona gratiæ disponat paulatim; nō tñ sine excitāte. Facienti qđ in se est. dare pauperi eleemosinā, quò magis congruit inclinat. Dū ait Scotus hominē nedum charitate posse Deum super omnia diligere, sed ex natura; non tollit influxum, & excitationem, qua à Deo ēt infideles excitātur; nulli deest. signatum super nos lumen vultus tui domine.

Vrgent 3 nos vti Semipelagianis. 1 sic initium salutis esset ex nobis, labores, conatus, nāle desideriū ad grām, & iustitiā; Cassian. 2 de instit. Cænob. c. 14. coll. 13. Faust. de lib. arb. c. 1. axioma; iugiter mīam, & Dei grām īplorādā nostris conatibus. Res. si ex puris naturæ nri conatus ad grām, error; secus grā nō esset grā: sed natura. ad Deū anima inclinat passiuè; non attingit, nec se ducit actiuè, absq. motione. Si absolutè, Dei grā est in eius potestate error; si conditionatè, & dono Dei gratiæ, quæ præuenit, inspirat, vt petamus, laboremus, sanctū, pium. 2 si labore se disponat vti Deus initia prebeat. si in potestate hominis, nec alia causa saluari, & non saluari, solus labor hōum, error. 3 si vni, & non alteri absolutè: vltimo decreto det ineuitabiliter qā vult, neget quia nō vult: fatū, Stoici, Manichei. 4 si Deus exhibet, pcipit, sub conditione, quæ in nostra sūt potestate: si velis, si feceris: nisi egeris, peribis. certā facito vocationē. tene nè alius accipiat coronam: hinc nil absoluto decreto, nisi nostro cōsensu sub cōditione apud Deū: nō simpliciter, nō absolutè, nō vltimo velle, nec voluntate beneplaciti ante conditionem præuisè: tota schola distinxit. Scot. Mag. Alens. Bona. Thom. Suar. Molin. Vasq. oēs distīguunt, voluntatē antecedentem signi, conditionalam: scriptura cōditionatè præcipit: nil velle absoluto in his, quæ à nostro cōsensu pēdent. Contra vrgēt. petite, & accipietis, quærite, & inuenietis; date, & dabitur, pulsate, & aperietur. *Resp.* non prima initia, dona, *reuelationes*, inspirationes, pia desideria, q̄ fiunt in nobis absq. nobis: quib. Deus primo tangit, cor trahit, inspirat vt velimus: sed alia dona, quæ sub merito cadunt, congruè, vt grā sāctificās, ad quam homo disponitur de condigno, augmētum, remissio pœnæ, vita æterna: semper Dei pactum, & acceptio. Cōtra prima grā cui nō datur, ob demeritū: ergo cui datur dispositione, & merito datur Antec. perditio tua Israel. Resp. antecedētia quātum ex parte dei oībus dantur; ne dicas per deum abest. vocaui, & renuistis: dicite inuitatis, venite ad nuptias: negatio efficaciæ, iustitia, demeritum: perditio tua: in me auxilium.

4 Thomistæ vt dent physicam præ-

prædeterminationem;non posse esse dispositionē ad primā grām si non datur nisi ei,qui est capax; ergo dispositio ex natura. 2 Scot. quodlib. 14. Q vltra fidem acquisitam dari infusam, ad quam homo ex natura pōt se disponere, non tamen attingere. ℞ capax passiuè,per nil superadditum; at disponi sic actiue, & proxime, est per gratiam & Spiritus sancti, illuminationem. Nec vnquam Scotus dispositio immediata ex nāra; sed ex natura supposita cō muni Dei influentia, quæ est donū gratiæ; cōis, quia nulli deest; nec Deus nulli denegat,qm̄ ex parte sui. Nec dispositio proximè attingens. Contra. Scotus 2. d. 7. E quodlib. 17 homo communi influxu posse actum perfectè, omni morali circumstantia efficere; facienti quod in se est, non denegat grām; ergo ei q taliter agit, non denegat gratiæ donum. ℞ dispositione negatiua, vt obicem non ponenti. 2 communis non est absque preueniente. sine me nil potestis; oīs sufficientia ex *Deo*. qd habes, q non accepisti? Nec vnquam *Scotus* de dispositione proxima; aut de actu, quo ad meritum, ex 1. d. 17 tantū quoad subīam, non quo ad meritum, etiam de cōgruo, opus morale in subīa potest elici; vt meritum, non nisi voluntate Spiritus sancti præmota, & Dei acceptatione.

Arguent 5 Thomistæ. 1 Aug. de grat. & arb. c. 5. quod Paulus tunc de cælo vocaretur, tam magna, atque efficacissima vocatione cōuerteretur, gratia Dei erat sola; ergo non in ordine ad arbitrium. ℞ refundit efficaciam in vocationem ex parte intellūs, & voluntatis; & qua nos vocat tūc, & sicut aptum est vt moueamur; quod ad vocationem congruam pertinet. Contra Aug. serm. 26 in illud Ioan. nemo venit, nisi Pater traxerit; ergo determinat. ℞ trahit voluntate, voluptate, delectatione, nō determinatione; motione ad supernaturaliter operādum. C. Scotus 1 d. 17 specialē influentiam mouentis formæ in iusto, comparat motioni, qua instrumentum ab artifice applicatur ad agendum. ℞ tunc de habitu gratiæ in iustis, qua mouētur, vt condigne mereantur vitam æternam; sic habitus necessariò præexigitur. C. gratia, qua homo pōt, & qua actu agit, semper est habit', & qualitas. ℞ actus vt prescindit à rōne meriti de cōgruo, aut de condigno, non est necesse vt sit ex habitu, qui est in anima iusti, sed satis vt habeat formam actiuam, ex motione Spūs sancti. 2 habitus inclinat etiam, nec forma actiua. 3 gratia sufficiens dat potestatem, vt efficax actum elicit. C. quo homo de condigno vitam æternam promeretur, est ex habitu infuso; ergo ad actus per quos mouetur datur principium supernaturale determinās.

nam pendent sũt, ex efficaci Dei motione, quæ facit vt faciamus. Scot.d.18.q.2 ad actum meriti, ne dum voluntas cum charitate, sed formæ mouentis specialis influẽtia. ℞ præexigi in eo, qui meritoriè agit, & de condigno, auxiliũ, & influxus in subiam actus; nam hæc distincta in opere, existentia actus, & condignitas; primum p̃uenit, non determinat. C. grã p̃fectè sanat, ergo non distinctum donũ, grã habitualis totale prĩcipium operis. Item gratia habituali habita, totum quod necessariũ ad operandum habetur, & Scotus 4 d. 14.q.2.ar.2. non aliã agnoscit nisi habitualem ℞ gratia excitans est prima ad operandum; sanctificans est ad hominem primo iustificandum. Hæc prima dicitur reconcilians, habitualis. Scotus 3.d.19. R Christus meruit omnibus primam gratiam, recõciliantem, quæ est habitualis: at excitans actualis ad operandum & disponẽdum ad grãm, q̃ formaliter iustificat. C. iustus in grã, nõ eget alio vt agat. ℞ agit iustitia, caritas meritoriè, & de condigno; p̃parat, & disponit grã excitans, & præueniens motio. 2 ad condignitatem actus grã iustificans; ad substantiam, & entitatem motio præueniens.

Arguent 6 præueniens ex se, & per se vim habere, vt physicè determinet ad cõsensum. 1 Cõc. Arausic. can. 4 vt à peccato purgetur Deum non expectare voluntatem, eam p̃uenire per Spũs Sancti infusionem; si per ordinẽ ad consensum, nec congrua arbitrio. ℞ Conc. Cont. Semipelag. Deum sic expectare, vt prius ipsa incipiat bene velle, inde subsequatur Deus perficiens: adhuc ait, excitat, mouet congruè; & ita, vt homo sua libertate velit. C. ibid. can. 5 damnat, obedientiæ hoĩs subijci gratiæ adiutoriũ. ℞ non subijci, vt prius ea incipiat absolutè homo: at datur vt liberè ea vtatur homo; nec determinet vnum. 2 nõ ex solis naturæ absque præueniente; at Deꝰ vt habeat effectum in nobis, vtitur motibus, arbitrio hominis, vocat tempore, quo consensurus est homo. C grã efficax nõ tantũ quia cum voluntate põt; vel quia de facto cum ea operatur; sed q̃a facit, vt infallibiliter operetur; faciam vt in p̃ceptis meis ambuletis; ergo antecedenter ex se, & per se ℞ non tamen quia voluntas ei cooperatur; sic est cooperans; sed quia datur congrua, contemperata non modo vi entitatis suæ in recto; sed cum connotatione ad futuritionẽ actus nostri in obliquo; secus non faceret, vt nos faceremus, sed ipse absolutè faceret. 2 facit infallibiliter non tm̃ intrinsece ratione entitatis suæ, sed extrinsece ex decreto voluntatis p̃definientis cum nostra voluntate habiturũ effectum, quod non ad præsciam conditionatam. præscius eius, q̃

esset

esset facturus. C grã vt efficax nõ esset intrinseca, & essĩalis, sed extrinseca à cõditione subiecti, cui datur, ad aliquód nãrale refunderetur; ad dispõnem subiecti; cũ hẽt cor lętum, aut humile. ℞ dispositio subiecti non est quia grã pendet ab illa; sed vt consensus liber detur illi. vt infallibilitas operandi suo modo sit pendens à libertate, non sit antecedens omnino libertatem. 2 à Deo efficacia, quia absolutè dat, liberè efficaciter mouet, præscia nostri consensus sub conditione futuri; vt sub conditione si vellemus p̃cepit Deus in tota scriptura, impossibile est vt negetur; & ita cõgruè vocat, quomodo scit ei cõgruere, in quo altitudo sapientiæ, & scientiæ Dei.

Arguent 7 Thomistæ. Decreta Dei, ex absoluto velle absque ordine ad præuisionem saltim sub conditione nostri consensus. 1 Aug. de prædest. SS. c. 8 efficaciam vocationis grãm specialẽ, quę occultè à Deo datur, & à nullo duro corde respuitur, & ideo datur vt oĩs cordis duritia primitus auferatur. ℞ non respui, duritiam auferre, semper respicit connotationem ad arbitrium, non in esse absoluto, ꝙ antecedit, sed sub conditione, quia congrue, & libero arbitrio consona, vt non respuat, nec resistat. C. Aug. de grat. & arb. c. 16. certum est nos velle cum volumus, facere cum facimus; sed ipse facit, vt faciamus, præbendo vires efficacissimas. ℞ facit vt faciamus, quia qũ ex parte sui dat rectitudinem oĩ actui voluntatis: non quin voluntas non coagat primæ, & cõgrua sit arbitrio vt facit. 2 facit, vt faciamus quoad esse absolutum, vltimo decreto; quod supponit nõ absolutè nos velle; sed quia Deus causat, si inferior causaret; quod est sub conditione Scot. 2 d. 37 T. C. de cor. & grã c. 8 Rogaui pro te Petre, ne fides deficeret; quid hoc nisi vt haberet in fide liberrimam, fortissimam, inuictissimã & perseuerantem voluntatem ℞ hæc quoad absolutam efficaciam ex merito Christi; & assecutionẽ id habendi. 2 ne deficiat; hinc nil absoluto decreto. 3 Christus meruit, vt efficaciter consequamur. C. de grat. Christi c. 23. magnum diuinæ gratiæ adiutorium; cor quo voluerit Deus ipse declinet. ℞ declinat, inclinat, applicat, præparat; numquam absolutè determinat. Contra de prædest. SS. c. 12 gratia, qua vocantur illi, qui veniunt, alta, secreta, & secundum propositum Dei. ℞ prædeterminatio est clara, aperta, oẽs sub fato. 2 nullus veniret, omnes vocati, & passiuè ducti. 3 vocati, veniunt; alta secreta; & qui venit, ex proposito Dei; ergo propositum liberè agendi arguit liberũ consensum, non vltimum decretum. C. de grat. & lib. arb. c. 5. ꝙ Paulus tunc de cælo vocaretur, & tam magna, & efficacissima vocatione

vocatione conuerteretur, gratia Dei erat sola. ℞ vocari, tunc vocati, & conuerti: semper cū respū ad arbitrium, & vocationem cōgruā Contra cap. 17 ipse vt velimus operatur incipiens, qui volentib. cooperatur perficiens: vt velim⁹ sine nobis, cū volumus vt faciamus nobiscū operatur. ℞ vt velimus, est quid antecedens, ad hoc incipit Deus. 3 vt velimus dat antecedentia, & incipit. 3 vt velimus inspirat, præuenit; nō determinat secus vt quid cooperatur perficiens? Contra de Cor. & grat. c. 18 volenti saluū facere, nullum resistere arbitriū; velle, & nolle sic in hominis voluntate, vt non superet Dei potestatem, qui inclinādis cordibus hēt omnipotentissimam potestatē. ℞ volenti ita cōgruè, non arbitriū lædit, & absolutè non resistit. 2 ad inclinādū corda, inclinat, inspirat, ꝑmouet: nō determinat. Cōtra de dono pers c. 6. tutiores, si totū Deo demus, non illi ex parte, & nobis cōmittamus. Resp. ad dona gratiæ totū ex Deo. 2 ad opera De⁹ præuenit vt agamus, dat quibus agamus; retribuit quæ agūtur. 3 tuti, si omnis sufficientia ex Deo. si cū omnia fecerimus, inutiles. Contra de præd. SS. c. 5. posses dicere, discernit me iustitia mea, nā quid habes quod non accepisti? Deus qui operatur velle, & perficere. c. 7. totū Deo dandū. in Enchirid. nō est currentis, Deus applicat vt velit. Præparat adiuuandā, adiuuat præparatā. ib. 1. ad simpl. q. 2. effectrix bonæ voluntatis, ex ꝓposito Dei, in Iacob, & Esau eodem tēpore. eisdē circumstātijs præscīa æquales, grā inæqualis. Resp. discernit Dei grā, in esse absoluto; cum præuisione conditionata in obliquo 2 si discernit non mea iustitia, ergo supponitur aliquid ex nostra volūtate in Dei præscīa, quod nō pertinet ad iustitiā apud Deū; sed sua mīa. 3 nō currentis, vt meritū sed Deo miserente, & accipiente 4 Deus applicat nō nisi subiecto, & dependētia à cōcursu causę primę, qa non ita voluntas libera, vt à nullo pēdeat, & nemini subijciatur, sic tm̄ Deus. 5 Præparat, positis eisdē fidei, & conuersionis prīcipijs; nō ex sola volūtate hōis instinctus sequitur, sed Dei grā cooperante, & Spū Sancto adspirāte. Iacob, & Esaù eodem tēpore, eisdē gratijs, vnus locū dedit, alter resistere potuit. Itē si ex Deo miserante, in ipso quoq; arbitrio, qui locū Deo, & spūi dedit, similiter resistere potuit. Contra, in soliloquijs cap. 16 Tu Dñe regebas me tibi, vt adulteriū, & aliud pēctum nō cōmitterē grām tu donasti; Adfuit tentator, nō defuit locus, nō tēpus; sed vt non consentirem, & eā despicerē, tu me confortasti, & roborasti; ergo ex sola gratię virtute; & instinct⁹ sequitur Dei gratiā. Resp. regere est dirigere, præuenire, seruare sibi, nō nisi quę adiuncta præscīa, & notitia futuri erāt, gratiā dare, quia nō sine grā,

ipsa

ipsa preit, non pedissequa. 2 ad fuit tentator, non defuit locus; quę inuitāt ad pēctum: hinc grã non prędeterminat. 3 locus, & tēpus vt cōgrua, in Dei pręscia; nō ex motiuo hoīs, qui dū est in via premitur, tentationibus vrgetur; imò tēpus faciendi est, & homo li berè dissipat legē; hinc non abso lutè prędeterminatur hō. Contra decreta Dei efficacia subiacerent quo ad effūm eorū nostrę volūtati, nec essent absolutè vt à Deo, & infallibilia. ℞ ante pręuisionē sub conditione, seu decreta nō vltimo sunt quibus Deus præcipit, consulit, prohibet, permittit, finit no stros motus; decreta vltimò efficacia, & dona gratię ad agendum sunt tali tempore, ordine, in Dei nōa, & pręscia. & infallibiliter habent effūm; at quod dētur tunc, cū homo sua libertate vellet cōsentire, à Deo miserente. habere effūm cū libera voluntate; dari tēpore, quo faceremus, trahit, allicit, mouet, disponit suauiter, & for titer. Contra Augus. volenti Deo saluū facere, nullū resistit arbitriū. oppositū Conc. Arauss. in decretis fidei 15. nec tale est Dei trahē tis auxiliū, cui nō possit resisti. ℞ vt subest voluntati Dei, quod detur tēpore, loco, motibus quib. ipsa cōsentiet; vt ex natura motionis pręcisè, sic arbitriū potest dissentire. Contra grã Dei nō expectat congruā; ex se potēs, ex se est ad vnū. Res congruitas nō defectus gratię; ne lędatur arbitriū. 2 nā locus, tēpus, quibus nos vocat; scit Deus dari congruè.

An conditionata præscientia sit noua; an potius media, vt euertat errores, & extrema Caluini, Lutheri. Pelagij, Massiliensiū. XX.

NOn est inuentio scīa media, quam scripturę, Aug. Patres, omnes Doctores. nunc sub nomine pręscię; nūc conditionata pręuisio. secreta cogitatio. iudicia Dei: & qua Deus scrutator cordiū. Mirum à Thomistis opponi, vt quid nouum; vt olim excogitata à Massiliensibus. à Nazario ex Semipelagianis traxisse originē. ex Aluarez, Arianos eadem pręscīa fuisse vsos. Ioan à S. Thoma, hoc ipso expugnāda, quod fastu, & cōmunicatione sui introducta. Mediū q, nec tollit arbitriū, nec gratię derogat. medium quo videt Deus, quid vellemus. Quo mirabilis facta scīa tua ex me. Quo videt nouissima, & antiqua. Quo nouit facta, & fienda Quo non est occultatū os meū à te. Quo scrutās corda, & renes. Quo videt, & cōsiderat. Quo ipse nouit figmentū nostrum. Quo oues audiunt. Quo tēpus miserendi; dies acceptabiles. Quo tēpus Dei nōdum aduenit. Quo nisi credideritis, moriemini Quo nisi pœnitētiam egeritis, peribitis Quo Deus vult ante cedenter, & daret consequenter. Quo Deus constituit hōem in manu consilij sui, & adiecit mandata

ta, & pręcepta; si volueris mādata, seruare, conseruabunt te. Quo De' apposuit ante te ignē, & aquā ad quod volueris porrige manū. Quo ante hōem bonum, & malū; vita, & mors, quod placuerit dabitur ei. Quo sic Deus res, quas cōdidit administrat; vt eas agere ꝓprios motus sinat. Quo Deus non ea, quod p̄destinat facit, volūtatē cogendo, aut voluntati resistēdo, sed in suo esse dimittendo. Mediū sine quo; vellent vnum Agēs omnia entia causare sine medio; nec actiones distinguūt, nisi per essentias diuersas: quę opinio, ait Sco. Valdè extranea à natura hominis. Mediū, absq; eo, nec Deus nālr p̄scius futurorū; nā si volūtas creata pōt aliter velle: vt Cōcilia; non esset certitudo ex cognitione determinationis voluntatis diuinę. mediū sine quo, nec Deus omnipotēs; si velit volitionē meā fore; hęc cōtingēs, & vt pōt ex se ad vnam, vel ad aliā; posset fieri aliud, ad quod volūtas Dei nō eā determinauit. Medium, absq; quo, Deus si determinaret ex se ad vnā partē, non posset impedire nisi violēter; voluntatē violentiā subire includit contradictionē. Mediū quo voluntas omnipotentis, producit volitum in esse, pro tunc, pro quādo vult illud esse, non quod volūtas nostra sit causa totalis suę volitionis, nec quod Deus respū Angeli, aut alterius creati; non præueniat, nec ponat cum ea volitionem in esse.

Dico 1 scīa media, præuisio sub conditione si creata voluntas velit, quæ consona est scripturæ, Patribus; multū confert, vt sit media inter extrema Pelagij, & Lutheri; vt nec gratiæ, vt auferamus arbitrium, nec arbitrio demus vt tollamus grām. Sc. 1. d. 44. F. potest p̄scire Iudā saluandū de pōa ordinata; sed nō ipso modo ordinata, & sm̄ alium ordinē. pōt cum sua grā præuenire, vbi præscīa in alio ordine, quo meritoriè agit, non potest esse pura natura; sic ex solis nālibus posset meritoriè agere, q̄ est error Pelagij. 2. d. 28. liber. arb. sufficere sine grā, hæresis Pelagij. lit. G. vbi impōa arbitrij ad vitandā culpam, non est absolutè, sed in quantū ipsum cooperatur ad Deū liberaliter grām offerētē; lib. arb. indispofito; cui offertur grā pōt cauere ne resistat gratiæ. Quātum est ex parte arbitrij pōt seruari iustitia, sed cū iustitia non hētur, iustitia seruari non pōt. Semper Sc. nectit grām cum arbitrio. nec illā vt determinās 4. d. 22. K. merita mortificata, nō putandū nihil facere in acceptatione Dei; si non sm̄ iustitiā; tñ vt citius det grām ad resurgendū. Vir perfectus, inde valdè lapsus, morti adiudicatus; perfectè ei pœnitentia est inspirata; per grām præuenientem; vbi acceptatio in Dei præscīa, & mīa. 1. d. 41. ex Aug. in illud, adiuua nos Deus; nec ingratus est gratię, nec tollit arbitrium, qui adiuuat p se ipsū, aliquid operatur; si recipit,

pit, ei sm̃ vsũ preuisum, qui est per grãm. ibid. non negat Deũ preuidere bonũ vsum, sed negat nõ esse ex voluntate Dei. Negat Deũ acceptare bonum vsum præuisum in pueris, si superuixissent ad pœnã; si non p̃miarentur sm̃ merita, cõmentitia essent merita. Ita Sco. errores Pelagij, & Semipelagianos damnat.

Prob. 1. Semipelagiani si sciam mediã adhibuissent ad suos errores; Ecclesiæ dogmatibus non cõ tradicerent; præsertim Cassianus, & Faustus vitæ spectatissimi. Ant. Ecclesiæ stabilitas grã, & arbitriũ. grã *Dei* sum id quod sũ, & grã ei' in me vacua nõ fuit. Non ego, grã Dei mecũ. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Conuertimini, & conuertar. Vocabis me, & respondebo tibi; si grã, & arbitrium currunt; ergo Semipelagianis ingrata scia hæc media; cũ ipsi arbitriũ, nõ grãm attollant. 2 eorum absurda; tolli arbitriũ, nisi iustitiæ, & salutis initiũ nãlı arbitrij conatui adscriberetur. 3 vtiq; Massilienses vitarunt grãm, p̃destinationem ex absoluto, & ineuitabili decreto, si Deus prout placet p̃uenit peculiari grã hũc, & illũ: manifesta vis infertur arbitrio; imò si existat volitio efficax, & grã dependenter à quouis nostro consensu, pro statu conditionato ẽt libertatẽ destrui nã ipsi in conditionatis operibus ante grãm, meritũ dabant. in quo duo errores, meritũ ad grãm primã; & commentitia merita, non quæ erunt, sed quæ extitissent, & propter bonũ, aut malũ vsum, si superuixissent, aliquẽ saluari, aut dãnari; nec sm̃ merita, nõ quę habet; sed sm̃ ea, quæ preuideretur habiturus si superuixisset. ex quo duo; scia conditionata est ex scripturis, & nõ noua nec esse eam, quã Massilienses sine grã, vt meritum naturę, initia salutis ex nobis; non vt congruitas gratię detur nobis. 4 Pelag. Celest. ind e Massilienses; si grã non pendet ex arbitrio, nec in nostra potestate. si grã non ex meritis voluntatis, *Deũ* vtiq; quasi tyrãnũ prout libet grãm dare. nec ordine regẽtis, q merita, & p̃priã virtutẽ tm̃ attẽdit; quis vnquã ex fidelibus mereri primã grãm; humano labori subdi gratiæ adiutoriũ; initiũ fidei, vel salutis tribuit arbitrio? exclusa quauis grã Saluatoris, præcepta Dei posse impleri? gloriam consequi?

Prob. 2 ex his quæ Aug. contra Pelag. & Semipel. lib 1 de lib. arb. c. 1. laborẽ hominis valere posse sine grã cõparat Manichæis; isti solam grãm; illi solũ laborẽ: pari mõ in petrã scandali offendunt illi, qui Christum solum Deũ, vel qui solũ hõnẽ. Pelag ad salutẽ sola nr̃a hominis sufficit. 2 Aug. Ep. 105. de aĩa. & eius orig c. 12. de don pers. c. 9. & 10. Prosper Ep. ad Aug. ad grãm, qua in Christo renascimur, ideo accipiat, ideo inueniat, ideo introeat, quia bono naturæ vsus ad istã meruerit peruenire; Rursũ in quibusdã commentitijs meritis,

tis, electionē Dei subijciunt, vt q̄ præterita non extāt; futura quæ nō sunt futura confingāt; ex his Massil. merita ab his, quæ non sūt futura; Deus ex Aug. ex tota scho la absolute, & conditionate præscius futurorū; prædefinit nisi ab solutè futura, nec coronat nisi ab solutè merita.

Prob. 3 ex his quæ variè Augus. contra Pelagiū, Celestiū, Semipelagianos; nō præsciam sub conditione, eis dānat; sed grām dari ex meritis quæ nō sunt; nec vnquam dixit physicè grām p̄determinare sed relinquere arbitrium. 1. de grā Christi c. 2. C. Pelag. & Celest. solēt dicere, in eo Christū ad non peccandū p̄buisse adiutorium, quia iustè ipse viuendo, rectè docendo reliquit exēplum; ergo ex Pelagio extrinseca doctrina, & exēplum. 2 Conc. Carthag. ep. 90. ad Innocēt. extollunt arbitrium: nec relinquūt locū gratiæ, qua Christiani sum⁹. in eo grām asserunt, qua ho minē instituit, creauit naturā, quę propria voluntate legē posset implere. Ep. 95 ad eundem, Inimicos gratiæ Christi, confidūt in virtute sua, vt creatori dicere possint, tu nos fecisti, iustos ipsi nos fecimus. ep. 106. ad Paulinū, grām sm̄ merita dari. idē li. de Hęresib. ad Quoduultdeū hæresi 88. credūt sine grā posse hōem implere mandata; grām sine qua nil boni possumus, non nisi arbitrio, iuuante lege, & doctrina. nullū donū spūs sā cti. Epis. ad Vitalē 107. putant; sic præparat, vt legē, & doctrinam arbitrio exhibet. 3 negabāt cōcursum actualem, & vniuersalem ad opera nāę, vt Hieron. lib. 1. aduers. Pelagianos; his verbis; si ad singu la Dei adiutorio vtendum, calamum temperare, manum aptare litteris, tacere, loqui, flere, ridere sedere, nisi Deus dederit, non poterimus. & idem Hieron. *epist.* ad Cœsiphontem adu. Pelag. ita Dei gratiam ponunt, vt non per singu la nitamur, & regamur auxilio, sed ad lib. referunt arbitriū, & ad pręcepta legis: in eo gratias agentes Deo: quod tales condidit, qui nostro arbitrio possumus eligere bo na, & mala vitare; cum has intole rabiles blasphęmias Diabolus per os eorum sibilet. 3 *nullam dari* gratiam internam ex Pelagio, ait Aug. de grā Christi ca. 5. legimus, vel audiuimus, eū diuinam grām non confiteri, vt à malo declines, nec vt bonū facias; nec voluntatē nostram, & actionem adiuuari; ad iuuari non est prædeterminari; hoc sit ex Deo, quod ipse posuit in natura: dixit; non adiuuat, vt velimus, nec vt agamus. Vbi physica prędeterminatio? venire posse in natura vt Pelag. aut in grā, qualem ipse sentiat; vt voluntatē nostram adiuuari, & actionem, tāquā infirmū, quod Deus posuit in natura. de gratia Christi c. 30. grām qua iustificamur, qua caritas diffusa in cordibus, in Pelagij, Celestij scriptis, quæcumq; legere potui, nusquam inueni eos, vt confi-

confitenda eſt confiteri.

Prob. 4 ex Aug de grã Xpi. de Hęresib. ad Quoduultdeum. 88 increpat'à fratrib. nil dare grãç; doloſe vtiq; gratiã ſe admittere. 1 gratia qua adiuuamur ad non peccandũ poſita in lege, & doctrina; vt declinet à malo, & faciat bonum, vt quid faciendum cognoſcat; nec voluit aliud accipi per grãm, quã legẽ, & doctrinam qua nãlis poſſibilitas iuuatur; non vero voluntas, & actio; ſic natura eſt ſolũ adiuta per legem, ac doctrinam, vt diſcamus, quæ facere, & ſperare; ſic ex epiſt ad Vitalem 107 vt legem, & doctrinã arbitrio exhibet, nec vocatione alta, atq; ſecreta. & de grã Xpi c. 41. ipſum auxiliũ, quo poſſibilitas perhibet adiuuari, in lege conſtituit, & doctrina, quæ nobis reuelata. 2 pſſus ſcripturis, grãm dari per Chriſtum; nemo venit ad me, niſi pater traxerit; grã, & veritas per Chriſtũ; iterum doloſè ceſſit gratiæ Chriſti, at non internã, de qua Apoſtolus ſed externã exemplo, vita, imitatione Chriſti; ſic ex Aug. de gratia Chriſti C. Pelag. c. 31. grã per Chriſtũ Pelagius non in virtutis eius auxilio, ſed imitationis exemplo. quid amplius de eo, ſi gratiæ nomen ambigua generalitate commemorat? Infra ex eo: ſed hoc adiutorium legis, & doctrinæ ẽt propheticis fuiſſe tẽporibus; gratia verò Chriſti, quæ propriè gratia in Chriſti arbitratur exẽplo. Rurſus hoc adiutorium gratiæ in lege, doctrina, Chriſti exemplo ſecundum merita noſtra dari, putabat Pelagius teſte Aug. de gratia Chriſti. c. 8 donat qua reuelat, qd agere debeamus, non quã donat, adiuuat, vt agamus. c. 10 ad doctrinam pertinet, quod reuelatur bonum eſt. c. 11. eam grãm volumus, iſti fatentur, qua futura gloria promittitur, creditur, ſperatur; nec ſolum creditur ſapĩa, ſed amatur. c. 22. sm̃ merita noſtra dari gratiam. Epiſ. ad Vitalem 107. p legem, & ſcripturã operari vt velimus, operatur ille dicit, cum nobis nota fiunt eloquia. 3 quia Patres, & Catholici, grãm Chriſti interiorem vnanimi ſenſu dabant; nec vt Pelagius in lege tantum, doctrina, reuelatione; coactus à Concilio Paleſtino; ad retractare, gratiã ex meritis dari, vt Aug. ep. 106. ad Siſtum; grãm non dari ex meritis, ſed gratuito; nec in libero arbitrio, lege, & doctrina, & sm̃ laborem vt Pelagius. nec gratiam cõmendat Apoſt. qua creati ſumus vt eſſemus; ſed qua vt iuſti eſſemus; de hac ſine me nihil poteſtis facere; non eſt currentis, neq; volentis, ſed Dei miſerentis. & quod de grã iuſtificante ex epiſt. 95. ad Innoc. nullam aliam gratiam intelligere, niſi quã in libris Dei legere; & de qua Apoſt. non irritam facio gratiam Dei, grãm qua iuſtificamur, & qua ſaluamur; & putabatur eſſe purgatum Pelagiũ. Quo reſpondet dicto Aug. de grã Xpi c. 47. ſi non ſolum poſſibilitatem

in homine, sed voluntatem, & actionem diuinitus adiuuari; eamq; esse gratiam per Christū Iesum, in qua nos sua, non nostra iustitia iustos facit, nihil inter nos controuersiæ. 4 cum vrgerentur Pelagius, & Celestius, teste Aug. de grā Christi c. 11. nos eam gratiam volumus, vt isti fateantur, qua futura gloria, nedum promittitur, sed creditur, & speratur; nedum reuelatur sapīa, sed amatur; non suadetur, sed persuadetur; vbi p̄determinatio? infra, quorum iides quibus persuadetur, vt ad eū venient, satis demonstrat, nemo venit ad me, nisi Pater traxerit. Nisi fuerit ei datū à Patre; hāc debet Pelag. fateri; si vult non solū vocari, sed esse Christianus; ex grā qua venimus, qua vocamur. At Pelagius gratiæ nomine vsus ad facilius, & vtilius; nam arbitrium, & conatus naturę, vt benè viuas, & malum euites, tantum lege, & doctrina. ita Aug. de grā Christi refert Pelag c. 26. iste dicit dari gratiā, vt quod à Deo præcipitur, facilius impleatur. c. 27. vult vtique credi tantas vires naturæ, vt sine auxilio Spūs Sancti, & si minus benè. c 28. ad hoc auxilium, vt facilius per gratiā, & ad præcepta seruanda tantū vtile. & Hierony ad Cæsif. aduers. Pelag. qui destruit arbitriū, qui semper gratias agit Deo, & quod in suo riuulo fluit refert ad fontem; an qui dicit recede à me, mūdus sum, non habeo te necessarium. dedisti mihi semel arbitriū, vt faciam, quod voluero Sectatores Pelagij Iulianus, & Celestius. Ais ex Thomistis, Pelagius admisit gratiā internam, quæ daret posse, non tamen simpliciter nāriam. ℞ in natura primū initiū fidei, & operum dabant. 3 internā si dabant, quæ ex sola lege, & doctrina illuminat, & voluntatē allicit; non quæ spūs sancti donum. 3 hinc ad illud Apost. Deus operatur in nobis velle, & perficere; Respondebāt; teste Aug. epist. 157. ad Vitalē; per legem, scripturam Deum operari vt velimus, quā legimus, vel audimus. cum nobis nota fiūt eloquia, sed ei consentire nostrū est. hinc sine præueniente spiritus sancti illuminatione, & adiutorio de grā Christi c. 10. Pelag. solū magnitudine, & præmiorum pollicitatione succendit; reuelatione sapīæ, stupentem suscitat voluntatem, dum nobis, quod tu aliquando negare nō metuis, suadet quod bonum est; hinc solum Pelagius, hinc tantum aut externa reuelatio, & illuminatio p doctrinam; aut per modum suasionis, & ad bene; vt vtiles sm̄ quid. Ais 2 ex Thomistis Pelag. præsciā dedit; ex lib. de prædest. ss. c. 10. p̄sciebat ait Pelagianus, qui futuri essent sācti, & immaculati per lib. voluntatis arbitriū. & in ipsa pręscientia, quia tales futuros p̄sciuit elegit. eligens, prędestinans quos futuros sanctos, & immaculatos præuidit. ℞ semper Pelagius sanctitatem per liberum voluntatis ar-

arbitrium mereri, ꝙ damnat Aug. 2 de electione ad gloriam, quam non gratis, sed meritis de condigno haberi vult Pelagius. 3 ibi de prescia absolutè, absq; Dei gratiç præuenientis, atq; eius adiutorio. Contra Aug. c. 15. refert, quendã correptum à fratrib. ne faceret; respondit, talis sũ, & ero, qualem me De⁹ futurũ esse pſciuit. ℞ Aug. non negat pſciam. dãnat non pficere in bonũ, & subdit qualis sit futurus adhuc incertũ, non Deo, qui oĩa nouit. c. 16. sententia volũtatis Dei, vt ex infidelitate ad fidẽ veneris, accepta, & grata voluntate obediendi, & perseuerãtia manentis in fide. & infra, ꝙ cum facetitis nolite extolli, quasi de operib. vestris, aut gloriari, quasi non acceperitis; Deus operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate; à Dño gressus hõis diriguntur. si qui nondũ vocati, oremus pro eis vt vocentur. accipiãt eandẽ grãm, qua velint esse, & efficiantur electi. *D*eus qui omnia, quç pdestinauit impleuit, pro inimicis fidei orare nos voluit; vt & ipsis donet vt credant, & volentes ex nolentib. faciat. Ais Aug. de gr. Christ. c. 37. refert verba Pelagij, legant quæ ad sacrã Virginẽ Demetriadem in Oriente conscripsimus; nõ ita hõis laudare naturã, vt Dei sẽper gratiæ addamus auxiliũ. ℞ ibi grãm nominat sub ambigua gñalitate 2 addere non est puenire. 3 ait Aug. vt gratiæ voce frãgeret inuidiã, offensionem declinaret; non ꝙ ita sentiret. Cõtra Aug. c. 7. refert Pelag. eis quib. imperauit, grãæ suæ subministret auxilium. ℞ statim venenũ euomit, vt qui per lib. arb. facere iubentur facilius possint implere p grãm c. 8. hanc cũ grãm, qua demonstrat, qua reuelat; tñ extrinseca doctrina c. 10. reuelatione sapiç pmiorũ pollicitatione, suscitat, suadet; nõ quæ interius à spũ sancto, & præueniens. imo S. Th. 1. p. q. 23. ar. 5. Pelagiani initiũ benefaciẽdi esse ex nobis. Adde Aug. ibid. ad doctrinã pertinet, ꝙ sapia reuelatur, cum suadetur ꝙ bonũ est; & scripturæ docent, & hortantur; & docendo, & exhortando etiã hõis operatio & ep. ad Vitalẽ si lege, & doctrina præparet, & operatur Deus hominis voluntatẽ, eã legere, vel exponere, ac prædicare sufficerent; sed vocatione illa alta, & secreta, sic eius agẽs sensum, & eidẽ legi, atq; doctrinæ accommodet assensum; vocatio alta, & secreta soli *D*eo nota, quæ sic mouet vt se accõmodet ad assensum; semper cum respũ, & cõnotato ad assensum Cõtra Aug. de grã Christi contra Pelag. & Cel. c. 5. nec volũtatem nostrã, nec actionẽ diuino credunt iuuari auxilio, tñ possibilitatẽ. ℞ statim subdit Aug. q̃ solã habere affirmant ex Deo, cętera vero duo quç nostra esse voluit, ita firma, & fortia, & sibi sufficientia, vt nullo egeant auxilio; ideo nõ adiuuat vt velimus, non adiuuat vt agamus; sed vt velle, & agere valeamus. c.

in homine, sed voluntatem, & actionem diuinitus adiuuari; eamq; esse gratiam per Christũ Iesum, in qua nos sua, non nostra iustitia iustos facit, nihil inter nos controuersiæ. 4 cum vrgerentur Pelagius, & Celestius, teste Aug. de grã Christi c. 11. nos eam gratiam volumus, vt isti fateantur, qua futura gloria, ne dum promittitur, sed creditur, & speratur; nedum reuelatur sapĩa, sed amatur; non suadetur, sed persuadetur; vbi p̃determinatio? infra, quorum fides quibus persuadetur, vt ad eũ venient, satis demonstrat, nemo venit ad me, nisi Pater traxerit. Nisi fuerit ei datũ à Patre; hãc debet Pelag. fateri; si vult non solũ vocari, sed esse Christianus; ex grã qua venimus, qua vocamur. At Pelagius gratiæ nomine vsus ad facilius, & vtilius; nam arbitrium, & conatus naturę, vt benè viuas, & malum euites, tantum lege, & doctrina. ita Aug. de grã Christi refert Pelag c. 26. iste dicit dari gratiã, vt quod à Deo præcipitur, facilius impleatur. c. 27. vult vtique credi tantas vires naturæ, vt sine auxilio Spũs Sancti, & si minus benè. c 28. ad hoc auxilium, vt facilius per gratiã, & ad præcepta seruanda tantũ vtile. & Hierony. ad Cæsif. aduers. Pelag. qui destruit arbitriũ, qui semper gratias agit Deo, & quod in suo riuulo fluit refert ad fontem; an qui dicit recede à me, mũdus sum, non habeo te necessarium. dedisti mihi semel arbitriũ, vt faciam, quod voluero Sectatores Pelagij Iulianus, & Celestius. Ais ex Thomistis, Pelagius admisit gratiã internam, quæ daret posse, non tamen simpliciter nãriam. R̃ in natura primũ initiũ fidei, & operum dabant. 3 internã si dabant, quæ ex sola lege, & doctrina illuminat, & voluntatẽ allicit; non quæ spũs sancti donum. 3 hinc ad illud Apost. Deus operatur in nobis velle, & perficere; Respondebãt; teste Aug. epist. 157. ad Vitalẽ; per legem, scripturam Deum operari vt velimus, quã legimus, vel audimus. cum nobis nota fiũt eloquia, sed ei consentire nostrũ est. hinc sine præueniente spiritus sancti illuminatione, & adiutorio de grã Christi c. 10. Pelag. solũ magnitudine, & præmiorum pollicitatione succendit; reuelatione sapĩæ, stupentem suscitat voluntatem, dum nobis, quod tu aliquando negare nõ metuis, suadet quod bonum est; hinc solum Pelagius, hinc tantum aut externa reuelatio, & illuminatio p doctrinam; aut per modum suasionis, & ad bene; vt vtiles sm̃ quid. Ais 2 ex Thomistis Pelag. præsciã dedit; ex lib. de prædest. ss. c. 10. p̃sciebat ait Pelagianus, qui futuri essent sãcti, & immaculati per lib. voluntatis arbitriũ. & in ipsa prę-scientia, quia tales futuros p̃sciuit elegit, eligens, prędestinans quos futuros sanctos, & immaculatos præuidit. R̃ semper Pelagius sanctitatem per liberum voluntatis ar-

arbitrium mereri, ꝙ damnat Aug. 2 de electione ad gloriam, quam non gratis, sed meritis de condigno haberi vult Pelagius. 3 ibi de prescīa absolutè, absq; Dei gratię præuenientis, atq; eius adiutorio. Contra Aug. c. 15. refert, quendā correptum à fratrib. ne faceret; respondit, talis sū, & ero, qualem me De⁹ futurū esse ꝑsciuit. ℞ Aug. non negat ꝑscīam. dānat non ꝑficere in bonū, & subdit qualis sit futurus adhuc incertū, non Deo, qui oīa nouit. c. 16. sententia volūtatis Dei, vt ex infidelitate ad fidē veneris, accepta, & grata voluntate obediendi, & perseuerātia manentis in fide. & infra, ꝙ cum f[illegible]ce titis nolite extolli, quasi de operib. vestris, aut gloriari, quasi non acceperitis; Deus operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate; à Dño gressus hōis diriguntur. si qui nondū vocati, oremus pro eis vt vocentur. accipiāt eandē grām, qua velint esse, & efficiantur electi. *D*eus qui omnia, quę ꝑdestinauit impleuit, pro inimicis fidei orare nos voluit; vt & ipsis donet vt credant, & volentes ex nolentib. faciat. Ais Aug. de gr. Christ. c. 37. refert verba Pelagij, legant quæ ad sacrā Virginē Demetriadem in Oriente conscripsimus; nō ita hōis laudare naturā, vt Dei sēper gratiæ addamus auxiliū. ℞ ibi grām nominat sub ambigua gñalitate 2 addere non est ꝑuenire. 3 ait Aug. vt gratiæ voce frāgeret inuidiā, offensionem declinaret; non ꝙ ita sentiret. Cōtra Aug. c. 7. refert Pelag. eis quib. imperauit, grāæ suæ subministret auxilium. ℞ statim venenū euomit, vt qui per lib. arb. facere iubentur facilius possint implere p grām c. 8. hanc eū grām, qua demonstrat, qua reuelat; tm̄ extrinseca doctrina c. 10. reuelatione sapię ꝑmiorū pollicitatione, suscitat, suadet; nō quæ interius à spū sancto, & præueniens. imo S. Th. 1. p. q. 23. ar. 5. Pelagiani initiū benefaciēdi esse ex nobis. Adde Aug. ibid. ad doctrinā pertinet, ꝙ sapīa reuelatur, cum suadetur ꝙ bonū est; & scripturæ docent, & hortantur; & docendo, & exhortando etiā hōis operatio & ep. ad Vitalē si lege, & doctrina præparet, & operatur Deus hominis voluntatē, eā legere, vel exponere, ac prædicare sufficerent; sed vocatione illa alta, & secreta, sic eius agēs sensum, & eidē legi, atq; doctrinæ accommodet assensum; vocatio alta, & secreta soli *D*eo nota, quæ sic mouet vt se accōmodet ad assensum; semper cum respū, & cōnotato ad assensum Cōtra Aug. de grā Christi contra Pelag. & Cel. c. 5. nec volūtatem nostrā, nec actionē diuino credunt iuuari auxilio, tm̄ possibilitatē. ℞ statim subdit Aug. q̃ solā habere affirmant ex Deo, cętera vero duo quę nostra esse voluit, ita firma, & fortia, & sibi sufficientia, vt nullo egeant auxilio; ideo nō adiuuat vt velimus, non adiuuat vt agamus; sed vt velle, & agere valeamus. c. 14 ve-

14 venire posse in natura posuit *P*elag. vel in grã, qualem posuit; oĩs qui audiuit à Patre, & didicit. c. 24. scĩa, & charitas; sciẽtia inflat, chãs ædificat; vbi chãs ædificat scĩa non inflat; q maius est vsurpãt arbitrio, q minus tribuũt adiutorio; hinc de grã, qua vocãtur ad fidẽ, & charitatem, cũ donis interius; nõ cõgne exterius. Ais lib. 3 hypog. in oĩ opere sancto prior voluntas *D*ei ℞ in operib. meritorijs; prior à qũo velle Dei, & sua dona tã in esse absoluto, q̃ sub cõditione; prçit grã, nõ determinat physicè. 2 nèc qa prior volui, De' voluit, secus meritũ ad grãm. Cõtra Aug. 2 contra duas ep. Pelag. c. 5. sub nomine gratiæ nõ fatũ, si nullis meritis hõum Dei grã antecedit; si grã non sm̃ merita; sed suã misericordissimã volũtatem; miserebor cui misert' ero, & mĩã præstabo illi, cui miserebor. Resp. rectè *A*ug. nam Pelag. Iulian. Cçlest. ab hõe incipere cupiditatem boni, & huius cœpti meritũ perficiẽdi grã sequatur. si quid grãæ tm̃ ad facilius. si gratię desit adiutorium, põt per arbitrium implere bonũ, at difficilius; ita c. 8. 2 Aug. rectè grãm dari ex meritis, nec fatũ sequi, quia gratiæ, & vocationi nostræ esse arbitrij assentiri, & dissentiri, de spũ, & lit. 34. Adde mĩa cũ Deo si subleuat, præseruat; liberans est, & parcens, nolle imminẽtẽ, vel p̃sentẽ, semper ex Deo; vt nec vllum bonũ, sine Deo; nec aufertur malũ nisi volente Deo. Cõtra, ergo determinat.' Resp. si grã sit p̃ueniens, & voluntas facta libera; at si determinatur ad vnum, & certũ modũ agendi, vt causa nãlis determinatur. Contra trahitur à Deo; non põt aliquis trahi, quin sequatur. Resp. non violenta quadã motione, quæ repugnat Patri, qui suauiter oĩa disponit, & moderatur. nil magis repugnat, q̃ impelli ad vnum, vnde Aug. epist. 47. ad Valent nec arb. siue in vitã malã, siue in bonã; nec ei tm̃ tribuit, vt sine grã Dei valeat aliquid; si ex malo vertatur in bonum, timeat, ne deficiat. Ais diffidium Aug. cũ Pelagianis, aut Semipelag. de prçscĩa, p̃uisione, aut futuris ex cõditione. Resp. mirum hoc, & turpiter obijci; nã Aug. de prædest. 55. c. 9. in fine, quid verius, q̃ *præsciuisse* Xp̃um, qui & qñ, & quibus in locis in eũ fuerant credituri: Sed vtrum prædicato Christo à seipsis habituri essent fidẽ, an Deo donãte sumpturi, quærere, aut disserere tũc necessarium non putaui. 2 Aug. nũquam negauit scĩã de futuris ex hypotesi, q̃ Paulus, quos prçsciuit. Dauid oẽs vias meas p̃uidisti; si est sermo in lingua mea. Vide si via iniquitatis in me, & deduc me. Quare curat de obiecto, si à se ipsis fidem habituri, vt Pelagiani, & Semipelagiani; an Deo donante sumpturi, vt Catholici. imò de don. perseu. c. 14. cur non oẽs ad beatitudinẽ; cum oẽs velint esse beati? Quia non oẽs rectè viuere volunt; cui vni volũtati vi-

ta beata debetur. lib. 2. c. 1. cur peccantē punit, niſi quia non ad eam rem vſus libera voluntate, ad quā tibi eā dedit. lib. 3. c. 3. non eſt nobis liberū, ꝙ in poteſtate non habemus; aut pōt non eſſe, ꝙ habebemus; Deus præſcius voluntatis noſtræ, cuius eſt pręſcius ipſa erit. voluntas erit, quia voluntatis pręſcius. Nec præſcĩa mihi poſſe adimit; quia ille, cuius pręſcientia non fallitur, affuturam mihi eſſe præſciuit. Nec cogit peccare, quem peccaturum eſſe præſciuit; præuidit voluntate peccaturum.

Dico 2 Semipelag. ſeu Maſſiliēſ. meritū naturæ conatu, initia ex nobis ad fidē, & grām; nec fidem quoad eius effūm eſſe donū Dei. 2. cōparatione meritorū, quę cōditionata robur hēre, vt abſolutè exiſtentium; Sic epiſt. *P*roſperi ad Aug. in quibuſdā cōmentitijs meritis electionem Dei ſubijciunt, vt præterita, quæ nō exiſtūt, futura, quæ nō ſint futura confingant. 3 humano labori ſubijciunt adiutoriū grāæ. ita Petrus Diac. apud Fulgēt. de Incar c 8. 4 quod nec ſolo labori, nec tm̄ grāę; ſed qui ſolius grāę prædicator; aut proprii laboris elatio, ambo à mēſura veritatis aberrāt; in hoc Fauſtus nō errauit, vt ipſe de lib. arb. c. 1 ex bibliot. ſſ. Patrū tom. 41. ſed quia conatus naturæ grām pręuenientē mereri, implorat, petit, deſiderat; ꝙ dānat Aurauſ. can. 6 cont. Fauſtū & alios Semipelagianos. ſi quis ſine grā Dei, credentib volentibus deſiderantib pulſantib. miſericordiā conferri. 5 grā, & labor humanus; at poſſibilitas non ex grā, ſed nālr ineſſe nobis Fauſtus pollicetur defendere, ita Maxentius in reſponſ. ad epiſt. Hormiſdæ Papæ refert. 6 per grām Chriſti à pēcto liberari, at quæ oĩa pręueniat merita humana, cogantur; nec ſi meritis redditur, fruſtra grā nominatur, ex Proſpero ep ad Aug 7 grā quæ præuenit tantum illuminatio illūs, excitatio voluntatis, qui docet hōem ſcĩam; illumina oculos meos: venite omnes; nec vllus excuſari pōt excluſus, qui conuincitur, inuitatur; ex Fauſto 1 de lib. arb. c. 14. & 17. 8. primas partes gratiæ dabat Fauſtus; at nō eam, quæ p ſpūm ſanctū fit; ſed quæ per diuinā prædicationē, & verbo Dei aſsēsū prębeamus, Maxētius reſp. ad ep. Hormiſdæ. 9 expectat volūtatē vt purgari velimus, & currere, iuſtitia eſt in hōe; quia pręcedit voluntas grām, vt in Cornelio. 9 facienti ꝙ in ſe eſt viribus naturæ, Deus confert grām, qui quærit, inuenit, & qui inueniſſe non eſt viſus non quæſiuit; ſic laborē hōis fidem, & grām promereri; ex lib. 1. c 15. 16. lib. 2. c. 8 & 19 id moderatur c. 17 arrogantiā laboris fugiamus; ieiunat, orat Phariſæus, at veritati miſcuit vanitatem. & Caſſian. collat. 13 indiſcretè permixta. an initiū bonæ voluntatis prębuerimus; an quia Deus miſereatur ſit initiū; vtrumq; ſuis erroribus

per-

permixtũ c.9. operibus nãę pręcedentib. grãm, dari grãm, reddet cuiq; sm̃ opera. ita *Prosper.* 1 Coll. c.6. dat *Caſſ.* Velit, nolit, grãm sm̃ merita dari affirmat.

Arguent contra Thomiſtæ; ex Caſſiano lib. 12. inſt. c. 14 occaſionẽ tm̃ ex nobis bonæ voluntatis oblatã; ergo initia, non meritum grãę dedit Caſſian. Reſp. ex Hilar. ep. ad Aug. nõ negabãt dari grãm ſi p̃cedere dicatur noſtra volũtas, quæ tm̃ medicũ q̃rat; nõ aũt quicquam ipſa valeat; in hoc error. 2 Conc Arauſ. c. 6. dãnat, ſi quis ſine Dei gratia credentibus volentibus, deſiderantibus nobis miſericordiã conferti; vbi credere, pulſare, velle ſine gratia ad meritum dãnatur. 3 Aug de prędeſt. ſſ. c. 2. grãm sm̃ merita noſtra dari quid eſt, niſi vt grã nõ ſit grã. Contra 2 ex Gelaſ. Pap. d. 15 librũ Caſſianum qui eſt Paſtoris inter apocrypha refert, ibi collat. 13 bonũ in ſe ipſo, nec velle, nec poſſe cõceſſit, ergo grãm admiſit. Reſp. error in hoc, q̃ ſolo iudicio nãæ, q̃ ęquũ ſciſſet, poſſet diſcernere. manet in hõne arbitriũ virtutũ ſemina, beneficio creatoris inſerta; vt non ex *Dei* munere, ſed ex ſola voluntate habeat, Proſper contra Coll. c. 30. Contra 3 Caſſianus c. 13 conatus bonę voluntatis exigit, & expectat. Reſp. at c. 16 ſalutem noſtram diſpenſari ſecundum meritum fidei. c. 13 conatus bonę voluntatis ita vt ſemper noſtro cooperatur arbitrio gratia Dei; hinc ſemper obſequentẽ Deum facit, 2. cap. 17. volentium, & ſitientium inuitare fragrantiam; nolentes, inuitoſque compellere; nunc ſancti ſpũs inſpirat principia; nunc initium boni operis, vel perſeuerantiam cõdonat. Nolentes compellit. Contra ex collat. 13. c. 11. an quia initium bonę voluntatis dederis, an quia miſereatur, bonę voluntatis initium. Reſp. ex hoc, initium bonę voluntatis nunc præcedere, nunc cõſequi, error. ſemper à Deo dantur neceſſaria vt velimus, & liberè 2 propter bonum vſum non datur gratia; ſed gratia eſt, vt benè vtaris ſi velis; at quæ phyſicè prædeterminat, implicat vt aliter velis. 3 inclinat, præbet neceſſaria ſi velis. 4 dicere, quæ à nobis deſiderata perſpexerit, adiuuet, & non quæ ſpiritus ſancti deſiderij principia inſpiret: nec ſemper initia à Deo, Semipelagianum. hinc dicebant ex ſola facultate arbitrij poſſe haberi caritatem, ita Proſper c. Collator. c. 30 arbitrij facultas incolumis, ſecundum eum, vt caritas, quæ in omnium arce virtutum eſt, non ex Dei munere, ſed ex ſola habeat voluntate.

Argues ex Fauſto lib. 1. de grã, & arb. c. 4 Maſſilienſes præuiſionem precedere Dei propoſitum eligendi. c. 3 niſi præſcĩa explorauerit, prædeſtinatio, & voluntas Dei nil decernit. Si vnus ad vitam, alter ad perditionem deputatus abſque reſpũ laboris, nõ iudicandi naſcimur, ſed iudicati

ſi

si nihil famulo dedit, à famulo quid reposcit? c.9 non in prędestinatione factoris, sed in operatione famulantis, largitor est gratiæ. c. 11. si omnia ex prædestinatione definita, suprema remedia pœnitentiæ euacuat. c. 10. miserebor cui voluero; hoc est quem iustum esse cognouero.c.6 Quorum actus præuidit, eorum exitus pręsignauit? ℞. Faustum, & Semipelag. non errasse in eo quod præsciā dederint; nec in eo, quod ratio laboris spectetur in prędestinatis, & reprobis; nec in eo, quod pūiderit finaliter recessuros. sed quia vocatio ad fidem, si Dei donum, pendet ab arbitrio, & operibus naturę, ex illo, gentes legem non habent, naturaliter, q̄ sunt legis faciunt, Cassian. coll. 13. c. 12. 2 respectu donorum gratiæ in hominib. reperiri initia facultate naturali, & humano labori subijciebant gratiæ dona, ita Petr. Diac apud Fulgent. de Incarnat. & grā Christi c. 8 3 quia pręuisione meritorum, q̄ conditionata, robur haberent, vt absolutè existentium; et futura, q̄ non essent futura confingant; ex Prosper. ep. ad Aug. 4. grām dari petētibus, credētibus, volētibus, pulsantibus ex facultæ naturę, Conc. Arausic. damnat can. 6. 5 initium fidei, & salutis dabāt arbitrio, vti veram gratiam subiugabant, sequens non præcedens bonum, & meritorium vsum; ita Maxentius cōt. Faustum. 5 homini conāti ex naturæ viribus dari gratiam itaut gratiæ, & salutis initia naturę viribus data; Faustus cap. 3. & 4. Cassian. collat. 13. c. 8. & 11. & de operibus naturæ præcedentibus gratiam cap. 9 intelligit Cass illud Apost. reddet cuique secundum opera sua; contra id Prosper. lib. C. Collat. c. 6 sic gratia secundum merita daretur; gratia non esset gratia. Demum si Faustus c. 3 præscientia, quæ gerenda prænoscit, prædestinatio retribuenda describit. c. 6. quæ pro Dei potentia prænoscuntur, pro iustitia præordinātur. Resp. Semipelagianos ex Prospero, ep. ad August. prædestinationem esse ex præscientia, meriti hominis; & qui ad fidem, & baptismum accedere voluerint, salui esse possint; nec prædestinationē esse Dei donum, sed meritum hominum. 2 Catholici illuminatio, virtus, salus à Christo, per Christū cum Christo. Pelag. & Semipelag. hæc non à Christo, sed natura. 3 prędestinationis nomine fatalē induci necessitatem 4 absoluta pręscientia meritorum, ait Suarez sequitur, nō antecedit decretum electionis: at antecedens, & conditionata, vt etiam *S*cotus, & voluntas non vltima pręcedit. At Massilienses supponunt merita, & inclinationem viribus naturę; nō videt *D*eus si ponatur meritum ex naturæ conatu daturum fidem & gratiam; id Prosper inculcat ep. ad Aug. in commentitijs meritis electionem Dei subijciunt.

Argues

Argues Pelagian.& Semipelag. obijciebant Aug. quod esset fati assertor, arbitrij euersor, induceret homines in desperationẽ, si Dei constitutio humanas preueniat voluntates. ℟ diffidium Semipelagianorum cum Aug. non erat de gloria, an esset ex merito; sed de gratia. 2 putabant remoueri omnem industriam, tolli virtutes, fatum induci, nisi ad gratiã, qua in Christo renascimur, per naturalia petendo, pulsando, quærendo, & ideo accipiant, quia bono naturæ vsus ad istam saluantem gratiam. 3 etiã Patres Conc. Tridẽt. vt Pelagiani incusati à Luteranis, vt ex Lutheri verbis apud Roffensem art 36. § vult enim Moyses; at id nõ quia gratia ita efficax, à qua voluntas sit prædeterminata ad vnum; hanc ipsi depingunt; sed quia Tridentinum definit arbitrium motum, & excitatum dissentire posse, si velit; ꝙ & Aug. de Spiritu, & litt. c 34 gratiæ, & vocationi arbitrij esse assentiri, & dissentiri, omnibus similiter se habentibus; cum eligimus possumus non eligere, & non agere. 4 cum Pelag. & Semipelag. diffidium Augustini non de scientia in futuris ex hipotesi, sed de obiecto, an à seipsis fidem habituri, an Deo donante, vt Catholici. imo de præd. SS. c. 9. in fin. quid verius, quam præsciuisse Christũ, qui, & quando, & quibus in locis in eum fuerant credituri: sed vtrum prædicato Christo à seipsis habituri fidem, an Deo donante sumpturi. Contra, etiam de sciẽtia conditionata, seu preuisione, si est certitudo, & Deus cognoscit Petri consensum si uocetur, & gratia preueniatur; Deus quia perspicit infallibiliter consensũ; Prior Petri cõsensus, quam à Deo prenoscatur, ergo vocatio efficax antequam Deus prænoscat, nec à scientia conditionata. ℟ forma quæ constituit efficaciam vocationis non est scientia obiecti liberi sub conditione futuri: sed ipse consensus vt futurus sub hypotesi; ideo velle absolutum efficax semper connotat operationem sub statu conditionato; hĩc ex suppositione quod vocatio cõnotet actum futurum sub conditione, non potest non poni talis actus. C. ergo efficax formaliter ab actu conditionato. ℟ vt ex signo, non vt ex causa; nec prior natura actu absoluto, tantum logicè, prioritate rationis, & consequentiæ; posita hac vocatione est actus absolutus, ergo fuit cõditionatus, non è contra; potuit non poni conditio, absque qua, nec actus absolutus. Vel efficax velle, exigit; seu vocatio cõgrua exposcit conditionem, non entitatiuè, & physicè: sed moraliter in rõne doni, & beneficij, maius prestat, cum vocat, si nouit operaturum, quam non operaturum; & entitatiuè idem. maius dare arma hoste imminente, quã abs-

absque hostis periculo maius beneficium, cum prenotione assensus futuri, si in talibus circumstãtijs vocetur, quæ est præuisio, & præmotio, quæ non vulnerat libertatem; necessitas quam affert non est antecedens, sed consequens, inuoluit certitudinem actus liberi sub conditione futuri. C. voluntas cum omnibus positis, nec potest in sensu composito, ex suppositione antecedente non esse actus. ℞ hæc suppositio non est antecedens, independens à voluntate, sed quam facit ipsa voluntas, nec libertati aduersatur. 2 scientia quæ metitur vocationem congruam, tantum ex connotato; vocatio enim cõgrua est ex suppositione sciẽtiæ, at non est in nostra potestate facere vocationem congruam, & futurum non esse futurum. Deus vocat, quomodo scit congruere, vt vocantem non respuat; nil ꝙ preiudicet gratiæ, aut ledat arbitrium. Contra de facto potest facere voluntas vt vocatio non sit efficax. ℞ vt subẽ decreto, quo futurum esset, si tales circumstantiæ positæ essent, & vt connotat præscientiã, & conditionatè consensum Contra etiã si decreta ex parte Dei, & pro statu conditionato sint antecedentia, sed libera; ergo melius si decreta sĩt absoluta. ℞ decreta in Deo de his omnibus, quæ futura essent sub quauis conditione, essent infinities infinita; nulli vnquã vsui. dedecerent sapiã *Dei* infinitam, & otiosè in Deo esse omnes viderent, nisi Deus sua grã præueniret, prescius si vellemus; secus vellet nos velle, quin vellemus. C. cum Deus vult vt velimus, verè nos adhuc volumus, ad nutum caussæ primæ volumus. ℞ vt velimus vnum, physicè determinet vnum; antecedenter, & ab ęterno statuerit nos velle vnum, nõ est sinere, nec dare sufficientia, & antecedentia ad merendum, & demerendum. Status vię esset coactus, non indifferens. Contra gratia *Dei* nõ est indifferens, sed ad bonum; ergo determinat vnũ ℞ in hoc, ęquiuoce laboras; gratia quantum ex se determinat vnum: at voluntatem inclinat ad vnum, non physicè determinat; id contra rationem habitus, cuius est inclinare; contra rõnem liberè agentis, cuius non est determinari. 2 gratia determinat obiectum; non actum nostrum circa illud. 3 dat præcepta, adiuuat, prebet necessaria, si velimus, ꝙ scripturę, Patres, Canones, fides ipsa. Sub te appetitus tuus. ante hominẽ vita & mors. ne dicas ꝑ Deum abest Arbitrium motum, & excitatum, potest dissentire. Optio si velis Deum sequi. Vocaui, & renuisti. Quid potui facere? Expectaui, vt faceret vuas, dedit labruscas. hętãs mea facta in cru delẽ, dedit cõtra me vocẽ suã. Tu si vis ad vitã ingredi, serua mãdata. Ambula corã Deo. Fac, & viues

